BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
13
211 C
41

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

27
E
30
29
C
74
13. 20. e. 23

VINDICIÆ LIBERTATIS ECCLESIASTICAE,

DIVISÆ IN DVAS PARTES:

In quarum primâ oſtenditur

Appellationes ab Eccleſiaſticis Iudicibus in cauſis ciuilibus inter Laicos motis, in Imperiali Camera non eſſe interponendas, nec ab ea recipiendas.

Alterâ ſcribitur

Contra impios Eccleſiæ Maſtyges, illius bona, ac iura vſurpantes.

AVCTORE

IOANNE A CHOKIER, *Eccleſiæ Cathedralis Leodienſis Canonico, & Vicario in Spiritualibus Generali.*

Cum Indice gemino, vno Capitum, altero rerum.

Ad Ser.mum Principem FERDINANDVM, *Principem Electorem Colonienſem, vtriuſque Bauariæ Ducem, Epiſcopum ac Principem Leodienſem, &c.*

Coll. Rom. Soc. Jesu — Catal. Inscr. B. S.

LEODII,
Apud IOANNEM TOVRNAY, Typogr. Iuratum,
Sub ſigno S. Auguſtini. 1630.

Superiorum permiſſu.

Digitized by Google

SERENISSIMO PRINCIPI

FERDINANDO

DEI GRATIA ELECTO, ET confirmato Archiepiſcopo Colonienſi, S. Rom. Imperij per Italiam Archicancellario, & Principi Electori, Epiſcopo & Principi Leodienſi, Paderbornenſi, & Monaſterienſi Adminiſtratori, Hildeſimenſi, Berthesgadenſi & Stabulenſi, Comiti Palatino Rheni, vtriuſque Bauariæ, Vveſphaliæ, Angariæ & Bulloniæ Duci, Marchioni Francimontenſi, Comiti Loſſenſi, Longienſi, Hornenſi, &c.

SOlent vectores & nauicularij SER.*mе* PRINCEPS, *vetis ac procellis agitata naui, pro ſuo quique modulo certũ propriumq́; munus arripere, quo collatis omniũ unà viribus, ſalua & incolumis portum tenere queat. Idem mihi vni de multis nunc faciendũ in hac Eccleſiæ veſtræ Leodiẽſis, diuerſis quidẽ iam fluctibus tantum non quaſſatâ naui videtur: quippè qui conſpiciam illam in præſentiſſimum nunc adduci diſcrimen, propter cauſas Ser.ti veſtræ ſatis ſuperq́; cognitas.*

cognitas. Inter alias autem, illam non in poſtremis habeo, per quam peſſundatur Iuriſdictio veſtra à nonnullis pragmaticis, qui vt ſuam promoueant cauſificinam, clientibus mandata obtinent à Camera Spirenſi Caſſatoria, vt vocant, nedum aduerſus decreta inter laicos de re profana ab Officiali veſtro lata, verumetiam contra ſententias Iudicum Apoſtolicorũ: quâ re nihil quidem ſanè nocentius & damnoſius Eccleſiæ veſtræ Leodienſi excogitari poteſt. Etenim poſtquam ſubditi veſtri litium anfractibus inuoluti, plurimorum annorum curriculis lites diſpendioſiſſimas ſuſtinuerint, & tandẽ aduerſarios ſuos pluribus ſententijs conformibus condemnatos fecerint, eccè vitiligatores iſti, ad effugium ſingularis iniuſtitiæ tanquam Sacram ad anchoram recurrunt, obtinentq; ſæpenumerò à Cæſareæ Majeſtatis Spirẽſi Camera, ſiniſtrè cum maximè informata, mandata iſta Caſſatoria, quibus operoſiſſimas illas ſententias odijs pluſquã ciuilibus decertatas, & totis interdum patrimonijs redẽptas, nedum funditus euertunt, ſed nec ijs eſſe parendum edictis illa ſuis publicè mandat. At, quo prætextu? quod ſcilicet

ſeculares

ſeculares illæ cauſæ & profanæ, inter perſonas merè profanas coram Officiali veſtro illiuſq; Comiſſarijs per appellationem coram ipſis, & gradatim Pontificijs Iudicibus intentatæ, & introductæ, tractari minus debeant: quaſi illi omni prorſus Iuriſdictione ſeculari in quacumque Inſtantia in terris Imperij careant; quod quidem profectò quàm ſit ab omni iure, priuilegijs, Conſtitutionibuſq; Inuictiſsimorum Cæſarum Maiorum veſtrorum, alienum, equidem pro virili hoc opuſculo conatus ſum oſtendere. Porrò, an id aſſecutus ſim, Ser.tis veſtræ erit iudicium. cui etiam perſuaſum eſſe opto, in toto hoc diſcurſu aliquem in particulari (niſi vbi certò aſsidebat veritas) vellicādi mihi ſtudium non fuiſſe, ſed eiuſdem Serenitatis veſtræ tantum iura atque Iuriſdictionem tueri, Eccleſiæ etiam veſtræ atque adeò communis Matris maſtyges longiſsimè eliminare, communi denique malo mederi; quod hocce infœliciſsimo tempore, proh dolor, tale tantumque eſt, vt niſi quâ pollet Ser.tas veſtra Auguſtiſsimum apud Imperatorem auctoritate, adultis iam abuſibus occurrat, & pro ſuâ innatâ clemētiâ atque

 pruden-

prudentiâ medeatur, haut temerè actum ſit de Iuriſdictionis auitæ ſplendore. Sed heu miſeriam! eo iam ſeculo nati ſumus, in quo nedũ periclitatur Iuriſdictio veſtra, ſed beata illa Patrum concordia exulare, animorum diuortia regnare, confuſionibus permiſceri omnia, ſacra ipſa & immunitas Eccleſiaſtica violari, an diſpicatui haberi, iuris ſua dictio cuique non relinqui, iura atque regalia Principibus debita, ſi non tolli, certè palam eleuari; quid multis? vitia eiuſmodi, vt remedijs potiora videantur. Speramus nihilominus à ſuperis Tutelaribus meliora: & ſacris hiſce Comitijs non ſolum peßimum publicum auerrũcandum iri, verũ etiam Iuſtitiæ curſum cuique relinquẽdum, Iuriſdictionẽ inquã antiquißimæ Eccleſiæ veſtræ Leodienſis (quã meritò eminẽtißimus ille Cardinalis Baronius Tom. xj. annal. an. 1030. *nobilißimam & fidei Catholicæ tenacißimam appellat) inſtaurandam: vt quæ patrum æuo lõgè latèque diffuſa, imò multis retrò ſeculis, ſtetit, priſtino mox nitori, & integritati ope veſtra reſtitutam ſe lætetur. Faciat hoc propitius Deus, atque vtinam auxilio magni Cæſaris faciat; vt pace pro voto Eccleſiæ*

reſtituta

reſtitutâ vnius aliquando ſenſus ſub te Clementiſsimo Principum viuere ſuſtineamus. Hoc à te ô inuictiſsime Cæſar, hoc à te Sereniſsime Princeps FERDINANDE congeniculantes ſupplicibus verbis, & votiuis omnium precibus, petimus, ita gratiâ benè merendi à Superis adeptâ, cùm Sanctis Imperatoribus, Regibus & Principibus olim in cœlis conregnabitis. Datum è Ciuitate veſtra Leodienſi 29. *Auguſti* 1630.

Celſit. Veſtra Sereniſsimæ

Humillimus ac deuotiſs. Seruus
Io. à Chokier Canonicus
& Vicarius Leodienſis.

LECTORI BONIVOLO.

QVæ pro Iuriſdictione Præſulum Eccleſiaſticorum, præſertim Germaniæ, in quibus cenſentur Leodienſes, proponenda, & adſtruenda aduerſus profanos Iudices bonâ fide, parte primâ ſcripſimus, vt & parte altera contra impios Eccleſiæ Maſtyges, æqui bonique Lector conſules; & tu quiſquis Iuriſdictioni Eccleſiaſticæ, & Eccleſiæ faues, tuere ſcriptum iſtud per quod oſtium mihi apertum eſt magnum, vt cum Apoſtolo *Epiſt. 1. ad Cor.* loquar, & aduerſarij multi: quos tamen inſuper fecerim dum Eccleſiæ & Sereniſſimo meo Epiſcopo ac Principi videar profuiſſe. Neſcio enim quo malo genio nati hodiè pragmatici, qui non vt iuſtitiæ, ſed clientibus; non poſteritati, ſed tempori; non patriæ communi, ſed farinæ & lucello inſeruiant; vix penſi habent recurrere ad tribunalia ſecularia contra Sanctiſſimorum PP. ſcita & decreta, contra Auguſtiſſimorum Cæſarum Ordinationes & Conſtitutiones, cõtra denique vtilitatem publicam & morem Maiorum. Indè fit vt iſti non pacem, quæ finis ſolet eſſe litiũ quæritent, ſed ipſas lites; & tamen pacem ipſi crepant, pacẽ volunt. Iuſtitiam verò pauci. *Iuſtitia enim & pax ſe oſculantur, quia duæ amicæ ſunt. Si amicam pacis non amaueris,* inquit D. Auguſtinus Enar. in Pſalm. 84. *non te amabit ipſa pax, nec veniet ad te. quid enim magnum eſt deſiderare pacem? quiuis malus deſiderat pacem, bona enim res eſt pax. Sed fac iuſtitiam; quia Iuſtitia & pax oſculatæ ſunt ſe, non litigant. Tu quare litigas cum Iuſtitia?* Hæc Auguſtinus, ſub cuius perſona ſi licitum eſſet loqui mihi, dicerem: Eccè Iuſtitia dicit tibi ô litigator, ſuccubuiſti per multiformes ſententias coram iudicibus Ordinarijs Eccleſiaſticis & Pontificijs, & tamen ſurdo verbere pulſantem conſcientiam non audis, non deſiſtis, effugia quæris, adis quos non debes; percunctare ipſe te, inimicus es Iuſtitiæ, & quomodo pacem petis amicam iuſtitiæ? vis venire ad pacem? ſequere SS. Patrum decreta, ſequere inuictiſſimorum Cæſarum placita, morem, vt dixi, Maiorum, & orbitam Iuſtitiæ non excedes, ad pacem accedes, promoue Iuſtitiam, & viam tibi ad illam pandet Sacratiſſimus Cæſar, & Clementiſſimus tuus Princeps, cui poſt Deum, (cuius ordinatione regendi poteſtatem habet) vt reuerentiam debes & honorem; ita cultum, deuotionem, iuriſdictionem, quales olim repærſentarunt

Maiores

maiores tui, homines illi quidem antiqui, ſed ſynceri & aurei ſeculi, qui verè erant, ——— *tum in patria, nunc ſumus in Rntuba.*

Hoc tute ſcis, ac ſentis, Lector, & ideò plura non addam, quia ſapienti pauca dicendo, multa intelliget. tu interim benè ſcriptum illius interpretare, qui bono publico in hanc legitimæ diſputationis paleſtram primus, licet imbecillior, deſcendit; ſin minus, cum Martiale dixerit:

Qui ducis vultus, & non legis iſta libenter,
Omnibus inuideas, liuide nemo tibi.

Vale.

APPROBATIO.

CVm Vindiciæ libertatis Eccleſiaſticæ admodum neceſſariæ ſint, & maximè hoc exulcerato rerum omnium ſtatu, quo ipſa à tam multis non Hæreticis modo, ſed etiam Pſeudocatholicis ſeu Politicis peſſundatur, tractatum hunc titulo Vindiciarum illarum inſignitum meritò euulgandum cenſeo. Leodij hac 26. Auguſti. 1630.

LEONARDVS STOCKIS, SS. Th. Licent.
& Profeſſor, S. Petri Scholaſticus
& Canonicus

Ad Legiam Matrem indulgentiſſimam.

LEGIA Nobilibus quàm nata parentibus oli m
Sis, probat hic rara dexteritate liber.
Ille tuas dulci verſat modulamine cunas
LEGIA vagitus inſinuatque tuos.
Et tua quo fuerit tranſacta infantia ſeclo
Explicat Auctoris ſedulitate graui.
Condidit HVBERTVS tribus è magalibus vrbem,
Ille tuus Pater eſt, Conditor ille tuus.
Præſul is ad Moſam tua fundamenta locauit,
Vbere te poſuit conſtituitque loco,
Te ne Sacerdotis pudeat? malleſne tyrannum
Auctorem generis forſitan eſſe tui?
Roma Sacerdoti paret ſanctiſſima caſto,
Nec pudet ad ſacros procubuiſſe pedes.
NOTGERO maior facta es ſub Præſule, facta es
Ditior occiſi ſanguine lota Capri
Qui ferus è ſummis deſcendens montibus, ipſus
Rodebat vites LEGIA pulchra tuas.
Erige te, nihil hoc ſi roſerit vnus & alter,
Fortior hic reliquis omnibus vnus erit.
Suſtinet vt validis cœlum ceruicibus Atlas
Suſtinet auguſti Principis iſte vices.
Nobilis Auctor opus tibi LEGIA nobile ſtruxit,
Nobilius quo non ſtruxerit alter opus.
Principis hîc cernes quæ Iuriſdictio, quæ ſint
Præſulibus cernes debita iura tuis.
Et quæ Romano iungant te vincula Regi,
Quatinus Imperio ſubijciare ſacro.
Sacra etiam diſces non corrumpenda profanis
Iura, ſui maneant vnicuique gradus.
Vindicias canit iſte tuas & triſte minatur
Maſtigi exitium mater amata tuo.
Læta diu flore, cum ſoſpite Principe ſoſpes,
Vt ſic cum Diuo Cæſare ſemper eas.
Pax tibi ſit cura, tibi ſit concordia cordi,
Vel peris, & præceps in tua fata ruis.
Quod precor, inque pio verſus hos finio voto,
Optoque quod Matri Filius optat idem.

Accinebat L. De Vlierden I.C.

INDEX CAPITVM partis primæ.

CAP. I.

IN Eccleſia duplex poteſtas: Eccleſiaſtica & ſecularis, poſſuntque in vna perſona conſiſtere. Vtraque reſedit in Chriſto, qui fuit, etiam vt homo, Rex Regum & Dominus Dominantium.

CAP. II. A Chriſto Domino in Petrum, illiuſque ſucceſſores, vtraque poteſtas deriuata eſt.

CAP. III. An S. Præſuli competat ius cognoſcendi de omnibus cauſis.

CAP. IIII. Vtraque Iuriſdictio, & Spiritualis, & temporalis in eadem perſona poteſt conſiſtere.

CAP. V. An vſus Juriſdictionis temporalis tempore primitiuæ Eccleſiæ fuerit Epiſcopis permiſſus.

CAP. VI. Imperatorum Conſtitutionibus aſſeritur Iuriſdictio Eccleſiaſtica, non illorum, ſed Apoſtolorum poteſtate conceſſa.

CAP. VII. Reſpondetur obiectionibus dicentium leges Eccleſiaſticas ſancitas eſſe ab Imperatoribus.

CAP. VIII. Errorem eſſe hæreticum, tollere ab Eccleſia Iuriſdictionem temporalem.

CAP. IX. Proprium eſſe tyrannorum iura Eccleſiæ violare.

CAP. X. Quæ contra Eccleſiaſticam Iuriſdictionem proponuntur obiectiones, breuiter diſſoluuntur.

CAP. XI. Olim Rei omnes Capitalis iudicij reuocabantur ab Epiſcopis; hodie non niſi Clerici gerentes habitum clericalem, iuxta Concilium Tridentinum & apud Leodienſes Statuta Conſiſtorialia.

CAP. XII Appellandum à ſententijs Officialis Leodien. & Principum Elect. Eccleſiaſt. & aliorum Iudicum Pontificiorum, ad ſuperiores Eccleſiaſticos, etiamſi cauſæ ſint purè profanæ, etiam inter ſubditos alterius territorij, diœceſis tamen Epiſcopi Leodienſis.

CAP. XIII. Oſtenditur Officialem Leodien. Judicem eſſe Eccleſiaſti-

 cum,

cum, qui ab omni æuo ius dixit in cauſis profanis inter perſonas profanas.

CAP. XIV. *Rurſum oſtenditur appellationes à ſententijs Iudicum Eccleſiaſticorum ad Cameram Spirenſem de iure non ſubſiſtere.*

CAP. XV. *Principatu incorporato Eccleſiæ, appellandum ad Superiorem Eccleſiaſticum.*

CAP. XVI. *An per conceſſionem feudi cenſeatur conceſſa Iuriſdictio.*

CAP. XVII. *An Principatus Leodien. ſit feudum Imperij, & quale? & an ex eo omnimoda Iuriſdictio inuictiſſimo ſemper Cæſari ſit reſeruata? oſtenditur quod non: deque pleniſſima Iuriſdictione Epiſcopi Principis Leodienſis.*

CAP. XVIII. *Oſtenditur Cæſarem non eſſe immediatè ſuperiorem Epiſcopi Leodienſis, quòd prætendatur Ciuitas Epiſcopatu anterior.*

CAP. XIX. *Aſſeritur Iuriſdictio Sereniſſimi, & Reuerendiſſimi Epiſcopi ac Principis Leodienſis ex præiudicijs ſuperiorum annorum, quin ætatis immemorialis, quibus eleuantur obiectiones & conatus ordinis Equeſtris Patriæ Leodienſis aduerſus Curiam Officialis eiuſdem Sereniſſimi Epiſcopi Principis.*

CAP. XX. *An Imperator, aut Reges Francorum liberè donando Eccleſiæ Leodienſi potuerint vel voluerint abdicare à ſe omnem ſuperioritatem, illamque in Eccleſiam transferre, ita vt ad ſuperiores Eccleſiaſticos, vel Sedem Apoſtolicam propterea deuoluantur appellationes?*

CAP. XXI. *An per clauſulam in Reliuijs & conceſſione Regaliorum Epiſcopo Leodienſi inſertam*, noſtris tamen & Imperij iuribus auctoritate & ſuperioritate ſemper ſaluis *Iuriſdictio retenta cenſeatur, ſic vt ſit appellandum ad Cæſarem eiuſue Cameram?*

CAP. XXII. *Adſtruitur rurſum Iuriſdictio Eccleſiaſtica in cauſis profanis & inter merè profanos, nonobſtante quod bona Eccleſiæ donata, proceſſerint à laicis.*

CAP. XXIII. *Reſpondetur obiectioni nonnullorum dicentium facilem eſſe reditum vniuſcuiuſque rei ad ſuum ſtatum.*

CAP.

CAP. XXIV. *Diſcutitur ſententia Cacherani, quæ ſtare videtur à Cameraliſtis, & tandem reſoluitur pro Iuriſdictione Officialis in cauſis merè profanis, criminalibus & mixtis, & inter perſonas profanas.*

CAP. XXV. *Diſtinctio Iuriſdictionum in Ciuitate Leodienſi.*

CAP. XXVI. *Rurſus adſtruitur Iuriſdictio Eccleſiaſtica in cauſis profanis per conſuetudinem immemorialem præſcriptam, & prorogationem.*

CAP. XXVII. *Inhibitio per Cameram decreta extra caſus à iure permiſſos, an ſit attendenda?*

CAP. XXVIII. *Excommunicantur qui Iuriſdictionem Eccleſiæ competentem impediunt.*

CAP. XXIX. *Nulli quacumque auctoritate aut priuilegio polleant, eximere ſe poſſunt ab excommunicatione, & Cenſuris Bullæ Cœnæ Domini.*

CAP. XXX. *Diſſoluitur alia obiectio DD. Cameraliſtarum: Officialem Leodien. iudicare tanquam delegatum Principis Leodien. non autem Epiſcopi.*

CAP. XXXI. *Soluitur & alia obiectio, quâ dicitur ceſſare præſcriptionem, vbi non adeſt ſcientia & patientia Principis contra quem præſcribitur.*

CAP. XXXII. *Alia inſuper obiectio tollitur, quâ dicitur Officialem Leodien. habere ab Imperatore in feudum ſuam Iuriſdictionem.*

CAP. XXXIII. *Reſpondetur denique nonnullis obiectionibus Conſiſtorij Spirenſis.*

PAR-

PARTIS SECVNDÆ
Capitum Index.

CAP. I.

Bona Eccleſiæ in quotuplici differentia. qualia tempore primitiuæ Eccleſiæ. de Conſtantini Imp. donatione.

CAP. II. *De iure Decimarum. negari non poſſunt ſine graui ſcelere. præſcriptione non acquiruntur: earum immunitas inducitur ex non præſtatione. Earum fraudatores diuinitus puniuntur.*

CAP. III. *De abuſibus Nominationum qui per nonnullos Reges & Principes committuntur.*

CAP. IV. *De abuſibus Collationum vſurpatis per nonnullos Reges & Principes.*

CAP. V. *De infœlici exitu Collationum, & Nominationum ac eorum qui ſine S. Sedis Indulto ijs vſi ſunt.*

CAP. VI. *De Aduocatis Eccleſiarum.*

CAP. VII. *Rurſum de Aduocatis & defenſoribus Eccleſiarum.*

CAP. VIII. *De abuſibus Aduocatiarum.*

CAP. IX. *Taxantur qui Sacerdotibus contumelioſi ſunt, iiſue abutuntur. damnatur polygamia Spiritualis.*

CAP. X. *De Sacerdotum & ſacrorum immunitate, deque vindicta diuina in illorum violatores.*

CAP. XI. *An libertas Eccleſiaſtica violetur ob neceſſitatem petendæ amortizationis.*

CAP. XII. *Non eſſe debortandos Chriſtianos à voluntate benefaciendi Eccleſijs:*

CAP. XII. *Eccleſiarum tenuium habenda ratio, præſertim ab Eccleſiaſticis,*

CAP. XIV. *Recenſentur nonnulli Eccleſiarum Maſtyges. vltio in eos diuina.*

VINDICIARVM LIBERTATIS ECCLESIASTICÆ

PARS PRIMA.

In qua oſtenditur Appellationes ab Eccleſiaſticis Iudicibus in Cauſis Ciuilibus inter Laicos motis, in Imperiali Camera non eſſe interponendas, nec ab ea recipiendas.

CAPVT I.

In Eccleſia duplex poteſtas, Eccleſiaſtica, & Secularis: quæ in vna perſona conſiſtere poſſunt. Vtraque reſedit in Chriſto, qui fuit etiam vt homo, Rex Regum & Dominus Dominantium.

SVMMARIVM.

1. *ECcleſiæ militantis duplex militia.*
2. *Poteſtas Eccleſiaſtica & Secularis penes Moyſen fuit, Samuelem & alios.*
3. *Poteſtas vtraque fuit penes Chriſtum.*
4. *Chriſtus non abiecit à ſe poteſtatem ſecularem.*
5. *Chriſtus fuit verus Rex qui habuit poteſtatem in omnes Reges & Principes.*
6. *Poteſtas regia quæ?*
7. *Chriſtus Dominus Rex & Sacerdos.*
8. *Damnatur error dicentium Chriſtum Dominum Trinpicibus ſeculi fuiſſe ſubditum.*

QVemadmodum in Eccleſia, duplicis ſunt ſpeciei milites, Cœleſtis ſcilicet ſiue triumphantis, & armatæ, quam qui ſunt in via ſalutis, Orthodoxam, Catholicam, Apoſtolicam, Romanam, veram & vnicam ceù à Chriſto Domino inſtitutam 1.

 profiten-

profitentur; duplex populus, Clericorum, & Laicorum, duplex vita, Actiua & Cõtemplatiua: duplex bonum, Spirituale, & Temporale: ita in eadem Eccleſia, duplex eſt Iuriſdictio & poteſtas Eccleſiaſtica & Secularis *cap. duo 12. q. 1. cap. duo diſt. 96. Petrus à Monte Veneti in Monarchia Conciliorum. Rub. de Imper. Maieſt. orig. q. 4. nu. 2. Stephanus Aufr. Repet, Clem. 1. quæſito 3. nu. 50. verſ. 2.* quin autem hæ duæ poteſtates in vna eademque perſona conſiſtere poſſint, euincent, niſi me fugit ratio, rationes ſequentes.

2. In primis, notum eſt cuiuis ſacram legenti paginam, Moyſen ipſo tempore quo Dei populum ex mandato diuino eduxit de finibus Aegypti, illi præfuiſſe toto 40. annorum ſpacio, munitum vtraque poteſtate, ſpirituali videlicet & temporali: illam euincunt ſacrificia quæ obtulit Domino & ius ſacrandi Aaron ac filios eius Sacerdotes; hanc auctoritas illa qua præerat eidem populo, vt patet in libris Exodi, Leuit. Num. & Deutero. in quibus nullus legitur iuri dicundo præfuiſſe præter Moyſen vel eius delegatos, videlicet 70. viros & alios, de quibus legitur *Num. 11. & Exo. 18.* Ex quo infertur, officium Sacerdotis non excluſiſſe Moyſen, quo minus ius diceret in temporalibus, quin potius magis illum reddidit idoneum, vtpotè familiarem Deo, cuius eſt omne iudicium. Sic Samuel Propheta, vtraque decoratus erat poteſtate, Sacerdotali nimirum, & Principali, quâ populum Dei in temporalibus regebat. Idem tempore Machabæorum, in Ionata, Simone, Mathattia, Dauide, qui omnes, in omnibus tam ſpiritualibus quam temporalibus, præfuerunt populo Dei. Atque hæc poteſtas perdurauit vſque quo Seruator generis humani è ſinu

3. Patris mundum redempturus ex vtero Deiparæ Virginis in lucem, quam fecerat, editus eſt, moxque penes ipſum, vti verum & vnicum totius orbis Dominum, & Monarcham, nedum quâ Deus, ſed quà etiam homo vtraque poteſtas reſedit, *D. Tho. de Regimine Principum, lib. 3. c. 12. ſub. fi. & 3. par. 4. 8. art. 4. & 1. par. q. 59. art. 2. Hoſtien. cap. quod ſuper his, col. 4. de voto. D. An-*

toni-

tonin. 3.p. tit. 3. cap. 2. col. 5. Iacob. Almaynus de poteſt. Pap. cap. 8. col. 6. Nauar. cap. nouit. not. 3. nu. 8. & ſeqq. Nam diuina teſtante Scriptura *Io. c. vlt.* data ei fuit poteſtas omnis in cœlo & in terra. quod ipſum adChriſti etiam humanitatem referendũ eſſe volunt Sanctus Hieronymus & Auguſtinus. quò reſpiciunt verſus illi Regij Pſalmographi, *Domini eſt terra & plenitudo eius, orbis terrarum & vniuerſi qui habitant in eo*, Item, *omnia ſubieciſti pedibus eius,* qua auctoritate vtitur etiam D. Tho, *d. lib. 3. c. 3. & in lib. 2. ſent.* vt oſtendat vtramque Chriſto cõpetijſſe poteſtatem. Item, *Dabo tibi gentes hæreditatem tuam & poſſeſſionẽ tuam terminos terræ.* quo in loco Cardinalis ſanctæ & recolendæ memoriæ Bellarminus dicit, omnes gentes datas Chriſto à Deo Patre tanquam eius hæreditatem, quia factus eſt Dominus totius mundi conſtitutus Iudex viuorum & mortuorum, vt habetur Act. 10. *& habet in femore ſuo ſcriptum Rex Regum & Dominus Dominantium Apocal.* 19. Vt proinde nemo Orthodoxæ religionis, Chriſto totius orbis Domino, etiam quatenus homini, *Nauar. in Releſt. cap. Nouit. Not. 3. nu. 7. pag. 98.* illius Monarchiam & regimen, quoad ſecularia, negare poſſit.

Neque audiendi ſunt, qui obijciunt Chriſtum abieciſſe à ſe omnem poteſtatem, per nonnulla eius dicta & facta: vt cum di- 4.
centi ſibi cuidam: *Magiſter dic fratri meo vt diuidat mecum hæreditatem,* reſpondit: *ô homo quis conſtituit me Iudicem & diuiſorem inter vos? Luc.* 12. quia reſpondetur, Chriſtum Dominum parui hoc retuliſſe, & ad minores poterat recurrere: quaſi diceret, Iuriſdictio temporalis hæc eſt nunc penes Ethnicos Romanos, qui mihi eam non dederunt, imò toti populo Iudaico ademerunt. Itaque temporum illorum ratio, totiuſque ſtatus Iudaici facies in omnibus Chriſti tum dictis, tum factis prudenter & ſagaciter eſt inſpicienda. Deinde, cum populus vellet eum Regem facere, fugit, *inquit Ioan. 6.* Nam Chriſtus Dominus noluit hoc Regnum ab hominibus, vel per homines accipere, cum ipſe Rex eſſet per 5.

ſe : pręterquam quod exemplum nobis præbere voluit fugiendi honores, cùm deferuntur contemplatione commodi temporalis.quemadmodũ Regem facere Chriſtum volebant turbæ,quod eos quinque panibus & duobus piſcibus pauiſſet. Denique,quod Chriſtus Dominus pſeudopolitico Pilato dixerit, regnũ meum non eſt de hoc mundo;non idcircò negauit ſe eſſe Regem,neque ſuum regnum eſſe in hoc mundo, ſed de hoc mundo: ex quo inſinuare voluit regnum ſuum non electione mundanâ aut ſucceſſione humanâ, ſed iure Patris æterni hæreditario accepiſſe, *Domin. à Soto lib. 20. de Iuſt. & Iur. & q. 4. art. 5.*

Maneat ergò Chriſtum Dominum ſupremam regni poteſtatem adeptum in omnes, quod ſpectat ad regimen temporale & politicum,non quidem humana ſucceſſione,quod eſſet de domo & familia Dauid, non item electione, quia nulla talis electio, vel ex Scriptura,vel ex Patribus nobis innoteſcit, ſed ratione vnionis,ex qua vnicum & optimum fundamentum duxit auctor iſtius ſententiæ Vaſquez *in 3. part. diſput. 97. cap. 7.* cui optimas quaſque rationes ad probandam aſſerendamque Chriſti Domini
6 dignitatem acceptas refert ſchola Theologorum. eſt autem eiuſmodi: Quia poteſtas regia complectitur ius imperandi in ijs quæ ad politicam Reipublicę adminiſtrationem pertinent, ius ferendarum legum, & ius dicendi in omni lite & controuerſia; at humanitas Chriſti ipſa Deificatione ad eam dignitatem euecta eſt, vt nutui voluntatis eius, ipſo iure naturali debeant ſubdi, & parêre vniuerſi, tam Reges, & Imperatores, quam priuati: ita vt ſi ipſe vel imperaret, vel leges ferret, vel aliquam cauſam quęſtionemvè decideret, per omnia illi obſequi, & parêre cuncti deberent. Diuinitas enim,quâ velut oleo humanitas delibuta fuit, nõ ſolum illum Sacerdotem, ſed etiam Regem inunxit & initiauit. R. P. Salazar in cap. 8. Prouerb.

7 Ex quo fit, vt falſa ſit opinio exiſtimantium, Chriſtum Dominum non ſolum poteſtatem Regiam non adeptum ſuper alios quoſ-

quoſcũque Reges,& Principes, ſed etiã illum iure ipſo ſui ſeculi Principibus ſubditum fuiſſe: error enim iſte damnatus fuit à Ioanne 22. in quadam Extrauag cuius meminit Cardinalis Tur- 8.
recremata *lib. 4. ſum. 2. part. cap. 37.* & facilè euertitur pluſculis Euangelij locis, quibus Chriſtus ſe nulli humanæ poteſtati ſubijci affirmauit.

CAP. II.

A Chriſto Domino in Petrum, illiuſque, ſucceſſores, vtraque poteſtas deriuata eſt.

SVMMARIVM.

1. *Poteſtas Eccleſiaſtica & temporalis à Chriſto Domino in Apoſtolos deriuata.*
2. *Chriſtus omnem poteſtatem quam habuit in hoc ſeculo Petro commiſit.*
3. *Chriſtus vtramque poteſtatem exercuit, Eccleſiaſticam & profanam.*
4. *Eccleſia Romana fulcitur auctoritate Petri.*
5. *Senſus verborum Chriſti ad Petrum, Conuerte gladium tuum in vaginam.*

VTramque poteſtatem Spiritualem, & Temporalem in Petrum illiuſque ſucceſſores immediatè à Chriſto Domino 1.
defluxiſſe, illis Chriſti ad Petrum verbis probari ſolet: *Paſce oues meas*: ad quem locum Lyranus inquit, quod ſubditi ſint ab Eccleſiæ Paſtore paſcendi genere paſtus triplici: paſtu ſcilicet verbi Dei, paſtu boni exempli, paſtu denique ſubſidij temporalis.

Secundo, Chriſtus Dominus omnem quam habuit in hoc ſe- 2.
culo poteſtatem, Petro permiſit; at Chriſtus vtramque poteſtatem exercuit. Secularem, dum flagello facto ex funiculis eiecit ementes & vendentes, & nummularios ſedẽtes in templo *Ioan.* 2.
Math. 21. cap. eijciens 1. q. c, Saluator 2. q. 7, cap. accuſatio quoque 16. q. 7. 3.

16. q. 7. Sacerdotalem, quando ſeipſum obtulit hoſtiam diſcipulis ſuis, *Math 26. Marc. 13.* & dum in ara crucis Patrem exorauit, dicens, *Pater ignoſce illis &c. Luc 23. Archidiac. in c. cum ad verum 96. diſt.* Ergò, apud Papam & Regalis & Sacerdotalis fulget au-
4. ctoritas. Vnde legitur *in cap. omnes 22. diſt.* Romanam Eccleſiam ſolus ille Saluator ſub petra fidei mox naſcentis erexit, qui Beato Petro ęternę vitæ clauigero terreni ſimul & cęleſtis Imperij iura commiſit, illius certè priuilegio fungitur, cuius auctoritate fulcitur, *Steph. Aufrerius in Repet. clem. 1. de off. ord. nu. 38. p. 44. & 47.*

Amplius, quid ſibi vult illud Hieremiæ vaticiniũ 1. *Ecce conſtitui te hodiè ſuper gentes & regna, vt euellas, & diſſipes, ædifices & plantes?* quod non de ſacris tantum, ſed etiam de profanis, deque Iuriſdictione meritò intellexerunt Pontifices, Theologi, & iuris vtriuſque Interpretes.

5. Deinde, probatur ex verbis Diui Bernardi, *lib. 4. de conſideratione §. ſed reliqua, verſ. in his.* explicantis verba illa Domini: *Conuerte gladium tuum in vaginam Math. 26. Ioan. 18.* Tuus, inquit: & ipſe
» tuo forſan nutu, etſi non tua manu euaginãdus: alioquin ſi nullo
» modo ad te pertineret, & dicentibus Apoſtolis *Ecce duo gladij hic,*
» non reſpondiſſet Dominus: *Satis eſt, ſed nimis eſt.* Vterque ergo
» Eccleſiæ & ſpiritualis ſcilicet gladius, & materialis; ſed is quidem
» pro Eccleſia, ille verò & ab Eccleſia exercendus eſt; ille Sacerdo-
» tis, is militis manu; ſed tamen ad nutum Sacerdotis, & iuſſum
» Imperatoris; & de hoc alias: nunc verò arripe illum qui tibi ad
» feriendum creditus eſt, & vulnera ad ſalutem. Si non omnes, ſi
» non vel malos, certè quos poſſis. Hactenus Sanctus Bernardus. cuius verba cum Bonifacij VIII. Conſtitutione conferas licet, *in Etrauag. vnam ſanctã, de maior. & obed.* eorumque ſenſum plena manu explicat eminentiſſimus Card. Bellarminus in ſuo opuſc. de Pot. Pont. aduerſus Barclaium.

CAP.

CAP. III.

An ſummo Præſuli competat ius cognoſcendi de omnibus cauſis.

SVMMARIVM.

1. *Iuriſdictio Pontificis quoad appellationum cauſſas.*
2. *Poteſtas ſecularis ſubditur ſpirituali ſicut corpus animæ.*
3. *Nedum de ciuili cauſa cognoſcit Eccleſiâ, ſed etiam de criminali.*
4. *Eccleſiaſticis non eſt interdictum quo minus per alios iudicium ſanguinis exerceant.*
5. *Ideò non incurrunt irregularitatem ſi per ſuos ſeculares miniſtros Iuſtitiæ criminalis debitum exequantur.*
6. *Iudicium Ananiæ & Saphyræ.*
7. *Ratio eorum quæ ordinantur ad finem, ſumitur ex fine.*

VErùm, vt propius ad rem quam tractandam ſuſcepi, veniam, certum eſt de iure ad Pontificem in omnibus cauſis etiam laicorum prouocari poſſe, *cap. quicunque litem* 11. *quæſt. 1.* quod 1. certè euidens eſt argumentum ſuperioris poteſtatis, etiam in ciuilibus, *Boët. Epo de Iuriſd. Eccleſ. temp. quæſt. nu. 6.* Vnde D. Thomas *in 2.2. art. 17. 60. art. 6.* poteſtas, inquit, ſecularis ſubditur 2. ſpirituali, ſicut corpus animæ, & ideò non eſt vſurpatũ iudicium ſi Spiritualis Prælatus ſe intromittat de ciuilibus & temporalibus. Et D. Paulus ad Corhintios ſcribens: Neſcitis, inquit, quia Angelos iudicabimus? quanto magis ſecularia? Argumentatur à Iudiciaria poteſtate rerum ſuperiorum, ad amplificandam poteſtatem circa res minores, videlicet ſeculares. *Bozzius lib. de temporali Eccleſiæ Monarchia. & lib. de Signis Eccleſiæ Dei.*

Nec ſolum quoad ciuilia iudicia, & ciuiles cauſas, *per c. quacumque* 11, *quæſt.* 1. *Durandus de Iuriſd Eccleſ. col. 18. Ioannes de Turrecremata in cap. cum ad verum 96. diſt,* verumetiam criminales: 3. quia

quia poteſtas Eccleſiaſtica extenditur ad cognoſcēdum de omni peccato mortali cuiuſlibet Chriſtiani, etiam laici, & ad compellendum eum per cenſuram Eccleſiaſticam quoad ab eo diſcedat, *Nauar, in Relect. d. cap. Nouit. de Iudic. Not. 6.* ac etiam infligendo pœnam ſanguinis per alios ſeculi miniſtros: per ſe enim nequaquam poſſet, *cap. Clericis, cap. ſententiam ſanguinis, ne Clerici vel*
4. *Monachi, & ſupra oſtendimus ex verbis Gregorij cap. 4.* licet nullo iure diuino ſit ipſis interdictum iudicium ſanguinis, ſed ſolo meroque iure humano quod poſitiuum vocant, propter deco-
5. rum ordinis ſacri. adeò, vt etiamſi ſuos fortè illos Prætores officij ſui diligenter faciendi, iuſtitiæque prout iura poſtulant exercendæ commonuerint. Eccleſiaſtici Præſules, propterea tamen irregulares minimè reddantur, quantumlibet hi ſingulariter illis mādauerint ac iniunxerint vt de certo homicidio, ſeu latrocinio aut alio maleficio veritatem inquirerent, & iuſtitiæ debitum exequerentur, illique mortis pœnā deinceps irrogauerint. *Boet. Epo. de Iuriſd. Eccleſ. temp. quæſt. 4. nu. 6.*

Hinc videmus in Actis Apoſtolorum D. Petrum vſum hac
6. poteſtate, qua dānauit iudicialiter Ananiam & Saphyram pro crimine furti, & mēdacij. D. Paulum quoque, cōuictum fornicatorē condemnauit, 1. *ad Cor. 5.* Sed quia ratio temporis Eccleſiæ naſcentis aliud poſtulabat, valde rarò hac poteſtate vtebantur Apoſtoli, conuertendis vtpotè gētibus ad fidem intentiſſimi. At multiplicatis, per conuerſionem gentilium fidelibus, vtraque remāſit poteſtas penes Eccleſiam: quia, vt præſcriptum eſt, cuius eſt iudicare de fine, eiuſdē eſt iudicare de ijs quæ ordinantur ad finem, *d. cap. nouit. ibi Nauar. Not. 3. nu. 97. de Iudic.* quia ratio eorū quæ
7. ordinātur ad finem, ſumitur ex fine. Vnde quemadmodū corpus ordinatur ad animā, ita temporalia ad ſpiritualia tanquā ad finem, atque ita Eccleſia quæ habet iudicare de ſpiritualibus, poteſt etiā meritò de tēporalibus iudicare, vt ſcribit Petrus Bertrandi Cardinalis Gallus *in ſuo tract. de Iuriſd. Eccleſiaſt. & ſeculari, in pr. nu. 34.*

CAP. IIII.

CAP. IV.

Vtraque Iuriſdictio, & Spiritualis, & Temporalis in eadem perſona poteſt conſiſtere

SVMMARIVM.

1. *VTraque Iuriſdictio Spiritualis & temporalis in eadem perſona poteſt conſiſtere.*
2. Druides *Sacerdotes Gallorum iuri dicundo praerant.*
3. *Iuriſdictio laica aſtruitur iure diuino penes Eccleſiaſticos.*
4. *Sacerdotibus antiquæ legis iuris dicendi facultas competebat.*
5. *Vtraque poteſtas Eccleſiaſtica & ſecularis non eſt incompatibilis.*
6. *Tempore naſcentis Eccleſiæ non expediebat vti gladio materiali.*
7. *Theodoſij Imperatoris Conſtitutio elegans.*
8. *Appellatur ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum & non ad eum à quo temporalia habet.*
9. *Eccleſiaſticis viris competit Iuriſdictio temporalis, nedum habitu, ſed etiam vſu.*
10. *Iuriſdictio Eccleſiaſtica teſtimonio D. Auguſtini adſtruitur.*
11. *Ius gladij habebant veteres Sacerdotes, quod probatur exemplis.*
12. *Papa vtrumque gladium habet.*
13. *Intellectus verborum* Conuerte gladium tuum in vaginam.

QVemadmodum ſupra oſtendimus vtramque poteſtatem, & Eccleſiaſticam & temporalē in vna eadēque perſona cōſiſtere poſſe, ita dicimus vtramque Iuriſdictionē & ſpiritualem & temporalem cōpatibilem eſſe in eadem perſona. Probatur primo, iure gentium: nam Sacerdotes Gallorum, qui Druidæ per

2. Cæſarem dicuntur, *libro 6. de bello Gallico*, iudicabant in omnibus cauſis, ita enim Cæſar: Magno hi ſunt apud eos in honore: Nam ferè de omnibus controuerſijs publicis, priuatiſque conſtituunt, & ſi quod eſt admiſſum facinus, ſi cædes facta, ſi de hæreditate, ſi de finibus controuerſia eſt, ijdem diſcernunt, præmia pœnaſque conſtituunt. Quin in auguſtiſſimo illo Athenienſium iudicio, quod Areopagus dicebatur, Sacerdotes itidem Iudices erant, ſummuſque omnium Sacerdos, rogatis ſingulorum ſententijs, ſuffragia colligebat, teſte Ioſepho, *lib.* 14. *antiq. cap. 16.* Mittamus ethnicos. Probatur etiã aſſertio noſtra, tam iure diuino, quam canonico, ciuili, & conſuetudinario, ac etiam priuilegiato.

3. Iure quidem diuino, quia in ſacra pagina legitur Moyſen populum iudicaſſe, etiam in cauſis hæreditarijs & merè realibus, *vt patet Nu. 27. & alijs in locis, vt Deuter. 17.* vbi ſic habetur: Si difficile & ambiguum apud te iudicium eſſe perſpexeris, inter ſanguinem & ſanguinem, cauſam & cauſam, lepram & non lepram, ſurge & aſcende ad locum quem elegerit Dominus Deus tuus: venieſque ad Sacerdotes Leuitici generis, & ad Iudicem qui fuerit illo tempore, quæreſque ab eis qui indicabunt tibi Iudicij veritatem, ſequeriſque ſententiam eorum. Qui autem ſuperbierit, nolens obedire Sacerdotis Imperio qui eo tempore miniſtrat Domino Deo tuo, ex decreto Iudicis morietur homo ille, & auferes malum de Iſraël.

4. Quibus verbis perſpicuum eſt, ius Sacerdoti fuiſſe poteſtatem dicendi non ſolũ inter lepram & non lepram, quantũ ad cęremonialia, & irregularitates legis, ſed inter ſanguinem & ſanguinem, quantum ad criminalia, & inter cauſam & cauſam, quantum ad ciuilia. Eodem modo explicat verba iſta Petrus à Monte *in tract. Concil. ſiue de Primatu Papæ tit. de modis reſiſtendi Papæ Eccleſiam turbanti, nu.* 8. *vol. oceani, 2. fol. 78. pag. 2.* videlicet verba illa *inter ſanguinem & ſanguinem*, intelligi de homicidio, vel de alio, *inter leprã & non leprã*, cum legitur, de hæreſi: *inter cauſam & cauſam*,

quando

quando vertitur cauſa ciuilis. Similiter Samuel qui fuit Propheta & Sacerdos, etiam populum ipſum in temporalibus iudicauit. Nec is tantum, ſed etiam temporibus Regum, quamdiu vſi ſunt Conſilio Sacerdotum, benè eis in regnis ceſſit; quando autem Conſilium Sacerdotum & Pontificum neglexerunt, regimen eorum factum eſt in diſſipationem: & ad extremum, ducti ſunt in captiuitatem, in qua captiuitate populus ex toto regebatur per Sacerdotes & Prophetas, vti per Eſdram & Neemiam. Nouiſſimè verò opera Machabæorum Regnum reductum eſt, & regimen ad Sacerdotes, & ijdem fuerunt Reges ſeu Duces Populi, habentes adminiſtrationem, tam in ſpiritualibus, quam in temporalibus, quemadmodum legitur 1. & 2. Machab. de Mathattia, & de filijs eius, videlicet Iuda Machabæo, Ionata, Simone, & Ioanne filio Simonis, qui omnes in omnibus tam Spiritualibus, quam temporalibus præfuerunt populo Dei, *Pet. Bertran. de Juriſd. Eccleſ. & ſæculo in Reſp. nu 2.* Porrò de Chriſto & Petro, alijſque Apoſtolis, quod parem habuerint poteſtatem ſatis ſuperiori capite oſtendimus, & probatur in c. nouit. vbi Nauar. *not. 3. nu. 130.*

Nec obſtat primò, quod Iuriſdictio Spiritualis & tẽporalis ſint ex ſe diſtinctæ & ſeparatæ. Quia non ex hoc ſequitur, quod ſint cõtrariæ & incõpatibiles: quia vnum contrariũ non ordinatur ad aliud: Iuriſdictio autem ſpiritualis ordinatur ad temporalem, vel è contra: imò dependet ab ea, ſicut claritas lunæ, à claritate ſolis, Imò vna Iuriſdictio confortat & adiuuat aliam. Vndè patet quod etiamſi ſint diſtinctæ duæ illæ Iuriſdictiones, attamen non idcircò ſunt contrariæ, & incompatibiles in eodem ſubiecto. 5.

Secundò, non officit quod Chriſtus alijque Apoſtoli non vſi ſint poteſtate temporali: quia alia fuit ratio in Chriſto, alia in Apoſtolis & Pontificibus: nam etſi in Chriſto & Apoſtolis actu & exercitio non reſederit poteſtas temporalis, habitu tamen penes eos erat *Pet. à Monte d. tract. tit. de Conſilij præminentia nu. 27.*

Reſtaurus Caſtald, tract. de Imperatore q. 50. & ſupra oſtendimus
6. *cap. 2.* Nec expediebat in illis primis Eccleſiæ incunabulis, vti illa temporali poteſtate, iuxta illud Apoſtoli 1. *Cor. 6. omnia mihi licent, ſed non expediunt omnia.* Nunc verò cum totus orbis Chriſtianus Chriſti doctrina imbutus ſit, mirum videri non debet ſi Eccleſia inſiſtat circa delictorum punitionem, & iuſtorum iudiciorum redditionem *Pet. Bertran. d. loco* Ideòque pro indubitato tenent omnes, Vicarium Chriſti in toto orbe terrarum Spiritualium & temporalium habere iuriſdictionem *Reſtaurus d. tract. quæſt. 52. nu. 13.* vndè fit, vt poſſit cauſas & ciuiles & criminales, etiam alteri laico delegare, *63. diſt. c. In Syno. & cap. Adrianus de Iudic. Anto. de Roſell. tract. de poteſt. Imp. & Papæ verſ. leonũ.*

Dixi etiam iure Canonico & ciuili probari hanc compatibilitatẽ Iuriſdictionis ſpiritualis & tẽporalis in eadem perſona: quia de iure Canonico probatur per multos textus, *videlicet 22. diſt. c. omnes Patriarchæ & c. ſi quis præſbiter, & c. relatum 11. q. 1. c. nouit, de foro comp. Mandoſ. in 4. Commiſſ. verb. deuolutus,* vbi dicit à Regibus appellari poſſe ad Papam, quia ipſe vices Dei tenet in terris. *Iſernia c. Imperialem verſ. præterea de prohib. feud. alienat. Reſtau. Caſtal. d. quæſt. 50. Hoſtien in ſu. tit. qui filij ſint legit § qualiter.* De iure ciuili, etiam probatur Iure Authenticorum, *vt tit. vt*
7. *differ. Iud.* quo iure Imp. Theodoſius ſanciuit, vt omnes cauſæ quæ prætorio vel ciuili iure tractantur, Epiſcoporum ſententijs terminatæ perpetuo ſtabilitatis iure firmentur, nec liceat retractari negocium quod Epiſcoporum ſententia deciditur; quæ conſtitutio refertur in Canone quicumque 11. q. 1. Nec poteſt dici quod fiat iniuria laicis, ſi illi effecti Clerici ſubſint Clericorum iudicio, & ſic res quodammodo reuertatur ad ſuam naturam *arg. l. ſi vnus §. quid ſi in ſpecie ff. de pact.*

Neque obſtat *inquit idem Pet. à Monte d. tract. mi. 6. pag. mei 80.* quod temporalia ſubſint Regibus, quia hoc verum eſt, quoad onera realia, quæ directè reſpiciunt rem l. *munerum ff. de Muner. & bon.*

& hon. c. ſi tributum 11. q. 1. Hic autem nos loquimur de foro, in quo magis inſpicitur perſona, quam res: nec enim eſt tam inſpicienda qualitas cauſæ, quam Iudicis *Wameſ. in cap. ſi duobus* §. *denique in pr. de Appellat.*

Poſtremò, dixi de iure cõſuetudinario: quia ab Epiſcopo haben- 8
te Iuriſdictionem temporalem ex conſuetudine, vel aliter, appellatur ad Archiepiſcopum, & non ad eum à quo temporalia habet, *cap. Romana* § *debet, vbi DD. de appell. in 6. Speculat. tit. de appellat.* § *nunc tractemus verſ. Illud autem. Guido de Appell. q. 34. nu. 32. & deciſ. 436. nu. 110. Scaccias de appellat. quaſt. 8. nu. 50.* qua de re ſuus relinquitur dicendi locus.

Dixi, *vel aliter*: quia Clerici poſſunt habere feuda à patrimonio ſuo, & à Principibus, & ea propter facere illis homagium, vt infra dicemus. Quotus autem quiſque dicat, aſſumptum in Epiſcopum, teneri patrimonij ſui iuribus renuntiare? Et tamen non paucos videmus Nobiles aſſumptos ad Epiſcopatus, & vtramque nihilominus retinuiſſe poteſtatem, & Spiritualem & temporalem. Fatemur quidem Iuriſdictionem temporalem nihil
habere commune cum Spirituali, attamen quin Eccleſiaſticis 9
viris hodie competat nedum habitu, ſed etiam vſu negari non poteſt, *Dominic. Soto lib. 10. de Iuſt. & iure quaſt 4. art 5. in*
reſp. ad arg. 5. Aluarus lib. 2. art 57. Teſtor D. Auguſtinum *in* 10
ſerm. apolog. Petri & Pauli, incip. Fortis & humilis. ô mira inquit, potentia & ineffabilis gratia Saluatoris! quis plebeium piſcatorem, Apoſtolorũ facilè crederet Principem, etiam Regibus obſiſtere? Reges ſanctificare? Regnis omnibus imperare? mundum refrenare legibus? Dæmonem calcare pedibus? iubere virtutibus? cælum hominibus aperire? cum velit; claudere cum placeret? conuerſis donare, negare peruerſis? merita mundi cognoſcere? culpas & crimina hominibus relaxare?

Ad quæ verba pulchrè Anaſt. Germonius *tract. de Indultis Cardin. lib. 3. cap. 13. nu. 5.* Quis vnquam efficacius, inquit, aut elegan-

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

elegantius potuit vniuerſam Eccleſiaſticam Iuriſdictionem, quæ Spiritualis eſt, mixta, temporalis, mixti meriqueImperij, breui compendio complecti, & in vnum quaſi faſciculum conſtringere? Quid eſt Regibus obſiſtere? regnis omnibus Imperare? mundum refrenare legibus? niſi gladij habere poteſtatem ad animaduertendum in facineroſos homines? quod eſſe merum Im-
11. perium dixit Vlpianus *in l.2 ff. de Iuriſd.om.iud.* cui autem datur Imperium, diciturius & poteſtatem gladij dari: quam quoque habebant Sacerdotes veteris legis; ea enim vſus eſt Samuel Propheta in Agag. Regem *1. Reg. 15.* Helias in 400. Prophetas Baal *3. Reg. 18.* Eliſeus in 42. pueros irriſores, *ibid.* Ioada denique Sacerdos in Athaliam Reginam, *ibid. c. 11.* ait enim; *Educite eam extra ſepta templi, & quicumque eam ſecutus fuerit, feriatur gladio.* Tum ſubiungit: *non occidatur in templo Domini.* & iuxta palatium interfecta eſt.

Sunt & alia in hanc ſententiam argumenta, quibus confirmatur quæſtionis noſtræ ſolutio, vtramque ſcilicet Iuriſdictionem Spiritualem & Temporalem eidem competere, quæ videre licet apud eundem Anaſt. Germonium *lib. 3. de ſacror. immunit. cap. 13.* Et alios, qui vno omnes ore & ſententia aſſerunt Papam vtrum-
12. que gladium habere, *Aluarottus cap. 1. nu. 10. Epiſc. vel Abb. in feudis Glo. in cap. Nouit. verb. cum ipſe de Iud. & in cap. cauſam quæ verb. ad Regem, qui filij ſint legit, cap. omnes diſt. 22. Reſtaurus de Imper. quæſt. 5. nu. 2. & 5. Faber in § ſed quod Principi vel Populo Inſtit. de Iure nat. gen. & ciuili.* Quia non reperitur, *inquit Reſtaur. Caſtal. tract. de Imper. q. 50. nu. 22.* quod Chriſtus abſtulerit
13. Petro gladium temporalem, quem antea habebat ſummus Sacerdos, ſed illius vſum dumtaxat: vnde non dixit, *conuerte gladium in vaginam,* ſed adiecit *tuum,* quod dominij ſignificatiuum reſpectu Petri. Ita etiam ratiocinatur Anthon. de Roſellis, *tract. de poteſtate Imper. & Papæ verſ. De littera fol. 309.* & quidem illius vſum, vt non per ſe, ſed per ſæculi miniſtros quorum opera

in

In exercitio gladij materialis vtantur, *Nauar. in d. cap. Nouit, & ibi. Abb. nu. 12. de Iudicijs.*

CAP. V.

An vſus Iuriſdictionis temporalis tempore primitiuæ Eccleſiæ fuerit Epiſcopis permiſſus?

SVMMARIVM.

1. *QVi tempore primitiuæ Eccleſiæ Contemptibiles?*
2. *Locus D. Pauli 1. Cor. 6. explicatur.*
3. *Qui tempore Eccleſiæ primitiuæ iuridicundo præerant.*
4. *S. Auguſtinus Epiſcopus vacat litibus dirimendis.*
5. *Clerici de ciuilibus controuerſijs cognoſcebant.*
6. *S. Ioannes Chryſoſtomus ius ipſe dicebat, vt & S. Ambroſius.*
7. *Epiſcopi proprios habebant carceres.*
8. *Valentinianus Imper. interdixit Epiſcopis iudiciale tribunal.*
9. *Territorio annexa eſt Iuriſdictio.*

QVi negatiuam huius quæſtionis partem tuentur, auctoritatem producunt S. Pauli. 1. *ad Cor.* 6. dum vult lites vel controuerſias ciuiles inter Chriſtianos, non per Clericos, ſed per Laicos dirimi, ſic enim ait: *Sæcularia igitur iudicia ſi habueritis; contemptibiles, qui ſunt in Eccleſia illos conſtituite ad iudicandum.* Quaſi illi in Eccleſia contemptibiles eſſent qui eſſent laici, Græcè enim τοὺς ἐξουθενημένους accipere videtur 1.
Sanctus Paulus pro Laicis, inquit Franciſ. Turrianus. Verùm, priuſquam huic obiectioni reſpondeamus, & locum illum ſancti Pauli explicemus, ſciendum eſt Epiſcopos tempore primi-

primitiuæ Eccleſiæ duo habuiſſe genera Adminiſtratorum: Al-
terum Sacerdotum; alterum Iudicum. Illi in maximis & difficil-
limis rebus operam nauabant, quaſi Cõſiliarij & Aſſeſſores Epiſ-
copi, de quibus Paulus 2. *Timot.* 5. *Qui bene præſunt præſbyteri du-*
" *plici honore digni habentur, maxime qui laborant in verbo & do-*
" *ctrina.* Iſti cognoſcebant de cauſis inter Chriſtianos, qui Iuriſdi-
" ctioni Epiſcopi patientiam accõmodare debebant. Itaque locus
2. ille Pauli præcitatus 1. *Cor.6.* ſic intelligendus eſt, ne coram Iudi-
cibus Ethnicis, vel nondum Chriſtianis primi illi fideles litiga-
rent: Ideoq́ue controuerſias inter ſe, vel amicè componi, (nam
alibi dicit *ſeruum Domini non oportere litigare,* 2. Timoth. 2. verſ.
24) vel certè coram Iudicibus Chriſtianis diſceptari, dirimique,
non quidem à viris Apoſtolicis, ſed inferioribus quibuſdam
Clericis, ſiue Laicis id munus demandari deſiderat, etiamſi eiuſ-
modi Iudices & Chriſtiani tum omnes ab Ethnicis cõtemneren-
tur. Quod quidem idcircò deſiderabat Paulus, ne Eccleſiaſtici
præcipuæ notæ, cæterique Eccleſiæ Rectores, per eiuſmodi ſæ-
cularia negotia, à Chriſtianæ fidei propagatione auocarentur.
Anaſt. Germonius de ſacrorum immunitatibus lib. 2. cap. 13. nu. 27.
Quod & probat Boëtius Epo *de Iuriſdict. Eccleſ. tempor.* D. Au-
3. guſtini dicto, loquentis de ſæcularibus iudicijs per contemptibi-
les finiendis in hæc verba: Igitur Sapientes, inquit, qui in locis
" conſiſtebant fideles, & ſancti, non qui hac atque illac propter
" Euangelium diſcurrebant, talium negotiorum examinatores
" Paulus eſſe voluit; à quibus excuſare nos non poſſemus etſi veli-
" mus. Chriſtum in teſtem inuoco, quoniam mallem per ſingu-
" los dies certis horis aliquid manibus operari, & cæteras horas ha-
" bere liberas ad legendum & orandum, vel ad agendum aliquid
" de diuinis literis, quam tumultuoſiſſimas perplexitates cauſarum
" pati de negotijs ſæcularibus, vel iudicando dirimendis, vel inter-
" ueniẽdo præcidẽdis. Hactenus ipſe D. Auguſtinus. Et in epiſt. 47.
" *ad Proculianum*: Et homines quidem cauſas, inquit ſuas ſeculares

apud

apud nos finire cupientes, quando eis neceſſarij fuerimus, hic nos "
Sanctos & Dei ſeruos appellant, vt negotia terræ ſuæ peragant: "
aliquando & nos agamus negotia ſalutis noſtræ, & ſalutis ipſo- "
rum, non de auro, non de argento, non de pecoribus pro quibus "
quotidie ſubmiſſo capite ſalutamur. Denique Poſſidonius in 4.
eius vita *lib. 8 c. 19.* oſtendit, ipſum vacaſſe litibus dirimendis aliquando vſque ad horam, inquit, refectionis; aliquando tota die ieiunaſſe vt ius diceret, & cauſſas dirimeret. *refert Baron. tom. v. Annal, anno Chriſti 398.*

Cognoſcebant ergò Clerici quoque de ciuilibus controuer-
ſijs; etiam inter ſæculares, & hoc neceſſarium cenſebatur, nec 5.
excuſatio clericis dabatur.

Conſtat ſimiliter S. Ioannem Chryſoſtomum ius dixiſſe in
cauſis ciuilibus inter perſonas merè laicas, vt in illa iſtius viduæ, 6.
cuius debitorem ſuis curauerat mancipari carceribus.

Vnde etiam videmus Epiſcopos proprios habuiſſe carceres in
quos obnoxij debitis, & alij inter reos rerum & debitorum ciui- 7.
lium relati conijciebantur, teſte Illuſtriſſ. Card. Baronio *tom. 5. Annal. anno Chriſti 461.* Quid multis? De B. Ambroſio refert B. Auguſtinus *confeſſ. 6. cap. 3.* adeò illum fuiſſe obrutum cognitione alienarum cauſſarum, vt vix daretur ei reſpirandi facultas, atque adeò toto tempore quo ipſe Auguſtinus Mediolani reſedit, nunquam nactus ſit Ambroſium ab his liberum & otioſum.

Sineſius verò ex Philoſopho factus Epiſcopus Ptolemaidis
ſub annum Chriſti 411. vir ſanctiſſimus, conqueritur quod ne- 8.
gotijs ciuilibus obrueretur, multiſque ſuſpirijs ingemiſcit, quod Epiſcopali muneri Dicaſterium iungere deberet: adeò vt ob eam cauſſam de Epiſcopatu dimittendo cogitaret. non condemno, inquit, Epiſcopos qui in rerum negotijs verſantur, ſed ignarus me ipſum vix in theatrum peruenire, admiror eos qui vtrumque poſſunt. Mea facultas non eſt duobus Dominis ſeruire; ſi verò ſunt aliqui, qui neque à conſcientia læduntur, pote-

3. *Poteſtas Epiſcopis iudicandi inter laicos, conceſſa eſt non tam ab Imperatoribus, quam ab Apoſtolis.*
4. *D. Auguſtinus præeſt iuridicundo, etiam in profanis cauſſis.*
5. *Omnis Iuriſdiſtio ab ipſo Papa, tanquam à fonte procedit.*

QVantum Carolus ille Magnus, verè magnum Eccleſiæ columen & decus, detulerit Eccleſiaſtico foro, facile colligere eſt ex eius conſtitntione, quam ex cap. Nouit, de Iudicijs & alijs, Illuſtriſſimus Cardin. Baronius *tom. 9. Annal ſub annum Chriſti 801.* refert his verbis: Quicumque litem habens, 1.
» ſiue poſſeſſor, ſiue petitor fuerit, vel in initio litis, vel decurſis tẽ-
» porum curriculis, ſiue cum negotium peroratur; ſiue cum ince-
» perit, ſententia promi, ſi Iudicium elegerit Sacroſanctæ legis
» Antiſtitis; illicò ſine aliqua dubitatione, etiamſi alia pars refra-
» gatur, ad Epiſcoporum Iudicium, cum ſermone litigantium di-
» rigatur: Multa enim quæ in iudicio captioſæ præſcriptionis vin-
» culo promi non patiuntur, inueſtigat & promit Sacroſanctæ Re-
» ligionis auctoritas. Omnes itaque cauſæ, quæ vel Prætorio Iure
» vel ciuili tractantur, Epiſcoporum ſententijs terminatæ, perpe-
» tuo ſtabilitatis iure firmentur. Nec liceat vlterius tractari nego-
» tium, quod Epiſcoporum ſententijs deciderit. Teſtimonium
» etiam ab vno licet Epiſcopo perhibitum, omnes Iudices indubi-
» tanter accipiant, nec alius audiatur, cum teſtimonium Epiſcopi
» à qualibet parte fuerit repromiſſum. Illud eſt enim veritatis
» auctoritate firmatum, illud incorruptum, quod à Sacroſancto
» homine, conſcientia mentis illibatæ, protulerit, hoc nos edicto
» ſalubri aliquando cenſuimus; hac perpetua lege firmamus, ma-
» litioſa litium ſemina comprimentes, vt miſeri homines longis, ac
» penè perpetuis actionum laqueis impliciti, ab improbis petitio-
» nibus, vel à cupiditate perpera maturo fine diſcedant. Quidquid
» itaque de ſententijs Epiſcoporum clementia noſtra cenſuerat,
» etiam hac ſumus lege complexi, grauitatem tuam, & cæteros

" pro vtilitate omnium, in perpetuum obſeruare conueniet.

Iſta ſunt quæ ex Theodoſio Carolus Imperator ab Imperatore mutuatus, pius ex pio, iuſtiſſimus ex iuſtiſſimo, vtroque Chriſtianæ religionis decore maximo & ornamento, ſiue virtutem militarem ſpectes in eis, ſiue cultum fidei Orthodoxæ, vel erga
2. ſubditos ſibi populos regimen probatiſſimū. Hæc audiāt & erubeſcāt illi, inquit Baron. qui his penitus aduerſarias leges ſtatuūt & contraria edicta proponunt, timoribus exagitantes populos, nouis adinuentionibus inhibentes quacumque occaſione prætenſa, via indirecta procurant, ne laici ipſi attingant limen Eccleſiaſtici fori. Timeo, timeo, inquit, iſtis, nequando, ſi iſta facere perſeuerant (quod abſit) Deus vindex tandem exurgens, virga furoris ferrea, ſecundum illud Dauidicum, *tanquam vas figuli confringat eos*, vndè & ob imminens quod aſtat periculum æque cum eodem ipſo ex alto corde vociferor: *Nunc Reges intelligite, & erudimini qui iudicatis terram*, & exemplo diſcite Caroli ex obedientia & obſeruantia erga Apoſtolicam fidem, Regna & Imperia propagare, atque firmiter ſtabilire. hæc Baron. *tom. 9. Annal. ſub annum Chriſti 801. & ſub annum Chriſti 398.* vbi etiam oſtendit ex verbis S. Auguſtini *tract. de opere Monach. cap. 29.*
3. poteſtatem Epiſcopis iudicandi inter laicos conceſſam, non tam ab Imperatoribus, quam ab Apoſtolis collatam eſſe: Dominum
" Ieſum, (inquit, in cuius nomine ſecurus hæc ago) teſtem inuoco
" ſuper animam meam, quoniam quantum attinet ad meum com-
" modum, multò mallem per dies ſingulos certis horis aliquid
" manibus operari, & certas horas habere ad legendum & oran-
" dum, aut aliquid de diuinis literis agendum liberas, quam tumul-
4. tuoſiſſimas perplexitates cauſſarum alienarum pati de negotijs
" ſæcularibus, vel iudicando dirimendis, vel interueniendo præci-
" dendis, quibus nos moleſtijs, idem affixit Apoſtolus, non vtique
" ſuo, ſed eius qui in eo loquebatur arbitrio. Vnde vides non alicuius Honorij, aut Theodoſij, vel Caroli Magni legibus, ſed

Apoſtoli

Apoſtoli Pauli decretis eiuſmodi iudicio præfectos eſſe Epiſcopos, *Pet. Bertrandi de Iuriſd. Eccleſ. & ſæcul. q. 3. nu. 27. & ſeqq. p.* Gonzalez *ad Reg. VIII. Cancell. in Troëra. §. 1. nu. 9. & ſeqq.* vbi ſcribit omnem Iuriſdictionem ab ipſo Papa, tanquam fonte procedere *Alex. l. 1. nu. fin. verſ. Vnde dicit Bald. de Iuriſd. om. iud.* 5

Vnde conſidera, lector, quam malè animati ſunt erga matrem Eccleſiam, qui dicunt olim penes Epiſcopos nullam aliam fuiſſe Iuriſdictionem quam inter Clericos & Monachos in cauſſa nimirum religionis, vel diſciplinæ Eccleſiaſticæ, & non in alios, vel in alijs cauſſis, niſi inter conſentientes, vt habetur in tit. de Epiſc. audien. & ibi Cuiacius. Debuerunt conſideraſſe & attendiſſe hanc Caroli Magni, ſeu Theodoſij Conſtitutionem ſupra relatam, vt & præcedens S. Auguſtini exemplum: ac ſi quis forte contrarius vſus fuerit tempore Imp. Valentiniani & Valentis, aut Arcadij & Honorij quorum referuntur Conſtitutiones ſub dicto titulo Cod. Iuſtiniani, de Epiſcopali audientia, hoc euenit, rebus Epiſcoporum tum acciſis: nam ea tempeſtate Wandali, Alanis, Gothis & alijs barbaris nationibus permixti, nedum Africam, ſed totam Europam infeſtabant, & quicquid contumeliarum Catholicis Epiſcopis irrogare poterant, collatis conſilijs velut in ſuos hoſtes inferebant. Verùm poſtea Iuriſdictionis exercitium deſeuiente barbarorum rabie, Eccleſiæ reſtitutum fuit, & facultas notionis, ſeu audientiæ, de qua in d. tit. de Epiſcopali audientia, tranſijt, ac potius redijt in poteſtatem ordinariæ Iuriſdictionis *cap. Cum Epiſcopus, 7. de offic. ord. in 6.*

CAP. VII.

Reſpondetur obiectionibus dicentium leges Eccleſiaſticas ſancitas eſſe ab Imperatoribus.

SVMMARIVM.

1. *Ratio cur nonnulli Imperatores Orientis varias leges Eccleſiaſticas tulerint.*
2. *Cur nonnulli Imperatores confirmationem S. Pontificis vſurparint?*
3. *Theodoricum Imperatorem pœnituit quòd confirmationem Romani Pontificis ſibi vſurparit.*
4. *Monitio Cardinalis Baronij ad Principes.*
5. *Magna & heroica libertas Theodori Epiſcopi erga Leonem Armenium Imperatorem.*

Cæterùm, quod reperitur nonnullos Imperatores veluti
1. Iuſtinianum, Conſtantium, & alios Imperatores Orientis varias leges Eccleſiaſticas ſanxiſſe, & in iura Eccleſiaſtica inuolaſſe hoc accidit, teſte Baronio *tom. 8. Annal. anno Chriſti* „ *657.* quod cum Epiſcopi. (quæ ipſorum erat tum impotentia) „ ſancituri eſſent leges, præuiderentque, non ab omnibus receptas „ iri, eas nomine Imperatoris roborari curauerint, quò vel timore „ ſaltem ſubditi fideles perculſi, eadem reciperent Imperatoris no„ mine ſancita decreta: ita ille malè conſulentes Eccleſiaſticę liber„ tati, Ius Eccleſiaſticarum legûm condendarum, (quo nihil in „ Eccleſia Dei antiquius & præſtantius,) ſpontè proſtituerunt, vſ„ que adeò, vt etiam decreta fidei, imò & perfidiæ & impietatis, „ quibus ſuam quiſque hæreſim, ſiue ſchiſma, roborare vellet, ea „ Imperatorum nomine promulgauerint, qui oblatam occaſio„ nem haut inuiti abripuerunt, quâ ſe, ſicut laicis, ita & Eccle„ ſiaſticis, imperare velle iactitarent. Eodem mentis faſcino capti ſunt

ſunt nonnulli eiuſdem Imperij Cæſares, qui temerario auſu vſur-
pare non ſunt veriti Romani Pontificis confirmationem, contra
omnia iura diuina, & humana, de quo valdè pœnituit Theodo-
ricum Imperatorem licet ſerò nimis, vtpotè poſt miſerabilem 3.
illum exitum, quem ſuis depingit coloribus idem Cardinalis Ba-
ronius, monens idcircò Principes, vt dum in iura Eccleſiæ inuo- 4.
lant pari exitu perire reformident, ne dum inconcuſſa præſu- »
munt, Eccleſiæ iura inuadere, & vitæ præſentis & æternæ diſ- »
pendium ſentiant, & regnum haud diu ad poſteros propagent, »
ſed exteris cedere cogant inuiti: quo certè iuſtius nihil dici po- »
teſt, vt à terrenis excidant, qui diuina temerariè peſſumdare ten- »
tant. Leoni Armenio Imperatori hæretico apertè & indigna- 5.
bũdè obijcit quidam Theodorus Epiſcopus, Deum Eccleſiæ ſuæ
conſtituiſſe Apoſtolos, Euangeliſtas, Prophetas, Paſtores, &
Doctores, non etiam Reges, quos par eſt potius caſtris præeſſe,
quam Eccleſijs. Pari etiam, id eſt maſculo animo Nicolaus Pa- „
pa I. Imperatori Michaeli ſcribit: Vbinam legiſtis Imperatores „
veſtros Synodalibus Conuentibus interfuiſſe, niſi fortè in qui- „
buſdam vbi de fide tractatum eſt, quæ omnium communis, quæ „
non ſolum ad Clericos, verumetiam ad laicos, & ad omnes om- „
ninò pertinet Chriſtianos?

CAP. VIII.

Errorem eſſe hæreticum, tollere ab Eccleſia Iuriſdictionem temporalem.

SVMMARIVM.

1. *Hæretici ſunt qui ab Eccleſia vnum è duobus gladijs auferunt.*
2. *Vterque gladius ad Romanum pertinet Pontificem.*
3. *Vterque gladius quomodo ab Eccleſia exercendus.*
4. *Senſus verborum, Conuerte gladium tuum in vaginam.*

Hæretici

1. HÆretici ſunt qui ab Eccleſia Romana, Petri Cathedra, de duobus alterum gladium auferunt, & tantum ſpiritualem
,, concedunt, ipſo S. Bernardo dicente: Materialem gladium qui
,, tuum negat, non ſatis mihi videtur attendere verbum Domini
,, dicentis: *Conuerte gladium tuum in vaginam*, De cuius vſu habet
,, iſta Gregorius IX. *in epiſtola ad Germanum Patriarcham, Conſtan-*
,, *tinopolitanum*: Illud tantum adijcimus, quod vtrumque gladium
2. ,, ad Romanum Pontificem pertinere, ex Euangelica lectione te-
,, nemus. Etenim loquente Ieſu Diſcipulis ſuis de acquiſitione
,, gladij Spiritualis, illi duos ibi poſitos oſtenderunt, quos Domi-
,, nus dixit ſufficere, ad cohibitionem videlicet Spiritualis, & tem-
,, poralis offenſæ. Si materialem gladium pertinere concedis ad
,, potentiam temporalem, attende quod in Mathei Euangelio
,, Dominus dicat Petro: Conuerte gladium tuum in locum ſuum,
,, dicendo *tuum*, materialem ſignificauit gladium, quo percuſſit ille
,, ſeruum Principis Sacerdotum; de ſpirituali verò nemini venit in
,, dubium, cum ei, id eſt Petro, per cuiuſdam ſpecialitatis apicem
,, ligandi, atque ſoluendi commiſerit poteſtatem. Vterque igitur
3. ,, gladius Eccleſiæ traditur, ſed ab Eccleſia exercendus vnus; alius
,, pro Eccleſia manu ſæcularis Principis eximendus; vnus à Sacer-
,, dote; alius ad nutum Sacerdotis adminiſtrandus à milite. Hæc
Gregorius. quibus conſentanea ſunt illa Bonifacij Papæ octaui:
,, Vterque gladius eſt in poteſtate Eccleſiæ, Spiritualis ſcilicet, &
,, Materialis: Sed is quidem pro Eccleſia; ille vero ab Eccleſia
,, exercendus: Ille Sacerdotis; is manu Regum & militum, ſed ad
,, nutum, & patientiam, cum videlicet iubet, vel ſpontè facienti
,, conſentit, & pergit: Oportet autem gladium eſſe ſub gladio, &
,, temporalem auctoritatem ſpirituali ſubijci poteſtati: Hæc Boni-
facius. Quibus ſic aſſentiuntur omnes, vt nullus diſcrepet, niſi
qui diſſidio ab Eccleſia excidit, teſte Baronio *tom. 11. Annal.* con-
firmanturque per ea quæ argutè ſcribit in eandem ſententiam
4. Boëtius Epo, *de Iuriſd. Eccleſ. poteſt.* dicens per illa verba: *Conuerte*
gladium

gladium tuum in vaginam: non illic agi de perpetuæ Iuriſdictionis negotio, ſed ſolum de non impedienda tum temporis apprehenſione Chriſti, ſequitur enim; *calicem quem dedit mihi Pater vis vt non bibam?* quinimò potius pro hac noſtra ſententia facere videtur locus ille, dum gladium hunc materialem confirmat eſſe proprium Petri: qui namque gladium tuum dicit, gladium tibi proprium dicit, vt paulò antè verbis S. Gregorij oſtenſum eſt.

CAP. IX.

Proprium eſſe Tyrannorum iura Eccleſiæ violare.

SVMMARIVM.

1. *IOannes tyrannus & perſecutor Eccleſiæ, & Iuriſdictionis violator Eccleſiaſticæ.*
2. *Auctoris ſtudium neminem vellicandi.*

ILluſtri hâc aſſertionē probat exemplo Cardinalis Baronius in annalibus *ſub annum Chriſti 423.* in Ioanne, qui mortuo Honorio Imperium occidentale inuadere conabatur. verba Baronij ſunt: Quod ad ipſum occidentale Imperium ſpectat; ipſo exordio Principatus ſui, æquè aduerſus Dei Eccleſiam bellum parauit. Etenim ſimul ac inuaſit Imperium, primum omnium, omnia ſimul ab ea priuilegia abſtulit, quæ à Chriſtianis Imperatoribus, cum locis, tum perſonis Eccleſiaſticis collata fuerant; & inter alia omnem clericis ademit fori ſæcularis exemptionem, quos omnes penes ſæculares Iudices cauſam dicere, & ab eis ſententiam expectare voluit. hæc quidem omnia ab eo peracta, Valentiniani ſanctio, quæ ablata ab eo priuilegia reuocauit, edocet quam ſuo loco reddidimus. Iſtis ſibi malis ad ſuum interitum viam miſerum illum patefeciſſe, infælix exitus declarauit. His planè & alijs innumeris exemplis edocetur religionis & Eccle-

» ſiaſticorum iurium defenſionem eſſe ſolidum ad ſuſtinendam
» molem Imperij fundamentum: quo ſi careat, corruat neceſſe eſt
» vt malè conſultus ſuo damno Ioannes expertus eſt. Hæc Baronius loco præcitato. Verum, hac de re latiſſimus datus eſt ſpatiandi cãpus Iano Etymo in Parenæſi aduerſus Eccleſiæ Leod. Ma-
2. ſtyges. Quamquã ego hac fini nec ſcribo, nec iſta probo vt quemquam malignè vellicem aut tacitè inſimulem, ſed vt impietate hoſtium Eccleſiæ commemoratâ, commendationem accipiant qui animum his moribus imbutum non habent: quod ſæpius in hoc opuſculo repetitum volo.

CAP. X.

Quæ contra Eccleſiaſticam Iuriſdictionem proponuntur obiectiones, breuiter diſſoluuntur.

SVMMARIVM.

1. *OBiectiones contra temporalem poteſtatem Eccleſiæ competentem adducuntur & reſoluuntur.*
2. *Vna & eadem res diuerſo iure cenſeri non debet.*
3. *Quilibet laicus Chriſtianus vtrique gladio ſubiectus eſt.*
4. *Tempore primitiuæ Eccleſiæ & æuo Caroli Magni, Epiſcopi Iudices erãt cauſarum ciuilium in prima Inſtantia, & in gradu appellationis ſi Actor vel Reus Epiſcopum appellaret.*
5. *Epiſcopi in proprijs cauſſis de re ciuili ius ſibi dicebant.*
6. *Magna Epiſcoporum integritas.*
7. *Epiſcoporum encomia.*

NAuarrus clariſſimus ille & certiſſimus Canonum interpres: *in Relectione cap. Nouit. de Iudic. Notab. 6. nu. 15.* conglomerat diuerſos obices qui videntur obſiſtere aduerſus Eccleſiaſticam poteſtatem, ſeu Iuriſdictionem temporalem, quam alioqui pluſculis antehac rationibus adſtruere conati ſumus. Præci-
1. pui autem ſunt iſti. Obijcitur itaque primo, Admittendo temporalem poteſtatem in Eccleſia, ex eo quod ſpectet ad Papam de quocumque peccato mortali quemlibet Chriſtianum corripere *vt habetur in cap. Nouit. 13. de Iudic. & in cap. quæcumque 11. quæſt. 1.* ſequeretur omnes cauſſas fori ſæcularis poſſe trahi ad Eccleſiaſticum,

ſticum, cum ferè omnes illæ, ſiue tangant vltimas voluntates, ſiue contractus, ſiue delicta, & iudicia, ſuper peccatis mortiferis vertantur: quippè quæ mouentur ſuper iniuſtitia, quam conſtat ſuaptè natura eſſe peccatum letale, ſecundum S. Thomam receptum *in 2. 2. q. 59. art. 4.*

Secundo, quod videtur ex eo conſequi omnia crimina eſſe vel ſpiritualia, vel mixti fori, & nulla omnino ſæcularia & prophana. Quandoquidem de omnibus poteſt Eccleſiaſticus adiri, ſecundum dictam propoſitionem & illius fundamenta: quod tamen conſequens, eſt contra omnium ſcripta. *in c. cum ſit de foro compet. & in c. vt inquiſitionis. §. prohibemus. de hæret. lib. 6. & in c. 1. de offic. ordina. & alibi ſæpè.*

Tertio, quod cum vna & eadem res non debeat diuerſo Iure cenſeri, *cap. cognouimus. 12. q. 2.* durum videtur, quod Chriſtianus, quatenus homo & ciuis cenſendus, & Iudicandus ſit per ſæcularem Iudicem, & quatenus Chriſtianus per Eccleſiaſticum.

Quarto, & grauius, quod etiam ex eo conſequeretur, nullum Chriſtianum ob vllum delictum vel maleficum occidi, membroue mutilari poſſe: quia omnis Chriſtianus quatenus huiuſmodi, eſt res ſupernaturalis, & ſpiritualis: & per conſecutionem quæ ratio inuenitur in Clerico ne id ei fiat, eadem videtur inueniri in laico Chriſtiano. 2.

Quarto, videtur conſequi, quod etiam Clerici, quatenus ſunt homines, & ciues, ſubijcerentur poteſtati ſæculari, & laicæ, ſicut quatenus ſunt Chriſtiani, & clerici ſubijciuntur ſpirituali, & Eccleſiaſticæ; quod tamen eſt falſum, *per cap. Clerici. de Jud. & cap. 2. de foro compet. cum alijs.*

Reſpondet Nauar, ad primum, quod licet omnes ferè cauſſæ quæ vertuntur coram iudicibus tam ſæcularibus, quam Eccleſiaſticis, agitentur ſuper Iniuſtitia, quæ ſuaptè natura eſt peccatum mortale, non tamen vertuntur ſuper ea quatenus eſt peccatum letale occidens animam, & priuans eam vita diuinæ gratiæ,

reditate orta erat quæſtio, & ipſum in propria cauſſa Iudicem eſſe declarat, *Doctor Mauricius d. c. 11. nu. 43.* quod opinor eo 6.
factum, quòd tanta inerat Epiſcopo auctoritas, vitæ ſanctitas & integritas, vt ne minimum quidem de alieno delibare velle crederetur. teſtor Proſperum Aquitanum *lib. 2. de Vita actiua* 7.
& contemplatiua cap. 2. quem refert Alzedo *cap. 9. in fi.* Epiſcopi, inquit, per Dei gratiam fiunt diuinæ voluntatis iudices Eccleſiarum Chriſti poſt Apoſtolos fundatores, fideles populi Duces, veritatis aſſertores, prauæ doctrinæ hoſtes, omnibus bonis amabiles, & malè ſibi conſcijs etiam ipſo viſu terribiles, vindices oppreſſorum, Patres in fide Catholica regeneratorum, Prædicatores cæleſtium præmiorum, exemplar bonorum operum documenta virtutum & forma fidelium, ipſi ſunt Eccleſiæ decus in quibus fulget Eccleſia, ipſi columnæ firmiſſimæ, quibus in Chriſto fundatis innititur multitudo credentium, ipſi ianuæ Ciuitatis æternæ, per quas omnes qui credunt ingrediuntur ad Chriſtum, ipſi ianitores quibus datæ ſunt claues regni cœlorum, ipſi etiam diſpenſatores Regiæ domus, quorum arbitrio in aula Regis æterni diuiduntur gradus & officia ſingulorum. Hæc ille. quibus alios titulos ex alijs ſubijcit idem Alzedo *cap. 9. & 10.* quod Epiſcopus ſit ſũmus Sacerdos & Antiſtes, Vicarius Chriſti repræſentans perſonam & imaginem Dei, Pater & columna Eccleſiæ, Oculus gregis & cuſtos Ciuitatis, Curator & Dominus ſubditorum, dicitur etiam Sacroſanctus & Deo amabilis Religioſiſſimus, Reuerendiſſimus, perſona notabilis, honeſta, magna, egregia, excelſa, ſpectabilis, clariſſima, eminentiſſima: vnde quoad ordinẽ æqualis eſt Papæ, qui illos Fratres & Coëpiſcopos appellat: eſt enim prima dignitas poſt Papatum, maior Imperatore ſeu Rege, qui cum ſubſit ei in Iuriſdictione Eccleſiaſtica poteſt ab eo excommunicari, vt hoc aliaque prædicta multis auctoritatibus probat idem Mauricius de Alzedo *d. tract. cap. 8. nu. 51.*

Hodierno tamen iure, ad inſtantiam Regum ne, ipſorum Iuriſdictio penitus periret, ſublatum eſt iſtud fori priuilegium, quo 2.
ſolum gaudent Clerici, qui prima ſaltē tonſura initiati Clericalem habitum & tonſuram deferunt, vel de mandato Epiſcopi alicui Eccleſiæ deſeruiunt; alioqui, qui diu ſine habitu & tonſura incedunt, nec alicui ſeruiunt Eccleſiæ, non gaudent priuilegio fori, *Nauar. Conſil. 25. de priuilegijs*, Cardinalis Tuſchus *tom. 4. pract. concluſ. concluſ. 453*, vbi varios inſuper cumulat caſus, quibus 3.
non eſt locus priuilegio fori, inter quos cenſetur is qui degradatus eſt, qui eſt bigamus, qui exercet artem mechanicam, qui factus eſt Clericus poſtquam eſt inquiſitus, item offendens Officiales ſæculares, vſurpantes Iuriſdictionem ſæcularē, qui arma bellica exercent, qui crimen læſæ Majeſtatis commiſerint, qui irregularis eſt, vel Apoſtata, qui ſe enormibus immiſcuit, licet in iſto requiratur trina monitio *Capicius deciſ. 161. nu. 3. per tot. Iul. Clarus §. fin. quæſt. 36. nu. 19. Conar. tom. 2. pract. quæſt. cap. 32 & quidem ſpecialis*. Vndè
monitiones annuæ indici ſolitæ per Officialem Leodienſem de 4.
geſtando habitu, parui ſunt roboris, cum requiratur monitio ſpecialis in perſonam, nec afficiunt Clericos minimè coniugatos *Io. And. & DD. in clem. 1. de vita & honeſt. Cler. Grāmat. voto 32. nu. 13.* Quando tamen exſtat conſuetūdo, quod clericus gaudeat priuilegio fori, etiamſi non incedat in habitu & tonſura, illa eſſet ſeruanda, teſte Tuſcho *concluſ. 395. nu. 16.*

Id etiam in Dicaſterio Leodienſi obſeruatum, vt in cauſſis criminalibus appræhenſionem, ſeu pœnam corporalē mœrentibus 5.
criminaliter, aut per Inquæſtam intentatis, non liceat cuiquam, niſi Clericis (iuxta S. Concilium Tridentinum. *Seſſ. 23. cap. 6. de reform.*) Mandata Inhibitorialia aduerſus Villicos, vel Fiſcos, ſeu Officiales impetrare, & ſi impetrata fuerint irrita declarantur, *Statuta Erneſtina tit. de Inhibitio. art. 22.* Vnde ſi Iudex Eccleſiaſticus inhibeat Iudici Laico, nè de aliqua cauſſa Laici cognoſcat, non tenetur ei obedire *Card. Tuſchus tom. 4. concluſ. 451.*
quod

7. *Epiſcopus ordinariam habet Iuriſdictionem per totam Diœceſim etiam ſub territorio alterius Principis.*

8. *Subditi Ducis Brabantiæ Diœceſis Leodien. deberent appellare Epiſcopum Leodienſem.*

9. *Clauſula ſententiæ Compromiſſi inter Epiſcopum Leodienſem & Ducem Brabantiæ.*

10. *Appellationes gradatim ad Iudices eiuſdem gradus interponi debent.*

11. *A ſententia Epiſcoporum ad Metropolitanum vel Papam eiuſve Nuncium appellatur etiam in Germania.*

12. *In Gallia ab Eccleſiaſticis ad Curias ſupremas Parlamentorum appellatur tanquam ab abuſu.*

13. *In Germania vbi Iudex Eccleſiaſticus habet Iuriſdictionem proprio iure ad illum appellandum eſt, non ad Laicum.*

14. *Officialis Leodienſis habet Iuriſdictionem ab Epiſcopo non quà Princeps eſt, ſed quà Epiſcopus.*

15. *Omnia bona Epiſcopi Leodienſis ſunt exempta & libera ab omnibus Iuriſdictionibus & ſuperioritatibus ordinarijs, ſuntque immediatè ſubiecta Romano Pontifici.*

16. *Epiſcopus Princeps Leodienſis ſeu eius Officialis habet fundatam in iure intentionem exercendo Iuriſdictionem in cauſſis Ciuilibus tam inter Clericos, quàm Laicos, tam proprio iure, quàm longiſſima conſuetudine.*

17. *Officialis Leodienſis oſtenditur Iudex Eccleſiaſticus independens ab Imperatore: qui Officialis deſumitur ex gremio Capituli Cathedralis & intra ſepta Eccleſiæ ius dicit.*

18. *Epiſcopus Leodienſis condit ſtatuta Curiæ ſuæ ſine ordinum aſſenſu, licet non item ſtatuta Curiæ ſecularis.*

19. *Officialium Principum Electorum Eccleſiaſticorum Germaniæ poteſtas.*

20. *Iudicia Electoralia Principum Electorum.*

21. *Maximi refert conſcientiæ & auctoritatis Principum Eccleſiaſticorum*

ſiaſticorum Curias ſuas ſpirituales tueri ac defendere, & impedire recurſum ad Cameram Imperialem, & quare?

APpellationum vſus, quam vbiq́ue ſit frequens & neceſſarius, ſatis indicat Vlp. *in l. 1. ff. de appellat.* eamq́ue definit
1. Pet. Greg. *lib. 50. Syntag. cap. 2. nu. 3.* vt ſit inuocatio auxilij ſuperioris Iudicis ad emendanda facta per inferiorem. An autem à ſententijs in cauſſis merè profanis per Officiales & Iudices Eccleſiaſticos latis appelletur ad Papam, eiuſvè Nuncios, an verò ad Iudices profanos, aut ad Cameram, non ſatis inter Conſultos vtriuſque iuris conuenit. Sunt enim qui in eiuſmodi cauſſis ad Iudices
2. profanos appellandum eſſe cenſent, inter quos video Marcheſanum Iuriſconſultum Romanum. *tract. de commiſſion. parte 2. cap. 1. nu. 43.* vbi ſcribit Papam temporalium Dominorum Iuriſdictionem, dummodo cauſſæ cognitio ad forum Eccleſiaſticum non pertineat, non intendere turbare *Abb. in cap. ex ſuſcepto nu. 2. & 6. de foro comp.* Imò, ſi ad Papam in ciuilibus cauſſis appellatio interponatur ex commiſſione formæ ſubſtantialis non ſubſiſtet, inquit Marcheſan potiſſimum cum neceſſariò requiratur, vt ad ſuperiorem appelletur, *ſecundum glo. in cap. 2. de Conſuet, in 6. & DD. in Rub. de appellat.* nec Papa in terris Imperij ac aliorum
3. Dominorum, dicatur in temporalibus Iuriſdictionis temporalis Dominus, cum illam regulariter exercere nequeat in cauſſis profanis contra Laicos, ideò reſpectu formæ appellatio ad eum in-
4. terpoſita erit nulla *Ruin. Conſil. 113. nu. 6. & 7. vol. 4. DD. in cap. licet de foro comp.*

Vnde ſequitur inquit, quod cum Iudex Eccleſiaſticus ſuperioritatem non habeat in ciuilem ſeu ſæcularem Iudicem, vt nec è diuerſo, & multo minus ciuilis Iudex poteſtatem vllam habeat in Eccleſiaſticum Iudicem, propter Iuriſdictionum ſtationes diuerſas & ſeparatas, *cap. Venerabilem de Electio DD. cap. Nouit.* à ciuili ſeu profano Iudice non ſit appellandũ ad Eccleſiaſticum,

ſed

ſed ad alium profanum, ſeu ſæcularem Iudicem, ſuperiorem; ſeu maiorem, *Wameſ. in cap. ſi duobus 1. §. denique nu. 1. de appellat:* Verum reſpondetur, hæc vera eſſe in Iudice Eccleſiaſtico qui non habet territorium: Nam in cauſſis in quibus Epiſcopi temporalem habent Iuriſdictionem, appellatio interponenda eſt 5.
non ad ſæcularem, ſed ad ſuperiorem Eccleſiaſticum, *cap. Romana §. debet de appellat in 6.* vt proximè dicemus. Vndè ſi agatur 6.
coram Ordinario de re ſeu cauſa temporali, modo non ſit feudalis, tunc appellabitur ad ſuperiorem illius Iudicis, ad quem ſolent deuolui appellationes de iure communi, vel alias ex vſu & conſuetudine, *Io. Raynandi in cap. Imperialem § præterea cùm inter nu. 4. de Probib. feudi alien. per ſeder.* atque ita cum Epiſcopus habeat ordinariam Iuriſdictionem per totam Diœceſim *cap. Cum Epiſcopus 7. de Offic. ord. in 6.* etiam ſub alterius Principis territorio, aut 7.
Ciuitatis liberæ diſtrictu *Ioach. Stepha. tract. de Synod. c. 5. nu. 22.* ab illius ſententijs in cauſis ciuilibus, vbi præſertim conſuetudine antiquiſſima præſcripta eſt Iuriſdictio, appellandum eſt gradatim ad Iudices Eccleſiaſticos ſuperiores *d. c. Romana, Capijcius deciſ. Neapol. 137. nu. 12.*

Et hoc diſertè cautum eſt in Adolpho Epiſcopo Leodienſi anno 1333. Auguſti penultima, ad quem ſubditi Ducis Brabantiæ 8.
ſub Diœceſi Leodienſi exiſtentes appellare omninò deberēt, vti videre eſt ex ſententia arbitrali Philippi Regis Franciæ, in quem idem Epiſcopus Leodienſis ſuper difficultatibus exortis inter ipſum & Ioannem Ducem Brabantiæ & Lymburgi compromiſe- 9.
rat, verba laudi ſic ſe habent in articulo nono: *Item que ledict Duc oſt tous empeſchements, & par effect ſi aucuns on a mis par luy ou par autruy à ce que ſes ſujets, ſi auant que la Dioceſe de Liege s'extend, pourront appeller & eſtre rappellez au pais de Liege, ſans nul contredict de ceux de Braibant ou autres: & pourra ledit Eueſque faire faire les executions endit pais paiſiblement, ſi auant & en telle maniere que les hommes & Iugeurs de ladite paix ſçauent & iugent, & ont gardé*

& iugé anciennement. Et ruſum articulo XV. *Item que ledit Eueſque, Oficial, & Archidiacres de Liege vſeront & ioüiront paiſiblement & plainement doreſnauant de toutes leurs Juriſdictions, Iuſtices & droitures ſpirituelles, qu'ils ont & auoir doiuent en Brabant, & en terres dudit Duc, ſi auant & tout ainſi que ils & leurs predeceſſeurs en ont ioüy & vzé de droict ou couſtume le temps paſſé.*

Per quæ apparet Epiſcopum Leodienſem à pluribus ſeculis habuiſſe & habere Iuriſdictionem nedum in ſuos ſubditos in ipſorum cauſſis ciuilibus, ſed & in ſubditos alterius territorij in cauſſis etiam merè profanis, quod quidem eſt iuri communi conforme. Certum enim eſt appellationes gradatim ad Iudices eiuſ-
10. dem gradus fieri debere. Non poteſt autẽ dici gradatim appellari, ſi interponatur ad alium qui non habet cum eo gradum à quo appellatum eſt, qualis eſt Iudex ſecularis, *Anchor. in cap. Romana nu. 6. verſ. quæro in quibuſdam de appell. in* 6. quia iſti non ſunt ſubalterni Iudices, ſed ſub diuerſis Imperijs & poteſtatibus conſtituti *cap. duo ſunt 96. diſt. Scaccias de Appell. cap. 8. nu. 100:* confunditurque ordo, ſi ab vna poteſtate ad aliam per ſaltum ap-
11. pelletur *cap. anteriorum 2. q. 6. ſpecul. de appell. c. 4.* Vnde videmus ab Epiſcopis nedum de iure communi *d. c. Romana* ſed etiam de notoria conſuetudine per totam Germaniam appellari ad Metropolitanos, vel Papam, aut eius Nuncium, idque etiam in cauſſis merè ciuilibus & inter perſonas profanas. Sic ab Officiali Monaſterien. Paderbornen. Leodien. ad Officialẽ Metropolitanum Colonienſem, & ab alijs Sedis Moguntinæ & Treuirenſis Suffraganeis ad Archiepiſcopos Moguntinum, & Treuirenſem appellatio interponitur, vt rectè notauit Hieron. Saracenus *in ſua aſſert. Iuriſd. Eccleſiaſt. c. 3. nu. 20.* licet alias ijdem Epiſcopi alios Officiatos ſeculares habeant, à quorum ſententijs in cauſſis tantum ciuilibus Camera & non Metropolitanus aut Papa appellatur, vt apud nos à Scabinis Leodienſibus qui ſunt Iudices ab Epiſcopo tanquam Principe deputati Concilium ordinarium, & de-

mum

mum Camera Spirenſis.

Quamquam autem in Gallia receptum ſit, vt prouocari poſſit 12.
ab Eccleſiaſticis ad Curias ſupremas Parlamentorum tanquam ab abuſu, hoc tamen verum eſt quando derogant vel Conſtitutionibus Regijs, & aduerſus laicorum priuilegia quidquam ſtatuunt, *Greg. Tholoſ. lib. 5. parat. iuris can. tit. 17. cap. 23. Couar. pract. quæſt. cap. 4. Specul. tit de appellat. nu. 4. verſ. nunc tractemus* vel quando Epiſcopus tenet Iuriſdictionem ſuam tanquam perſona laica, *Modernus Pariſienſis ad Conſuet. Pariſien. tit. 1. §. 42. nu. 7.*

At in Imperio aliud eſt; quia vbi Iudex Eccleſiaſticus non re- 13.
cognoſcit Iuriſdictionem in feudũ à laico, ſed habet illam pleno iure, vtpote conſuetudine vel à Pontifice *Gl. in l. & quia verb. nec ipſa ff. de iuris om. iud.* vt paſſim in Germania, maximè inter Principes Electores Eccleſiaſticos, vt diximus, tunc appellandum eſt gradatim ad ſuperiorem Eccleſiaſticum, *textus in d. cap. Romana §. debet de appellat. in 6. Capij Deciſ. 123. nu. Scaccias tract. de appell. quæſt. 8. art. 3. nu. 90. Wameſ. Conſ. 174. nu. 11. & conſ. 67. de Iudic.* Cum autem Officialis Leodienſis Iuriſdictionem temporalem
quam exercet accipiat ab Epiſcopo Principe Leodienſi, non quà 14.
Princeps eſt, ſed quà Epiſcopus qui illam accipit à Pontifice *c. cum Epiſcopus 7. de Offic. ord. in 6. Adria. Gilmanni in Symphorem. ſupplicationũ pro proceſſibus in Camera Imper. impetran. tom. 4. part. 1. Votor nu. 25.* vbi ſcribit quod omnia bona Epiſcopi Leodienſis 15.
habeãt priuilegia Eccleſiaſtica, & ſint exẽpta & libera ab omnibus Iuriſdictionibus & ſuperioritatibus ordinarijs ſintq; immediate ſub Pontifice Romano, quod & poſtea latius oſtendetur (nã Iuriſdictionẽ illam temporalẽ quam in feudũ ab imperatore, Princeps habere prætenditur, exercet tanquam Princeps per ſuos Scabinos, à quorum Sententijs appellatur ad Concilium Ordinarium,
& inde Cameram in cauſſis taxam excedentibus) is habet in iure 16.
fundatam intentionem, etiam vigore antiquiſſimæ conſuetudinis

nis Iuriſdictionem hanc ipſi delegandi. atque ita conſequitur eundem Officialem in qualitate Officialis Epiſcopi, & non Principis Iuriſdictionem in cauſſis ciuilibus tam inter clericos, quam merè Laicos exercere: cum Epiſcopus illam habeat vt dictum eſt vel à Pontifice (cuius iura ciuilibus ſiue Cæſareis potiora ſunt apud nos, quod non eſſet ſi à Cæſare Iuriſdictionem acciperet) vel proprio iure, longiſſima ſcilicet cõſuetudine & prẹſcriptione etiam priuatiuè acquiſitam, quemadmodum infra proprio capite oſtendemus.

Hinc, fit vt Officialis Leodienſis ſit ab omni memoria Eccle-
17. ſiaſticus Iudex, & è gremio Illuſtris Capituli Leodienſis deſumptus, qui ius eodem quo cæteri Canonici habitu Eccleſiaſtico dicit in dictis cauſſis, idq́ue per cenſuras etiã Eccleſiaſticas, quod ei haud dubiè non liceret ſi ab Imperatore haberet Iuriſdictionem *Bald. in l. ſi quis litigat C. de Epiſcop. aud. Iaſ. in l. 2. col. 3. d. tit. de Juriſd. om iud.* Et Officialis Leodienſis tanquam talis Eccleſiaſticus Iudex, intra ipſa immunitatis Eccleſiæ Epiſcopalis ſepta pro tribunali ſedet, eiuſq́ue Dicaſterium ſeu Curia ab antiquiſſimis quoque temporibus fuit & eſt appellata Curia Spiritualis, quæ ab amplitudine & virorum Doctorum celebritate facilè hactenus ſuperauit, (ſi à Romana diſcedas) alias orbis Chriſtiani Curias, pragmaticique illius, Socij Curiæ Spiritualis nuncupantur, vt qui ijſdem legibus & ſtatutis teneantur, quique in ea qualitate gaudent eodẽ priuilegio fori, quo ſolẽt ij qui ſunt raſo vertice: quo quidem priuilegio nõ fruerẽtur ſi eſſent Curiæ ſæculari cõſcripti.

18. Statuta etiã Conſiſtorialia iſtius Curiæ Spiritualis condit Epiſcopus abſque ordinum ſuorũ aſſenſu; Secularia autem non item, vnde diſtincta ſunt planè ab inuicem & ſtylo, & re, ac modo procedendi; diſtincti etiam procuratores vnius, & alterius tribunalis.

Porrò, quod de Iuriſdictione Officialis Epiſcopi Principis
19. Leodienſis dictum eſt, idem quoq́ue iuris ſtatuendum, de Officialibus Principum Electorum Eccleſiaſticorum Germaniæ. Illi

enim

enim pariter cognitionem habent, licet non tam amplam, cauſſarum ciuilium inter perſonas profanas, exceptis feudalibus; & Conſiſtorium Officialis Archiepiſcopi Colonienſis, non Electorale, ſed Archiepiſcopale dicitur, vti Moguntiæ Iudices S. Sedis Moguntinæ nuncupantur, & à ſententijs iſtorum Officialium non licet appellare ad tribunalia ſecularia, teſte Mathia Stephani Pomerano. *lib.3. de Juriſd. part.1.c.1.nu. 32.* his verbis: Quin & in „
quibuſdam Dominijs Conſiſtoria Eccleſiaſtica conſtituta eſſe vi- „
demus, vt non liceat à ſententijs Eccleſiaſticorũ Conſiſtorialium „
ad Iudiciũ Prouinciale ſeculare appellare, ſed quod vel Iudices illi „
Eccleſiaſtici inſtantiæ primæ habeant iudiciũ cum arreſto, vel ſi „
appellationes admittuntur, eæ deferantur non ad iudiciũ Prouin- „
ciale ſeculare, ſed ad ſuperius eo fine inſtitutum Conſiſtorium „
Eccleſiaſticum, vti ſeruatur etiam in ipſo Electoratu Saxoniæ. „

Nihilominus ſunt alia Iudicia ſecularia Principum Electorum, vt notat Hierony. Sarrac. in ſua aſſertione Eccleſiaſt. Iuriſdic. 20.
quæ vocantur Iudicia Electoralia & ab Archiepiſcopis Principibus Electoribus habentur titulo feudali ab Imperatore, & nominatim ſub regalibus cõprehenduntur, ab alijſque appellatur gradatim ad ſuperiora tribunalia ſecularia, & ad Principes ipſos Electores, ſeu Commiſſarios conſtitutos, & tandem ad Cameram Imp. quia ſeparata ſunt ab Archiepiſcopali dignitate, & propriè ad ſecularem, & Electoralem Iuriſdictionem pertinent.

Cæterùm, maximi refert, intereſtque plurimum cõſcientiæ & 21.
auctoritatis, Principũ Eccleſiaſticorũ, vt præ me notauit Ioannes Pelſius *de Iuriſd. Epiſc. Germaniæ c. 21.* Curias ſuas Spirituales tueri ad defendere, impedireq; promiſcuũ recurſum ad Cameram Imperialẽ. Mouemur: tum quod Epiſcopi obligati ſunt ad id in vim iuramenti, tum quia bona orphanorũ & pupillorum (quorũ Epiſcopus eſt tutor & protector) vitrici & nouercę, & his deficiẽtibus, tutores, & Curatores neglectui potius haberẽt, quã vt illorum patrociniũ magnis & forſan proprijs impẽſis in Camera ſuſciperẽt, tũ quia

quia Eccleſiaſticorum quoque res ad reſtim redirent, ſi in eadem Camera lites ſeculares ſuſtinere deberent, prӕterquam quod Epiſcopi notabile ſuſtinerent damnum, cum Officiales ſui ſic potè minueretur Iuriſdictio, vt in ſecunda Inſtantia deuoluerentur cauſſӕ ad Cameram, nec amplius rediretur ad Iudices in partibus Apoſtolicos. Nam ſine Incolarum ad Ciuitatem vndique affluentium copia, minus fulgeret Epiſcopi Principis decus, potentia, & ſuprema auctoritas; minuerentur enim vectigalia, in quibus eſſe Reipub. neruos nemini dubiũ eſt, minuerentur iura ſententiariӕ Epiſcopo debita, minuerentur omnino rerum commercia; inania redderentur diuerſoria, mercatorum tabernӕ aduenis nudarentur, opifices generis omnis ad incitas redigerentur, prudentia iuris per quam alioqui licitum ab illicito ſecernitur, & ſuum cuique tribuitur, vileſceret, periretque. Ac licet pretio quandoque nummario cœlo delapſam artem (leges quippè à Dijs immortalibus primum propagatas, Lycurgum enim ab Appolline, Solonem Athenienſem à Pallade edoctos fabuloſa vetuſtas autumat) Legutulei nonnulli dehoneſtent, non idcircò tamen eſt damnanda (quid enim ſub Sole mutationi non eſt obnoxium?) ſed auerruncandi ſunt & tollendi ab iſta Curia, alijſque tribunalibus qui longo annorum curriculo irrepſerant abuſus, priſtinoque nitori reſtituenda ſcientia, perquã mundus ipſe regitur & illuminatur. Taceo quod niſi Epiſcopi anteceſſores huius Diœceſis è re potentiӕ & auctoritatis ſuӕ florere Curiam Officialis ſui non putaſſent, haud dubiè tantam non adhibuiſſent à ducentis iam annis diligentiam, vt illam ſarctam tectamque conſeruarent, vti videmus in Adolpho de Marcha Epiſcopo, qui omnem lapidem mouit, vt longè diffuſam ſuam Iuriſdictionem integram conſeruaret, vti patet per ſtatuta eius ſynodalia, quibus inter alia numerus Notariorum reductus eſt ad quinquaginta, cum iam rebus Eccleſiӕ Leodienſis acciſis vix ad eum numerum aſcendat. ſed hӕc obiter.

CAP

CHAP. XIII.

Oſtenditur Officialem Leodien. Iudicem eſſe Eccleſiaſticum, qui ab omni æuo ius dixit in cauſſis profanis inter perſonas profanas.

SVMMARIVM.

1. *PEtri Aloyſij Carafæ Nuncij Apoſtolici verum encomium.*
2. *Officialis Leodienſis ſeruat Conſtitutionem Pij IV. qua ſtatuitur cauſas in prima Inſtantia eſſe tractandas coram ordinarijs Iudicibus.*
3. *Clerici abſtinere debent à ſecularibus negocijs & officijs.*
4. *Clerici non poſſunt delegari Iudices ad vniuerſitatem cauſſarum quæ ſunt fori ſecularis.*
5. *Poſſunt tamen ipſis delegari cauſſa vna, & altera.*
6. *Et talis cauſſa deuoluitur per appellationem ad Curiam Principis ſecularis.*
7. *Officialis Leodien. eſt conſtitutus Iudex ad vniuerſitatem cauſſarum.*
8. *Et iudicat inter profanos per inueteratum vſum & longam conſuetudinem legitimè præſcriptam.*
9. *Idem procedit contra Laicos etiam per cenſuras.*
10. *Idque tanquam delegatus ab Epiſcopo, non Principe.*
11. *Camera permittit appellationes ab Officiali Leodienſi ad Metropolitanum.*

NOn poſſum hoc loco ingrato inuoluere ſilentio alia item argumenta quibus vtitur Illuſtriſſ. & Reuerendiſſ. Dom. 1.
Petrus Aloyſius Carafa modernus Nuncius Apoſtolicus cum poteſtate Legati lateralis, omni virtutū & ſcientiarum encyclopædia cumulatiſſimus Princeps & inſignis Eccleſiaſticæ Iuriſdi-

ctionis vindex & protector, vt oſtendat Officialem Leodienſem quem nunc laudabiliter agit Guilielmus ab Elderen Canonicus Eccleſiæ Cathedralis vir ſanequam zeloſus & integer, ius dicere in cauſſis profanis inter Laicos non vti delegatum Principis ſecularis, ſed Epiſcopi, qui in hac ipſa qualitate habet Iuriſdictionem iſtam independentem ab Imperatore, ſed potius proprio iure, vt pote acquiſitam conſuetudine, vel alio iure, vt præcedenti capite oſtendimus.

Nam imprimis, cõſtat Curiam Officialis, vt ipſe inquit, ſeruare
a. diſpoſitionem conſtitutionis, Sanctæ mem. Pij IV. *quæ incipit Pro ſalubri &c.* quæ habetur inter ſtatuta eiuſdem Curiæ, in qua diſponitur ne cauſſæ primarum inſtantiarũ alibi quam coram ordinarijs Iudicibus tractentur, & ne appellationes ab Interlocutorijs ſimplicibus à Iudicibus ſuperioribus admittantur. Et hæc Piana in dicta Curia Officialis locum habet in omni cauſſa, ſiue Spirituali, ſiue prophana, ſiue agatur inter Eccleſiaſticos, ſiue inter ſeculares, vt cuique notorium eſt.

Ex hoc neceſſario ſequitur, Iuriſdictionem dicti Officialis in profanis non poſſe referri ad Imperatorem, nec habere dependentiam vllam ab ipſo.

Nam ſi hoc eſſet, ſuperuacaneum erat adire ſummum Pontificem vt modus friuolis appellationibus imponeretur, & ſuperioribus Iudicibus inhiberetur ne ſimiles appellationes admitterent.

Satis enim ſuperq́ue huic incommodo erat Leodij prouiſum per conſtitutiones Imperatorum, quæ in tribunalibus Iudicum Laicorum ſtrictè obſeruantur.

Ergò, cum conſtitutio Pontificia ſeruetur in Curia Officialis, & illius vſus ſit continuus & perpetuus, etiam quando Officialis cognoſcit de cauſis merè profanis, & inter perſonas merè ſeculares, ſequitur neceſſariò eius Iuriſdictionem eſſe independentem ab Imperatore, alias ſolæ cauſſæ Spirituales ſubijcerentur
b. diſpoſitioni dictæ Bullæ, & profanæ ab ea dicerentur exemptæ, quod

quod tamen dici non debet: cum vſus, vt dixi, ſit in contrarium.

Secunda ratio eſt, quia Epiſcopi Leodienſes & ſignanter antè octuaginta annos P. M. Georgius ab Auſtria volens eandem Curiam Officialis reformare, tam quoad proceſſus qui fierent in cauſſis ſpiritualibus, quam quoad illos qui inter Laicos in cauſſis profanis, ſupplicarunt ſummo Pontifici, vt Reformationes ac ſtatuta eiuſdem Curiæ confirmaret, & laudaret. Quod factum videmus à S. M. Iulio PP. Tertio, per Breue ſpeciale quod eſt inſertum in Reformationibus eiuſdem Georgij ab Auſtria, & per aliud Breue eiuſdem Iulij, quo Conſeruatores deputantur pro earundem Reformationum executione. Ergò, ſi Iuriſdictio officialis in profanis penderet ab Imperatore, ab ipſo, non autem à ſummo Pontifice peti debuiſſet confirmatio decretorum ad Reformationem Curiæ in cauſſis profanis pertinentium, ſatiſque fuiſſet Epiſcopis Leodienſibus ſupplicare ſummo Pontifici, vt tales Reformationes quoad Spiritualia duntaxat confirmaret.

Et porrigenda fuiſſet ſimilis ſupplicatio Imperatori pro obtinenda confirmatione aliarum Reformationum concernentium proceſſus in cauſis profanis inter Laicos.

Quod cum factum non fuerit, & veriſimiliter fieri debuiſſet, licet deſumere fortiſſimum argumentum, quod Iuriſdictio Officialis nullâ ratione pendeat ab Imperatore ſeu Imperatori accepta referri debeat.

Tertia eſt ratio, quia Epiſcopus Leodienſis Iuriſdictionem temporalem, quam titulo Regalium recipit ab Imperatore, exercet per Iudices ſeculares, veluti per Scabinos in prima inſtantia, per Conſiliarios Conſilij ordinarij in ſecunda, quibus poſtmodum in tertia inſtantia cauſæ deuoluuntur ad Cameram Imperialem. Ergò ſequitur quod Iuriſdictio quam pariter exerceri voluit per Officialem, illa eadem ſit, quæ ſibi competit vt Epiſcopo, ac Prælato Eccleſiaſtico, alias ſequeretur Iuriſdictionum confuſio maxima.

Quod eò magis conſideratione dignum eſt, quia Iuriſdictio quam Prælatus Eccleſiaſticus vel iure Regalium, vel titulo feudi, vel alio modo recepit ab Imperatore, vel Principe ſeculari,
3. non poteſt per Clericos exerceri *cap. Clerici, de vita & honeſtate Clericorum. è Clerici: ne Clerici vel Monachi §. final. Ann. allegat. 460.*

Quarta ratio, quia certi iuris eſt quod Clerici non poſſunt delegari Iudices ad vniuerſitatem cauſarum quæ ſunt fori ſecularis,
4. ſeu conſtitui locum tenentes Principum Laicorum eorumque Vicarij *c. Clericis ibi Abb. ne Cleric. vel Monachi, Cagnol. in Rub. tit. de off. eius cui mand. eſt Juriſd. n. 43. & 45. & ibi Ripa nu. 2.*
5. *Wulpel. de libert. Eccleſ. 1. p. n. 1.* licet alias poſſit ipſis delegari cauſa vna vel altera eiuſdem fori ſecularis, *Purpur. in l. Cum qui n. 4. de Iuriſd. om. Iudic. Vant. de nullit. ex defectu nu. 68. Alex. Conſ.*
6. *7. nu.* 6. *lib. 2* & ſi in ea contingat ab eorum ſententijs appellari, Appellatio deuoluetur ad Curiam Principis ſecularis *Bart. in l. ſi quando C. de appellat.*

Ergò, cum Officialis Leodienſis ſit Clericus, & Cathedralis Eccleſiæ Canonicus, & nihilominus ſit conſtitutus Iudex ad vniuerſitatem cauſſarum, & dicatur locum tenens ſeu Vicarius Generalis Epiſcopi in Iuriſdictionibus totius patriæ Leodienſis, &
7. non poſſit talis eſſe in qualitate Conſtituti à Principe Laico, obſtante Iurium diſpoſitione, de qua ſupra, ſequitur neceſſariò eum talem eſſe Iure ſuo proprio, acquiſito per longum vſum & Immemorabilem conſuetudinem legitimè præſcriptam. Vnde falſum eſt quod nonnulli adſtruunt Officialem vti Principem repræſentantem, ab Imperio, & non iure ſuo ſecularem Iuriſdictionem exercere.

Nihil enim repugnat, vt Iudex Eccleſiaſticus per inueteratum
8. vſum & longam conſuetudinem acquirat ſibi Ius etiam de profanis cauſis inter laicos cognoſcendis.

Quinta eſt ratio, Quia idem Officialis etiam quando Ius dicit
9. inter laicos in cauſis profanis, procedit per cēſuras Eccleſiaſticas,

quibus

quibus aduerſus contumaces & ſibi non parentes tuetur Iuriſdictionem ſuam, prout cuique certiſſimum eſt.

Ergò ſequitur eundum Officialem non procedere in profanis tanquam conſtitutũ aut delegatum à Principe ſeculari; quia in ea qualitate non poſſet procedere per cenſuras. *Can. benè quidem maximus vbi gloſ. 96. d. Can. ſubdiaconos §. alia verò 24. q. 1.*

Cum enim delegatus nihil proprium habeat, ſed pendeat penitus à delegante & conſtituente, *l. 1. §. qui mandatum de officio eius.* Delegans verò vel conſtituens cuius Iuriſdictio attenditur *Baldus in l. ſiquis in vlt. not. C. de Epiſcopali Aud. Iaſ. in l. 2. verſ. 3. limita de Iuriſd. omn. Iudic. Purpurat. in Rub. de off. eius cui mand.* omninò careat cenſuris, quæ ſunt propriæ Iudicum & Principum Eccleſiaſticorum, Iuriſdictio Officialis quæ adiunctum habet ius fulminandi cenſuras, debet inſpecta ſuà origine cenſeri plane Eccleſiaſtica, & omnimodo à Principe Eccleſiaſtico dependens. 10.

Sexta & poſtrema ratio eſt eademque vrgentiſſima, quia ſi quandoque à ſententiâ Officialis Leodienſis Appellari contingat ad Metropolit. hoc eſt ad Archiepiſcopum Colonienſem, ſeu illius Officialem, Camera Imperialis laudauit per omne tempus prout & quotidie laudat huiuſmodi appellationes, tanquam ad Iudicem competentem interpoſitas. 11.

Ergò ſequitur Officialem Leodienſem iudicaſſe & Iudicare vti delegatum Epiſcopi Leodienſis in ſua Curia ſpirituali, non autem in alia vlla qualitate, nec vllo habito reſpectu ad Principem ſecularem.

Conſequentia eſt certa, quia Metropolitanus qui tales Appellationes recipit, nullum habet ius temporalitatis in Epiſcopum Leodienſem, eiuſque Iudices, ſed illud habet duntaxat quod habent cæteri Metropolitani in ſuos Suffraganeos, quod eſt merè Spirituale & Eccleſiaſticum.

Et per conſequens, quâ ratione approbat Camera temporalis

tales appellationes ad Archiepiſcopum Colonienſem, eadem debet approbare & laudare illas quæ ab eodem Officiali Leodienſi interponuntur ad Sedem Apoſtolicam: quia vtrobique eadem ratio eſt, nempè qualitas Iuriſdictionis Iudicis à quo, qui in qualitate Iudicis Eccleſiaſtici, per longum vſum, & immemorabilem conſuetudinem acquiſiuit ſibi Ius cognoſcendi etiam cauſſas profanas inter laicos, de quibus in gradu Apppellationis æque benè cognoſcere poſſent delegati à Sede Apoſtolicâ, ac ipſe Officialis Metropolitani. Hactenus argumenta Ill.mi & R.mi D. Nuncij Apoſtolici.

CAP. XIV.

Rurſum oſtenditur appellationes à ſententijs Iudicum Eccleſiaſticorum ad Cameram Spirenſem de iure non ſubſiſtere.

SVMMARIVM.

1. *Camera Spirenſis an ſit Judex Appellationum à Iudicibus Eccleſiaſticis interpoſitarum?*
2. *Appellandum gradatim à Iudicibus Eccleſiaſticis ad Superiores.*
3. *Iuriſdictio vnicuique ſeruanda.*
4. *Ab Officiali Leodienſi appellandum ad ſuperiores Iudices Eccleſiaſticos.*
5. *Ab Epiſcopo habente Regalia appellatur ad Papam non ad Principem, niſi aliud priuilegio vel conſuetudine ſit inductum.*
6. *Epiſcopus Leodienſis obtinet Principatum ſuum non in feudum Rectum, ſed Francum & liberum.*
7. *Francum feudum, quod?*
8. *Quando Principatus eſt liberè incorporatus patrimonio Eccleſiæ, tunc eſt appellandum ad forum Eccleſiaſticum.*
9. *Bona donata ſequuntur naturam eius cui donantur.*
10. *Bona donata locis religioſis fiunt religioſa.*

11. *Et in cauſſis bonorum iſtorum appellandum eſt gradatim ad ſuperiores Eccleſiaſticos.*
12. *Cauſſa ſemel facta Eccleſiaſtica, manet Eccleſiaſtica.*
13. *Secularis manum apponere non poteſt cauſſæ, cui ſe Iudex Eccleſiaſticus immiſcuit niſi ageretur de lege feudi.*
14. *Si actionis fundamentum non dependet à lege feudi, Dominus feudi non eſt Iudex inter Vaſallos, niſi aliud cōſuetudine ſit receptum.*
15. *Epiſcopus Leodienſis habet tribunal cauſſarum feudalium.*
16. *Vbi præuentum eſt iudicium in cauſſa feudi, ibi finiri debet.*

CAmeram hic accipimus pro ipſis Officialibus qui habent adminiſtrationem Cameræ, *Reſtaurus Caſtal. tract. de Imperatore q. 114. nu. 8. And. Gail. lib. 1. obſer. c. 1. nu. 7.* Quod autem 1
Camera non ſit Iudex in cauſſis appellationum à Iudicibus Eccleſiaſticis interpoſitarum præter rationes ſupraſcriptas clarè quoque probatur per cap. Romana §. *debet de appell. in 6.* vbi Innocentius IV. reſpondet quod ab Epiſcopis ſuper cauſſis in quibus Iuriſdictionem temporalem exercent, debeat ad Achiepiſcopum immediatè ſuperiorem appellari, niſi fortè de conſuetudine, inquit textus, aut priuilegio, ſiue iure alio ſpeciali ad alium ſit 2
appellandum. Ratio autem hæc eſt, quod in Iudicibus Eccleſiaſticis ſeruandus ſit ordo gradatim, quia vniuerſitas Eccleſiaſtica, vt ſcribit Scaccias *tract. de appell. q. 8. art. 3.* ex vario dignitatum gradu decoratur, ad inſtar Eccleſiæ triumphantis, *cap. vlt. ad hoc, diſt. 59.* & niſi ſua cuique Iuriſdictio ſeruetur, Eccleſiaſticus ordo, 3
neruuſque Eccleſiaſticæ diſciplinæ confunditur, *cap. 39. peruenit in fi. 11. q. 1.* Quæ quidem Innocentij IV. diſpoſitio in c.d. Romana multò magis locum obtinere debet in Officiali Leodienſi, Iudice Eccleſiaſtico, qui habet non modò Eccleſiaſticam, ſed etiam 4
temporalem ab Epiſcopo Principe Iuriſdictionem, non quà Principe, ſed Epiſcopo, qui illam accepit cum ex iure communi, tum Cæſarum priuilegio, præſertim Ottonis ſcilicet II. & III. vt infra

infra oſtendemus. *Specul. de appell. §. nunc videamus verſ. Illud autem, Guido de appellat. q. 34. nu. 32.*

Neque referre poteſt quod is habeat bona à Principibus Laicis, & Regalia ab ipſo Imperatore, quia eo nonobſtante, appellatur ad ſuperiorem Eccleſiaſticum, & non ad eum à quo habet temporalia, inquit, Speculator *tit. de appellat. §. Nunc tractemus in fin. nu. 11. Scaccias dicta quaſt. 8. nu. 90. Anton. Capicius deciſ. Neapol. 137. nu. 12. & 13.* his verbis: quod debeat recognoſcere
» S. Pontificem, facit; Nam in cauſſis appellationum temporali-
» bus ventilatis in Curia Epiſcopali, non appellatur ad Dominum,
» temporalem, ſed Archiepiſcopum, niſi ex conſuetudine præ-
» ſcripta, priuilegio, aut alio ſpeciali iure, aliud ſit, *d. cap. Romana*
» *§. debet de appell. lib. 6.* Et Gloſſa *in c. 2. de delict. puer.* ponit de
» Epiſcopo habente Regalia à Principe, quod in illis Regalibus
5. » appelletur ad D. Papam, non ad Principem, niſi conſuetudo, vel
» priuilegium aliud induceret, *& ibi Abb. in fi.* dicit quod quando
» Iudex Eccleſiaſticus, habet Iuriſdictionem temporalem, non ta-
» men in feudum, appellabitur ad ſuperiorem Eccleſiaſticum: ſi
» autem habet in feudum appellabitur ad Dominum feudi, licet ſit
» ſecularis. Hactenus Capicius,

Cuius doctrina retorqueri non debet in Officialem Leodienſem, quaſi Epiſcopus Leodienſis à quo ille demandatã ſibi habet
6. Iuriſdictionem, pleraque feuda Principatus ſui obtineat ab Imperatore in feudum: quoniam Epiſcopus Princeps Leodienſis Principatum ſuum obtinet ab Imperatore non in feudum rectum, vt poſtea oſtendemus, alias enim appellaretur ad Dominum feudi, vt ſcribit Capicius, *per not. Bart. in l. ſi quando (de appell. Scaccias d. tract. de appell. quaſt. 8. art. 3. nu. 92.* ſed in feudum francum & liberum, ſeu Regale, vt infra dicemus cap. 17.

Bona enim Eccleſiæ data, purè & ſimpliciter data præſumun-
7. tur *Wameſ. tom. 1. Conſil. 174. nu. 7. de appellatio.*

Appellamus autem feudum francum, quando iuramentum fidelita-

fidelitatis non præſtatur, nec ad aliquod ſeruitium obligat. *Capol. Conſ. 22. col. pen. Decius Conſ. 139. Mohed. deciſ. 281. de feudis, Card. Mantica tract. de Tacit. & ambig. conuent. tit. 16. nu 4.* etiamſi Principatus iſte penderet aliquid pro ſubſidio belli Turcici, vt dicemus cap. XVII. nu 9.

Quando autem dignitas aut Principatus eſt liberè incorporatus, vt eſt Leodienſis, patrimonio Eccleſiæ, tunc appellandum eſt ad forum Eccleſiaſticum *Greg. Tholoſ. tract. de appellat. lib. 4. cap. nu. 5. 1.* Nam bona donata ſequuntur naturam & conditionem eius cui donatur *l. 1. infi. C. de Imp. Lucr. deſcrip. lib. 10.* & ideo bona donata locis religioſis fiunt religioſa, *l quæ religioſis ff. de Rei vend. Oldr. Conſ. 83. nu. 3. & 4. Hoſtien. in cap. nimis de Iureiur. DD. in c. dilectè de donatio.* 8. 9. 10.

Hinc fit vt bona liberè donata Eccleſiæ etiam inferiori, ſequi debeant illius conditionem, vt ſint nimirum exempta à ſuperioritate donantis *c. 1. de Immu. Eccleſ. Farin. Conſ. crim. lib. 3. Conſil. 196. fol. 115.* & in tali euentu, oportet appellare gradatim ab Epiſcopo ad ſuperiores Ecclaſiaſticos, *d. §. debet.* 11.

Nam quemadmodum non licet coram Iudice ſeculari omiſſo medio appellare ſuperiorem, adeò vt Domini temporales poſſint aduerſus ſic appellantes edicta pœnalia ſtatuere, *Wameſ. conſil. 67. de Iudic. Scaccias tract. de appellat. quæſt. 7. nu. 1. & 33.* ita etiam, & multò magis Epiſcopi, præſertim quando in foro Eccleſiaſtico actum eſſet in prima inſtantia. *Io. Gallus deciſ. Parlam. Pariſ. 258.* Cauſſa enim ſemel facta Eccleſiaſtica manet Eccleſiaſtica, & per appellationem ad immediatè ſuperiorem Eccleſiaſticum deferenda, non etiam ad aliquem ſecularem, qui quamuis maximus ſit, quocumque Iudice Eccleſiaſtico inferior cenſetur, *c. vt noſtrum de appell. c. ſtatutum de reſcriptis in 6.* & cauſſa cui ſe Eccleſiaſticus ſe immiſcuit, manum apponere non poteſt, *Wameſius d. Conſil. 67. nu. 8. de Iudicijs.* niſi tamen ageretur de lege feudi, *Alex. Conſ. 79. nu. 3. lib. 1.* 12. 13.

14. Et ideò, ſi actionis fundamentum non dependet à lege feudi, Dominus directus feudi non eſt Iudex inter vaſallos, niſi aliud conſuetudine receptum ſit, *Eraſmus à Chokier Frater meus tract. de exemptionibus part. 2, quæſt. 124. nu. 8. pag. 360.* vti apud Leo-
15. dienſes, vbi Epiſcopus quâ Princeps eſt, habet Imperium & tribunal cauſarum feudalium, tametſi iure communi Iudex Eccleſiaſticus ſit competens Iudex quæſtionis, quæ de lege feudi Franci vel Liberi oritur, ab eoque per appellationem ad ſuperiorem Eccleſiaſticum gradatim deuolui poſſit, vt nonnulli ſentiunt, inter quos Aret, *Conſ. 14.* Pet. Gret. *de feud. part. 5. quæſt. 6.* Berons *Conſ. 82. nu. 13.* quando præſertim Iuriſdictio temporalis eſt totaliter trãſlata in Eccleſiã, ita quod pro illa nõ recognoſcat ſuperiorem temporalem, niſi in cauſſis quæ coram Iudice
16. laico inferiori præintentatæ ſunt, tum enim gradatim ad Principem, Cæſarem, vel alium per appellationem deuoluuntur, *l. Imperatores d. tit. Wameſ. de appell. c. Dilecti nu.* 1. hoc ceſſante, ad ſuperiorem Eccleſiaſticum prouocandum eſt, poſſetque Officialis Eccleſiaſticus contra appellantes à ſuis ſententijs declarare in excommunicationem Pontifici reſeruatam incidiſſe, *Barth. Vgolinus, tract. de Cenſuris Pontifici reſeruatis part. 2. verſ. ac etiam. nu. 1. & ſeqq. fol. 399. Iacobus de Graſſijs lib. 4. deciſ. caſuum conſcientiæ in expoſitione cœnæ Domini nu. 119.*

CAP. XV.

Principatu incorporato Eccleſiæ, appellandum ad Superiorem Eccleſiaſticum.

SVMMARIVM:

1. *QVando Principatus eſt incorporatus Eccleſiæ, tum appellandum eſt ad Iudices Eccleſiaſticos.*

2. Limi-

2. *Limitatur, niſi Principatum concedens Superioritatem ſibi reſeruaſſet.*
3. *Diſpoſitio cap. Romana, non obſeruatur in regno Caſtellæ, & Hiſpaniæ, nec in regno Galliæ.*
4. *Iuriſdictio Maioria apud Hiſpanos.*
5. *Omnes Iuriſdictiones in Gallia ſunt infeudatæ.*
6. *Ab Epiſcopo tenente feudum appellatur ad Dominum directum.*
7. *Tunc enim Epiſcopus iudicat vt laicus.*
8. *Conſuetudo quæ eſt contra ius, non eſt extendenda.*
9. *Imperator in conceſſione Regaliorum Epiſcopo Leodien. plenariam conceſſit Iuriſdictionem.*
10. *Sacrilegi ſunt qui contra S. Canones aliqua moliuntur.*

POrrò, quod ſuperiori capite diximus, quando Principatus eſt 1.
Eccleſiæ incorporatus, appellandum eſſe Iudices Eccleſiaſti-
cos, limitationem inprimis accipit, niſi Principatum concedens 2.
ſuperioritatem ſibi reſeruaret, *Aufer. de poteſt. ſecul. ſup. Eccleſ. Reg. 2. nu 3.* Limita. 2. id non obſeruari in regno Caſtellæ & Hiſpa-
niæ *teſte Couar. pract. quæſt. cap. 4.* Nam ibi ab Epiſcopis ciuilem 3.
& ſecularem, ſiue temporalem Iuriſdictionem exercentibus ad Regem appellatur: quia Rex quando tranſtulit in Epiſcopos Iuriſdictionem temporalem, cenſetur ſibi reſeruaſſe, ſaltem ta-
citè, ſupremam Iuriſdictionem, quam illi *Maioriam* vocant, quæ 4.
in eo conſiſtit, vt ad Regem appelletur in ciuilibus cauſſis ab Inferioribus Iudicibus, *Aluar. Valaſ. quæſt. 8. nu. 28. de Iure emphijt,* & alij per Couaruuiam relati.

Sed nec in regno Galliæ obſeruatur: quia dicta conſtitutio ibi non eſt recepta, teſte Manſuer. *in praxi tit. de appell. Greg. Toloſan. tract. de appell. lib. 4. c. 4. nu. 3.* Nec mirum: cum omnes ferè Iuriſdictiones conſtet ibi eſſe infeudatas. Nam ab Epiſcopo tenente feudum appellatur ad Dominum directum à quo feu-

6. dum tenet, & non ad Metropolitanum, nec ad Papam eiuſvè Nuncios, *Bart. in l. ſi quando nu 2. C. de appell. l. 1. §. ſi quis nu. 14. ff. eod. Abbat. in Rubr. de appell. nu. 13. verſ. ſed quatenus, Geminia. & Francus in d. §. debet, ſrecq. tract. de ſubfeudis lib. 1. nu. 11. verſ. alia eſt.*

Et ratio eſt, quia Eccleſiaſtici tunc iudicant, tamquam laici
7. Principes, Comites, &c. *Scaccias de appell. quaſt. 8. art. 3. nu. 92. verſ. Ratio huius reſtrictionis eſt. Gail lib. 1. obſeruat. Cam. obſer. 30. nu. 6:*

Hinc Ioannes Gallus, antiquus Galliæ ſcriptor, tradit in Regno Galliæ omnes Iuriſdictiones eſſe infeudatas, *quaſt. 276. col. 1.* vt mirum non ſit ſi ab Epiſcopis infeudatam Iuriſdictionem habentibus appelletur ad Regem vel Parlamentum: quia tunc iudicant vt Laici, *Scaccias de appellat. quaſt. 8. nu. 92. verſ. Ratio, Fraſes Euerardi loco à tanquam nu. 9. verſ. ſexto fallit.*

Vnde cum Iudex Laicus committit cauſſam Epiſcopo, ab huius ſententia non appellatur ad S. Pontificem, ſed ad ipſum Iudicem delegantem Laicum, cùm ciuile negotium ſit, *text. in auth. ſi qui litigant ibi DD. de Epiſc. and.*

Cum ergò conſuetudo illa Galliæ & Hiſpaniarum ſit localis,
8. nec ſeruetur in illis locis diſpoſitio dicti cap. *Romana*, non eſt extendenda ad alia loca in quibus viget ius ſcriptum, vti apud Leodienſes. Conſuetudo enim quæ eſt contra ius, eſt ſtricti iuris, & ſtrictiſſimè interpretanda eſt, nec extendenda de vno loco ad alium, *Gabriel Conſ. 156. nu. 10. lib. 2. Iurd. Conſ. 138. nu. 8. & deciſ. 131. nu. 8. Farin. lib. 3. Conſil. Crimin. Conſ. 198. nu. 43.*

Denique, quod in Hiſpania ab Eccleſiaſticis appelletur ad Regem, ratio eſt, quia Rex ſuperiorem Iuriſdictionē ſibi reſeruauit, vt diximus *ex Couar. d. cap. 4. Card. Tuſcho in concluſ. incip. Donatio*
9. *facta per Conſtantinum, fol. 515.* qualem ſibi non reſeruauit Imperator in conceſſione Regalium Epiſcopo Principi Leodienſi, quinimò vnà cum Regalibus conceſſit & Iuriſdictionem plenariam, vti ex diplomate regalium infra cap. XVII. videre licet.

Ex

Ex quibus fit vt quæ aduerſus hanc ſententiam per Mindanum *tract. ut proceſſ. Imperij. lib. 1. cap. XI. per tot. & And. Gail. lib. 1. pract. obſer. d. cap. 30, in pr.* & Mathiam Stephani *lib. 3. part. 1. cap. 14. nu. 21. & ſeqq.* ſcribuntur, facilem accipiant reſolutionem.

Nec vrget quod nonnulli obijciunt, Pontifices per ſua iura *in d. c. Romana*, & alia, Imperatori & eius ſummo Tribunali officere non poſſe: quia reſpondeo cum Socino *in cap. licet ex ſuſcepto nu. 15. verſ. ſed contra prædicta, de foro comp.* talia obijcientes non euadere pœnam ſacrilegij: quoniam blaſphamare Spiritum ſanctum, (vt Damaſus Papa inquit in cap. Violatores 25. q. 1) non incongruè videntur, qui contra ſacros Canones aliquid proteruè agunt, aut loqui præſumunt, aut facere volentibus ſponte conſentiunt. Hinc leges quæ ab Apoſtolis & Apoſtolorum ſucceſſoribus ſtatuuntur, non tam ab ipſis, quam primo omnium auctori Spiritui ſancto accepto ferendas eſſe docet præclarè Illuſt. Card. Baronius *tom. 1. annal. anno Chriſti 5. p. 378.*

Quid, quòd non tam ſint nouæ Pontificum Conſtitutiones quam leges & Canones confirmantes priora Theodoſij, Caroli Magni, aliorumque Cæſarum, quorum ante meminimus, edicta? quæ quidem Cõſtitutiones & Canones paſſim ſic approbati ſunt, vt in omnibus Academijs & ſcholis, etiam Germaniæ prælegãtur: ideoque ex tacito Imperatorum conſenſu pro certis & indubitatis legibus habendi ſunt *glo. in cap. de libellis & diſtinct. inſi. Azor. Inſtit. moral. lib. 5. cap. 19. tom. 1.*

CHAP. XVI.

An per conceſſionem Feudi cenſeatur conceſſa Iuriſdictio.

SVMMARIVM.

1. *IVriſdictio quam Officialis Leod. exercet non eſt infeudata nec dependet ab Imperatore, ſed à Pontifice.*

2. *Donationes ab Imperatore & Galliæ Principibus factæ Eccleſiæ Leodien. fuêre puræ & ſine vlla reſtrictione.*
3. *Donationes Principum nullo freno ſubijciuntur.*
4. *Imperatoria maieſtate nihil dignius quam benè merentibus benè facere.*
5. *Donatio facta Eccleſiæ cenſetur facta propter Deum.*
6. *Donationes factæ Eccleſiæ Leodien. per Imperatores, habentur perinde atque ſi factæ fuiſſent Eccleſiæ Romanæ.*
7. *Imperator donare poteſt nullam ſibi reſeruando Iuriſdictionem.*
8. *Conceſſio territorij includit etiam conceſſionem Iuriſdictionis.*
9. *Epiſcopi temporalia Dominia habentes in Imperio, quomodo quo ad Iuriſdictionem cenſeantur.*

QVæ hactenus dicta ſunt, per conceſſionem feudi cenſeri reſeruatam Iuriſdictionẽ, & propterea ratione infeudalitatis ab Epiſcopis appellari ad Cameram, in Officiali Leo-
1. dienſi locũ ſibi vendicare non poſſunt, quia Iuriſdictio quam ille exercet non eſt infeudata Epiſcopo Leodienſi, nec dependet ab Imperatore, ſed à Romano Pontifice; cognoſcitque vt Epiſcopus, non vt ciuilis Iudex. *cap. Romana* §. *debet de appellat.*

Nam donationes quæ factæ ſunt ab Imperatoribus, Regibus
2. Galliæ, alijſque Principibus cum profanis, tum Eccleſiaſticis fuêre puræ, & ex mera liberalitate: ideoque cum re donata Iuriſdictionem conceſſiſſe cenſentur. *Bald. in l. cum multa* 1. *nu.* 4. *verſ. ex his concludo C. de Bon. quæ liber.*

3. Donationes enim Principis ſupremi, freno non ſubijciuntur *Alber. de Roſat. l. fin. nu.* 11. *de Iuriſd. om. iud. Oldrad. de ponte, conſ.* 252. *nu.* 6. nihil enim Imperatoria Majeſtate dignius, quam benè merentibus benefacere: & ideò eius liberalitas limitibus
4. non eſt adſtringenda, *l. pen. C. de Donat. inter virum & vxorem Caſtren. Conſ.* 63. *nu.* 3. *verſ. Tertium patet, & conſ.* 187. *nu.* 1. *verſ. & quia iſta.* Indè fit, vt donatio facta Eccleſiæ vel pio loco, cenſetur

cenſetur facta propter Deum, *Maſcard. concluſ. 555. Donatio facta Eccleſiæ.* eaque quæ Eccleſiæ Leodienſi ab illis facta eſt, haberi debet ad inſtar donationis factæ Eccleſiæ Romanæ; quia omnes Eccleſiæ ſunt vna Eccleſia, & membra vniuerſalis Eccleſiæ *l. pen. §. vna verò de ſum. trin. Fely. in c. quæ in Eccleſiarum nu. 74. de Conſtit. cap. ſignificaſti de Electio. Lapus Alleg. 92. c. loquitur in fi. 21. (aut 24) quæſt. 1. Card. Tuſchus, Tract. Cocluſ. tom. 4. Concluſ. 40. nu. 8.*

Imperatorem autem donare poſſe tam Eccleſiæ Romanæ,
quam inferiori, nullam penitus reſeruando ſibi ſuperiorita- 10
tem communis Doctorum ſchola aſſerit, *Martinus Magerus, tract. de Aduocatia Romana, c. 16. nu. 7. p. 680.* Imò in Imperio, conceſſio territorij, includit etiam conceſſionem Iuriſdictionis, & omnis ſuperioritatis atque regaliorum, *And. Kinken tract. de ſublimi & regio territorij iure, cap. 1. nu. 395.* ratione quorum licet Epiſcopi Ducatus, Comitatus, & alios Principatus ſub Imperio obtinentes, Imperatori homagium præſtent, non tamen inde deſinunt metiri Iuriſdictionem ſuam à S. Pontifice ad quem diſpoſitio & prouiſio Epiſcopatuum pertinet *Clem. 1. vt lite pend. c. 2. de Præben. in 6. c. Romana §. debet de appellat. in 6.* prætterquam quod homagium non arguit concludenter feudum *Menoch. lib. 3. præſump. 91. nu. 22.*

CAP.

CAP. XVII.

An Principatus Leodien. ſit Feudum Imperij? & quale: & an ex eo omnimoda Iuriſdictio Inuictiſſimo ſemper Cæſari ſit reſeruata? oſtenditur quod non: deque pleniſſima Iuriſdictione Epiſcopi Principis Leodienſis.

SVMMARIVM.

1. *Erectio Epiſcopatus Leodienſis.*
2. *Epiſcopus habens feudum à Principe ſeculari, illum vti ſuperiorem recognoſcere debet.*
3. *Et ad illum deuoluuntur appellationes.*
4. *Eccleſia quæ ſuſcepit à Domino temporali feuda, obſtricta eſt legibus feudalibus Laicorum.*
5. *Principatus Leodien. habet ſub ſe feuda cum exercitio Iuriſdictionis, quorum ſolet Epiſcopus accipere Reliuium à Cæſare.*
6. *Tenor Regaliorum Guidoni Epiſcopo Leodien. à Cæſare conceſſorum.*
7. *Epiſcopus Leodien. exercet iura Imperij & omnimodum, Iuriſdictionem in ſuo Principatu.*
8. *Epiſcopo Leodienſi præferuntur duo ſceptra argentea, & quare.*
9. *Verba illa Reliuij* de liberalitate Regia *important liberam donationem.*
10. *Ciuitas dans aliquid in ſignum Superioritatis, non ideò minus liberà exiſtimanda eſt.*
11. *Feudum Principatus Leodienſis eſt potius Feudum dignitatis.*
12. *Feudum Regale quod?*
13. *Donatio facta ab Imperatore latiſſimè interpretanda eſt quoad eius præiudicium.*
14. *Eccleſia inhabilis eſt militiæ.*

15. Lic*

15. *Licet reſeruatio directi Dominij & ſuperioritatis ſemper ineſſe cenſeatur in conceſſione feudali, tamen hoc non eſt de natura feudi.*
16. *Ex formula Inueſtituræ* Adolphi *non poteſt inferri conceſſio Feudalis, ſed potius donatio.*
17. *In dubio præſumitur potius donatio libera quam conceſſio feudalis.*
18. *Feuda & Iuriſdictiones liberè donari poſſunt,*
Poteſtas verbi Inueſtimus.
Conceſſione Regaliorum non tollitur Iuriſdictio.
19. *Principatus Leodien. non eſt feudum Imperij.*
20. *Quælibet res præſumitur libera.*
21. *Feuda & Iuriſdictiones liberè donari poſſunt.*
22. *Verba Reliuij* exigente Iuſtitia *important clauſulam* propter benè merita. *quæ poſita in conceſſione, non facit feudum.*
23. *Clauſula* de liberalitate Regia *importat ſimplicem donationem.*
25. *Reliuium Roberti à Bergis Epiſcopi & Principis Leodienſis.*
26. *Iuriſdictio pleniſſima reſedit ab omni memoria penes Epiſcopos Leod.*
27. *Adolphus Imper. concedit Regalia & Juriſdictionem pleniſſimam Epiſcopo Leodienſi.*
28. *Donationes Regum & Imperatorum factæ Eccleſiæ Leodien. confirmantur per Pontifices Romanos.*
29. *Excommunicatio contra vſurpantes bona Eccleſiæ Leodien.*
30. *Juriſdictio pleniſſima Epiſcopi Leodien. etiam probatur per ſententiam Pauli* II. *Pontificis Max.*
31. *In difficultatibus ſolet per Leodienſes adiri Papa, non Imperator: quod docetur exemplo, nu. 32. & 34.*
33. *Superioritas docetur ab effectu ex actibus Superioritatem inferentibus.*
34. *Spoliatus ante omnia reſtituendus.*

HVius quæſtionis occaſionem præbet, quod multum referat 1
an Eccleſia Leodienſis (quam erexit ante 900. & quod

excurrit annos S. Hubertus Aquitaniæ Ducis filius S. Lamberti martyris in Epiſcopatu ſucceſſor, & primus poſt tranſlatam Sedem à Tongrenſibus Leodien. Epiſcopus, habeat temporalitatem ſuam in feudum à Principe ſeculari. Nam eo caſu deberet eum recognoſcere, & ideò ratione feudi ei ſubijceretur, *cap. 1. in fi. de cap. Corra.* deberetque ad illũ tanquam ſuperiorem appellari, *cap. ſolitæ de Maior. & obed. cap. Romana, §. debet, de appell. in 6. Prapoſ. in Prælud. feud. nu. 39.* & ratio eſt, quod Eccleſia quæ ſuſcepit à Domino temporali feuda, obſtricta ſit legibus feudalibus laicorum: Nam quoad ea, legitimo feudi Domino ſubijcitur, *Afflict. d. cap. 1. § vlt. nu. 25. & ſeqq. Card. Mantica tract. de tacit. & ambig. Convent. lib. 23. tit. 3. nu. 85.* Reſpondeo ergo ad quæſtionem propoſitam, Principatum Leodien. habere diuerſa ſub ſe feuda, regalia, & temporalia, cum omnibus ſuis Dominijs, etiam cum Iuriſdictionis exercitio, quorum omnium Epiſcopus Leodienſis ſolet à Cæſare Inueſtituram ac Reliuium acccipere, & alia facere, vti ex formula Reliuij accepti per Guidonem, ſiue vt alij Hugonem, Epiſcopum ab Adolpho Imperatore, *Anno Domini 1294. quæ extat in libris Chartarum Eccleſiæ Leodien.* videre licet, quæ talis eſt:

6. Adolphus Dei gratia Romanorum Rex & ſemper Auguſtus.
» Vniuerſis ſacri Romani Imperij fidelibus, præſentes literas in-
» ſpecturis gratiam ſuam & omne bonum. Romani Imperij celſitu-
» do conſurgens antiquitus, & fundata mirificè ſuper nobile fun-
» damentum excellẽtiæ prærogatiua, qua viguit, columnis meruit
» ſtabilibus, & egregijs ædificiorum iuncturis indiſſolubiliter ador-
» nari, inter quas quidem Illuſtres Principes ad totius operis ma-
» chinam ſupportandam, vt columnas voluit potiori præſtantia
» præeminere; vt quò vberius gratiæ priuilegijs inſigniri ſe ſen-
» tiunt, eò amplius debeant in obſequioſæ viciſſitudinis retribu-
» tione gratuita cæteris præclarêre. Sanè cum Venerabilis Guido
» electus & confirmatus in Epiſcopum Leodienſis Eccleſiæ, Prin-

ceps

ceps noſter dilectus, ad Celcitudinis noſtræ præſentiam accedens "
in Werflaria Romano Imperio, & nobis obſequioſæ deuotionis "
ſigna prætenderit, & omnimodæ obeditionis inſignia præſenta- "
rit, nos propter hoc ipſum tanquam noſtrum & Imperij Pinci- "
pem ad beneuolos applauſiuæ dilectionis admittentes am- "
plexus, Regalia feuda Principatus Pontificalis Leodienſis Ec- "
cleſiæ quam obtinet, de liberalitate Regia, & exigente iuſtitia "
conceſſimus, & eundem Guidonem Electum & confirmatum "
ſceptro Regio inueſtiuimus præſentialiter de eiſdem: Admini- "
ſtrationem temporalium & Iuriſdictionem plenariam Principa- "
tus eiuſdem Eccleſiæ prænotatæ Electo & confirmato præſen- "
tium ſerie committentes, præſentibus talibus &c. Quocircâ man- "
damus, &c. quatenus eidem obediant in omnibus, & pareant re- "
uerenter. Datum Werffariæ 12. Kalend. Iulij, Indictione 7. Anno "
Domini 1294. Regni verò noſtri Anno 3. "

Ex qua Reliuij formula inferri non poteſt Principatum Leodienſem eſſe feudum Imperij, nec Leodienſes in cauſis ciuilibus per Laicos coram Officiali Sereniſſimi & Reuerẽdiſſimi Epiſcopi & Principis Leodienſis, in prima inſtantia introductis ad Iudices Laicos, aut Cameram Spirenſem, teneri appellare: nam licet Principatus Pontificalis Leodienſis ratione Regaliorum quæ accipit à Cæſare, illum recognoſcere debeat, non ex hoc ſequitur, quod omnimodam Iuriſdictionem cauſarum ciuilium, ac ne quidẽ feudalium (ſaltem in poſſeſſorio *Roſental de feud. cap. 12. concluſ. 1. nu. 85.*) ratione iſtius iuris feudalis ſibi reſeruarit: ex quo iſta Inueſtitura fuerit libera, vti patet ex verbis, *ſceptro Regio inueſtiuimus*, quę denotant ſuperioritatem, vt poſſit nimirum exercere 7.
iura Imperij & omnimodam Iuriſdictionem in ſuo Principatu.

Inde natus ille vſus, vt Epiſcopo Principi Leodiẽſi præferantur in omnibus actibus publicis duo ſceptra Regia argentea encauſto ornata, in ſignũ nimirũ ſupremi & liberi Dominij, nã vt corona, enſis, vexillum, annulus, virga, & alia eiuſmodi ſunt inueſtitura

honorũ & dignitatum ſymbola,ita etiam ſceptrum Regiæ dignitatis & ſupremi Dominij ſymbolum eſt. quod quidem ſupremum Dominiũ etiam reſultat ex eo quod S. Hubertus ex Regia Pharamundi Franciæ Regis ſtirpe oriundus, Epiſcopus primus Leodienſium, & Tongrenſium vltimus, vt dictum eſt, in erectione Epiſcopatus Leodien. anno Chriſti 709. leges, menſuras, & pondera in Ciuitate Leodienſi conſtituerit, quæ etiamnum exactè obſeruantur: ex hac enim ordinatione elicitur ius publicum, & ſupremum Dominium illi competijſſe *Auent. lib. 4.* Kni*chen de iure ſuperioritatis cap. 4. nu. 232.* quod ſatis etiam euincunt verba antedicta Reliuij: *ſceptro Regio inueſtiuimus.*

Non quod ſupremum Dominium proceſſerit à conceſſione Adolphi Imperatoris anno 1294. ſed à munificentia potius Regum Franciæ, Caroli Martelli & aliorum circa annum Domini 770.per quam nimirũ tranſtulit Eccleſiæ Leodienſi omnem ſuperioritatem iure belli iſtis in locis acquiſitam. non quod etiam fundus ipſe eiuſve Dominium ante non ſpectaret ad Epiſcopos Tongrenſes, quorum ſcilicet territorium ad villam legiam protendebatur, ſed quod Carolus Martellus ſuo & Regum Francorum nomine omnem ſuperioritatem & Iuriſdictionem iure belli vt dictum eſt partam, poſt tranſlatam Epiſcopatus Tongrenſis ad villam Legiam ſedem, Eccleſiæ Legiæ contulit, vt infra proprio cap. xviij oſtendemus.

Maneat ergò ſupremum Dominium, & omnimodam Iuriſdictionem Eccleſiæ Leodienſi ab antiquiſſimis iam temporibus competijſſe.

Notanda etiam ſunt verba ſequentia prędicti Reliuij, *de liberalitate Regia & exigente Iuſtitia conceſſimus*, quæ important liberam & ſimplicem donationem. *Oldrad. Conſ. 159. nu. 3. Clar. in §. feudum quaſt. 17. latè Menoch. Conſ. 1. nu. 11. & Conſil. 191. nu. 9. Zaſ. Conſil. 45. lib. 1. Cephal. Conſ. 369. nu. 49. Roland. Conſ. 3. nu. 73. & ſeq. Ludo. Gozad. Conſ. nu. 16. & 19.* Nonobſtante quod Ciuitas

uitas & Principatus Leodienſis interdum aliquid ſacræ ſuæ Majeſtati Cæſareæ ſoleat dependere pro ſubſidio belli Turcici, quando infenſiſſimus ille Chriſtiani nominis hoſtis bellum contra Imperium mouet, quemadmodum contribuiſſe legitur anno 1532 quia non ideo minus liber dicitur Principatus quod in tali euentu aliquid cōcedat in ſignū Superioritatis *Reſtauru· Caſtaldus tract. de imperatore. quæſt. 109. nu. 9. fol. 74. oceani vol. 12. Martinus Magerus de Aduocatia armata cap. 6. nu. 161. pag. 209.* etiam ſi quid quotannis exſolueret *Menochius lib. 3. præſumpt. 91. nu. 14.* Præterquam quod ſi Principatus Leodienſis eſſet feudum, cenſeretur feudum dignitatis, nimirum Regale, vt denotant verba præſcriptæ Inueſtituræ *ſceptro Regio inueſtiuimus.*

Feudum enim Regale dicitur quod eſt dignitatis, vtpotè 12.
quando à ſupremo Principe ſuperiore, Ducatus, Principatus, Comitatus vel alia dignitas conceditur. ob id Regalia dicta quod Proceres illi eandem auctoritatem in ſua ditione habent (exceptis paucis, vt creare Palatinos, & tabelliones, ſpurios legitimare & priuilegia generalia concedere) quam Imperator ipſe aut Rex habere poſſet. & tale feudū non debet vt nec alia ſtrictè intelligi, ex quo feudum, præſertim Regale, ſit beneficium. *c. cum dilecti de donat. c. quia circa de priuileg. l. beneficium ff. de conſtit. Princip. Jo. Ferrar. Montanus lib. 1. de feud. cap. 6. verſ. Tertio feudum rectum.* 13.
Imò donatio facta Eccleſiæ ab Imperatore latiſſimè enterpretanda eſt quoad eius præiudicium, *d. l. beneficium Roland. Conſ. 85. nu. 18. & ſeqq. lib. 4 Cephal. Conſ. 359. nu. 73.*

Atque hac ratione Epiſcopatus Leodienſis non præſumitur feudalis Imperij *Card. Mantica tract. de ambig. conuent. lib. 23. tit. 4. fol. 115.* Eccleſia enim eſt inhabilis militiæ, & feudi, *Cuiacius de* 16.
feudis lib. 1. tit. 11. Zaſ. de feud. nu. 71. quod feudum regulariter habet tacitam conditionem ſi Vaſallus ſeruire poterit *Marta de Clauſulis clauſ. 64. nu. 3.* quin ex verbis præſcriptæ Inueſtituræ patet conceſſam eſſe plenariam Iuriſdictionem Principatus Ec-

cleſiæ Leodienſis dicto Epiſcopo Guidoni, ibi, *Adminiſtrationem temporalium & Iuriſdictionem plenariam Principatus eiuſdem Eccleſia Electo & Confirmato præſentium ſerie committentes*, &c. quæ clauſula rurſum repetitur in conceſſione Regalium facta Epiſcopo Roberto à Bergis anno 1558. de qua infra cap. XIX.

Nam licet reſeruatio directi Dominij & ſuperioritatis ſemper
15. ineſſe cenſeatur in quacũque conceſſione feudali, *Marta, de Clauſulis, part. 2. Clauſula 65. Oldrad. Conſ. 159. nu. 6. & 19. Afflictis deciſ. 384. nu. 12. Guido deciſ. 307. Iacobin. tract. de Homagijs nu. 39.* tamen hoc non eſt de natura feudi: nam ex pacto poteſt tranſire
16. in feudatarium. *Bald in l. ſi plures nu. 7. de condit. inſer. & in Præl. ud. feud. nu. 19. Deci. Conſ. 193. nu. 5.* vti videmus in prædicta feudi formula: licet alioqui ex illa inferri non poſſit conceſſio feudalis, ſed potius donatio, vt diximus:

Nam licet in dubio omnis præſumptio ſit capienda ad excludendam donationem, etiamſi actus redderetur nullus *l. ſi non ſortem §. ſi falſo ff. de cond. indeb. vbi Bart. Aret. in l. A Titio nu. 3. ff. de verb. oblig. Zaſ. in l. 1. §. Denique, nu. 13. ff. ad trebell.* tamen ex quo
17. facta fuit Eccleſiæ præſumitur magis Donatio libera, quam conceſſio feudalis, *Oldrad. Conſ. 159. in primo dubio. Menoch. conſ. 1. nu. 28. & 30. & conſ. 9 nu. 66, lib. 1. Roland. à Valle, conſ. 85. nu. 18. & ſeq. lib. 1. Grat. conſ. 6. nu. 70. Cephal. conſ. 369. nu. 73. & ſeqq.* Feuda enim & iuriſdictiones liberè donari poſſunt *Menoch. lib. 3. Præſumpt. 91. nu. 12.* ex quo fit, vt Principatus, Comitatus, non præſumatur feudalis, ſed proprius *Card. Mantica de Tacit. & ambig. Conuent. lib. 23. tit. 4. nu. 4.*

Nec intereſt quod ex verbo iſto, *Inueſtiuimus* inferatur feu-
18. dum, quia hoc verum eſſet niſi ex alijs verbis excluderetur feudi interpretatio, vt ſi adeſſent verba *concedimus vel donamus*. Oldrad. *Conſil. 159. In primo dubio, Decius Conſil. 193. nu. 5. Rolandus à Valle conſ. 50. nu. 55. lib. 3. Cephal. d. conſil. 369. nu. 41.*

Neque etiam refert quod Epiſcopi Leodienſes vt alij per Im-

perium Regalia ſua accepta referant ab Imperatoribus, quia per ea nihil de ipſorum Iuriſdictione & auctoritate temporali detrahitur, quin potius illa confirmant atque corroborant, vti patet ex tenore Regaliorum & Inueſtiturarũ Epiſcopis Leod. ab Regibus & Impp. Rom. conceſſarum, quemadmodum liquet ex Inueſtitura prædicti Adolphi, vbi etiam nota Epiſcopum Leodiẽſem vocari Principem Imperij: vt & in literis Henrici Imper. anno 1231. aditi ſuper difficultatibus inter Epiſcopum & Ciues, qui illum *dilectum Principem* vocat,

Verùm, vt hoc diuerticulum omittamus, inferimus ex paulò antedictis, ſatis ſuperque conſtare Principatum Leodienſem 19. non eſſe feudum Imperij, ſignanter etiam quod quælibet res libera præſumatur donec contrarium probetur, quod multis oſtendit *Menochius d. lib. 3. præſumpt. 91. per tot.* vbi etiam id extendit ad Comitatus & Principatus qui liberi præſumuntur, & non feudales, *Bald. in cap. I. §. è contrario nu. 2. de Inueſt. de re alie: fact.* 20. etiamſi in prædicto Guidonis Epiſcopi Reliuio vſus ſit Adolphus Imperator verbis his. *Regalia feuda Principatus Pontificialis Leodienſis de liberalitate Regia & exigente Iuſtitia conceſſimus.* quia non ideò minus præſumitur Principatus liber: debuiſſet enim exprimere ſe concedere iure feudi, vt in terminis probat Menonochius *dicta præſumpt. 91. nu. 11. & Card. Tuſchus tomo 4. concluſio. 46. nu. 40.* cum feuda & Iuriſdictiones liberè donari poſſint *Pariſ. Conſ. 23. nu. 15. lib. 1. & Conſ. 16. nu. 14. lib. 4. Menoch. Conſ. 191. nu. 29.* maximè attentis verbis, *de liberalitate Regia & Iuſtitia exigente*, quæ inferunt ſimplicem donationem, *Oldrad. Conſil. 159. nu. 3. Menoch. Conſil. 1. & 2.* & oſtendi ſupra. 21.

Nam verba illa *exigente Iuſtitia* important clauſulam *propter benè merita*, quæ clauſula in conceſſione appoſita, non facit feudum, ſed puram & ſimplicem donationem, præſertim ſi conceſſit omnia iura, nihil ſibi reſeruando, vt in dicto Reliuio, vbi etiam 22. habetur

habetur alia clauſula ſimplicem donationem importans,
23. *de liberalitate Regia* *Bald. in c. 1. nu. 4. Si vaſall. feud. priu. Abb. in Conſ. 30. nu. 3. part. 2. Iaſ. in l. ſi conſortem §. libertus nu. 8. ff. de Cond. indeb. & in l. ex hoc iure nu. 54. ff. de Iuſt. & iur. Burſat. Conſ. 45. nu. 2. in fi. vol. 1.*

24. Non eſt ergò Principatus Leodienſis Feudum Imperij, ſed tantum ſub illo Principatu multa & diuerſa ſunt feuda Imperij,
25. quorum ratione Epiſcopus Regalia petit & ſacramentum fidelitatis, quod homagium vocant, præſtat, & Imperator omnia & ſingula ipſius Epiſcopi Leodienſis & Eccleſiæ ſuæ ac Comitatus Loſſenſis Regalia, feuda, feudalia, & temporalia cum vniuerſis Dominijs & attinentijs, mero & mixto Imperio, etiam Iuriſdictionis exercitio temporalis, &c. confert, & in feudum aſſignat, ac ipſum Epiſcopum de illis inueſtit, mandatque omnibus Comitibus, Baronibus, Nobilibus, Militibus, Clientibus, Vaſallis, Officialibus, cœteriſque terrarum, Ciuitatum, Locorum & Dominiorum quorumcumque dictæ Eccleſiæ Leodienſis ac Comitatus Loſſenſis ſubditis ſuis, & ſacri Romani Imperij Fidelibus dilectis, diſtrictè præcipiendo quatenus dicto Epiſcopo vti vero & ordinario eorum Domino in omnibus & ſingulis, tam Iudicialibus, quam extraiudicialibus, Iuriſdictionumque temporalium exercitijs reuerenter pareant, Imperij tamen ſacri iuribus auctoritate & ſuperioritate ſemper ſaluis.

Hæc ſunt verba conceſſionis Regaliorum & inueſtituræ datæ Roberto à Bergis Epiſcopo Leodienſi trecentis circiter poſt annis, à Reliuio Guidonis nimirum per inuictiſſimum Ferdinandum Imperatorem anno 1558. Notentur verba *Iuriſdictionumque temporalium*, quia ſub ijs compræhenditur Iuriſdictio pleniſſima meri & mixti Imperij *Roland. Conſ. 42. nu. 17. & ſeq. lib. 2.* quid autē importet poſtrema clauſula, *Imperij tamen ſacri iuribus auctoritate & ſuperioritate ſemper ſaluis*, infra cap. XXI. diſcutiemus.

Atque hæc Regalia & Iuriſdictio pleniſſima prioribus quo-

que

que æuis planè reſedit penes Epiſcopos Leodienſes, vti probatur
per diplomata Ottonis Imperatoris de data anni 981. & Henrici
quoque Imperatoris, de data 1006. quæ extant in Annalibus Re-
uerendi admodum Domini Ioannis Chapeaville quondam Ca-
nonici & Vicarij Leodienſis de eadem Eccleſia optimè meriti
tom 2. in Notgero & deprompta ex libris chartarum eiuſdem Ec-
cleſiæ, quibus conſtat Imperatores illos confirmaſſe priores do-
nationes territoriorum, fundorum, oppidorum, per Pipinum,
Carolum Martellum, Ludouicum, Carolum Magnū Francorum
Reges, ex mera liberalitate Regia Eccleſiæ Leodieñ factas (quâ
formula vſus etiam eſt quadringētis poſt annis & amplius Adol- 27.
phus Imperator in conceſſione illa quam eidem Eccleſiæ noſtræ
fecit, vti videre eſt ex ſupradicto Reliuio, idque omni publica "
poteſtate excluſa (ſunt enim verba Ottonis II. Imperatoris) Im- "
periali edicto præcipientes vt nullus Comes, nullus Iudex, niſi "
cui Epiſcopus commiſerit, audeat poteſtatem exercere ſuper ea "
loca, neque placitum habere (id eſt tribunal) aut freda (id eſt "
emendam aut mulctam) aut tributa, aut bannos, aut telonia, aut "
reditus de ſtatione nauium exigere; neque in quibuſlibet alijs, "
quæ vel nunc habentur, vel de cætero habenda ſunt; hanc aucto- "
ritatem propria manu firmantes, &c. "

Per quæ verba, quis non videat Epiſcopo Principi Leodienſi
competere pleniſſimam ſine cuiuſquam alterius ſuperioris ſeu
publicæ poteſtatis recognitione Iuriſdictionem?

Quæ ſanè Imperatorum & Regum confirmationes atque con- 28.
ceſſiones rurſum roboratæ ſunt nedum per alios ſucceſſores Im-
peratores, verum etiam per SS. Pontifices, & nominatim per
Adrianum Papam eius nominis IV. qui inter alia decretum ſeu
pœnam excommunicationis ſubijcit *quæ extat tom. 2. Annal.
eiuſdem Domini Chapeaville, in Henrico II. Epiſcopo Leodienſi
pag* 107. contra perturbantes Eccleſiam Leodienſem, vel eius
poſſeſſiones auferentes, vel ablatas retinentes, minuentes, ſeu 29.

 quibuſ-

quibuſlibet vexationibus fatigantes, tales inquam reos eſſe Diuini Iudicij & à ſacratiſſimo corpore ac ſanguine Dei & Domini Redemptoris noſtri Ieſu-Chriſti alienos eſſe, idem S. Pontifex decernit & in extremo (verba eius ſunt) examine diſtrictæ vltioni ſubiacêrê declarat.

Eadem decernuntur in Sacroſancta & Generali Synodo Conſtantienſi contra violantes libertatem Eccleſiæ Leodienſis, vbi
30. Fredericus Imperator tunc voluit quod nulla cõmunitas vel perſona publica ſeu priuata collectas ſeu exactiones, angarias vel perangarias Eccleſijs vel alijs pijs locis aut Eccleſiaſticis perſonis imponere ſeu inuadere Eccleſiaſtica bona præſumeret, ſin aliter & requiſita ab Eccleſia vel imperio huiuſmodi emendare contẽneret, tripliciter refunderet, & nihilominus Banno Imperiali ſubiaceret: cui Banno etiam obnoxius eſſet qui in excommunicatione propter libertatem Eccleſiæ violatã per annum perſiſteret. Dat. Conſtantiæ 9. Kal. Octob. anno. 1415.

Atque vt ad rem redeam, Iuriſdictio hæc pleniſſima, etiam probatur per ſententiam in contradictorio iudicio latam per Paulum II. Pontificem Max. *quæ extat lib. 4. chartarum dictæ noſtræ Eccleſiæ Leodienſis pag. 248.* quam equidem quod omnibus obuia ſit minus hic edendam cenſui, certè compendij cauſa. Quanquam, notandum putem, ſi quid difficultatis (vt nihil eſt in hoc Orbe tam clarum quin interdum tenebriones Soli nebulas offundere nitantur) ratione Iuriſdictionis temporalis Epiſ-
31. copum inter & ſuos ſubditos oriri contingat, nunquam Cæſarem adiri ſolitum, ſed ſummum Pontificem, vti contigit ante annos circiter 27. tempore alt. mem. Erneſti: Cum enim Con-
32. ſules cum toto ſtatu populari Ciuitatis Leodienſis eidem Sereniſſimo Erneſto exponerẽt, fuiſſe libellũ ſupplicem per ordinem Equeſtrem & Magiſtratum Viſetenſem, ratione cuiuſdã exceſſus ibidem tum commiſſi, Conſilio ordinario exhibitũ, in quo dicebatur Reuerendum Dominum Officialem Leodienſem non habere auctoritatem inquirendi aut iudicandi in dicto oppido Viſe-
tenſi

tenſi contra perſonas Laicas, ſed omnes & ſingulas coram ſuis immediatis & ſubalternis loci Iudicibus tanquam ſolis Ordinarijs conueniri, & per eos ſolos puniri debere, aditus ſuper hoc per Commiſſarios Illuſtris Capituli Cathedralis Sereniſſimus Epiſcopus Princeps Erneſtus, ſeriò mandauit (vt patet ex eius reſcripto 7. Mai 1603) Iuriſdictionem ſuam antiquiſſimam per ſuum Officialem exerceri ſolitam conſeruari debere, neque eam poſſeſſionem aliquo modo aut conatu alterari poſſe, donec per Pontificem aliud ſtatueretur, inhibendo omnibus & ſingulis ordinarij Concilij Conſiliarijs & toti Collegio, ne cauſſæ per ſupplicem libellum mentionatæ, aut ſimilibus negotijs Iuriſdictionem ſuam & ſui Officialis concernentibus, ſub pœna grauiſſimæ indignationis ſeſe immiſcerent, vel Officialē aut Fiſcum aliquo modo aut conatu in proſecutione negotij impedirent, & poſſeſsionē turbarent, adiecto decreto & clauſula irritanti, quod quæcũque aduerſus hanc ordinationem attentarentur, pro nullis & infectis haberet. Hactenus decretũ & ordinatio Sereniſsimi Principis Erneſti.

Ex qua quidem Conſtitutione, ducitur argumentum, Iuriſdictionem illam Ciuilem & Criminalem inter profanas perſonas reſidere penes Epiſcopos, alioquin occurrente Iuriſdictionis conflictu inter ſubditos & Officialē, recurreretur non ad Pontificem, 33. ſed ad Cæſarem, quod ſemper ſecus fit, vt oſtēdimus. Superioritas autem docetur ab effectu ex actibus ſuperioritatem omnimodam & vniuerſalem inferentibus *And. Knichen tract. de ſublimi & Regio territorij iure c. 3. nu. 186.* vti in caſu præſenti oſtenditur ex recurſu ad S.Sedem, veluti ſuperiorem in cōflictu Iuriſdictionis, maximè in poſſeſſorio *per not. Ant. Capicij. deciſ. Neapol 77. nu.* 34. *12. & ſeqq.* vbi oſtendit ſpoliatum ante omnia reſtituendum etiamſi non doceat de titulo.

Quinimò, inualuit iſte vſus, vt ſi quid à Cæſare mandetur Epiſcopo vnde ſe grauatum ſentiat, ſolet ille Pontificem appellare, tanquam ſuum immediatè ſuperiorem, vti patet ex difficultate ſuperioribus ſeculis exorta inter Epiſcopum tunc Leodienſem

& ſuos Schabinos, anno Domini 1386. de quo extant in Archiuis Eccleſiæ noſtræ documenta probatiſſima.

CAP. XVIII.

Oſtenditur Cæſarem non eſſe immediatè ſuperiorem Epiſcopi Leodienſis, quod prætendatur Ciuitas Epiſcopatu anterior.

SVMMARIVM.

1. *ANte tranſlatam ſedem Epiſcopalem è Ciuitate Tongrenſi Leodium, nullum illius extabat Ciuitatis veſtigium.*
2. *Leodium, ſiue Legia ignobilis Lotharingiæ viculus.*
3. *Qui nobilitatus martyrio S. Lamberti.*
4. *Imperium Legiæ donat Carolus Martellus S. Huberto.*
5. *Imperium Regum Francorum diu ante Julij Cæſaris tempora.*
6. *Legia ſiue Leodium non recognoſcebat tempore Caroli Martelli Imperium Germanicum.*
7. *Lothario Caroli Magni nepoti iure hæreditario obtigit Lotaringia quæ antea Auſtraſia dicebatur.*
8. *Romano Imperio incorporata ſub Ottone primo.*
9. *Otto primus Rom. Imperator Lotharingiam & Burgundiam incorporauit Imperio, eodem iure relicto Eccleſiæ quo ante fruebãtur Epiſcopi Tongrenſes.*
10. *Partitio Lotharingiæ ſub Ottone* II.
11. *Ciuitas Leodienſis condita ſine vllo Imperatoris aſſenſu.*
12. *Legia ne quidem fuit Ciuitas tempore S. Monulphi Tongrorum Epiſcopi vigeſimi in ordine primi.*
13. *Vaticinium S. Monulphi de Legia villa.*
14. *S. Hubertus vltimus Tongrorum Epiſcopus transfert ſedem Epiſcopalem ad villam Legiam, quam mœnibus cingit & in Ciuitatem erigit*
15. *Encomium Ciuitatis Leodienſis datum à S. Huberto illius Epiſcopo & vero Domino.*

16. Ante

16. *Ante tempora S.Huberti Leodium parebat Imperio Regum Franciæ: & ante hos nullum Ciuitatis veſtigium extitit.*
17. *Prouincia Belgica paruit Imperio Romanorum 500. annis antequam in ius Regum Francorum concederet.*
18. *Reges Francorum ſubiecerunt ſibi prouinciam Belgicam exactis inde Vandalis & Gothis circa annum Chriſti 410.*
19. *Eandem inſedêre vſque ad tempora Caroli Martelli, qui territorium Iuriſdictionale villæ Legiæ donauit S. Huberto circa annum Chriſti 725. cuius donatio per plures Pontifices & Caſares confirmata fuit.*
20. *Bona in Eccleſiam collata fiunt Eccleſiaſtica.*
21. *Otto ſecundus Imper. concedit Epiſcopo Leodienſi omnem poteſtatem.*
22. *Epiſcopi Leodienſes reſpectu ſuorum ſubditorum Maieſtatem acquiſiuiſſe cenſentur, & ipſos donatores repræſentare.*
23. *Principes immediatè Imperio ſubiecti omnia poſſunt in ſuis territorijs quæ poteſt Imperator ipſe in ſuis territorijs,*
24. *Ciuitates Imperiales in ſuo territorio iura Principis habent.*
25. *Secus dicendum de Ciuitatibus inferioribus.*
26. *Auctor non intendit quicquam de iuribus ſacræ ſuæ Ceſareæ Maieſtatis imminuere.*

VErùm, non deſunt, qui cenſent Epiſcopum Leodien. cum ſua Ciuitate immediatè ab Imperatore dependêre hoc prætextu, quod Ciuitas Leodienſis ſit anterior Epiſcopatu, ſicque Iuriſdictionem omnem à ſacratiſſimo & inuictiſſimo Imperatore accipere. At, hoc tam alienum eſt à vero, quam quod alieniſſimum: cum ante tranſlatam è Ciuitate Tongrenſi Epiſcopalem ſedem in viculum Legiam, vix vllum extaret non Ciuitatis ſed exiguæ villæ veſtigium; & quidquid erat mapaliorum & Iuriſdictionum in iſto ignobili tum Lotharingiæ (inquit Molanus) viculo, poſtea martyrio & miraculis S.Lamberti Epiſcopi nobi- 3. *In Martyrologio.*

(Margin numbers: 1. beside "Imperatore accipere"; 2. beside "exiguæ villæ")

 litato,

litato, acceptum tulit S. Hubertus Aquitaniæ Ducis filius, eiuſ-
4. dem S. Lamberti ſucceſſor in Epiſcopatu, à Carolo Martello Alpaidis adulteræ filio, idque in expiationem martyrij S. Lamberti, quo martyrio illum affecerat perditæ nequitiæ Dodo Alpaidis frater, ob repræhenſum nimirum adulterium cum Pipino Maiore Domus Regiæ Franciæ commiſſum. Extant porrò nunc parietinæ caſtri Pipini ictu tormenti bellici à Ciuitate diſtantis in pago de Iuppille. Cuius donationis meminit Leuinus Brechtus, verſibus quos ſic recenſet Reuerendus admodum Ioannes Chapeaville Canonicus & Vicarius Leodienſis in vita S. Huberti primi Epiſcopi Leodienſis & S. Lamberti Patroni noſtri ſucceſſor in Epiſcopatu poſt tranſlatam à Tongrenſibus ſedem:

Martyrio illuſtris Doctor, niueoque pudore
Lambertus, populo Leodinæ præſidet vrbi.
Cuius non multo poſt tempore, prima locauit
Mœnia, tranſlatis chari cum ſede Magiſtri
Oſſibus Hubertus; vicoque ex paupere claram
Reddidit, inſtituens menſuras, pondera, leges:
Francorum poſtquam vindex, equitumque Magiſter
Carolus, Alpaidis proles generoſa, paternis
Dignus auis, quem Martellum cognomine dicunt,
Illectus pietate viri, ingenioque ſagaci,
HVBERTO IMPERIVM TERRÆ, *& ius condidit omne.*

Sic ergò à Carolo Martello, qui Saracenorum Malleus dictus eſt, quique Præfectus Palatij (*Maiorem*, vocabant) & totum
5. Regnum Germanorum Francorum (quod diu ante Iulij Cæſaris tempora & Natiuitatem Chriſti extitit vt annotat modernus Pariſien. *de Monarchia Francorum nu. 4.7.*) gubernabat ſub annũ Chriſti 719. quique in recta & maſculina linea ab ipſo Ranchario filio primogenito Clodionis Comati, filii & ſucceſſoris Pharamondi primi Francorum Regis deſcendit, Legia noſtra profluxit.

fluxit; quæ tempore prædicti Caroli Martelli viculus erat Lotharingiæ, nullatenus recognoſcens Imperium Germanicum, Ca- 6.
rolum Martellum, & Lotharium, ſed Caroli Magni (quem nonnulli dicunt Leodij natum teſte Munſtero lib. 3, fol, 91.) nepotem, cui iure hæreditario obtigerat hæc Lotharingia, quæ antea
Auſtraſia nuncupabatur, à cuius Lotharij nomine Lotharingia 7.
poſtea appellata eſt, & demum Romano Imperio incorporata ſub Ottone primo. Extincta enim in quinta generatione, totâ
poſteritate, ſaltem virili, Caroli Magni Francorum Regis, Galli 8.
proprium ſibi elegerunt Regem, Germanis relicto Imperio, quod prius & Gallis & Germanis commune fuit. In illa autem
Imperij ſucceſſione dictus Otto factus eſt Romanorum Impera- 9.
tor, qui Lotharingiam & Burgundiam incorporauit Imperio, eodem iure relicto Eccleſiæ quo antea gaudebant Epiſcopi Tongrenſes, qui facti ſunt quoque Germaniæ Præſules & Imperij Principes cũ eadẽ in iſtis ditionibus rebus donatis poteſtate quam habet ipſe Imperator in toto Imperio. Et ſub Ottone ſecundo filio Ottonis ſenioris ſub annum Chriſti 973. partita eſt dicta Lo-
thoringia, & partim Colonienſi, & Leodienſi Præſulibus do- 10.
nata, nulla feudi aut recognitionis facta mentione, partim Carolo Franco feudo conceſſa, vti refert Sebaſtianus Verronius Prępoſitus Friburgenſis in Chronicis Eccleſ. & Monarchiarum.

Quod quidem idcircò deduco, vt ſucceſſiuè oſtendatur Ciuitatem Leodienſem multis ſeculis Epiſcopatu poſteriorem, & per manus Epiſcopi, vt infra dicemus, conditam, ſine vllo Imperatorum aſſenſu, neque tempore Caroli Martelli & S. Lamberti vllum
Ciuitatis Legiæ veſtigium fuiſſe, ſed Villę duntaxat, vti etiam diſ- 11.
cimus ex antiquiſsimo Eccleſiæ Cathedralis officio in Antiphona prima ad laudes feſti S. Lamberti, verbis his:

Contigit ergò Virum cœleſti munere dignum
Vrbis vicinas extra ſecedere partes,
Venit & ad villam quæ Legia nomine fertur.

Quinimò

Quinimò, tempore S. Monulphi vigeſimi primi Tongrorum Epiſcopi, quem S. Hubertum 200. circiter annis præceſsiſſe ex
12. Annalibus noſtris liquidò comperimus, Legiam Ciuitatis nomen non habuiſſe conſtat: ex quo perſpicuum ſit, eundẽ Monulphum
13. villam Legiam prætergredientem Prophetico ſpiritu prædixiſſe, locum hunc electum à Domino ad multorum fidelium ſalutem, & per merita cuiuſdam ſerui ſui poſtmodum magnificè illuſtratum & ſummis Ciuitatibus æquandum iri, moxque locum hunc, qui erat ipſi proprius, vt pleriq; autumãt, pro oratorio deſignauit anno circiter 609. conſtructa ibidẽ Eccleſia Coſmæ & Damiani, quam S. poſtea Lambertus inſtaurauit ac potius à fundamentis renouauit & ad extremum ſacro ſuo Sanguine nobilitauit.

Cum ergò tempore S. Huberti vnoque & altero ante eum ſeculo, æuo nimirum S. Monulphi, & poſtea Notgeri nullum Ciuitatis extiterit veſtigium, vanum eſt velle Ciuitatem Leodienſem
14. immediatè ab Imperatore dependêre, quòd illa fuerit Epiſcopatu anterior: cùm S. Hubertus qui primò Epiſcopalem Sedem à Ciuitate Tongrenſi ab Hunnis alijſque barbaris vaſtatæ in abiectiſſimum hunc Lathoringiæ viculum, *Legiam* dictum, tranſtulit ſub annum Chriſti 709. illam mœnibus cingere cœperit, leges municipales ſtatuerit, pondera & mẽſuras ordinauerit aliaq; meri & mixti Imperij propria ſtabilierit, eiq; naſcenti vrbi ſigillũ publicum martyris Lamberti conſpicuum cum inſcriptione *Sancta Legia Romanæ Eccleſiæ filia* tanquam Epiſcopus & verus Princeps
15. dederit; poſtea verò cœptam vrbem, Notgerus 46. Epiſcopus circiter annum Chriſti 971. muris munitam, Eccleſijs verò pluribus ornatã reddiderit. Ex quo patet, quod iam tum æuo Sancti Huberti, Leodium Epiſcoporum, non Imperatorum Imperio gubernaretur. Antea autem abiectus iſte locus per Regulos illos
16. Pipinum, Carolum Martellũ, Ludouicum Lotharium, alioſque Francorum Principes regebatur. Et ante hos dum Belgium ſiue inferior Germania ciſ Rhenana in Romanam Prouinciã redacta

eſſet,

eſſet, nullam fuiſſe in ea Ciuitatem proditum eſt, præter Agrippinam Metropolim, & Tongrenſem, in quarum vtraque Epiſcopus S. Maternus, & exinde alij conſtituti fuêre, quorum Iuriſdictio ad vniuerſos huiuſcę Prouinciæ fines protendebatur. Quæ 17.
Prouincia remanſit ſub Imperio Romanorum, vt rectè animaduertit R. P. Bucherius *in ſua diſput. hiſt. ad Geſta Pontif. Reuerendi Domini Vicarij Chapeauille* annos ferè quingentos, donec inclinatis ſub Honorio & Valentiniano III. Romani Imperij rebus (namq́ue

In ſe magna ruunt, lætis hunc Numina rebus
Creſcendi poſuêre modum Lucan. 1.)

in ius ditionemque Francorum, concederet. quorum quidem Reges pulſis ab hac ipſa Prouincia, adeoq́ue Gallia Vandalis Ala- 18.
nis, Gothiſque, ſuam fecêre ſub annum Chriſti 410. eamque exinde dicti Francorum Reges ſuo Regno adiecêre, illamque inſedêre vſque ad tempora eiuſdem Caroli Martelli, cuius & prædeceſſorum pia donatione, territorium iſtud Iuriſdictionale Leodienſe ſub annum Chriſti circiter 725. peruenit ad S. Hubertum primum Leodienſium Epiſcopum. Quæ donationes per plu- 19.
res poſtea Pontifices inter quos Adrianus IV. & Imperatores, nominatim verò per Carolum II. de anno 884. Ludouicum, de anno 908. Ottones I. II. & III. de anno. 944. 981. & 985. Henricũ de anno 1006. & 1008. Henricum IV. de anno 1070. denique Fredericum, de anno 1155. confirmatæ reperiuntur, atque ita territorium iſtud quod partim donatũ fuit ab ipſiſmet Eccleſiaſticis, vt infra cap. xxij dicemus, partim profanum & ſeculare, vt potè ſub Iuriſdictione & Imperio Francorum; factum eſt omninò iuris Eccleſiaſtici:

Bona enim in Eccleſiam tranſlata Eccleſiaſtica fiunt, & re- 20.
ligioſa *l. quæ religioſis ff. de rei vend. Oldr. Conſ. 83. nu. 3. & 4. Hoſtien in c. minus de Iureiur. D. in c. dilecti de Donat. c. 1. de Immunit. Eccleſ. Farina, Conſ. crim. lib. 3. Conſ. 196. fol. 115.* Hinc præclarè

Bonifacius Papa *in cap. Nulli. 12. quæſt.* 2. Nulli, inquit, liceat
" ignorare, omne quod Domino conſecratur ſiue homo, ſiue ani-
" mal, ſiue ager, Sanctum Sanctorum Domino erit, & ad ius per-
" tinebit Sacerdotum, propter quod inexcuſabilis erit omnis, qui
" quæ à Domino & Eccleſia, cui competunt, aufert, vaſtat & inua-
" dit, vel eripit, & vſque ad emendationem Eccleſiæque ſatisfactio-
" nem, vt ſacrilegus iudicatur, & ſi emendare noluerit, excommu-
" nicetur. qua de re videatur infra cap. 28. & 29.

Vnde merito præcipitur in prædictis confirmationibus dona-
21. tionum Eccleſiæ Leodienſi factarum, vt nullus Comes, nullus
" Iudex, niſi cui Epiſcopus commiſerit, (verba ſunt Ottonis II.)
" audeat poteſtatem exercêre ſuper eiuſmodi loca Eccleſiæ Leo-
" dienſi donata, neque placitum (*id eſt tribunal*) habere, aut freda,
" (*id eſt emendam*) aut tributa, aut banna, aut telonia, aut reditus de
" ſtatione nauium exigere, neque in quibuſlibet alijs quæ nunc ha-
" bentur, vel de cætero habenda ſunt, &c. Adeò, vt duplici vinculo
muniti ſunt Leodienſes, & iuris, communis præcitati, & confirma-
tionis multorum ſucceſſiuè Cæſarum, nec non cōceſſione Rega-
liū Epiſcopo Guidoni anno 1294. per Adolphum Imperatorem
facta, quæ habetur ſupra cap xvij, in qua videbis eundem Adol-
phum Guidoni Epiſcopo *Regalia feuda Principatus Leodienſis de liberalitate Regia & exigente Iuſtitia conceſſiſſe, & eundem ſceptro regio inueſtiuiſſe.* Quorum verborum vim & energiam ſupra ex-
plicauimus dicto cap. xvij.

At hic licet addere Epiſcopos Principes Leodienſes cum ex
22. dictis Cæſarum confirmationibus, tum ex conceſſione Rega-
lium facta Epiſcopo Guidoni cenſeri reſpectu ſubditorum ſuo-
rum Maieſtatem acquiſiuiſſe, & ipſos Donatores repræſentare. *Io. Harprecht* § *in ſumma autem* 10. *nu.* 144. *Inſtit. de Iniur. Pet. Ant. de Petra tract. de Poteſt. Principum c. 3. q. 4. nu. 73.* vbi dicit Duces, Principes, &c. eo ipſo quod ſint tales creati, etiamſi recognoſcant ſuperiorem, tamen habent plenitudinem poteſtatis, quod & pro-
bat

bat Boſſ. *tit de Crim. laſæ maieſtatis nu 55.* quos ſequitur Martinus Mageius Conſiliarius Sereniſſimi Archiducis Leopoldi *in ſuo* 23.
tract. de Aduocatia armata cap. 6. nu 78. & ſeqq. vbi nu. 74. ſcribit Principes immediatè Imperio ſubiectos omnia poſſe in ſuis territorijs quæ poteſt Imperator in Imperio, vti conſulendo reſpondit Alex. *Conſ. 2. nu. 9. lib 1. & Conſ. 1. nu. 29. lib. 5. & conſ. 12. nu. 9. lib. 7.* Ang. *conſ. 139.* Barb. *conſ. 34. lib. 2.* Schurſs Conſ. *18. nu. 2. Cent. 2.* Decian. *reſp. 5. nu. 17. Vol. 4.* Riminal. *Conſ. 370. nu. 3.* Natta *Conſ. 554. nu. 19. vol. 3.* Caſtren. *Conſ. 34. nu. 1. & 5. lib. 2.* Roland. à Valle *Conſ. 91. nu. 17. vol. 2. & Conſ. 29. nu. 26. & conſ. 86. nu. 13. Bart. in l. Ciuitas nu 3. cùm ſeqq. Si cert. pet.* Iaſ. *ibid. nu. 6. in fi.* Alex. *in l. ſi ſe non abſtulit nu. 24. ff. de Reuid.* Borcholt *tract. de feud. c. 55. nu. 87. Shrad. tract. de feud. p. 2. ſect. 10. nu. 36.* Imò, Ciuitates Imperiales immediatè Imperatorem recognoſcentes, ex communi Doctorum ſententia, in ſuo diſtrictu & ter- 24.
ritorio iura Principis habent, & vicem Principis obtinent *l. prohibere §. planè cum ſeqq. ff. quod vi aut clam. Bart. in l. infamem nu. 14. de publ. iud.* vbi dicit Ciuitatem liberam tantum poſſe in ſuo populo, quantum Imperatorem in Imperio *Abb. in c. quæ in Eccleſiarum nu. 6. de Conſtit Gail. lib. obſer. 5.* ſecus dicendum de Ciuitatibus inferioribus, quæ mediatè Imperatorem recognoſcunt, 25.
quia loco priuatorum habentur *l. eum qui ff. de verb. ſig. vbi glo. l. nihil intereſt. ff. ad Maced. Gail. de pace pub. lib. 1. c. 6. nu. 11.* Quanquam hæc à me non eò dicũtur, vt præ auctoritate & Iuriſdictione Epiſcopi Principis Ciuitatis & Patriæ Leodienſis, imminutam velim auctoritatem & ſublimitatem ſacræ Cæſareæ Maieſtatis, cuius Regalia alioqui tanquam Imperij Princeps Epiſcopus recognoſcit, ſed vt innoteſcat omnibus, cuius ab omni æuo fuerint Epiſcopi Leodienſes potentiæ, qualem prærogatiuam iuris Dominicalis habuerint & etiamnum habeant, quali item Iuriſdictione polleant in omnibus cauſis ciuilibus & mixtis ac etiam criminalibus inter perſonas merè profanas: quod rurſum latius oſtendetur ex infra dicendis.

L. 2. CAP.

CAP. XIX.

Aſſeritur Iuriſdictio Sereniſſimi, & Reuerendiſſimi Epiſcopi ac Principis Leodienſis ex præiudicijs ſuperiorum annorum, quin ætatis immemorialis, quibus eleuantur obiectiones & conatus Ordinis Equeſtris Patriæ Leodienſis aduerſus Curiam Officialis eiuſdem Sereniſſimi Epiſcopi Principis.

SVMMARIVM.

1. *FRuſtra olim nonnulli tentarunt adimere à foro Eccleſiaſtico Officialis Leodien. cognitionem cauſarum criminalium.*
2. *Grauamina Cleri primarij aduerſus molimina ſtatus Equeſtris patriæ Leodienſis.*
3. *Articuli eiuſdem Cleri fundantes Juriſdictionem Epiſcopi, ſuique Officialis.*
4. *Antiquiſſima Iuriſdictio Epiſcopi Leodienſis in cauſis Eccleſiaſticis & ciuilibus.*
5. *Grauamina Cleri ſecundarij, pro aſſertione Iuriſdictionis Epiſcopi ſui.*
6. *Grauamina Syndici Conſulum Ciuitatis Leodienſis aduerſus ſtatuta ſubreptitiè fabricata contra Iuriſdictionem Epiſcopi Leodienſis.*
7. *Atteſtatio Conſulum Ciuitatis Leodienſis, per quam adſtruitur Iuriſdictio pleniſſima Epiſcopi & Principis Leodienſis.*
8. *Reformationes iudiciorum à Nobilibus olim procuratæ iam euanuerunt.*
9. *Reſcriptum non valet per quod Princeps confirmat ſtatuta ſine cauſa cognitione.*
10. *Rex Galliæ nulla condit Statuta ſine conſenſu trium Statuum.*
11. *Reformatio non obſeruata non ligat.*

12. Ad

12. *Ad tollendum vires ſtatuti aut legis humanæ non receptæ ſufficiunt decem anni.*

13. *Statuta laicorum non ligant clericos.*

SEd videor audire nonnullorum malè affectorum erga hanc Iuriſdictionem Eccleſiaſticam voces muſſitantium, iam à pluſculis annis, ſtatutis huius patriæ ordinatum eſſe Iuriſdictionem in criminibus laicis inter laicos commiſſis, ſpectare ad conſiſtorium laicorum.

Nam reſpondeo, ſtatuta illa Reformationum publicata anno 1592. die 26, Iunij quibus illi nituntur,& quibus multa aduerſus 1. priuilegia patriæ & Iuriſdictionem Sereniſſimi Epiſcopi Principis Leodien. ordinata ſunt, fuiſſe citra & præter conſenſum nedum eiuſdem Sereniſſimi Epiſcopi & ſui Capituli, verùm etiam Cleri Secundarij & tertij Status, conflata & promulgata,ideoque tum temporis Clerum Primarium & Secundarium ad Sedem Apoſtolicam, Tertium verò Statum, ſacram Cæſaream Maieſtatem appellaſſe, vti ex grauaminibus ſingulorum hic inſertorum videre licet, quæ poſteritati commendanda cenſui, ne quæ ſimilia Eccleſiaſticæ libertati & Iuriſdictioni maximè præiudicialia olim attententur.

Et primò Syndici primarij Cleri maioris Cathedralis Eccleſiæ Leodienſis.

Reuerende Pater Domine Abbas Monaſterij Sancti Iacobi Leodienſis Iudex Executor & Conſeruator Iurium, Iuriſdictio- 2. num,priuilegiorum & bonorũ Epiſcopatus Capituli Maioris Eccleſiæ Cathedralis Leodienſis, Syndici ſiuè Procuratores eorundem acceptant confeſſiones Deputatorum Status Nobilitatis nuper die decima ſexta & penultima menſis Maij anno currente 1603. coram vobis factam, quatenus pro ſuis Dominis faciãt duntaxat, his verbis:

Declarantes quod non intendant neque vnquam intenderint turba

turbare aut impedire Iuriſdictionem S. Sereniſſimæ Celſitudinis ſuæuè Eccleſiæ Leodienſis, ſed ſolum tueri & defendere priuilegia, immunitates franchiſias, Incolis Patriæ Leodienſis per paces publicas, vel aliàs competentia & competentes, ſecundum facultatem ſuo ordini vel ordinationibus patriæ Leodien. attributam per priuilegia, paces publicas moribus & vſu inueterato, vel alio quocumque iure ſtatuto, vel priuilegio, & non aliter

Item fatentur ſuam Celſitudinem vti Principem & Epiſcopum Leodienſem à tempore immemorabili fuiſſe & eſſe in poſſeſſione exercẽdæ Iuriſdictionis per totam patriam ſui Epiſcopatus, quam poſſeſſionem nullo vnquam modo impediuerunt aut turbarunt, nec impedire aut turbare intendunt, ſicuti priore reſponſione apertè declararunt, quam reiterant. Hactenus proteſtatio Nobilium.

Et vlterius ijdem Syndici pro maiori ſuæ intentionis & cauſæ inſtructionẽ aliaſque ad omnem finem & effectum ijſdem ſuis Dominis quomodolibet prodeſſe valentem petunt recipi, audiri & examinari teſtes quos producunt ſuper articulis ſequentibus.

3. Primò, quod Epiſcopus Leodienſis ab omni æuo & citra habuit & exercuit, habereque & exercere conſueuit per ſuum Vicarium qui Officialis Curiæ Leodien. vocatur, omnimodam Iuriſdictionem in Spiritualibus, & temporalibus per totam ditionem & prouinciam Epiſcopatus Leodienſis & Comitatus Loſſenſis.

4. Secundò, quod prædicta conſuetudo fuit & eſt antiquiſſima habeturque pro notoria, nimirum quod Epiſcopus Leodien. in ſua ditione à tempore cuius initij memoria non eſt in contrarium, ſemper & perpetuò ab annis centum, ducentis, trecentis, quadringentis, quingentis & quod excurrit, & citra habuit & habet Iuriſdictionem, non ſolum Eccleſiaſticam, verum etiam ſecularem & temporalem conſtituitque & habuit ſuum Officialem Curiæ ſuæ Leodienſis, qui per totam eandem ditionem eſt Iudex ordinarius omnium ſubditorum & Incolarum eiuſdem

ditionis

ditionis immediatus, proque tali habitus & reputatus in omnibus cauſis ciuilibus, criminalibus, perſonalibus, realibus, & mixtis, non tantum in Eccleſiaſticis, ſed etiam in profanis, & tam inter laicos & aduerſus laicos, quam inter clericos primæ tonſuræ, qui ſecundum iuris diſpoſitionem & conſtitutiones ſynodales approbatas qualificati ſunt.

Tertiò, quod de eadem cõſuetudine dicti Clerici quoties actione perſonali coram Iudice ſeculari conueniuntur, habuerunt & habent priuilegium recurrendi ad prædictum Officialem, dummodo Iuriſdictionem Iudicis Secularis non prorogauerint.

Quartò, quod idem recurrendi priuilegium hactenus ſemper ex dicta conſuetudine viduis, pupillis, minoribus, & perſonis decrepitæ ætatis actione perſonali coram Iudice ſeculari conuenis competijt, & competit.

Quintò, quod ſecundum eandem conſuetudinem per concordata approbata confirmatam, quoties in cauſis ciuilibus etiam profanis, coram Iudicibus ſecularibus motis & pendentibus, incidit quæſtio virium & non virium teſtamentorum, ac pactorum matrimonialium, eorumuè interpretationis, aut aliqua quæſtio ſpiritualis, aut præiudicialis, dummodo huiuſmodi quæſtiones non ſint coram Iudicibus ſecularibus prorogatæ, liberum & licitum ſemper fuit & eſt alterutri partium petere remitti eiuſmodi cognitionem ad Officialem Iudicem Eccleſiaſticum.

Grauamina Secundarij Clerici Leodienſis
ad Sanctam Sedem.

Primò quod a. 100. 200. 300. annis, & tempore omnem hominum memoriam excedente, Eccleſia Leodienſis & in ea Officiales ab Illuſtriſſimo Epiſcopo & Clero pro tempore deputati, 5.
citra cuiuſquam cõtradictionem fuerunt & ſunt in antiqua & pacifica poſſeſſione cauſas omnes & actiones reales, & mixtas, aut quæ ſuper fundis vel bonis immobilibus, aut alijs in tota patria Leodienſi, & Comitatu Loſſen. & per eam in quaſcumquè

perſonas

perſonas etiam merè Laicas, coram ſe intentarentur cognoſcendi, tractandi, & definiendi, ſententiaſque à ſe vel Commiſſarijs ſuis deſuper latas, exequendi, prout in hunc diem cauſas & actiones huiuſmodi cognouerunt & definierunt ac cognoſcunt & definiunt iure ſuo ordinario, & tanquam Iudices cauſarum huiuſmodi competentes.

Secundò, quod ipſum ſtatutis Synodalibus à ducentis annis auctoritate Apoſtolica confirmatis & vſu receptis conſtitutum eſt; quibus excommunicantur & excommunicati denuntiantur qui ſubditis ſuis interdixerunt, ne cauſas huiuſmodi coram Officiali Leodienſi introducant,

Tertiò, quod per idem tempus atque ab omni æuo dicta Eccleſia & Archidiaconi omnes ſui, in ſuis quiſque limitibus ac Officialis Leodienſis, conſueuerint coërcere & punire quæcumque crimina, etiam per laicos & ſeculares, etiam in laicorum terris & Dominijs perpetrata, fueruntque ijdẽ Archidiaconi & Officiales in eadem antiqua & pacifica poſſeſſione eam Iuriſdictionem exercendi & criminoſos ac delinquentes coërcendi & puniendi, abſque cuiuſquam oppoſitione, declinatione vel impedimẽto.

Quartò, quod ſimiliter ab omni tempore vſitatum & obſeruatum fuerit & vſitetur, ac obſeruetur, vt clerici in habitu & tonſura incedentes, etiamſi beneficium Eccleſiaſticum non obtinerent, neque Eccleſiæ alicuius ſeruitio mancipati eſſent, gauderent nihilominus priuilegio clericali, & coram Iudice Eccleſiaſtico conuenirentur antè coram laico conuenti, ad Eccleſiaſticum recurrerent per quem laico inhiberi curarent, dictique Iudices laici eiuſmodi inhibitionibus paruerint, nec vllam prætextu cuiuſuis delicti, contractus vel rei in ſimiles clericos Iuriſdictionem exercuerunt, ſed tota in eos Clericos Iuriſdictio penes Iudicem Eccleſiaſticum fuit & eſt,

Quintò, quod vt laudabiliter & inconcuſsè ſemper obſeruatum fuit, ita bonæ memoriæ Epiſcopus Vercellenſis Nuncius Apoſtolicus

Apoſtolicus cum Concilij Tridentini decreta Leodij publicaret & multis & iuſtis cauſis motus conſuetudinem & obſeruantiam huiuſmodi non improbauit aut aboleuit, ſed dicti Concilij Tridentini diſpoſitionem ſuper eo, & quibuſdam alijs pũctis factam, ſuſpẽdit, donec aliud deſuper per ſedẽ Apoſtolicam ſtatueretur.

Sextò, quibus ſtantibus, licet Eccleſiæ Archidiaconis & Officialibus præfatis quæ Iuriſdictio eſſet præſeruanda, deberentque tam ipſi quam Clerici ſuprafati in antiqua ea vel iuriſdictionis vel priuilegij poſſeſſione manuteneri, & defendi, nihilominus ordo Equeſter, reliquis inconſultis, imò Clero reclamante certas innouationes, quas Reformationis titulo palliat, edidit, quibus omnem propemodum Eccleſiæ in perſonas & res Iuriſdictionẽ adimere intendit, eaſque ad mutuatum nomen Sereniſſimi Principis noſtri, fictamque omnium ordinum Inſtantiam auctoritate Cæſarea confirmari ac demum Leodij publicari, cleroque & Ciuitatibus Conſulibus ac alijs Iudicibus intimari curauit, in graue & non tolerandum Eccleſiaſticæ Iuriſdictionis & libertatis præiudicium, totiuſque patriæ & ſubditorum damnum & intereſſe.

Siquidem, per eas antiquiſſima illa & laudabilis Eccleſiæ Leodienſis, quam in res & perſonas hactenus habuit & habet, Iuriſdictio, ſubtrahitur; in res quidem, quia actionum omnium realium & mixtarum quæ coram Officialibus ſœpiſſimè erãt, cognitio eis adimitur, & in laicos inferioreſque ac ruſticos & Imperitos Iudices transfertur, coram quibus vix ſemel tertio menſe & non niſi ad nutum Domini temporalis litigatur.

Quibus etiam non leue præiudicium Sedi Apoſtolicæ infertur, ad quam cum ab Officiali Leodienſi appellatur, ſi Officialis Iuriſdictio tam notabiliter minuatur, nullæ erunt Pontificis partes in eis cauſis quæ ab Officialis cognitione ſubtractæ coram Laicis agitabuntur.

In perſonas verò, quia vix aliquis Iuriſdictioni Eccleſiaſticæ relinquitur: non laici, quia ipſi his ordinationibus ab omni Iuriſ-

dictione, & coërcione Eccleſiaſtica ſubducuntur, vix etiam vlli Clerici, quia eiſdem ordinationibus, qui nec beneficium obtinēt, nec Eccleſiæ ſeruiunt, cum laicis cenſentur, & priuilegij Clericalis prærogatiua ſpoliati, Iuriſdictioni ſeculari permittuntur. at qui beneficium habēt, vel Eccleſiæ ſeruiunt, ij ferè omnes priuilegijs Apoſtolicis ab omni Iuriſdictione ordinaria ſunt exempti, adeo vt tam ampla, tam inſignis Eccleſiæ Iuriſdictio ad paucos Paſtores & Beneficiatos rurales reſtringatur.

Quæ cum in euidentem Eccleſiæ oppreſſionem vergant, Procurator & eo nomine Cleri Leodienſis, ab ea prætenſarum reformationum confirmatione, publicatione, intimatione, & grauaminibus earum occaſione ſibi, Eccleſiæ ſuæ & patriæ illatis & inferendis, ad Sanctiſſimum Dominum noſtrum Paulum Papam Quintum, & Sanctam Sedem Apoſtolicam prouocat, & appellat.

Grauamina Syndici Conſulum Iuratorum & Concilij Ciuitatis Leodienſis ad Cæſaream ſuam Maieſtatem.

Coram te Notario Imperiali Immatriculato, & teſtibus ad-
6. ſtantibus, animo & intentione prouocandi & appellandi, ſeu alias omni meliori modo recurrendi, ſeu reclamandi Suam Cæſaream Maieſtatem ſiue Conſiſtorium Imperij, ac alios quoſcumque Superiores, Syndicus ſpectabilium Dominorum Conſulum, Iuratorum, & Concilij Ciuitatis Leodienſis, nomine & intereſſe publico exponit,

Primò, quod ſtatuta reformationum Iuſtitiæ in Leodienſi ditione erigi debent cum conſenſu trium Ordinum eiuſdem ditionis, ad quos etiam ſpectat eorundem moderatio, & interpretatio, quando de ipſis moderandis agitur, vti cautum eſt pace Vigintiduumvirali.

Secundò, quod hoc ipſum ſimiliter prouiſum eſt iuris cōmunis diſpoſitione, quo iure in ſtatutis reformationū condendis debet interuenire conſenſus populi, quem quidem populum, ſiuè vni-

uerſitatem populi Ciuitatis & Incolarum ditionis Leodienſis referunt ipſi tres Ordines, & patriæ Status.

Tertiò, quod ſtatuta reformationum, publicata in hac Ciuitate, anno milleſimo, quingenteſimo, nonageſimo ſecundo, die vigeſima ſexta Iunij, fuere citra, & præter conſenſum tertij Status popularis & Cleri edita.

Quartò, quod in dictis Reformationibus ſunt multa ſtatuta, contra ius & priuilegia Ciuitatis Leodienſis & popularis Magiſtratus eiuſdem, & Oppidorum tam patriæ Leodienſis, quam Comitatus Loſſenſis contraque auctoritatem & Iuriſdictionem Sereniſſimi Epiſcopi Principis Leodien.

Quintò, quod anno milleſimo, Sexcenteſimo tertio, die vigeſima tertia Iulij, Cæſarea Maieſtas ad ſuggeſtionem Equeſtris Ordinis dicitur præmemoratas Reformationes confirmaſſe, ſub & obreptitiè, ex quo in diplomate dicitur illas eſſe editas de conſenſu omnium Ordinum, quod eſt à vero alienum, vt patet ex oculari inſpectione.

Sextò, quod diploma prædictum, fuit ad inſtantiam Equeſtris Ordinis, promulgatum, & inſinuatum in hac Ciuitate per N. ſub die decima quarta Menſis Ianuarij anno milleſimo, ſexenteſimo nono, nulliter quidem, ac contra mores & obſeruationẽ Imperij.

Nouiſſimè, quod prædictis, & alijs conſideratis, Ciuitas Leodienſis, & Status popularis, per reformationes prædictas, & illarum Confirmationem, ſunt multifariam grauati, & inpoſterum; ſi in obſeruantiam exirent, magis atque magis grauari pertimeſcunt, Ideoque præfatus Syndicus ab illis coniunctim, & diuiſim reclamauit Cæſaream Maieſtatem melius informandam, ſiue Cõſiſtorium Imperij, ac alios quoſcumque Superiores, conquerendo, recurrendo, appellando, prouocando de nullitate, attentatis, ſub & obreptione earundem, dicendo, reſeruandoque Ciuitati prædictæ, omnia alia iura, & beneficia, quæ ei magis ſuffragari poſſunt, ſuis loco & tempore, opportunè cõmemoranda.

Sequitur atteſtatio eorundem Conſulum & Concilij Ciuitatis Leodien. quoad Iuriſdictionem ordinatiam Sereniſſimo Epiſcopo Principi Leodien. eiuſve Officiali competentem de data 22. Martij 1597.

Nous les Bourguemaiſtres Iurez & Conſeil de la Cité de
7. Liege à tous ceux qui ces preſentes verront & oront, Salut. Sçauoir faiſons que de la parte de noble & genereuſe Dame Madame Iehenne d'Antel Dame Deſſeneux, ſommes eſtez requis luy donner & impartir noz lettres certificatoires & teſtimoniales ſur les points & faicts ſoubeſcripts, & ayant ſur le tout pris bonne & pertinente information tant par viſitation de noz regiſtres aux priuileges, ſtatuts & paix faictes de ceſte dicte Cité, villes & pays, comme par teſmoignage de viue voix & autrement, certifions & atteſtons par celdictes preſentes que venerable Seigneur Mõſieur Maiſtre Henri Doern eſt Chanoine de la grande & Cathedrale Egliſe de ceſtedicte Cité, ayant par feu de bõne & loüable memoire Reuerendiſſime & Illuſtiſſime Prince & Seigneur Monſieur Gerard de Grooesbeeck Eueſque de Liege & Cardinal du ſainct Siege Apoſtolique, eſté commis & eſtably Official de ſa Cour, ayant exercé ledict office iuſques à la mort du iadis Seigneur Cardinal, & continué en iceluy par S. Alteze Sereniſſime Monſieur noſtre Prince moderne, exerceant iournellement ledit eſtat, à raiſon duquel ledit Seigneur Official eſt Iuge ordinair aux parties ce requerantes, adminiſtrant Iuſtice & prononçant ſentẽces diffinitiues & interlocutoirs, tant és cauſes ſpirituelles, ciuiles, perſonelles & reeles, que entre perſonnes ſeculiers indifferemment repreſentant en matiere de iudicature tant ſpirituelle, ciuile que criminelle le Prince de Liege, & exerceant par tout ledict pays & Cité indifferemment l'office de Iuge ſi que c'eſt choſe plus que notoire à tous & vn chacun ne pouuãt bonnement de ce pretendre aucune ignorance ſoubs quelque pretexte que ce ſoit, laquelle iudicature & office de Iuge ordinair

a eſté

a eſté de ſi long temps obſerué & pour tel reputé, qu'il n'y a memoire d'homme au contraire, ſans aucune oppoſition, & afin qu'au premis ſoit foy adiouſtée, ſi auons nous leſdits Bourguemaiſtres, Iurez & Conſeils ſuſdits fait à ces preſentes impreſſer le ſeel aux cauſes de ceſtedicte Cité ſoubz la ſignature de ſouuerain Greffier d'icelle ce xxij de Mars 1527.

Neque tantum productæ fuêre tùm temporis id eſt ante 40. & amplius annos prædictæ atteſtationes & grauamina, verum etiam elogia ſuper dicto iuriſdictionis puncto præcipuorum ſeniorum Aduocatorum, & Procuratorum Curiæ Leodienſis, qui vno omnes ore atteſtati ſunt, Officiali Leodienſi competere, prædictam Iuriſdictionem, idque à tempore hominum memoriam excedente.

Quibus omnibus grauaminibus, tam pro parte duorum Ordinum interpoſitis ad S. Sedem, & ſacram Cæſaream ſuam Maieſtatem, quam etiam atteſtationibus ſupraſcriptis, & maturo iudicio in ſupremo nedum S. D. N. ſed etiam Cæſareæ ſuæ Maieſtatis conſiſtorio Spirenſi, iiſque vtrobique examinatis, & expenſis, coacti ſunt deſiſtere Nobiles qui per ſubreptionem obtinuerant 8.
prætenſarũ Reformationũ à Cæſare confirmationẽ, prout ab eo tempore iis vſi non ſunt, neque poſſunt, ſtãte eiuſmodi vtriuſque Cleri & Conſulum Ciuitatis Leodienſis ad ſuperiores recurſu & appellatione, neque enim reſcriptũ valet, per quod Princeps con- 9.
firmat aliqua ſtatuta & reformationes ſine cauſæ cognitione non vocatis iis quorum intereſt *Cynus in l. ex verbis C. de donat. inter virum & vxorem l. de vnoquoque ff. de Re. iud. Innoc. cap. 2. de locato Rom. Conſ. 218. in fi. Bart in l. ambitioſa ff. de Decret. ab ord facien. bald. in l. nulli C. de ſent. & inter loc. om. iud.*

Quinimò, ne quidem Rex ſupremus Galliæ ſolet leges & ſta- 10.
tuta conſtituere ſine conſenſu trium ſtatuum *teſte Rebuffo ad conſtit. reg. tract. de ceſſionibus art.* 1. *glo.* 30. *fol.* 455. Chaſſan. *ad conſuet. Burg. tit. des droicts appartenants Rub.* 4. *nu.* 58. *pag.* 669.

Ideòque nullo modo ſubſiſtere potuerunt & poſſunt tales refor-
11. mationes ab vno tantum Statu præſertim ſeculari, ordinatæ. Vn-
de nunquam fuerunt obſeruatæ & in praxim deductæ: Reforma-
tio autem non obſeruata non ligat *Alex. Conſil. 39. lib. 2. & conſ.*
12. *78. nu. 7. vel. 6.* Imò, ad tollendum vires ſtatuti aut legis huma-
næ non receptæ, ſufficiunt decem anni, *Card. & Imo. de Treuga. Nauar. Conſ.* 18. *nu. 2. de ſtatu Monachor.* exceſſerunt autem anni
quadraginta & amplius, vt notum eſt. vt taceam ſtatuta illa lai-
13. corum, Clericis ſeu eorum foro præiudicare non poſſe. *Auth. Caſſa. C. de ſacroſanct. Eccleſ. cap. Eccleſiæ S. Mariæ de, Conſtit.*

CAP. XX.

An Imperator; aut Reges Francorum liberè donando Eccleſiæ Leodienſi potuerint, vel voluerint abdicare à ſe omnem Superioritatem, illamque in Eccleſiam transferre, ita vt ad Superiores Eccleſiaſticos vel Sedem Apoſtolicam propterea deuoluantur Appellationes?

SVMMARIVM.

1. *IMperator liberè donando Eccleſiæ Leodien. abdicauit à ſe omnem Superioritatem, & illam in Eccleſiam tranſtulit.*
2. *Res donata Eccleſiæ fit Eccleſiaſtica.*
3. *Donatio facta ab Imperatore in illius præiudicium latiſſimè eſt interpretanda.*
4. *Secus ſi ſit facta Laicis.*
5. *Diuerſa ſunt habere Iuriſdictionem iure proprio vigore reſeruationis, & iure præſcriptionis.*
6. *Iuriſdictio conſuetudine acquiri poteſt etiam à non donatore.*
7. *Conſuetudo antiquiſſima habet vim priuilegij, & quidem priuatiuè conceſſi.*

8. Libertas

8. *Libertas & exemptio à Iudicibus laicis omni meliori modo data Eccleſiæ præſumitur, & quidem priuatiuè.*

9. *Epiſcopus Princeps Leodienſis eſt inueſtitus de Regali ſeudo Leodienſi.*

10. *Conceſſio feudi Regalis cenſetur facta priuatiuè, non cumulatiuè, maximè vbi Juriſdictio eſt annexa feudo.*

PRo affirmatiua concludit ex communi Doctorum opinione Farinacius Iuriſconſultus noſtri æui præſtantiſſimus *lib. 3. Conſil. criminal. Conſil. 198. nu 6.* iſtiuſque ſententiæ laudat quàm plurimos auctores veluti Gloſ. *in c. ſolitæ, in ver. ſuſcipiunt. de maiorit. & obedient. & in c. 2. in fin. de delictis puerorum,* Innocent. *in dicto cap. ſolitæ, in verb. temporalibus & in cap. verum, ſub nu. 2. de for. competen. ibi, ſi autem Baroniæ non conceduntur in feudum, & infra ibi, ſed nos contra credimus, &c.* Specul. *de Appellat. ſub rubr. ad quem ſit appellandum nu. 22. verſic. illud dicitur, &c.* Archidiac. *in capit. Romana §. debet, de appellat. in ſexto, & in cap. ſi qua. 8. his ità x. quæſt. 1.* relatum à Ioan. And. *in addit. ad Specul de Iuriſd. omn. iud. n. 16. in verſ. paſtoralis.* Oldrad. quem refert idem Ioan. Andr. *ibidem & Conſ. 83. ſub nu. 7.* Hoſtienſ. *in capit. nimis in ver. ab eis, de Iureiur. & in ſumma in tit. de appell. §. à quo, & ad quem verſ. ſed pone, &c. & in d. cap. verum, ibi, ſin autem dictæ Barroniæ, & c. de cap. ſolitæ nu. 4 & 5.* Ioan. Andr. *in dicto cap. ſolitæ, in prima columna in fin.* dum exponit tẽporalia .ideſt feudalia. Et melius in dicto cap. verũm, *ibi, ſin autem dicta Barronia prædicta, &c.* Vbi etiã dicit, quod cùm Dominiũ ſit Eccleſię quæſitũ, ſanctum Sanctorum eſt Domino, & in d. cap. nimis, dicit, quod ſi ſubſunt perſonæ, fortius & res, & loquitur de bonis donatis Eccleſiæ. Henric. Boic. *in dicto cap. verũm, Collect. ibidem, nu. 3.* Ioan. Monach. *in dicto cap. Romana. S. debet nu. 14. in verb. temporalẽ de appellat. in 6.* Andr. de Iſern. *id cap. 1. nu. 7. qualiter vaſallus fidelit. iur. deb. & in conſtit. Regni lib. 1. tit. de offici. inſtit. verſ. de feudis* 1.

Bart.

Bart. *in 1. 1 §. item ſi quis n. 4. de appellat.* Ant. de Butr. *ibidem nu.* 24. vbi gloſſa determinat. quod appellandum eſt ad Archiepiſcopum *& in d. cap. verùm. n. 11. & in cap. 2. de delictis puerorum* Bellamer. *in dicto capitulo ſolitæ, numero.* 10. *& in dicto capit. verùm numer. 6. verſicul. tertio quæritur, &c. Cardin. in d cap. ſolitæ ſub numero 7. verſ. quæro. circà* 12 *notab. Imol. ibidem nu.* 15. Abb. *numero tertio & in cap. veniens numero 4. de accuſat.* Aretin. *in d. cap. veniens.* Socin. *ibidem. & in d. cap. verùm* Barbat *in dicto cap. verùm nu. 69. & ſequent.* Felin. *in dicto cap. ſolitæ & in cap. Cæterum numer* 21. *de Iudic.* Anchar. *in dicto capitulo Romanæ numero 4. verſic.* 14 *nota. &c. de appellat. in* 6. *& in dicto Capitulo verùm nu. 8. verſiculo, vero, &c. de foro competen. & in cap. 2. de delictis puerorum* Turrectemata *in cap. ſi quæ §. his ita 12 quæſt.* 1. Geminanus *ibidem & in d. cap.* Romanæ *§. debet numero 3.* Franc. *in d. §. debet. nu 2. ibi ſed ceſſante conſuetudine, vel priuilegio iuncto ibi, ſi verò Epiſcopus haberet Iuriſdictionem &c.* Præpoſitus *in Rubric. de appellat. nu. 53. verſ. ſed quid de clericis, & in cap. inuicta. 9. quæſt. 3. & in d. capit. ſi quæ. §. his ita* 11. *quæſt.* 1. Guiliel. Benedict. *in cap. Raynutius in ver. & vxorem nomine Adelaſiam 2. deciſ. n. 24. de teſtam.* Ioan. de Vacel. *in breuiario ſexti. in d. cap, Romanà §. debet. Afflict. deciſ. 361. nu. 22. & ibi vrſill. & in conſtit. Regni lib. 1. in tit. de offici. Inſtit. nu 3, verſiculo tangit hic Andr. de Iſern.* Guido Papæ *deciſ. 456. nu.* 110. *& in tract. de appell. nu. 32.* Pariſ. *Conſil. 26. nu. 6. cum ſequent. libro primò.* Marin. *Frec. de ſub feud. lib. 2. cap. 29. auctoritas ſub nu. 5. verſ. ſecundo intellige,* &c. Alex. de Nero *in d. cap. verùm. & in dicto cap. nimis nu. 8. vbi teſtatur de communi.* Bertrand. *Conſ. 331. nu. 4. verſ. non autem puto, &c. Mandell. Abba Conſ. 61. n. 19. & 29. & Conſil. 64. n. 47. vbi dicit magis communem.* Burſat. *Conſ. 25. nu. 9. lib. 1. vbi teſtatur de communi,* Couar. *pract. quæſt. cap. 4. nu. 2. vbi etiam de communi.* Maſcard. *de Probationibus concluſ. 1051. nu. 13. vbi magis de cõmuni* Brederod. *de appellat. part. 1. cap. 15. littera E. in ver. ab Epiſcopo. verſ. ſi appelletur in verſic. illud autem*

Didacus

Didacus Pores *in commentar. legum. Hiſpaniæ lib. 3. tit. 1. lib. 2, verſ. ex quo infertur. Intrigliol de feud. cent. 1. quæſt. 43. nu. 62.*

Et non ſolum iſtá eſt magis communis opinio, vt conſtat ex numero & auctoritate ſupradictorum Doctorum, ſed etiam eſt verior: quia non videtur poſſe aſſignari ſolida ratio differētiæ, cur Imperator non poſſit, aut non velit abdicare Iuriſdictionē à ſe iſtā ſupremam, quando liberè donat Eccleſiæ inferiori, ſicut quando donat Eccleſiæ Romanæ, prout etiam cōſiderauit Mandell. Alb. *dicto Conſil. 62. nu. 15. & 16. & Conſil. 64. nu. 83. & ſequent.* Nam ſi conſideremus perſonam donantis, vtraque donatio fit ab Imperatore, in cuius præiudiciū latiſſima ſemper facienda eſt interpretatio *l fin. ff. de conſtit. princip. Roland. Conſil. 85. nu. 18. & ſequent. libro quarto, Cephal. Conſil. 369. nu. 73 & ſequent. & in his terminis ita dicebant, Dyn & Oldrad. relati per Ioan. Andr. in ſupradicta addit ad ſpecul. de Iuriſdict. omn. iud. in dict. ver. Paſtoralis.* At ſecus eſt in donatione facta laicis: quia tum non cenſetur Imperator voluiſſe à ſe abdicare ſupremam Iuriſdictionem, 4
ne ſcilicet ipſi remaneant acephali. quæ ratio ceſſat in donatione facta Eccleſijs, cum illæ ſubſint ſuperioribus ſuis Eccleſiaſticis & Sedi Apoſtolicæ *Felij. in cap. cum non lateat. de Traſcriptio Mandell. conſ. 62 nu. 10. in fi. & nu. 11. & 12.*

Hactenus auctores recenſiti per eximiæ doctrinæ Iuriſconſultum Farinacium pro confirmatione communis opinionis affirmatiuæ, nimirum per donationem ſeu liberam conceſſionem factam Eccleſiæ per Imperatorem, abdicatam cenſeri ab Imperio omnem ſuperioritatem, ſic quod appellationes à Iudice Eccleſiaſtico in cauſis ciuilibus, & merè profanis, inter profanos, veniat gradatim ad Eccleſiaſticos Iudices, & non ſeculares, quales ſunt Conſiſtorij Spirenſis Iudices, appellandum. id quod alijs argumentis confirmat, dum reſpondet nonnullorum obiectionibus, qui vt pauciores ſunt numero, ita rationes ipſorū non magno nituntur fundamento. Nam ad Ioannem And. *in addit. ad ſpecul.*

tit. de Iuriſd. om iud. verb. Paſtoralis, ſcribentem textum in cap. Romana de appell. in 6. (qui ſtatuit quod per conſuetudinem poſſit induci, vt in cauſis bonorum temporalium Eccleſiæ poſſit appellari ad Imperatorem) aduerſari prædictæ affirmatiuæ opinioni, ex quo Papa ibi præſupponat ſuperioritatem Imperatoris, quia alias talis conſuetudo non valeret, *cap. 2, de conſuet. in 6*, reſpondet: Si Imperator ſibi reſeruaſſet ſuperioritatem, vt ibi tenet Ioannes And, appellationes ad eum deuoluerentur ratione huius ſuperioritatis ſibi reſeruatæ, nec indigeret ea conſuetudine, de qua ibi
5. loquitur Papa, ſicut illa non indiget in feudalibus. Sunt ergò hæc diuerſa, habere ſuperioritatem iure proprio vigore reſeruationis, & illam habere ex conſuetudine: quia quando habetur vigore reſeruationis, competit ſaltem ex tunc, ſcilicet à die donationis & reſeruationis; quando verò competit vigore conſuetudinis preſcriptæ, (vti nunc exemptio competit Leodienſibus, vt poſteà probabitur) competit vt ex nunc, nempè poſt completam præſcriptionem dictę conſuetudinis, per quam Iuriſdictio à quolibet
6. etiam non donatore acquiri poteſt, *cap. cum cõtingat ad fi. ibi Henr. Boic. nu. 7. verſ. aut ſecundo modo & ibi DD. de foro cõpet. Iaſ. in l. merè nu. 43. ff. de Iuriſd. om. iud. & in l. Imperium nu. 20. & ibi Bald. nu. 10. d. tit. Balb. de præſcript. in 2. part. 5. part. princip. q. 3. nu. 1.* eſtque
7. inſtar priuilegij antiquiſſima illa conſuetudo, quia vetuſtas vicem legis ſeu priuilegij cõſtituti obtinet, vulgata *l. 1. §. fin. ff. de aqua plu.*
8. *arc.* præſertim fauore Eccleſiæ: libertas enim hæc & exemptio à laicis Iudicibus omni meliori modo & iure data Eccleſiæ præſumitur *Ceuallos tract. de vi & vi arm. in Proœm. cap. 10. nu. 30. &* 26. & quidem priuatiuè, prout illa quæ acquiritur præſcriptione *Gratianus diſceptatio. foren. tom. 1. c. 154. nu. 35. & ſeq. Card. Tuſ-*
9. *chus tom. 4. Concluſ. 556. nu. 16.* maximè quod Epiſcopus Princeps Leodien. ſit inueſtitus de Regali feudo Leodienſi & quidem exigente iuſtitia, vt patet ex Reliuio & inueſtitura Adolphi Imp. ſupra cap. xvij. *Tho. Grammat. deciſ. 30. nu. 11 Menoch. lib. 2. præſumpt.*

18. *nu.*

18. nu. 1. & ſeqq. & communem teſtatur Hart. *Piſtor. quæſt. 45. nu. 14. part. 2.* Nam vbi quis eſt inueſtitus de feudo Regali, & talis 10.
conceſſio facta eſt ſimpliciter, vt in dicta inueſtitura, talis conceſſio non cumulatiuè, ſed priuatiuè facta cenſetur, vt docent præcitati, & poſteà proprio capite oſtendemus. quod multo magis procedit, quando Cæſar, vel Princeps conceſſit iuriſdictionem, quæ eſt annexa feudo: tum enim cenſetur conceſſa priuatiuè & non accumulatiuè *Bald. in l. 1. q. 43. ff. de* Ner. *diuiſ. Mart. lauden. tract. de Principe* 1. *part. q.* 138. *abb. in c. Cæterum, verſ. Fateor tamen de Iudic. & ibi Felij nu.* 12. *& in c. Paſtoralis nu. 5. de Off. ord. Menoch. lib. 2. præſump* 18. *nu. 5. conferunt quæ infra ſcripſimus c. 28.*

CAP. XXI.

An per Clauſulam in Reliuijs & conceſſione Regaliorum Epiſcopo Leodienſi præinſertam *Noſtris tamen & Imperij iuribus, auctoritate & ſuperioritate ſemper ſaluis*, Iuriſdictio retenta cenſeatur, ſic vt ſit appellandum ad Cæſarem, eiuſve Cameram?

SVMMARIVM.

1. PEr *clauſulam* Noſtris & Imperij iuribus auctoritate & ſuperioritate ſemper ſaluis, *Juriſdictio non cenſetur reſeruata.*
2. *Regaliorum appellatione venit Iuriſdictio:*
3. *In Regalibus datis Epiſcopo Leodien. conceſſa eſt Iuriſdictio temporalis.*
4. *Dicta clauſula* Noſtris tamen, *&c. videtur tantum pertinere ad fidelitatis iuramentum.*
5. *Eccleſiaſtici ratione feudorum ſibi à laicis conceſſorum, tenentur præſtare fidelitatis iuramentum.*

6. *Fœminæ ratione feudi præſtant fidelitatis iuramentum,*
7. *Clauſula* Noſtris & Impeiij Iuribus, *&c. præſeruat tantum Domino Dominium directum.*
8. *Reſeruatio vtilis Dominij & ſuperioritatis ſemper ineſſe cenſetur in quacumque conceſſione.*
9. *Per clauſulam* Noſtris & Imperij iuribus, *&c. non cenſetur infeudata Juriſdictio.*
10. *Clauſula* Saluo iure, *&c. refertur tantum, ad quid certum & determinatum.*
11. *Clauſula* ſaluo iure *numquam refertur ad ea quæ ſpecialiter continentur.*
12. *Fidelitatis & homagij exhibitio nihil vtilitatis affert patrono.*

1. VIdetur reſpondendum pro negatiua. Nam fruſtra Regalia concederentur, niſi vnà & Iuriſdictio transferatur. Regaliorũ enim appellatione venit Iuriſdictio, *Rolandus à valle Conſ. 1.*
2. *nu.* 15. Imò cõceſſione Regaliorũ facta Leod. Epiſcopo Roberto
3. Bergis per Ferdinandum II. Imp. anno ſalutis 1558. expreſſè inter
„ alia conceditur Iuriſdictio temporalis his verbis · Omnia & ſin-
„ gula ipſius Epiſcopi Leodienſis & Eccleſiæ ſuæ & Comitatus
„ Loſſenſis Regalia feuda, cùm mero & mixto Imperio, etiam Iu-
„ riſdictionis exercitio temporalis, Iuribus, honoribus, conſuetudi-
„ nibus, obſeruantijs, quemadmodum prædeceſſores Epiſcopi Leo-
„ dienſes & Comites Loſſenſes illam obtinuerunt, poſſederunt, &
„ exercuerunt, contulimus, dedimus & in feudum aſſignauimus, ac
„ ipſum Epiſcopum de illis inueſtimus, noſtris tamen, &c. & impe-
„ rij ſacri iuribus auctoritate & ſuperiorirate præmiſſis ſemper
„ ſaluis. Datum anno Domini 1558. die 28. Ianuarij. Atque ita ſemper loquuntur priuilegia & confirmationes aliorum Imperatorum quoad Regalia, & exercitium Iuriſdictionis, quod à plurimis retro ſeculis competit Epiſcopo Principi Leodienſi. Cœterùm, clauſula illa videtur potius pertinere ad homagium, vel fidelita-

tis

tis Iuramentum, quod ſolet Epiſcopus quà Princeps Leodienſis & multorum Feudorum Dominus,& poſſeſſor prȩſtare Imperatori, quam ad Dominum directum *Oldrad. Conſ. 159. nu. 6. Ruin. Conſ. 36. nu. 9, verſ. non obſtat etiam lib. Iacob. de S. Georg. in Inueſt. feud. verſ. Inueſtim. Roland. Conſ.* 1. *nu. 68. lib. 40. Card. Mantica de Tacit. & ambig. conuent. lib. 23. tit. 7. nu. 6.* Nec interim abſurdum Eccleſiaſticas perſonas ratione feudorum ſibi à Laicis conceſſorum teneri tale præſtare vel homagium (ità dictum, quod feudatarius tenetur promittere ſe eſſe hominem Domini directi) vel fidelitatis Iuſiurandum: cum & foro, vt videmus, in cauſis feudalibus ſubijciantur laico ſeu profano *c. ex tranſmiſſa cap. verùm de foro com. DD. in c. ſi Epiſcopus diſt. 18. & ad c. Cȩterum, de Iudic. & ad cap. grauem de exceſſ. Prȩlat. Stephanus Aufrer. de poteſt. ſecul. in Eccleſiaſticos Reg. 2. limit.* 1. adeò, vt coram alio Iudice, eiuſmodi cauſa non poſſit prorogari *Garſias Maſtrill. deciſ. 83. nu. 11.* Exemplum iſtius Iuriſiurandi habemus in cap. vnico §. verùm *de ſtatu Regul. in 6.* vbi Abbatiſſa, vel Prioriſſa perſonaliter comparere debuit extra Monaſterium ſuum, coram Principe Laico, vel alijs Dominis temporalibus inferioribus, atque id quidem non ſine verecundia ſui tum ſexus, tum inſtituti Monaſtici, præſtitura iuramentum fidelitatis & homagium: cuiuſmodi præſtatione toties eſt opus, quotieſcumque perſona quæ tali feudo fruitur Eccleſiæ nomine, noua præficitur, quemadmodum iure feudorum communi fit in qualibet noui vaſalli ſeu clientis perſona. Licet enim dignitas Eccleſiaſtica nunquam dicatur mori vel deficere, quantumuis his perſonæ præfectæ moriantur, nihilominus tamen poſtulat æquitas, vt Dominis feudorum directis, hoc homagij debitum ſeu officium cum ſimilibus inde dependentibus haud ſecus præſtandũ ſit, quam ſi feudum non eſſet Eccleſiæ, vel Eccleſiaſtico cuipiam corpori datum conceſſumve, ſed priuato cuiuis, *Boet. Epo. de Regal. nu. 95.* Sed vt redeam vnde digreſſus ſum, dicta clauſula *Noſtris tamen, &c.* reſeruat tantùm

[Margin numbers: 4. (line 2), 5. (line 9), 6. (line 20), 7. (last line)]

Domino Dominiũ vtile *Zaſius de feud. part. 9. Martha de clauſulis*
8. *part. 2. clauſ. 68.* Licet reſeruatio vtilis Dominij & ſuperioritatis, ſemper ineſſe cenſeatur in quacũque conceſſione *Martha. d part. 2. clauſ. 65. Oldrat. conſil. 159. nu. 6. & 19. Afflict. deciſ. 384.* Sed non eſt caſus noſter, qui in eo cõſiſtit, an nimirum per clauſulam
9. *Noſtris & Imperij iuribus auctoritate & ſuperioritate ſemper ſaluis* retenta videatur iuriſdictio, ſic vt infeudata cenſeatur? & pro negatiua, vltra rationes præſcriptas, valdè facit doctrina Menochij lib. 3. Præſumpt. *c. 91. nu.* 11.

Denique, dicta clauſula non poteſt nocere Epiſcopo Principi Leodien. per doctrinã Moderni Pariſienſis, *ad Conſuet. Pariſ. tit. 1. §. 44. nu. 27.* vbi ſcribit, ſi clauſula *Saluo iure, &c.* referatur ad certum quid reſeruatum, tunc operatur conſeruationem iuris reſeruati, vt inquit Bald. *conſ. 96 l. 1.* ſi verò ſit vaga, & non refertur ad aliquid certum & determinatum, vt in noſtro caſu, tunc nihil omninò operatur; tum quia generalis clauſula non derogat diſpoſitioni præcedenti, nec refertur ad ea de quibus ſpecialiter eſt diſpoſitum *l. doli clauſula, de verb. obligat. l. cohæredi §. qui partem ff. de Vulg. & pupill. ſubſtit.* tum quia propriè illa generalis clauſula refertur ad excludenda ea de quibus in diſpoſitione præcedenti non fuit actum, nec cogitatum *Zaſ. in Epito. feud.*
11. *part. 6. verſ. Iſta tamen verba. Moder. Pariſ. d. tit. 1. §. 30. nu. 119.* vbi ſcribit dictam clauſulam nunquam referri ad ea quæ ſpecialiter ſeu expreſſè continentur in diſpoſitione. Ergo minimè referetur ad Iuriſdictionem temporalem ſpecialiter per Cæſarem conceſſam Roberto à Bergis, Epiſcopo Principi Leodienſi, vt in prædicta Inueſtitura & alijs habetur.

12. Minus etiam obſtat fidelitatis & homagij iuramentum: quia vt ſcribit idem modernus Pariſienſis *tit. 1. glo 1. §. 3. nu. 1.* fidelitatis exhibitio, magis eſt accepti beneficij agnitio, & gratiarum actio, quam onus vel grauamen, & magis fit ad ingratitudinem vitandam, quam ad vtilitatem patrono afferendam,

Adſtrui-

CAP. XXII.

Adſtruitur rurſum Iuriſdictio Eccleſiaſtica in cauſis profanis & inter merè profanos, nonobſtante quod bona Eccleſiæ donata proceſſerint à laicis.

SVMMARIVM.

1. *IMperatores & Principes in donatione facta Eccleſiæ Leodien. cenſentur ſupremam Iuriſdictionem donaſſe.*
2. *Donato territorio cenſetur donata Iuriſdictio.*
3. *Res temporales donatæ Eccleſię, cenſentur Eccleſiaſticę.*
4. *Iuriſdictio tranſlata in Eccleſiaſticos, fit Eccleſiaſtica.*
5. *Bona liberè Eccleſiæ donata ſequuntur naturam illius, ſubſuntque Superioribus Eccleſiaſticis.*
6. *Quę ſemel Eccleſię ſunt oblata, perpetuò cenſentur alienata in Dominium & proprietatem Eccleſię.*
7. *Quando bona tranſlata ſunt in Eccleſiam, tunc ab Epiſcopo appellatur ad Archiepiſcopum.*
8. *Rex aut Baro donans Eccleſię Baroniam, non tenetur Eccleſia ad tributa ad quę prius tenebatur.*
9. *In dubio prȩſumendum eſt bona Eccleſię conceſſa eſſe purè, ſimpliciter, & pleno iurè.*
10. *Cauſſa profanæ mutant naturam, cum coram Eccleſiaſticis intentantur.*
11. *Iudex ſecularis non poteſt ſe immiſcere cauſſæ cui Eccleſiaſticus ſe immiſcuit.*
12. *Bona Eccleſię Leodienſis non tam proceſſerunt à Principibus laicis, quàm Epiſcopis & Canonicis filijs Regum & Principum.*
13. *Exemplis oſtenditur pleraque omnia bona Eccleſię Leodien. proceſſiſſe ab Epiſcopis,*

Animad-

ANimaduerto multos hallucinari, dum exiſtimant quòd ſe-
1. cularium bona Eccleſiæ donata ſint, ſortiri idcircò donatarios Eccleſiaſticos forum ſeculare, vti ſupra ex quorundam opinione oſtenſum eſt. Nam reſpondeo, Imperatores & Principes in donatione facta Eccleſiæ Leodienſi, cenſeri etiam ſupremam Iuriſdictionem conceſſiſſe: quia Eccleſia quæ eſt donataria, non eſt ſubdita donatori, *Card. Tuſchus concluſ. 69. nu. 19. DD. in c. ſolitæ de Maior. & obed.* vnde fit, vt per talem donationem bonorum, etiam ſuperioritas & Iuriſdictio tranſlata cenſeatur, *Petra. de Iure quæſito non toll. cap. 22. nu 90. Afflict. deciſ. 361. nu. 22.* Nam quemadmodum prædia donata à Principibus, aut alijs propria habere & retinere poſſunt, ita & Iuriſdictionem; quæ cum prædiorum donatione in eum cui donata ſunt, transfertur, *Anaſt.*
2. *Germon. de Sacror. immunit cap. 13. in fine.* Territorijs namque & poſſeſſionibus munificentiâ Imperatorum donatis, ipſa etiam Iuriſdictio & Imperium, ſine quibus territoria commodè conſeruari & adminiſtrari nequeunt, vnâ donata cenſentur, niſi de exemptione expreſsè conſtet *l. 2. ff. de Iuriſd.* Ideoque Epiſcopo in ſua Dioceſi idem ius competit, atque Principi in ſuo territorio, *Math. Stephan. ad tit. 4. Cod. nu. 9. & 10.*

Secundò, reſpondeo res temporales in Eccleſiã tranſlatas, fieri
3. Eccleſiaſticas, vtpote quòd mutant ſtatũ, *Pet. à Monte in Monarch. Concil. quæſt. 4. nu. 4. & ſeqq. Ocea. 2. Nauar. cap. nouit. not. 3. nu*
4. *123. de Iudic. fol. 108* vbi Iuriſdictio laica tranſlata in Eccleſiaſticos fit Eccleſiaſtica. *Felij c. licet 10, nu. 1. in fi. de foro comp. fol. 37. & in terminis in c. Solitę nu. 4. de Maior. & obed.* Mutant inquam ſtatum, & ſequuntur naturam & conditionem eius, cui donantur, *cap. 1. de Immunitate Eccleſiæ in 6. vbi DD. & in cap. dilecti; de*
5. *donatio.* Indè fit, vt bona liberè donata Eccleſiæ, etiam inferiori ſequãtur conditionem illius. ſubeſſeque debeãt ſuperioribus Ec-
6. cleſiaſticis, *d. c. 1. DD. in c. Eccleſię S. Mariæ nu. 77. de Conſtit.* quæ enim ſemel oblata ſunt Eccleſiæ, perpetuò cenſentur tranſlata in

Dominium

Dominium & proprietatem Eccleſiæ, dicunturque iam Deo dicata & ſanctificata, *Stephanus Bertrandi in ſuo tract. Altercat, &c. articulo 15. fol. 27.* Vnde, ſi priuatus donat vel legat, aut aliter transfert bona in Eccleſiam, etiam inferiorem, illa omninò eximitur à Iuriſdictione Imperatoris vel alterius Principis ſecularis *d. c. 1. de Immunit Eccleſ. DD. in d. c. Eccleſia S. Mariæ Purpur. Conſ. 324. nu. 2.* & ab hac ſententia ſtat Felij, *in cap. ſolitæ de Maior. & obed. nu. 4.* vbi dicit quod quando bona ſunt translata in Eccleſiam, quod tunc ab Epiſcopo iudicante appelletur ad Archiepiſcopum, & 7.
non ad Iudicem ſecularem. Ita Rex, aut Baro, donans Eccleſiæ Baroniam, aut Dominium, illa non tenetur ad tributa, ad quæ 8.
prius tenebatur, quia mutarunt ſtatum, *Innoc. in cap. verùm de foro comp. Ang. in fin. C de Reuoc. donat. Iacob. de S. Georgio de feudis verb. In feudum nu. 33.* Idque niſi in donatione aliud caueatur, *Angel. l. caueri ff. Commun. præd.* In dubio tamen præſumendum eſt bona 9.
Eccleſiæ conceſſa eſſe purè, ſimpliciter, & pleno iure: nulla etiam Concedenti recognitione reſeruata *Eraſ. à Chokier frater meus, tract. de Iuriſ. ord. in exempt. tom. 1. part. 5. quæſt. 85. ſub fi. D. Wameſ. conſ. 174. nu. 7. de appellat.* Si ergò bona in Eccleſiam transla- 10.
ta mutant naturam, vt diximus, & probat Abb. *in cap. porrò de priuileg. Eraſmi à Chokier de exempt. part. 4. cap. 46.* multò magis cauſæ quæ ſui naturâ & origine ſunt ciuiles & profanæ, exceptis feudalibus, fiunt Eccleſiaſticæ, quando coram Eccleſiaſtico intentantur *D. Wameſius Anteceſſor Louanien. eruditiſſimus conſ. 67. de Iudic.* adeò vt impoſterum ſemper per ſolum Eccleſiaſticum Iudicem ſint cognoſcendę in quacumque inſtantia: atque ita ab inferiore ad ſuperiorem, id eſt Eccleſiaſticum, ſecundum naturam appellationum, ſunt deferendæ; non etiam ad aliquem ſecularem qui quantumuis maximus ſit quocumque Iudice Eccleſiaſtico inferior cenſetur *c. ſolitæ de maior & obed. c. vt noſtrum ibi D. D. de Appellat.* & cauſæ cui Eccleſiaſticus ſeſe immiſcuit, manum apponere non poteſt *d. c. vt noſtrũ c. Stratatum de Reſcript. in 6. Wameſ.*

conſ. 175. *nu.* 10. *de Judic.* ſubijcitque, quod quia Eccleſiaſtici ex
11. opinione Baldi *col. de eo qui cur. ven. in vſibus feud.* poſſunt habere ſibi ſuppoſitum aliquod tribunal inferius, ſeu territorium, ac Iuriſdictionem bonorum ſuorum ratione quorum adhærere ſolet Iuriſdictio, vt ſunt apud nos cauſæ Tenantium, ſi appellatum fuerit à ſententijs eiuſmodi tribunalis merè laici ad ipſos Dominos Eccleſiaſticos, qui poſtea grauent, non appellabitur ad ſuperiores eorundem temporales, ſed Eccleſiaſticos etiam illo caſu, quo bona illa tenerentur à Principibus Laicis, vt tradit Speculator *tit. de appellat.* §. *nunc tractemus.* ex eo quod per tranſlationem à foro laico ad Eccleſiaſticum territorij laici, & temporalis, auctoritatem cenſeatur euaſiſſe.

Cæterùm, quod ante diximus nonnullos inferre, bonorum Ec-
12. cleſiæ Leodienſis donatione, cenſeri reſeruatam fuiſſe Iuriſdictionem, illud per prædicta ſatis ſuperque refutatum eſt. Sed intelligant æmuli Leodienſium bona iſta, quibus Eccleſiam Leodienſem, ægris admodum oculis frui conſpiciunt, non tam proceſſiſſe (paucis exceptis) à Principibus Laicis, quam ipſis Epiſcopis & Canonicis Regum & Principum filijs, & alijs quorum aliqui, faſtu ſeculi neglecto, monaſticam vitam amplexati, alij verò infulis Epiſcopalibus donati ſunt, vti videmus in B. Remaclo Stabulenſium Archimandrita. B. Trudone nobili Francorum Principum & Auſtraſiorum Ducum ſtirpe progenito, B. Lamberto ex nobiliſſima huius patriæ familia atque adeò regia prognato, in S.Huberto Aquitaniæ Ducis filio Pipini Regis cognato poſtea Epiſcopo Leodienſi, in Notgero à nobilitate & eruditione celeberrimo, qui diuerſas Canonicorum Eccleſias in ipſa Ciuitate Leodienſi à fundamentis pœnè excitauit, veluti S. Lamberti S.Crucis. S.Ioannis. S.Dioniſij prçter parochiales & alias, in Comite Huenſi Aufrido, qui Comitatum ſuum eidem B. Notgero liberè donauit, in alijſque permultis, quorum munificentiâ ad hanc quam videmus amplitudinem Eccleſia Leodienſis peruenit, in

eaque

eaque ad vſque in fide Catholica Apoſtolica Romana pluribus continuatis ſeculis ſub Præſulibus ijſdemque magnis Principibus floruit.

CAP. XXIII.

Reſpondetur obiectioni nonnullorum, facilem eſſe reditum vniuſcuiuſque rei ad ſuum ſtatum.

SVMMARIVM.

1. *IN dubio iudicandum eſt pro iuriſdictione laica.*
2. *In claris non opus eſt coniecturis.*
3. *Tempore primitiuæ Eccleſiæ cauſæ omnes indifferenter tractabantur coram Eccleſiaſticis.*
4. *Conſtantini Conſtitutio Eccleſiaſtico foro fauorabilis.*
5. *Appellatio debet interponi ad Superiorem qui habet gradum cum Iudice à quo, alioqui non ſubſiſtit.*
6. *Ab Eccleſiaſtico non appellatur ad laicum.*
7. *In appellatione interponenda qualitas cauſæ, aut litigatorum non eſt inſpicienda, ſed Iudicis à quo.*
8. *Cauſa profana fit Eccleſiaſtica vbi ad Iudicium Eccleſiaſticum eſt ſemel deducta.*

OBijcitur rurſum, in dubio potius iudicandum eſſe pro iuriſ- 1.
dictione Laica: quia fauorabilis eſt recurſus cuiuſque rei ad priſtinum ſuum ſtatum *l. ſi vnus* §. *pactus ne peteret. ff. de pactis l. voluntate ff. quib. mod. pig.* Natura autem cauſarum ſecularium eſt, vt coram Iudice ſeculari tractentur. Reſpondeo 1. nos verſari
in claris, nec opus eſſe coniecturis. Secundo reſpondeo, iuris il- 2.
lud axioma ſtare ab aſſertione noſtra; nam ſi tempore primitiuæ Eccleſiæ, cauſæ omnes indifferenter tractabantur coram Eccle-
ſiaſticis, vt pluribus locis ſupra notatum eſt, ſequitur recurſus ad 3.

illos eſſe fauorabiles. Antecedens probatur, quia tempore primitiuæ Eccleſiæ in cauſis ciuilibus inter laicos iudicabant Sacerdotes & eorum iudicio ſtabatur.

Nam Conſtantinus Imperator lege latâ ſanciuit, vt quidquid
Epiſcoporum ſententia eſſet terminatum, pro ſancto ſemper &
4, venerabili haberetur, *l. 1. C. Theodoſ.. de Epiſcopis & Cler.* Imò
conſtat Theodoricum Regem poteſtatem feciſſe Epiſcopis ius
dicendi in cauſa propria. Reſcriptum illius tale extat ad Petrum,
„ Epiſcopum, apud Caſſiadorum *lib. 3. ep. 37.* In cauſis alienis bea-
„ titudinem veſtram conuenit adhibere, vt per vos iurgantium
„ ſtrepitus conquieſcat, quanto magis ad vos remitti debet, quod
„ nos ſpectat auctores. Quin idem Imperator Conſtantinus pote-
ſtatem fecit litigatoribus, ſiue poſſeſſoribus, ſiue petitoribus ſa-
croſanctæ legis Antiſtitis iudicium eligendi, etiamſi alia pars re-
„ fragaretur. Multa enim, inquit, quæ iudicio captioſæ præſcrip-
„ tionis vincula non patiuntur, inueſtigat, & promit ſacroſanctæ
„ religionis auctoritas. Omnes itaque cauſæ, quæ vel prætorio
„ vel ciuili iure tractantur, Epiſcoporum ſententijs terminatæ, per-
„ petuo ſtabilitatis iure firmentur, nec liceat vlterius retractare,
„ quod Epiſcoporum ſententia deciderit.

Tertiò, & denique reſpondeo cum Hieronymo Saſſeno in ſua Aſſertione Iuriſdictionis Eccleſiaſticæ, iura illa quæ allegantur pro dicto axiomate, intelligenda eſſe, quando aliquis actus reſoluitur & annullatur, quod tunc quidem priſtinæ formæ & ſtatui reſtituuntur, ſed inde non ſequitur, quod finita prima Inſtantia cauſſæ ciuiles in ſecunda Inſtantia coram ſuperiore ſeculari Iudice tractari debeant, ſed potius, ſi ſecundum prædictum axioma, omnia in priſtinum ſtatum ſunt reſtituenda, tum vel de nouo foret prima Inſtantia inchoanda, quod eſſet abſurdum, & primum iudicium foret eluſorium, vel ſaltem ſecunda Inſtantia inſtituenda coram ſuperiore ſeculari Iudice, quod vtique magis eſſet abſurdum.

Nam appellatio debet interponi ad ſuperiorem qui habet gradum cum eo à quo appellatur, alioqui ſi interponatur ad alium qui non habet cum eo gradum, appellatio vti ad incompetentem non valebit, *Anchor. in cap. Romanæ, nu. 6 verſ. quæro de quibuſdam, de appell. in 6. Ang. Aret. in l. 1. §. ſi quis in ſtipulatione nu. 7. de appell. Scaccias de appell. cap. 8. nu. 100. fol. 96.* 5.

Cum ergò inter Eccleſiaſticum & Laicum non ſit gradus, & quilibet eorum habeat ſeparatam & diuerſam Iuriſdictionem, *cap. quoniam idem, diſt. 10. cap. Nouit. verbo non patet. de Iudic.* ab Eccleſiaſtico non poteſt appellari ad laicum, *Scaccias d. cap. 8. nu. 100.* 6.

Accedit, quod in appellatione interponenda, inſpicienda ſit non qualitas cauſæ, aut litigatorum, ſed Iudicis à quo prouocatur. 7. *Wameſ. c. ſi duobus §. denique in pr. de appell.*

Vnde, ſi Iudex Eccleſiaſticus ſemel de cauſa merè profana, & inter perſonas merè profanas cognouerit, idque ſiue remedio ordinario ſiuè extraordinario, ſeu alio quocumque modo; talis cauſa naturam ſuam mutauit, & ex profana fit Eccleſiaſtica in quacumque inſtantia, & ad ſuperiorem Eccleſiaſticum interponenda erit, non etiam ad aliquem ſecularem quantacumque dignitate præditum, qui in hoc, quocumque Eccleſiaſtico Iudice inferior habetur, *cap. Solitæ de maior. & obed. c. vt noſtrum de appellat.*

CAP. XXIIII.

Diſcutitur ſententia Cacherani, quæ ſtare videtur à Cameraliſtis: & tandem reſoluitur pro Iuriſdictione Officialis in cauſis merè profanis, criminalibus, & mixtis, & inter perſonas profanas.

SVMMARIVM.

1. *Sententia Cacherani ſentientis interponendas eſſe appellationes à Iudicibus Eccleſiaſticis in cauſis merè profanis.*

2. *Maximè vbi Prælati Eccleſiaſtici habent feuda ab Imperatore.*
3. *Sed illa eſt admittenda quando Iuriſdictio non eſſet totaliter tranſlata in Eccleſiam.*
4. *Cauſæ appellationum ſunt mixti fori.*
5. *Priuilegia ſunt largiſſimè interpretanda in his quæ reſpiciunt ius concedentis.*
6. *Conceſſa Iuriſdictione remanſit Cæſari ius ſupremum.*
7. *Epiſcopus Princeps Leodienſis à multis ſeculis habet vtramque Iuriſdictionem.*
8. *Eccleſiaſticus iura ſanguinis non exercet.*
9. *Conſtitutiones Inuictiſſimorum Cæſarum Maximiliani & Caroli V. de non appellando, &c.*
10. *Eccleſiaſtica Iuriſdictio ampliari, non reſtringi debet.*

QVi ſuſtinent appellationes interponandas eſſe à Iudicibus Eccleſiaſticis in cauſis merè profanis, & inter profanas perſonas intentatis ad Conſiſtorium Spirenſe, nituntur auctori-
1. tate Præſidis Cacherani *deciſ. Senatus Pedemontani 30. nu. 6.* vbi ſcribit quod in terris Imperij aliorumque Principum ſecularium à ſententijs Epiſcoporum ſeu eorum Vicariorum in cauſis temporalibus prolatis, appellari ad Imperatorem, aut ad alium Principem, ſeu Magiſtratum ſecularem, *idque ex Auth. Vt clerici apud proprios Epiſcopos primùm conueniri, &c. & in Auth. de Sanctiſſ. Epiſcopis §. ſi quis contra aliquem Clericum, relato in cap. de perſona 11. q. 1. & ex Ioanne Andrea in addit ad ſpecul. tit de Iuriſd. om. iud. §. 1. verbo Paſtoralis verſ. ex prædictis concludi poteſt, quem refert & ſequitur Caſtren. Conſ. 126. col. 1. vel 11. quod & probat Iaſon Conſil. 123. vol. 1.* vbi ſcribit quod à Prælatis recognoſcentibus temporalitatem ab Imperatore, debet appellari ad ipſum Imperatorem, qui tacitè ſibi reſeruaſſe iſtam ſuperioritatem intelligitur: nititurque auctoritate præcitati Ioannis And. *in addit. ad ſpecul.*

Quæ

Quæ concluſio, multò magis videtur ſtringere, vbi Prælatus Eccleſiaſticus habet feuda & Regalia ab Imperatore, quo caſu cenſetur ille iudicare vti Princeps, aut Comes per ſe, *Couar. q. 4. nu. 2. DD. in cap. Cæterum, de Iudicijs, Bald. tit. de feudo. Marchiæ.* 2.

At reſpondetur, hanc doctrinam eſſe veram, quando Iuriſdictio non eſſet totaliter tranſlata in Eccleſiam, adeò vt pro illa recognoſceret ſuperiorem temporalem. *Scaccias tract. de appellat. quæſt. 8. art. 3. n. 90. & 91.* Atqui, certum eſt Imperatores trāſtuliſſe Epiſcopo Leodienſi, vt conſtat ex ſupraſcripta Inueſtitura & Reliuio factis per Guidonem Epiſcopum Leodienſem *anno Chriſti* 1294. alijſque non paucis, iuriſdictionem plenariam. 3.

Secundò, ex alijs Reliuijs etiam patet, merum & mixtum Imperium conceſſum ijſdem Epiſcopis Leodienſibus; atqui cauſæ appellationum ſunt mixti Imperij *teſte Bart. in l.* 1. §. *ſolent ff. quando appell. ſit, Bald. in Rub. ex de eff. deleg. & in tit. de pace conſtan. verb. ſecundum mores & l. vos in pr. & in l. cum poſt C de appell. Iaſ. Conſil. 123. in fi vol.* 1. & priuilegia ſunt largiſſime interpretanda in his quæ reſpiciunt ius concedentis *l. fin. ff. de Conſtit. princip.* Io. *And. in addit. ad ſpecul. tit. de iuriſd. om. iud. nu.* 18. 4. 5.

Itaque, conceſſa Iuriſdictione & mero ac mixto Imperio Epiſcopo Principi Leodienſi, remanſit Imperatori ſupremum culmen Imperiale, & poteſtas indicendi in certis rerum euentibus tributa, aliaque ſimilia præeminentiæ iura, vt ſupra oſtendimus cap. XVII. Tertio, doctrina Cacherani locum habet vbi in Principe Epiſcopo diſtinctæ non ſunt Iuriſdictiones, quod in Epiſcopo Leodienſi non reperitur, qui à multis ſeculis vtramque habuit Iuriſdictionem & Eccleſiaſticam & temporalem; Eccleſiaſticam iure tam diuino, quatenus Eccleſiam, & perſonarum Eccleſiaſticarum immunitatem reſpicit, *Glo. in cap. ſi Imperator verſ. & diſcuti 96. diſt. cap. quamquam de Cenſ. in 6. & ibi glo. verb. Diuino Conſilium Trident. ſeſſ. 25. cap. 20.* quam humano, ſiue ordinatione humana conſtitutam, vtpotè à Pontifice, vel alias longiſſima 6. 7.

conſue-

conſuetudine ſtabilitam, & conceſſam: quo iure, Epiſcopus Leodienſis ſeu eius Officialis iudicat tam inter Eccleſiaſticos, quam ſeculares, & in cauſis merè profanis & mixtis, & inter profanas perſonas iam à multis retrò ſeculis ad noſtra vſque tẽpora, ſublata ſubditis euocandi, aut Cameram appellandi facultate, etiam in cauſis criminalibus, vt paulò poſt exemplis oſtẽdemus, niſi quod quâ Epiſcopus, ſententiam ſanguinis pœnam infligentem (neque enim Eccleſia quenquam ad mortẽ condemnat *c. ſententiam ſanguinis, Ne cler. vel Monach.* & Iudex Eccleſiaſticus non poteſt exer-
8. cere iura ſanguinis *c. Clerico, ne cler. & Monarch. ſecul. neg. ſe immiſ. Decian. Conſ.* 115. *an ſit procedendum nu.* 13.) non proferat, ſed vſque ad ſententiam excluſiuè cognoſcat, vti non ita diu vidimus in cauſſa criminaliter intentata per Warnerum Ryckman Archifiſcum contra Barnabam Villicum de Soumangne, qui licet à decreto capturę Officialis contra ſe ob homicidium aliaque crimina lato de data anni 1608. Iunij 14. appellaſſet Metropolitanum, ac pro vlteriori effugio Cameram Spirenſem, tandem coactus ille fuit depaciſci cum eodem Archifiſco, & grauem fiſco Sereniſſimi Epiſcopi ſummam dependere. Nam obſiſtebat quoque huic
9. appellationi Conſtitutio Maximiliani Imperatoris de data anni 1518. & Caroli V. de data 1530. octob. 20. quibus cauetur ne cuiquam liceat à ſententijs diffinitiuis, ſeu interlocutorijs, aut etiam decretis capturæ per Iudices ſeu Iuſtitias de iure vel cõſuetudine competẽtes Diſtrictuum & Dominiorum Eccleſiæ Leodienſis latis, ad ſe, ſeu conſiſtorium ſuum Imperiale appellare: quæ Principum placita, legis habent vigorem teſte Nicolao Boërio *Conſil. 20. nu.* 19. *text. in* §. *quod Principi placuit de Iure natur. inſtit.*

Neque Iuriſdictio hæc in criminalibus à paucis annis fundata eſt, ſed à pluribus retrò ſeculis. Suffecerit nobis præteriti æui præiudicia inter mille aliquot proferre. Ecce anno 1517. ratione homicidij inqueſtatus fuit Ioannes Hoens qui pœna extraordi-

naria

naria per Officialem Leodienſem condemnatus fuit. Item anno 1518. pro ſimili homicidio per Ioannem de Loe perpetato. Anno item 1561. pro remiſſione exceſſus commiſſi per quendam Euſtachium de Baſenge in perſonas nonnullorum Apparitorum, quos Crenkenarios vocamus, lato decreto capturæ carceribus mancipatus fuit; & tandem pœnâ ſimiliter extraordinaria mulctatus eſt. Inſuper aurifaber quidam ſententia R. D. Officialis remiſſus fuit ad Scabinos Iudices ſanguinis, & capite truncatus tempore Officialis Dorn. Adhæc quidam Anabaptiſtę in profluẽtem Moſam de ponte præcipitati rei & conuicti facti coram Officiali. Neque multi prætериêre anni, cum quidam vana religione ac potius ſuperſtitione occæcatus populum terruerat: iuſſus is eſt tæda accenſa flexis genibus pro tribunali Officialis Deum, Epiſcopum Principem, D. Officialem & quos offenderat veniam precari & ad Scabinos remiſſus & ſuſpenſus fuit.

Sed immane quantum exemplorum Regeſta Officij noſtri ſuppetant, quæ ſi in medium afferantur, fatigaremus omninò oculos legentium. Vnum adhuc quod ſub manu eſt producam, nimirum Catharinæ Lauri de Hermée quæ anno 1617. de falſo & periurio coram Officiali Leod. inqueſtata & conuicta, ad legem, id eſt Iudicem ſecularem pro coërcitione temporali remiſſa fuit. Talia ergo ſexcenta, referri poſſent, ſed cui bono in re tam clara? eſſet enim tenebras luci ſuffundere, ac potius lucem Soli fœnerare, & otio abuti meo, quod alioqui mihi parciſſimum eſt.

CAP. XXV.

Diſtinctio Iuriſdictionum in Ciuitate Leodienſi:

SVMMARIVM.

1. *IVriſdictio Ordinaria poteſt in eadem Ciuitate pluribus Magiſtratibus competere.*
2. *Officialis Ordinarius etiam eſt Iudex in Ciuitate Leodienſi.*

3. *Clerici qui coram Iudice laico conueniuntur ius habent recurrendi ad iudicem Eccleſiaſticum.*
4. *Clerici à iuriſdictione Principum ſecularium ſunt omnino exempti, certis tamen cauſis exceptis.*
5. *Cauſa cadens coram Officiali ius prouocandi habet Metropolitanum, vel Papam eiuſve Nuncium.*
6. *Scabinorum iudicium quale?*
7. *Iudici ordinario Eccleſiaſtico ſe ſubijcere poteſt puniendum criminoſus.*
8. *A ſententia Scabinali olim appellabatur Camera Spirenſis, hodie Concilium Ordinarium.*
9. *Concilium Ordinarium quibus perſonis conſtet.*
10. *Cauſa cadens in Concilio Ordinario, prouocat Cameram Spirenſem, dummodo intra taxam definitam appelletur.*
11. *Alias Reuiſio conceditur.*
12. *Tribunal xxijvirûm.*
13. *Officialis Capituli Leodien.*
14. *Curia feudalis conſtituitur ab Epiſcopo in qualitate Principis ſecularis. Iuriſdictio dictæ Curiæ.*
15. *Officialis Leodien. cognoſcit ſuper poſſeſſorio & an ſit cauſa feudalis.*
15. *Epiſcopus habet temporalia & Eccleſiaſtica feuda, & ſeparata tribunalia.*

1. IVriſdictio ordinaria poteſt in eadem Ciuitate competere pluribus Magiſtratibus, ſed tamen cum diſtinctione, vt vnuſquiſque ſit contentus ſua Iuriſdictione, & ne promiſcuis actibus rerum turbentur officia, *Arg. l. conſulta Diualia. C. de teſtam. Vant. de nullit. tit. nullit. & definit. iuriſd. nu. 43.*

2. Quippe Officialis, qui eſt ordinarius iudex Eccleſiaſticus in omnibus cauſis pecuniarijs mixtis & criminalibus, etiam inter profanos concurrit cum Scabinis in Iuriſdictione, recteque aditur

tur in prima inſtantia ab omnibus etiam ſecularibus, & in cauſis merè profanis, quamquàm qui priuilegio raſi verticis gaudent, & 3.
ſimiles, in ius vocati coram Scabinis, cauſam poſſunt ad tribunal Officialis reuocare, impetrato ab ipſo mandato, quod *Inhibitorium* dicitur, quo quidem Iudicibus profanis denunciato, cauſam & litigantes ad tribunal Eccleſiaſticum Officialis transferre & remittere coguntur, *DD. ad cap. 4. §. 17. de Iudic. & ad cap. 12. de foro compet. Aufrer. in Repetit. Clem. 1. de offic. ord. Guil. Bened. ad cap. Raynutius verb. & vxorem n. 2. nu. 322. Caſſaneus ad conſuet. burg. Rub. 1. §. 5. verſ. Archidiaconus nu. 44. Boer. deciſ. 69. Couar. pract.* 4.
quaſt. c. 31. nu. 3. verſ. tertia concluſio glo. in cap. 11. diſt. 96. vbi ſcribit Clericos ante omnem humanam conſtitutionem fuiſſe & eſſe à Iuriſdictione ſecularium Principum omninò exemptos: Licet certis in cauſis nequeant remitti ad ſuum Iudicem, quos complectitur Card. Tuſchus *pract. quaſt. tom. 4. concluſ. 452.*

Verùm, qui coram Iudice iſto Eccleſiæ cauſa cadit, ius prouocandi habet vel ad Metropolitanum, vel ſedem Apoſtolicam, aut 5.
eius Nuntium miſſum vel mittendum. Illi verò, qui priuilegio raſi verticis non innituntur, neceſſariò ſe ſiſtere debent coram Iudicibus laicis, maximè in criminalibus, qui Iudices cum Officiali 6.
ius dicunt in cauſis ciuilibus & criminalibus: quorum tribunal, certè in criminalibus, declinare nemini fas eſt, niſi priuilegio fori, primæ ſcilicet tonſuræ gaudeat: tametſi liceat preuenire Officialem Iudicem etiam ordinariũ, nam ſubijcere ſe quis poteſt Iudici Ordinario Eccleſiaſtico vt puniatur, quo facto à nemine amplius inquietari poteſt, *Nauar. conſ. 2. nu. 2. de ſponſal. fol. 4. p. 2.* dum- 7.
modo tamen abſit illa calliditas, quam habet articulus VI. *de Inhibit. in Reformat. Principis. Erneſti.*

Porrò, à ſententia Scabinali in ciuilibus appellabatur olim indiſtinctè ad Cameram Spirenſem, vt quæ Sacram Cæſaream 8.
Maieſtatem repræſentat, *Myнſing. cent. 4. obſer. 5.*

At quia ob leuiſſimas & diobolares plerumque ciuiles lites, maximæ in perniciem fraudemque appellantium procreabantur expenſæ, litiumque ſumptus grauiſſimi, inde placuit non licere illò appellari, ſed Concilium Ordinarium: quod nouem perſonis
9. ex tribus Ordinibus patriæ deſumptis compoſitum eſt: ſiquidem tres auctoritate Principali conſtituuntur, duo à Capitulo Cathedrali, duo ab equeſtri Ordine, duo denique à Ciuitate, & Oppidis Patriæ Leodienſis: & quidem ſine vllo omninò munere aut corruptela: talibus enim portam dignitatis huius patêre non debere maiores noſtri cenſuerunt, & meritò; cum præſumantur eſſe corruptibiles, qui Gratijs litant: neceſſe enim eſt vt qui emit, vendat, inquiebat Imperator Seuerus.

Cœterùm, qui in hoc tribunali cauſa cadunt, demum ad ante-
10. dictum Spirenſe Conſiſtorium appellant, ſi ſumma vndè agitur excedat 50. florenos aureos reditus annui, aut 600. in numerato; ex conſtitutione verò Caroli V. in realibus & immobilibus 1200. in perſonalibus & mobilibus 300. florenos auri. Sin aliter; Reuiſio conceditur. Id quod iuri communi conforme eſt: quo iure
11. nunquam recurri ſolet ad Imperatorem vel ſupremũ Principem, niſi cauſa ſit ardua, intolerabilis præiudicij & notoriæ Iniuſtitiæ, *Kinchen tract. de ſupremo territorij iure. cap. 1. nu. 372.* longè enim
12. æquius eſt ſubditos recurrere ad immediatos Principes, quam ad Imperatorē. *Idem Kinchen d. c. nu. 367. & ſeqq.* quæ ſententia conformis eſt ordinationi Anacleti Papæ *in Epiſtola* 1. *quæ exſtat vol.*
13. „ 1. *Conciliorum* his verbis: Vna quæque prouincia tam iuxta Eccle-
„ ſiæ, quam iuxta ſeculi leges ſuos debet iuſtos & non iniquos ha-
„ bere Iudices, & non externos, niſi Apoſtolicæ ſedis huius de-
„ creuerit auctoritas quatenus quicumque cauſam habuerit apud
„ ſuos Iudices iudicetur; & non ad alienos, cauſa vagandi, ſtimu-
„ lante proteruia, ſuam deſpiciens patriam, tranſeat, &c.

14. Eſt & Iudicium ſiue Curia Allodialis quæ de bonis allodialibus cognoſcit, conſtatque duodecim perſonis, quarum quatuor nominantur

minantur per Sereniſſimum Epiſcopum Principem, quatuor per Capitulum Cathedrale, & alij quatuor per Ciuitatem. Porrò habent iſti Prætorem ſiue Villicum qui etiam deſignatur per Epiſcopũ. Graphiarius verò & admiſſionalis per collegiũ eligitur.

Et præter dictos Iudices eſt Tribunal xxijvirûm, qui partim deſumuntur à Capitulo Eccleſiæ Cathedralis, partim ex Ordine Equeſtri, partim ex tribubus opificum Ciuitatis, partim denique ex octo Oppidis huius ditionis. Iſti autem xxijviri, cognoſcunt maximè de cauſis Ciuium & incolarum patriæ Leodienſis, in quibus vis & ſpolium allegatur. his autem qui apud illos offendunt ſeu cauſa cadunt, ius prouocandi datur ad deſignatos Ordinum, quos vulgò Deputatos Statuum nuncupamus. De hoc tribunali xxijvirûm in occaſione tractatus Conſeruatorum ſcripſit Eraſmus à Chokier I.C. Leod. meus frater *tom. 2. de exempt. parte 3. per totum, & ſignanter q. 40.* vbi *nu. 4.* ſcribit Officialem Leod. poſſe cenſuris ſuis xxijviros Iuriſdictionis ſuæ metas excedentes coërcere.

Eſt & Officialis Capituli Eccleſiæ Cathedralis, qui cognoſcit in prima Inſtantia in quibuſuis cauſis inter clericos non exemptos, 15.
& laicos ſi tales clericos conueniant, vel à clericis fuerint impetiti. Et iſte Officialis eſt adinſtar Vicarij foranei, cum ei Iuriſdictio tantum competat in certo genere perſonarum, *Maranta de ord. iud. part. 4. diſt. 5. nu. 14. fol. 55.* à quo proinde appellari poteſt ad Officialem Iudicem Ordinarium *Franc. Pauin. de Poteſtate Capituli ſede vacante part. 2. q. 10. nu. 14.*

Eſt & Curia Feudalis (quam qualitate Principis temporalis conſtituit Epiſcopus) quæ de cauſis merè feudalibus ordine iudicia- 16.
rio ſeruato cognoſcit, etiamſi vaſalli ſint Clerici, *cap. ex tranſmiſſa & ibi glo. c. Cæterũ de Iudic. c. Romana §. debet de appell. in 6. Io. And. & Geminia in c. unico de cler. coniug. in 6.* vbi Archid. dicit iſtam opinionem de conſuetudine ſeruari, quod & probat Stephan. Aufrer. *tract. de ſeculari poteſt. in cler. limit. pag. 138.* Si tamen coram

 Officiali

17. Officiali ageretur in feudali poſſeſſorio, is eſſet competens, Roſental *cap.* 12. *conſ.* 1. vt & ſi excipiatur cauſam eſſe feudalem, ipſe antequam cauſam remittat ad Curiam feudalem, cognoſcet an ad ſe ſpectet Iuriſdictio, hoc eſt, an de feudo controuertatur, *Gail. lib.* 1. *obſer.* 34. *nu.* 2. *per iura ibi allegata.* Vnde, cum cauſa non eſt merè feudalis, ſed alterius naturæ, licet de feudo tractetur, tunc à ſententia lata per clericum non appellatur ad Curiam feudalem, ſed ad Superiorem Iudicem Eccleſiaſticum *Bero. conſ* 82. *nu.nu.* 13. *lib.* 1. vt in multis cauſis vidimus, & inter alias Illuſtriſſimi Comitis Billij, contra D. Ioannam de Sterch ratione Dominij de Farcinnes.

18. Ex quo infertur, quod licet Epiſcopus Leodienſis habeat temporalia, & Eccleſiaſtica feuda, & vtraq; Iuriſdictio capiti Epiſcopi cohæreat, ſeparatum tamen debeat habere tribunal in proceſſu & cognitione apud diuerſos Iudices. *Math. Stephani tract de Iuriſdictione lib.* 3. *cap.* 15. *nu.* 10.

Hæ autem Iuriſdictiones diſtinctæ, prouidè à maioribus noſtris ſtabilitæ ſunt, vt ſua cuique Iuriſdictio ſeruaretur, id quod minus eueniret, ſi Iuriſdictiones confunderentur, & ab Eccleſiaſtico ad Iudicem ſecularem appellaretur.

CAP. XXVI.

Rurſus adſtruitur Iuriſdictio Eccleſiaſtica in Cauſis profanis, per longiſſimam conſuetudinem immemorialem præſciptam, & protogationem.

SVMMARIVM.

1. *Iuriſdictio Iudicis Eccleſiaſtici in laicos; acquiri poteſt præſcriptione, conſuetudine, vel prorogatione, ſed non è contra.*
2. *Iuriſdictio præſcriptione acquiſita, non cumulatiuè; ſed priuatiuè adepta cenſetur.*

3. Iuriſ-

3. *Iuriſdictio acquiritur etiam contra Principem quando eſt immemorialis.*
4. *Conſuetudine acquiritur Iuriſdictio.*
5. *Iuriſdictio acquiritur prorogatione.*
6. *Iuriſdictio Ordinaria fauorabilis eſt & extendenda.*
7. *In dubio præſumitur pro Iuriſdictione Ordinaria.*
8. *Proceſſus factus à Iudice habente Iuriſdictionem exceptione elidibilem valet, ſi exceptio non obijciatur.*
9. *Omittens exceptionem Incompetentiæ, cenſetur prorogare.*
10. *Laici poſſunt tacitè vel expreſſè prorogare Iuriſdictionem fori Eccleſiaſtici.*
11. *Cauſa ſemel coram Eccleſiaſtico prorogata, ſemper manet Eccleſiaſtica.*
12. *Iudex profanus non poteſt ſe immiſcere cauſa cui Iudex Eccleſiaſticus appoſuit manum.*
13. *In appellatione interponenda non tam eſt inſpicienda qualitas cauſæ, quam Iudicis.*
14. *Iudex ſuperior appellandus eſt habito reſpectu ad qualitatem Iudicis à quo, non cauſa.*
15. *Officialis Leodienſis exercet ordinariam Iuriſdictionem in cauſis Eccleſiaſticis & merè profanis, à cuius ſententijs appellandus eſt ſuperior Eccleſiaſticus.*
16. *Iuriſdictio Iudicis Eccleſiaſtici eſt magis prorogabilis, quam cuiuſcumque ſecularis.*
17. *Iuriſdictio Iudicis Eccleſiaſtici vbi in Camera eſt prorogata, ſententiæ non retractantur, ſuper quo producuntur præiudicia.*
18. *Proceſſus & ſententia lata per Iudicem qui alias patiebatur defectum poteſtatis impeditiuùm ſi non fuit oppoſitus, ipſo iure tenet.*
19. *Quando cenſetur facta prorogatio.*
20. *Leodienſes ſunt in antiquiſſima conſuetudine vt cauſæ ciuiles etiam inter laicos coram Officiali intentatæ per appellationem deuoluantur ad Metropolitanum, vel Papam, eiuſve Nuncium.*

21. Epiſ.

21. *Epiſcopi Audientiam tantùm ſecundum quoſdam in laicos, non Iuriſdictionem habent.*
22. *Caroli Magni Conſtitutio tribuens Eccleſiaſticis Iuriſdictionem.*
23. *Illa canonizata eſt, & eſt ſaltem inſtar priuilegij.*
24. *Priuilegium à pluribus Pontificibus & Imperatoribus confirmatum, difficilius tollitur.*
25. *Conſuetudo confert Iuriſdictionem.*
26. *Valet conſuetudo vt laicus poſſit indiſtinctè coram Eccleſiaſtico conueniri.*
27. *Conſuetudo dat merum Imperium etiam priuatæ perſonæ.*
28. *Conſuetudo & priuilegium parificantur.*
29. *Conſuetudo immemorialis habet vim conſtituti.*
30. *Iuriſdictio de cuius contrario non extat, habetur loco conſtituti etiamſi populus ſuper eo diſponere non poſſit.*
31. *Papa poteſt præſcribere iuriſdictionem in terris Imperij*
32. *Præſcriptio non quæritur vlli niſi data ſcientia eius ad quem ius ſpectat.*
33. *Ex Conſtitutionibus Imperij cautum eſt, vt in omnibus cauſis, Eccleſiaſtica Iuriſdictio per Epiſcopos alioſque prælatos exerceri poſſit.*
34. *Conceſſione Regalium quam fecit Imperator Epiſcopo Leodienſi cenſetur à ſe abdicare omnem Iuriſdictionem.*
35. *Ac etiam concedere Epiſcopis Leodienſibus exercitium iuriſdictionis temporalis, cuius bona ſunt etiam exempta ab omnibus Iuriſdictionibus.*
36. *Exercitium Iuriſdictionis temporalis quam habet Eccleſia Leodienſis, obtinuit & obtinet ex longiſſima conſuetudine.*
37. *Conſuetudo operatur vt in Iudicem incompetentem fieri poſſit prorogatio.*
38. *Iuriſdictio temporalis competens Eccleſiæ Moguntinenſi, Colonienſi, Treuirenſi, & Leodienſi originem habet antequam Camera Spirenſis eſſet in rerum natura.*

39. Papa

59. *Papa inhibitioni in dubio parendum.*

40. *Auctoritas vetuſtatis magna.*

IVriſdictionem Iudicis Eccleſiaſtici in laicos acquiri poſſe præſcriptione, conſuetudine, vel prorogatione tradunt omnes *in cap. cùm contingat de foro comp. cap. licet ex ſuſcepto d. tit. l. 3, C. de Emancip. lib. Wameſ. tomo 2. conſil. 63 & conſil. 68. nu. 4. & cent. 1. conſil. ciuil. conſ. 4. nu 3 Card. Tuſchus tom. 5. pract. concluſ. 545. nu. 9. Iaſon. & Zaſius in l. more ff. de Iuriſd. omn. iud. Mynſing. conſ.* 17. qui ex cõmuni aliorum ſententia ſcribunt merum & mixtum Imperium præſcribi poſſe: adeò vt Iudex Eccleſiaſticus Iuriſdictionem ſecularem facilè præſcribere poſſit, licet non è conuerſo, *cap. ſignificauerunt vbi Aret. in 2.* Not. *& Felinus nu. 3 de Iudic. Riccius in praxi* Neap. *Rer. ciuil. deciſ. 217, nu. 6. Adrian. Gilmannus tom. 2, Symphor. Camer. Imper.* eiuſmodique Iuriſdictio per præſcriptionem acquiſita, non cumulatiuè ſed priuatiuè cenſetur adepta, perindè atque ſi cõtractu eſſet acquiſita, cum præſcriptio æquiparetur pacto, ſiue cõtractui, *Balb. de praſcipt. part. 1. quaſt. 6. fac. l. alienationis 28. vbi alciat nu. 9. de verb. ſignif. Math. Stephani tract. de Iuriſd. lib. 1. cap. 38. nu. 36. p. 239.* 1. 2.

Quod etiam extenditur, vt quando eſt immemorialis præſcriptio, etiam contra Principem ſupremum, acquiſita Iuriſdictio cenſeatur, *Alex. conſil. 16. in cauſſa & lite nu. 27. lib. 5. vbi dicit communem, Cardinalis Tuſchus tom. 4. pract. quaſt. concluſ. 545. Bart. conſ. 189. Primò quaritur verſ. aut ergo nu. 3 lib. 1 Alex. conſ. 16. nu. 15.* 3.

Extende, vt nedum præſcriptione, ſed etiam conſuetudine acquiratur: conſuetudo enim tribuit Iuriſdictionem non habenti *l. viros C. de diuerſ. Offic. lib. 12. Roman. conſ. 300. in caſu circa prin. Bart. d. Conſ. 189. Socin conſ. 39. capio primùm libro 4. & Conſ. 111. abundè & ſufficienter lib. 1. Felij. in c. ex parte Decani de Reſcrip, Bald. in l. fin C. de Praſcrip. long. temp. Wameſ. cent. 1. Conſil. 16. nu. 4. & 6.* & defertius appellandi ad incompetentem *Francus in cap. ſi duobus § denique nu. 13 de appellat. Curt. de feud. p. 7, q. 8, nu. 28.* 4.

Vant. de Nullit. ex defect. iuriſd. ord. nu. 51.

Conſuetudinem porrò vocamus eiuſdem actus repetitionem curſu longi temporis roboratam *Bald. in auth. Quas actiones C. de ſacroſanctis Eccleſijs* & in hoc differt à præſcriptione, quod iſta acquirat ius contra ſingularē, illa contra quemlibet indifferenter, illa creat ius publicū; iſta priuatum, *Milis in repert. verb. conſuetudo non poteſt.* & in verbo *Præſcribi autem an poſſit.* vbi ſcribit quod vbi dubitatur de patientia Principis, tunc Imperium quæri poteſt vſu & conſuetudine tanti temporis cuius initij memoria non extat.

5. Vlterius, prorogatione acquiritur Iuriſdictio, adeò vt etiam ſi ſit contentioſa prorogari poſſit: Nam laici poſſunt prorogare Iuriſdictionem Epiſcopi, *Calder. conſ. 468, nu. 2, verſ. 4, alias 3, qui Felij ſint legitimi, Maria Socin. in c. ſignificaſti nu. 2, de foro comp. fred de ſenir. conſ. 14. Wameſ. conſ. 66, nu. 4, de Iudit.* non autem è conuerſo clerici poſſunt prorogare Iuriſdictionem laici *c. 1, c. ſignificaſti de Iure comp. Wrmb. pract. foren. lib. 1, tit. 8, in fi.*

6. Iuriſdictio enim ordinaria fauorabilis eſt, & extendenda, *iuxta not. in cap. cum in Iure peritus ff. de Offic. deleg. feder. de ſenis conſil. 158, Reuerende Pater, in fi. verb. quæ orgo.* adeò, vt in dubio pro ea præ-
7. ſumatur, licet de eius poteſtate non doceatur *d. cap. cum in iure Guido Papa deciſ. 322.*

Hinc fit vt proceſſus factus à Iudice habente Iuriſdictionem
8. exceptione elidibilem, valeat, ſi exceptio non obijciatur, *glo. clem. 2, verbo competente. vbi Lapus, Card. Imol & DD. vt lite pendente Bern. Wrmbſerus pract. foren. lib. 1, tit. 8. de Exempt. in fi. Franciſ. Marcus Decius 196. nu. 3, Eraſmus à Chokier tract. de exempt. part. 2.*
9. *quæſt. 6, nu. 5.* Qui enim omittit exceptionem incompetentiæ, cenſetur prorogare. *Caſtren. conſ. 203. nu. 1. lib. 1. Card. Tuſchus*
10. *pract. concluſ. tom. 4, concluſ. 561, nu. 6,* vbi etiam dicit quod Laici poſſunt tacitè, & expreſsè prorogare Iuriſdictionem fori Eccleſiaſtici, *Franc. Marc. deciſ. 82, lib. 1.*

11. Inde etiam fit, vt cauſa ſemel corā ordinario Eccleſiaſtico prorogata, ſemper maneat Eccleſiaſtica, & per ſolum Eccleſiaſticum

Iudicem cognoſcenda in quacumque inſtantia, atque ita ab inferiore ad ſupremum id eſt Eccleſiaſticum, ſecundum naturã appellationũ, deferenda, non etiam ad aliquẽ ſecularẽ, qui quantumuis maximus ſit, quocumque Iudice Eccleſiaſtico inferior habetur *c. ſolitæ de Maior. & obed. c. vt noſtrum & ibi DD. de appell.* & 12.
cauſæ cui Eccleſiaſticus ſe immiſcuit manum apponere non poteſt *d. c. vt noſtrum c. ſtatutum de Reſcript. in 6. Wameſ. conſ. 67. nu. 8. de* Iudic. *p. 103.*

Nam in appellatione interponenda, non tam eſt inſpicienda 13.
qualitas cauſæ aut litigatorum, quam Iudicis à quo prouocatur, *Elect. Wameſ. in cap. ſi duobus §. Denique in pr. de appell.* Ideòque prouocandum eſt ad ſuperiorem Eccleſiaſticum. Iudex autem 14.
appellandus eſt ſuperior, habito reſpectu ad qualitatem Iudicis à quo, non cauſæ, vt dictum eſt, adde *DD. in l. ſi quando, C. de appel. l. ſi quis l. Imperatoris ff. de appell. l. addictos C. eod.*

At verò, Officiali Leodienſi ea ineſt qualitas, vt ſit Iudex Ec- 15.
cleſiaſticus exercens Iuriſdictionem Eccleſiaſticam ordinariam nedum in cauſis Eccleſiaſticis, ſed etiam merè profanis, & inter profanos, à cuius proindè ſententijs appellandus eſt ſuperior Eccleſiaſticus *d. cap. ſi duobus Abb. in c. licet ex ſuſcepto nu. 15. de foro comp. Spirid, de appellat §. 4. verſ. nunc tractemus nu. 10. cap. placuit & per text. in c. anteriorum 2. q. 6. c. Metropolitana 2. q. 3.*

Maximè, vbi prorogata eſt eius Iuriſdictio, quæ magis eſt prorogabilis, quam Iudicis cuiuſcumque ſecularis, *Scaccias de appel-* 16.
lat. quæſt. 19. remed. 10. Concluſ. 2. nu. 26. Nam vbi partium conſenſu prorogata eſt Iuriſdictio Iudicum Eccleſiaſticorum, certum eſt ſententias non retractari in Camera, nec ad eam deuolui teſte Mindano, *de Proceſſ. lib. 1. cap.* 11. de quo extat celebre præiudicium ipſius Cameræ in cauſa Illuſtriſſ. Comitis de Warfuſee, 17.
contra Dominum de Rocour ratione Baroniæ de Elderen. Accedit aliud præiudicium apud eundem Mindanum cuiuſdam Viduæ Catharinæ Webers, quæ poſt ſententiam Officialis Colo-

nienſis, & poſtmodum in inſtantijs vlterioribus coram Iudicibus Apoſtolicis litigarat, & nominatim corā Decano Eccleſiæ Sancti Georgij Colonienſis Iudice Pontificia auctoritate delegato condemnata, ad Cameram pro proceſſibus obtinendis habuit recurſum, ſuper quo D. Aſſeſſores tulerūt hoc votū, in Concilio Vbeſpflergen. Quamuis ex actis ſimul cum ſupplicatione productis ſufficienter conſtet Viduam hanc iuſtam habere cauſam, quia tamen adhuc res non eſt integra, ſed vidua in Iuriſdictionem delegatorum Pontificis conſenſerit, eamque approbauerit, & poſtea à ſententia legati huc appellauerit, cum de Iure ad delegantem appellare debuiſſet, non videtur Iuriſdictio Cameræ fundata, idcircò proceſſus denegati, ita habetur in Symphor. ſupplic. Cam.
18. *tom.1.p. 2.tit.7.in fi.* & meritò: quia proceſſus & ſententiæ latæ per Iudicem qui alias patiebatur defectum ſuæ poteſtatis impeditiuum, ſi non fuit oppoſitus, ipſo iure tenent *Innoc. abb. Felij. & alij in cap. Sciſcitatus nu. 4. de Reſcript. Vant. tit. Quib. mod. ſent. null. defen. poſſ. Iacob. Sbrozzius tract. de Vicar. Epiſc. lib. 1. quæſt. 39. nu.* 10.

19. Prorogatur autem Iuriſdictio cum ante exceptionem declinatoriam opponitur alia exceptio: tunc enim per talem oppoſitionem inducitur conſenſus in Iudicem, & non poteſt poſtea opponi declinatoria *l. ſi ſuſceperit in pr. ff. de Iudic. l. fin. C. de Except. DD. in c. inter monaſterium, de Re. iud. Adrian. Gilmanni tom. 4. Symphor. part. 1. Voto 3. nu.* 11. *pag.* 12.

20. His ita præmiſſis, dicimus 1. Leodienſes eſſe in antiquiſſima conſuetudine ab omni æuo continuis temporibus obſeruata, vt cauſæ ciuiles coram Officiali Leodienſi introductæ, etiam inter merè laicos deuoluantur, & deuolui debeant per appellationem ad Iudices etiam Eccleſiaſticos, videlicet ad Metropolitanum, vel Nuncium Apoſtolicū, aut S. Sedem illiuſvè his in locis delegatos, quemadmodum diuerſorum teſtimonijs oſtendimus ſupra c. 19. id quod conforme eſt iuri communi, per text. in *cap. Romana* §.

debet

debet. de appell. in 6. cap. licet. verſ. ad noſtrum de foro compet. Io. Gallus. deciſ. parlam. Pariſ. 293.

Quæ quidem conſuetudo eâ nititur ratione, quod maiores noſtri tantum religioni tribuerunt, vt etiam in ſecularibus negotijs habere voluerint iudiciũ Clericorũ, iuxta *l. Epiſcopale C. de Epiſcop. audien.* licetque ſint qui dicãt Eccleſiaſtici Iudicis nullã eſſe Iuriſdictionem in laicos, ſed tantum Audientiam, ideòque titulum illum Cod. inſcribi de Epiſcopali Audientia, non de Epiſcopali Iuriſdictione: quia Audientia duntaxat eſt volentium, & ſe ſubijcientium, Iuriſdictio verò in inuitos exercetur *l. inter ſtipulantes* §. 1, *de verb. obleg.* tamen reſpondetur primò, huiuſmodi poteſtatem poſtea ab alijs exinde Imperatoribus ad Iuriſdictionem extenſam & amplificatam, quod patet ex conſtitutione Caroli Magni, qui anno Chriſti 801. confirmauit legem Theodoſij Imperatoris *Auth. vt differ. iud.* § *ſi tamen, coll.* 9, his verbis: Volumus atque „ præcipimus, vt omnes noſtræ Ditioni ſubiecti, tã Romani, quam „ Franci, cæterique nobis ſubiecti vinculo legis habeãtur diſtricti, „ vel conſuetudinario more connexi, hanc ſententiam perpetua „ lege teneant, id eſt, Vt quicumque litem habens, &c. cætera „ quæ breuitatis cauſa omittuntur, habes ſupra *capite* vj. quæ Carolina, eſt Canonizata in cap. quicumque 11. q. 1.

21. 22. 23.

Nec audiendi qui dicunt Legem illam abrogatam, vt videtur inſinuare glo. ibid. quia licet non fuerit inſerta corpori iuris, tamen non ideò cenſetur abrogata, quinimò cenſeri debet priuilegium Eccleſiæ conceſſum, præſertim quando confirmatum eſt per ius Canonicum *c. Nouit. ibi Imo, & hoſt. de Iudic.* priuilegium 24. autem à pluribus Pontificibus & Principibus confirmatum difficilius tollitur, præſertim cum accedit fauor Eccleſiæ aut religionis *Decius conſil. 165 nu. 3, & alij quos adducit Eraſmus à Chokier Frater meus, tract. de exempt part. 3, quæſt. 9. in fi.*

Secundo reſpondetur, Iuriſdictionem Eccleſiaſtici Iudicis in laicos vt prorogabilem præſcriptione, vel conſuetudine, etiam

in inuitos iure Ordinario acquiri potuiſſe, *d. cap. cum contingat & ibi glo. de foro compet. Wameſ. tom. 1. conſil. 68. de Iud. c. licet ex ſuſcepto* § *1. de foro comp. vbi Abb. nu. 15. & 16.* Conſuetudo enim
25. dat Iuriſdictionem, & defert ius appellandi ad incompetentem *d. c. licet d. c. cum contingat Franc. in c. Si duobus* § *denique nu. 13 de*
26. *Appellat. d.* § *debet.* valetque conſuetudo, vt laicus poſſit indiſtinctè coram Eccleſiaſtico conueniri *c. ſi Clericis Laicum c. licet ex ſuſcepto de foro compet. Franc. d. nu.* 13.

27. Nam & conſuetudo dat merum Imperium etiam priuatæ perſonæ *d. c. cum contingat, de foro comp.* Vnde fit, vt conſuetudo & priuiligium parificentur *cap. conqueſtus 9. quæſt. 3 c. quia, diſt. 64*
28. *Innoc. c. Nouit. nu. 6 de Iudic. & ibi glo. verb. conſuetudinem.* Imò, conſuetudo de cuius contrario memoria non extat, habetur loco conſtituti iuris inter omnes perſonas, & multò magis pro Eccleſia, *cap. Epiſcopum in fi. de præſcript. in 6,* etiamſi ſit ſuper eo ſuper
29. quo populus expreſsè diſponere aut ſtatuere non poſſit, *Grauet. de antiq. temp. par 4 nu. 13 & ſeqq. Adrian. Gilmanni tom. 4 ſymphorematis ſupplicationum Cameræ p. 1 voto. 11 nu. 79. Garcias Ma-*
30. *ſtrillus deciſ. Regni Siciciæ 114, nu. 19,* vbi dicit quod ab exercitio Iuriſdictionis præſumatur Iuriſdictio, qua de re latius agemus infra cap. xxxj.

Tertio, reſpondetur quod Papa poteſt præſcribere Iuriſdictio-
31. nem in terris Imperij, *Mandoſ. de Inhibit. quæſt. 47, nu. 7 Bald. in l. 2. C. de Seruit. & aqua, Caccialup in l. Imperium nu 3, ff. de Iuriſ. omnium ind.* vt dicemus infra, eoque caſu priuatiuè acquiſita cenſetur, *Menoch de præſumpt. l. 2 præſumpt. 48, nu. 23, verſ. Duodecimus eſt caſus, per cap Irrefragabili de off. ord. c. vt debitus, de Appell.*

Verùm, aduerſus hanc conſuetudinem exercendi Iuriſdictionem Eccleſiaſticam, & præſcriptionem in cauſis profanis, inter merè profanos in prima inſtantia, obijciunt nonnulli, quod illa introduci non potuerit in præiudicium Cęſaris contra quem non cadit præſcriptio. Nam in eiuſmodi incorporalibus, quaſi poſſeſ-

ſio &

ſio & perconſequens præſcriptio non quæritur, niſi datâ ſcientiâ 32.
ad quem ius illud ſpectat. *Reſtaur. Caſtal. tract. de Imper. quaſt. 54, nu. 20, Capycius deciſ. 57. l. penult. ff. de ſeruit. l. 1, & 2, vbi Barth. C. eod. & in l. 1, § denique ff de aqua plu. arcen. Abb. in c. cum dilectus nu. 7, per tot. de Relig. dom.* adeò vt non ſufficiat ſcientia Officialium, prout videtur ſentire Bart. *in l. ſi publicanus § fin. ff. de Publican, & Ang. aret. conſil. 42, col. vlt*, ſed ipſiuſmet Imperatoris, *Salij in l. 2, verſ. ſed præfatorum C. nona vect, inſtit, non poſſe & Iaſ, in l, Imperium ff, de Iuriſdic, om, iud, Capycius de deciſ, 57, in fi, Deciſ, conſil, 307, nu, 9,*

Reſpondeo, prædicta iura non quadrare materiæ propoſitæ, ſed in articulo quo Dux, Comes, Marchio recognoſcens ſupremum Principem, non poteſt præſcribere contra eius Iuriſdictionem, & per conſequens ab eo ad Regem appellatur. At verò Officialis Leodienſis in ſua iuriſdictione non recognoſcit Cæſarem niſi S. Pontificem, vt ante oſtenſum eſt, & vt recognoſceret Cęſarem, dicimus ſecundo, prædictam conſuetudinem nedum toleratam fuiſſe per Officiatos Imperatoris, ſed etiam ab ipſomet Imperatore, & Principibus ſecularibus ſtabilitam in Imperij conſti- 33.
tutionibus, publicatis anno 1555, quibus inter alia cautum eſt, vt in omnibus cauſis Eccleſiaſtica Iuriſdictio per Epiſcopos, Archiepiſcopos, alioſque Prælatos exerceri poſſit, exceptis quæ ad Religionem Auguſtanæ confeſſionis pertinent. Et in dieta Nurenbergenſi anno 1522. habita, de eo tantum conqueſtus eſt Imperator, & ſtatus Imperij apud Pontificem, quod cauſæ profanæ in prima inſtantia ad Ttribunal Romanum introducerentur, ideòque rogabant ſuam ſanctitatem, ne in poſterum id toleraret, ſed perſonas & cauſas iſtas ordinario Iudici, cui immediatè ſubſunt, relinquere, nulla cauſarum appellationum facta mentione, ſed ijs in terminis in quibus erant relictis, quemadmodũ latius videre licet apud Melchiorem Vedaſtum *in Enchridio, Conſtitutionum Imp. in grauaminibus per Imperij ſtatum in dicta Dieta exhibitis.*

Secundo

Secundo, reſpondeo Imperatorem per Regalium conceſſio-
54. nem, quam facit Epiſcopo Leodienſi nouiter electo, vt ſupra cap. 17. oſtendimus, cenſeri concedere & abdicare à ſe omnem Iuriſdictionem, *Roſental. tract. de feudis lib. 5. Concluſ. 14. nu. 2.* quia confirmationes Donationum factarum Eccleſiæ Leodienſi, per Imperatorẽ exprimunt diuerſas Curtes, quarum appellatione venit Iuriſdictio *Aret. Conſ. 15. nu. 1. Farin. in Conſil. Criminal. in fine nu. 33. faciunt ſupra notata cap. xviij.*

Tertiò. Quinimò conſtat eundem Imperatorem in conceſ-
55. ſione dictorum Regalium concedere Epiſcopis Leodienſibus exercitium Iuriſdictionis temporalis, vti patet ex Inueſtitura ſeu Reliuij formula Guidonis Epiſcopi Leodienſis ſupra cap. xvij. relata, præterquam quod omnia bona Epiſcopi Leodienſis habeant priuilegia Eccleſiaſtica, & ſint exempta ab omnibus Iuriſdictionibus, teſte Adriano Gylmanni *tom. 4. ſymphorematis ſupplicantionum pro Proceſſ. in Camera Imperij impetrandis, part.* 1. *voto 3. nu. 25.*

Quarto & denique, licet præmiſſa ceſſarent, reſpondetur Eccleſiam Leodien. ius iſtud ſibi vindicare, non tam ex præſcriptio-
56. ne, quam conſuetudine, quæ inducta videtur magis ex volũtate & electione populi recurrẽtis ad iudicium Eccleſiaſticum quam ad ſeculare: præſertim, cum in contradictorio Iudicio fuerit ſæpius pro ea pronunciatum per Camerã Imperialem, & proceſſus appellationum ab Officialibus Principũ Eccleſiaſticorum, aliorumque delegatorum Iudicum Apoſtolicorũ caſſati, & cauſæ ad Officiales eorum remiſſæ, vti multis præiudicijs alibi oſtẽdimus, licet à paucis annis conati ſint D. Aſſeſſores Cameræ retinere eiuſmodi appellationes, concedendo etiam mandata caſſatoria, licet nullo fundamento, repugnante nimirum nedum iure, ſed etiam
57. conſuetudine, quæ etiam operatur vt in incompetentem Iudicem fieri poſſit prorogatio *Curt. iun. de feudis part. 7. quæſt. 8. nu. 28. Vanti. de nullit. tit. de nullit. ex defectu Iuriſd. ord. nu. 5.* quæ con-

conſuetudo tantò magis iuſtificatur, quia non eſt cõtra iuris prohibitionem, habetque antiquitatem temporis pro ſe: quippè quod originem ducat in hac Dioceſi Leodienſi, atque adeò Moguntinenſi, Treuirenſi, & Colonienſi, antequam Conſiſtorium Spirenſe de communi Electorum Principum atque Satuum Imperij conſenſu per Maximilianum 1. tunc temporis Romanorum Regem Anno 1495. vltima octobris erectum eſſet, *Math. Stephani tract. de Juriſdict. lib. 2, part.* 1, *cap.* 3. *pag.* 80. 38.

Quinimò, legimus eandem Iuriſdictionem temporalem competijſſe quoque alijs Epiſcopis, veluti in Portugallia, quemadmodum ſcriptis prodidit Hieronymus Coneſtaggius *in ſuo tract. de Portugal. & Caſtell. coniunct. lib.* 1. *in pr.* his verbis: Habet Portugallia octodecim Ciuitates, multa oppida maiora, & minora vltra quadringenta & ſeptuaginta: tres harum Ciuitatum habent Archiepiſcopos videlicet Braga, Olyſippo, & Ebora, quarum primus non tantum ſpiritualem, ſed etiam temporalem obtinet Iuriſdictionem. Hæc ille.

Ex quibus omnibus efficimus ſatis ſuperque probatum, non ſolum iure Diuino, canonnico, & ciuili, verum etiam conſuetudinario, Officialẽ Leod. adiri poſſe in prima inſtãtia per profanos in cauſis ciuilibus, & ab eius ſententijs appellandum eſſe gradatim ad ſuperiores Eccleſiaſticos, imò à pluribus ſeculis Officiales Electorum Eccleſiaſticorum, eorumque Suffraganeorum Epiſcoporum, huiuſmodi Iuriſdictionem in cauſis merè ciuilibus & profanis, ac inter profanas perſonas exercuiſſe, & ab eorum ſententijs gradatim Papam appellaſſe, cuius inhibitioni factæ Cameræ Spirenſi in eiuſmodi cauſis, parendum in dubio eſſe, donec fuerit, ſi ita Papæ viſum ſit, moderata, docet Mandoſ. *de Inhibitio. quæſt,* 47. quæ omnia per infinita exempla probari poſſent niſi lectoris otio abuti vellem. 39.

Conſuetudo autem illa antiquiſſima vſque adeò clara certa, & explorata eſt, vt ſine verecundia ineptiendi negari non poſ- 40.

ſit: *tanta enim eſt auctoritas vetuſtatis*, inquit Lactantius de origine error. lib. 2. cap. 138. *vt inquirere in eam, ſcelus eſſe dicatur. Itaque creditur ei paſſim, tanquam agnita veritati.* adeò vt nec ex capite iuſtæ ignorantiæ contra eiuſmodi conſuetudinem & præſcriptionem immemorialem reſtitutio detur, *Menochius lib. 1. præſump. c. 71. nu. 2. Boerius deciſ. 39. Couar. in c. poſſeſſor, malæf. p. 2, § 2.*

CAP. XXVII.

Inhibitio per Cameram decreta extra caſus à iure permiſſos, an ſit attendenda?

SVMMARIVM

1. *Inhibitionis definitio,*
2. *Camera extra caſus in quibus ad illam deuoluuntur cauſa, Iudici Eccleſiaſtico inhibere non poteſt.*
3. *Superior inferiori inhibere poteſt, quando hic recognoſcit Iuriſdictionem à ſuperiore.*
4. *Cauſa ſemel cognita per Officialem Leodienſem ad Cameram deuolui non poteſt.*
5. *Cauſa ſemel facta Eccleſiaſtica, manet Eccleſiaſtica.*
6. *Iudici inhibenti Iuriſdictione carenti parendum non eſt, maximè parte non citata.*
7. *Cauſæ cognitio requiritur in inhibendo, & quæ?*
8. *Inhibitio emanata ſine cauſæ cognitione non ſubſiſtit.*
9. *Fallit in Camera Imperij, modo materia de qua agitur ſit appellabilis.*
10. *Inhibitio etiam nulla & ſubreptitia non facile contemnenda.*
11. *Poſt tres conformes inhibitio non ſubſiſtit: licet Camera aliud velit, quod improbat Mindanus.*
12. *Iudex inferior Eccleſiaſticus maior eſt ſeculari.*
13. *Inhibendi facultas prouenit à Iuriſdictione.*

14. *Iuriſ:*

14. *Iuriſdictio eſt anima Inhibitionis.*
15. *Officialis Leodien. habet Iuriſdictionem ſuam independentem ab inuictiſſimo Cæſare.*
16. *Iudicis Inhibitio non tenet qui caret Iuriſdictione.*
17. *Quod procedit nedum in appellatione, ſed etiam in Recurſu & Supplicatione.*

1. INhibitionem vocamus prouiſionem quandam ad Iuriſdictionem & iura partium de cætero conſeruandum, actus 1.
contra eam facti nullitatem & pœnarum incurſum inducentem, *Lancellot. de attent. cap. 20 in Præfat. quæſt. 2, nu. 7*, Dico ergo
Cameram Cæſaream extra caſus in quibus ad illam deuoluuntur 2.
cauſę, inhibere non poſſe Iudici Eccleſiaſtico. Nam tum demum
ſuperior inferiori inhibere poteſt ne de cauſa cognoſcat: quando 3.
inferior recognoſcit Iuriſdictionem à ſuperiore, non autem ſi recognoſcit ab alio, *Archidiac. in c. de perſona 11. q. Hoſtien. in c. Volentes de off. deleg. Bald. in l. 1, C. Quomodo & quando iud. Socin. conſ. 99, Sereniſſimus, nu. 21, & ſeqq. col. fin. lib. 3.* Multifariam autem huc vſque oſtendimus Officialem Leodieñ habere Iuriſdictionem independentẽ ab inuictiſſimo Imperatore. Præterquã quod 4.
vbi cœpit de cauſa ciuili etiã inter perſonas merè profanas cognoſcere, eiuſmodi cauſa per appellationem ad Cameram deuolui
non poteſt: cauſa enim ſemel facta Eccleſiaſtica, manet Eccle- 5.
ſiaſtica, nec ad ſecularem Iudicem etiam ſuperiorem per appellationem eſt deferenda *c. vt noſtrum, de appel. c. ſtatutum, de Reſcript. in 6, Wameſ. conſil. 67, nu. 8, de Iudic.* Vnde fit, vt inhibitioni per
illum decretæ parendũ non ſit, quia ſi Iudex qui inhibet caret iu- 6.
riſdictione in cauſa pro qua inhibet, etiamſi inferiori inhibeat, inhibitio non tenet, & ea ſperni poteſt *Alex. conſil. 60. l. 7.* præſertim vbi parte nõ citata, & ſine cauſæ cognitione decreta eſſet, *Lancellot. de Attẽt. part. 2, c. 20, in Præfat. quæſt. 4, nu. 119. Card. Tuſchus præſt. concluſ. tom. 4, concluſ. 141, nu. 4, Feli. in c. dilectus 2 de Reſcript.* quia 7.

infinitas Inſtantias prorogandis conſiſtit: & ſi Diui Imperatores coarctata iſthac appellandi temeritate, licentia & libidine Iuriſdictionis ſuæ amplitudinem fraudari poſſe intellexiſſent, ſaluberrimam legem Cod. Ne liceat in vna ead. cauſ. ter prouoc. non promulgaſſent, aut in Imperij ſcholis prælegi permiſiſſent.

Vt vt ſit, ſi toleraretur iſte vſus, deberet tantum locum obtinere cum Magiſtratus ſecularis inferior plures eiuſmodi ſententias pronunciaſſet, *Gail. d. obſer. 72, nu. 3.* ſecus autem vbi à Iudice Eccleſiaſtico,(qui non ſolum ſimpliciter eſt maior ſeculari, verumetiam quando dubium eſt ad quem ſpectat cognitio, 12.
tanquam maior ipſe cognoſcit *Glo. in c. licet de Except. in 6, Lancellot. d. c. 20. nu. 80. Milis in Repert. verbo Iudex Eccleſiaſticus ſemper eſt competens*) prolatæ eſſent, quia tum mandari debent executioni *d. clem. Vt calumnijs.* nec inhibitio à Iudice ſeculari etiam maiore 13.
ſubſiſteret: nam inhibendi facultas cum proueniat à Iuriſdictione, reſtringitur ad terminos Iuriſdictionis, *Lancell. d. c. 20, nu. 201.* Iuriſdictio enim eſt anima inhibitionis, ita vt abſque ea inhibitio 14.
nulla ſit & minus canonica *Socin. conſil. 109, lib. 3. D. Auguſt. Biſo. conſ. 117, nu. 2, lib. 3.* Quare, cum Officialis Leodien. habeat Iuriſdictionem ſuam independentem ab inuictiſſimo Cæſare, vt 15.
multoties ſupra oſtendimus, ſequitur latis per eum in prima & ſecunda inſtantijs, & tertia per Pontificios Iudices ſententijs, Cameram Cæſaream non poſſe inhibere, multo minus mandata eius caſſatoria, aut auocatoria ſubſiſtere; quia nunquam poteſt ſuperior inhibere inferiori (qualis tamen non agnoſcitur Officialis) ne ſe de cauſa quam cognoſcere cœpit intromittat & eam ad ſe auocare, niſi quando ille inferior recognoſcit eam Iuriſdictionem ab ipſo ſuperiore, vt dictum eſt, & probat *Peckius ad c. 1, verſ. alterum eſt axioma, de foro compet. in 6, Archidiac. in c. de perſona 11, q. 1, Hoſtien. in c. Volentes, de off. deleg.* Vnde ſi Iudex 16.
qui inhibet, careat Iuriſdictione in cauſa pro qua inhibet, inhibitio non tenet, & ea poteſt ſperni, *Alex. conſ. 60. lib. 7. Cardin.*

Sententiam excommunicationis incurrere impedientes vel 1.
vſurpantes Iuriſdictionem quæ competit Eccleſiæ de iure vel conſuetudine antiqua docet, *textus in cap. Quoniam intelleximus, de Immun. Eccleſ. in 6. D. Tho. Canthuarienſis relatus à Baronio tom. 12. Annal. anno* 1166. *nu.* 39. *Vgolin. tract. de Cenſuris Pontif. reſer. p.* 2. *verſ. ac etiam nu.* 1. *& ſeqq.* poteſtque Epiſcopus contra tales procedere ad declarationem Cenſurarum incurſarum, *Vgolin. d. loco* § 3, & præter iſtam excommunicationem incidunt in excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini, ſi eiuſmodi Iuriſdictio 2.
ad Eccleſiaſticos ſpectet ratione Dignitatis Eccleſiaſticæ, *Nauar. conſil.* 2 *de Immunit. Eccleſ. nu.* 1, Verba Bullæ Cœnæ ſunt in 17. excommunicatione: Quicumque Iuriſdictiones & fructus „ reditus prouentus ad nos, & ſedem Apoſtolicam & quaſcumque „ Eccleſiaſticas perſonas, ratione Eccleſiarum, Monaſteriorum „ pertinentes vſurpant, &c. quam excommunicationem eſſe Papæ reſeruatam oſtendit Concilium Triden. *De Reform. ſeſſ.* 22. *c.* 11 à qua excommunicatione nemo exemptus eſt, etiamſi Regali 3.
ſplendore præfulgeat, teſte Sayro *in Theſauro Theolog. moral. lib.* 3 *cap.* 25, *nu.* 10 *&* 11, *Nauar. in Manuali cap.* 27 *in fi.* poteſtque Officialis Eccleſiaſticus, declarare tales in excommunicationem 4.
Papæ reſeruatam incidiſſe *Vgolinus tract. de Cenſuris Papæ reſeruatis part.* 2, *verſ. ac etiam nu.* 1. *& ſeqq. fol.* 399. Eandem excommunicationem incurrunt qui bona ſecularia, quibus Iuriſdictio 5.
temporalis competebat per donationem, vel aliter vſurpant *Nauar. d. conſil.* 2, *nu.* 2. bona enim temporalia annexa Eccleſiæ mutarunt ſtatum, *Petrus à Monte in Monach. Conſil. quæſt. nu.* 4, id quod fusè oſtendi ſupra cap. xvj.

Porrò, ille dicitur vſurpare, qui ſibi vindicat id quod ad eum non pertinet *glo. in c. multi* 2, *q.* 1, cuius termini ſignificatũ quoad 6.
præſentem materiam optimè explicat Vgolin *cap.* 17. *nu.* 4. & quod vſurpantes iura Eccleſiaſtica tanquam ſacrilegi iudicantur, eſt text. *in cap. conqueſtus, de foro compet*, præſertim ſi auctoritati-

uè &

catio tantò magis apud timoratæ conſcientiæ præſertim viros timenda eſt, quo excommunicatus precisus ſit ab Eccleſia, extra quam non eſt ſalus: Imò diabolo traditus ſit, *cap. omnis Chriſtianus 11. quæſt. 3,* Sicut enim præciſus ramus ab arbore non viuit, ita & illi qui ab Eccleſia ſunt ſeparati *cap. Ipſa pietas, 23. q. 4. Binsfeldius in Enchridio Paſtorali part. 6, c. 1.* 9.

CAP. XXIX.

Nulli quacumque auctoritate aut priuilegio polleant eximere ſe poſſunt à Cenſuris Bullæ Cœnæ Domini.

SVMMARIVM.

1. *Principes non poſſunt ſe eximere à Cenſuris Bullæ Cœnæ Domini.*
2. *Priuilegium ſi quod datum eſſet à Papa ne quis excommunicaretur, nullum eſſet.*
3. *Conſtantini Magni inſigne dictum.*
4. *Theodoſium Imperatorem excommunicat D. Ambroſius.*
5. *Henricum Regem Gregorius VII excommunicat.*
6. *Priuilegium Principi conceſſum ne excommunicetur, poteſt quandocumque reuocari.*
7. *Henricus Germaniæ Rex excommunicatur & ſepultura Eccleſiaſtica priuatur.*
8. *Imperium Orientis tranſlatum in Occidentem ob vſurpatam Eccleſiæ Iuriſdictionem.*
9. *Donatiſtæ hæretici primi fuêre qui à ſententijs Epiſcoporum appellarent ad Imperatores.*

Principes nequaquã poſſunt ſe eximere à Cenſuris Bullæ Cœnæ Domini: auctor eſt Ill. Card. Bellarminus *tract. de poteſt. S. Pontif. in temporal. aduerſus Barclaium cap.* 5. quia Pontifex eſt 1.

S gregis

ſumus. Cum enim ſolos excludat Epiſcopos, ſe proculdubio & omnes Reges Eccleſiaſticæ ſubijcit poteſtati. Nunquid culpas factum ſanctiſſimi Doctoris Ambroſij, qui Theodoſiũ Imperatorẽ ob ſuam culpam excõmunicauit? nunquid incuſas Gregoriũ VII. qui Regem Henricũ ob ſua ſcelera dãnauit? 4. 5.

Quæ concluſio vſque adeò vera eſt, vt etiamſi prætenderẽtur priuilegia remuneratoria, aut per viam cõtractus exempti Principes à Cenſuris, poſſet nihilominus Põtifex vti ſua poteſtate, & eiuſmodi priuilegia, iuſta ex cauſa reuocare, nec aduerſus poteſtatẽ ea reuocãdi, vlla præſcriptio currit, *Bald. c. ſicut col. 3. Iureiur. Nicol. de vbald. tract. de ſucceſſ. ab inteſt. part. in vlt. mod. legitim. col. 1. Eraſm. à Chokier frater meus tract. de exempt, part. 3. q. 1. nu. 2. & 3 & part. 4. q. vlt nu. 5.* qua de re alibi latius agemus, Deo iuuãte. 6.

Maneat ergò Reges, Principes, & cęteras poteſtates ſeculi, alioſque omnes excõmunicari poſſe quantocũq; priuilegio ſuffultos qui Iuriſdictionẽ vel immunitatẽ Eccleſiaſticã violãt, aut interturbant, aut alia Eccleſiæ iura vſurpant, taleſque Eccleſiaſtica ſepultura, niſi reſipiſcãt priuandos eſſe. Exemplo ſit idẽ Henricus Rex Germaniæ Schiſmaticus, qui quod ſub pœna capitali impediret, quo minus appellationes interponerẽtur ad ſedẽ Apoſtolicam, ab eodem Gregorio VII. anathematis pœna percuſſus fuit, teſte Baronio *in Annal. anno Chriſti* 1084. ac quia in excõmunicatione è viuis in hac ipſa noſtra Ciuitate Leod. anno Regni ſui 50. deceſſerat, vt auctor eſt idẽ Baronius *ſub annũ Chriſti* 1106. *tom.* 12. & D. Chapeaville Canonicus & Vicarius Leodienſis *tom.* 2 *annaliũ. c.* 15. hinc Leodiẽſibus, qui illũ in ſua Eccleſia ſepelierãt, mandauit vt illũ exhumarent, & in loco non cõſecrato deponerent, quia quibus viuis Eccleſia non cõmmnicat, *inquit Baron.* nec etiam mortuis cõmunicare poteſt. Spiram tamen poſtea delatus, caruit Eccleſiaſtica ſepultura. Hic honos ſcilicet merito debetur hoſtibus Eccleſię, ac etiam Iudicibus, qui contra Eccleſiam pugnant, quos ſi in hac Diœceſi hoc tempore decederẽt, vtar verbis 7.

8. *Jurisdictio temporalis longa ſeu immemoriali præſcriptione ſeu cõſuetudine acquiri poteſt, etiam aduerſus Imperatorem,*
9. *Talis conſuetudo habet vim conſtituti, conceſſionis, & priuilegij ſeu aſſenſus Imperatoris.*
10. *Maximè, vbi aſſiſtunt alia adminicula iuris & facti.*
11. *Priuilegium Imperatoris Maximiliani I. Leodienſibus conceſſum.*
12. *Princeps alligatur contractui cum ſubditis inito.*
13. *Taxantur impetrantes mandata Caſſatoria à Camera Spirenſi quibus eluduntur Iudicata Eccleſiaſticorum Iudicum.*
14. *Tales ſunt notoriè excommunicati per Bullam Cœnæ Domini.*
15. *Impedientes Iuriſdictionem Eccleſiaſticam atque etiam recurrentes ad Cancellarias & alios Iudices ſeculares ab iiſque mandata procurant, vel illa exequuntur, ſunt excommunicati in Bulla Cœnæ Domini.*

RVrſum obijciunt qui ſtant à partibus Eccleſiaſticæ Iuriſdictioni aduerſantibus, ab Officialis ſententia inter laicos ſuper re profana lata appellandum eſſe non ad Eccleſiaſticum ſuperiorem, ſed profanũ Iudicem. Nam cum Officialis Leod. Iuriſdictionẽ quã in profanis negotijs & inter perſonas profanas exercet, habeat ſibi demãdatam à Ser.^mo Epiſcopo & Principe Leod. qui Iuriſdictionẽ temporalẽ recognoſcit à Cæſare; ſequi videtur appellandum eſſe ad eundem Cæſarem, & minimè ad Pontificem. Siquidem noti iuris eſt, ab Epiſcopo ſeu Iudice Eccleſiaſtico iudicante in temporalibus ratione feudi aut alterius dignitatis 1.
quam ab Imperatore recognoſcit, ad eundem Imperatorem & non ſuperiorem Eccleſiaſticum eſſe prouocandum Bart. in *l. ſi quando nu. 3. C. de Appell.* vbi ſic inquit; Si aliquis Epiſcopus habeat feudum vel Iuriſdictionem à Principe & iudicat vigore illius Iuriſdictionis, appellabitur ad Principem, non ad Papam, & hoc etiam tenent Canoniſtæ *in cap. 1. de feud.* ita ille.

Verum, Reſpondetur Officialem Leodienſem metiri Iuriſ- 2.
dictionem

dictionem ſuam, tum à ſummo Pontifice, tum à Iure Epiſcopo vigore conſuetudinis præſcriptæ, vel alias competente *text. in cap Romana § debet de appellat. in 6. not. Bald. in auth. ſi quis. litigat. in vlt not. C. de Epiſcop. audien. Iaſ. in l. 2. col. 3. verſ. tertio limita de Iuriſd. om ind.* hancque facultatem ab Epiſcopo Principe non quà Principe, ſed Epiſcopo ei conceſſam.

3. Eccleſiaſtica enim poteſtas eſt dignior poteſtate laica, ſicut aurum plumbo, & ſicut luna lumen ſuum accipit à ſole, ita laica poteſtas ab Eccleſiaſtica ſuam vim accipit. *Nauar. in cap. Nouit. not. 3, nu. 125.* & quando in eadem perſona concurrit multiplex dignitas, attenditur dignior. *Reſtaurus Caſtald. tract. de Imperatore quæſt. 42, nu. 4, Innocent. in cap. ſolitæ de maior. & obed. Iaſ. in l. Imperium. col. 3. ff. de Iuriſd. om. ind.* & in terminis de appellando ab Epiſcopo Duce ad Eccleſiaſticum eleganter tradit Auferius *de poteſt. Eccleſ. ſup. laic. caſ. 19. & 36.*

Accedit, quod Epiſcopus Princeps Leodienſis, quà Princeps
4. transfert Iuriſdictionem temporalem in alios ſeculares Iudices. nimirum Scabinos Leodienſes, qui temporalem Principis Iuriſdictionem accumulatiuè exercēt, & illam à diuis Impp. releuant, & recognoſcunt. Vnde vacante Epiſcopatu, vacat quoque & ceſſat Iuriſdictio illa temporalis Scabinorum, tantiſper dum Iu-
5. riſdictio illa temporalis fuerit per Epiſcopum nouiter Electum ab ipſo Cæſare releuata, & recognita; quod ſecus euenit in Officiali, qui occurrente iuſtitio morte Epiſcopi, non ceſſat in exercitio ſuæ Iuriſdictionis Eccleſiaſticę & temporalis, quā nunquam recognoſcere ab Imperatoribus conſueuit.

Cum autem recognoſcit Epiſcopus Iuriſdictionem, cenſetur facere reſpectu tantum ſui, ſuorumq; Scabinorum, non reſpectu
6. Officialis, qui temporalem Iuriſdictionem liberè, & abſque vlla ſuperioris ſecularis recognitione habet, & exercet, vti ſæpius prænotauimus: à cuius ſententijs in prima & ſecunda inſtantia, quando nimirum à ſuis Commiſſarijs & inferioribus Iudicibus ad ipſum appellatum fuit, iam à quadringentis, & quod excurrit an-

nis, appellari ſolet ad Metropolitanum, vel Nuncium Apoſtolicum, aut S. Sedem, vſuſque iſte interponendarum appellationum multis retroſeculis præſcriptus eſt. explorati autem iuris eſt 7.
Iudicem Eccleſiaſticum Iuriſdictionem temporalem etiam Imperatori competentem longâ præſcriptione & conſuetudine antiquiſſima acquirere poſſe. *Abb. & DD. in c, licet ex ſuſcepto, de foro* 8.
compet. Mandoſ. de inhibit. quæſt. 47 nu. 7, Bald. in lib. 2, C. de ſeruit. & aqua, Caccialup. l. Imperium nu. 43. ff. de Iuriſd. omn. iud. ex quo habeat eiuſmodi immemorialis poſſeſſio vim conſtituti, conceſſionis, & priuilegij, ſeu aſſenſus Cæſareæ ſuæ Majeſtatis, *text.* 9.
apertus in l. hoc iure § ductus aquæ ff. de aqua quotid. & æſtiua c. ſuper quibuſdam §. præterea de verb, ſignif. Gail. tract. de arreſt. Imp. cap. 7, nu. 16. Mynſing. in obſer. cent. 1, obſeruatione 30, etiam ex certa ſcientia cóceſſi, *Weſemb. conſ. 45, nu. 36. & conſ. 60. nu. 1, & 2, part. 2,* quibus ſubſcribit Reynerus Sixtinus Iuriſconſultus Germanus *tract. de Regalibus lib. 1, c. 5, nu.* 151, maximè, vbi adſunt alia cum 10.
iuris ſcripti, tum priuilegiati adminicula iuris & facti, vti multifariam adeſſe in Officiali Leodienſi tam ex prædeductis oſtenſum eſt *per d. c. Romana § debet de appell. in 6.* quam ex priuilegio Imper. Maximiliani 24, Iunij 1518. Leodienſibus in Ciuitate Leodienſi conceſſo his verbis: Omnes libertates, donationes, exemptiones, Statuta, mores, vſus, & conſuetudines (notentur verba) legitimè & rationabiliter inſtitutas, quarũ omnium tenores, perinde ac ſi de verbo ad verbum præſentibus inſertæ forent, pro inſertis, ac ſpecialiter expreſſis habemus, & haberi volumus, motu proprio, ex certa ſcientia, & auctoritate noſtra Romana, Cæſarea ac de eius plenitudine poteſtatis, confirmauimus, approbauimus & renouauimus, ac de nouo quatenus opus eſt conceſſimus. 11.

Atque hoc priuilegiũ quod in contractũ abijt, reuocari non poteſt in præiudiciũ eorum qnibus ius ex eo iam quæſitũ eſt. *Lud. Rom. Conſ. 252, nu. 22,* vbi ſcribit Principem qui contractũ inter ſe, & ſubditum inijt, reuocare ſine cauſa non poſſe *per not. glo. in c. ad Apoſtolica de Re iud. in 6. Iaſ. in l. ſi pecuniam nu 36. Condit ob de cauſ.*

Quæ cum ita ſint, patet quanto impietatis crimine adſtricti ſint qui mandata iſta Caſſatoria ad eludenda plerumque priora Eccleſiaſticorum iudicata in præſentem ruinam & perniciem litigantium impetrant & procurant à Camera Spirenſi, in quos reuera ſeuerè animaduerti deberet, & in ipſos procedi tanquam publicæ pacis perturbatores & priuilegiorum infractores, vt & in nonnullos Aduocatos & Procuratores tanquam periuros ad priuationem ſui muneris, ac iuris Ciuici, quinimò tales ipſo facto in iſtam pœnam incidiſſe publico trium Ordinum patriæ decreto decernendum eſſet, præter excommunicationem notoriam,

14. quam incurrunt Bullæ Cœnæ Domini, à cuius Cenſuris nemo ſe eximere poteſt etiam quacumque dignitatis excellentia vel Regali & Imperatoria præfulgeat *Card. Bellarmin. tract. aduerſus Berclaium cap. 5. Fol. 77. in fi.* Incidunt enim in excommunicationem Cœnæ Domini non ſolum impedientes Iudices Eccleſiaſticos quo minus Iuriſdictione ſua vtantur; ſed etiam recurrentes à Decretis Iudicum Eccleſiaſticorum ad Cancellarias & alios Iudices ſeculares, ab ijſque mandata procurant vel illa exequuntur contra Iudices Eccleſiaſticos, *Vgolinus de cenſuris Pontif. reſeru. parte 2. c. 16. §. 2.*

CAP. XXXI.

Soluitur & alia obiectio quâ dicitur ceſſare præſcriptionem vbi non adeſt ſcientia & patientia Principis contra quem præſcribitur.

SVMMARIVM.

1. *IN acquirendo aliquo ſuperioritatis iure requiritur ſcientia & patientia Domini ad quem pertinet territorium.*
2. *Subditi non poſſunt preſcribere exemptionem à iure ſupremæ prouocationis, ſed benè Papa.*

3. Lite

3. *Licet Vaſallus & Dominus non poſſunt inuicem præſcribere tamen hoc non extenditur ad tertios.*
4. *Papa Iuriſdictionem in terris Imperij præſcibere poteſt, & quidem priuatiuè.*
5. *Superioritas licet ſit impræſcriptibilis, iura tamen Principis ſunt præſcriptibilia.*
6. *Contentioſa Iuriſdictio contra Imperium præſcribi poteſt.*
7. *Prouocatio extrema ad iura Maieſtatis non pertinet.*
8. *Aliquis præſcribere poteſt vt Imperio non ſubſit.*
9. *Imperator Iuriſdictionem habet à populo, licet hodie habeat ab Eccleſia cui fidelitatem promittit.*
10. *Immemorialis conſuetudo tribuit Iuriſdictionem etiam inter Dominum & Vaſallum.*
11. *Quod multo magis obtinet, vbi agitur de iure quærendo Eccleſiæ.*
12. *In præſcribenda Iuriſdictionis exemptione non requiritur Cæſaris ſcientia.*
13. *Vbi de ſcientia Cæſaris dubitatur, imperium quæri poteſt vſu & conſuetudine immemoriali.*
14. *Quod procedit in iјs etiam Regalibus quæ reſeruata ſunt Imperatori.*
15. *Vbi nihil opponitur poteſt etiam omiſſo medio ad Superiorem eiuſdem gradus Iudicem appellari.*
16. *Accedente vſu, & exercitio cum ſcientia & patientia conciliatur initium in formanda quaſi poſſeſſione Iuriſdictionis.*
17. *In conſuetudine, ſeu præſcriptione immemoriali, de cauſa aut titulo non quærendum, ex quo illa habeat vim tituli & priuilegij.*
18. *In præſcribenda Iuriſdictione aduerſus Principem ſufficit Officialium ſcientia.*
19. *Scientia Principis in eiuſmodi præſcriptione minus eſt probanda, etiamſi de eius præiudicio agatur.*
20. *Præſcriptio immemorialis habet vim priuilegij.*

21. *Ex conceſſione libera facta Eccleſiæ, nihil concedenti cenſetur reſeruatum.*
22. *Iuriſdictio cenſetur reſeruata totaliter.*
23. *Poſſeſſio ſeu quaſi ceſſare facit quorumcumque Principum mandata.*
24. *Ne quidem reſcripto Imperiali poſſeſſione ſua quis priuari debet, maximè quando eſt immemorialis.*
25. *Multo magis id obtinere debet in Epiſcopo Principe Leodien.*

1. PArui etiam refert quod nonnulli malè animati in Iuriſdictionem Eccleſiaſticam, afferunt cõſtare debere de ſcientia iſtius præſcriptionis ab ipſo Cæſare, ex quo in acquirendo aliquo ſuperioritatis iure requiratur ſcientia & patientia Domini ad quem pertinet territorium *Petra. de fidei com. quæſt. 12, nu. 298. And. Knichen de ſublimi & Regio territorij iure cap. 8, nu. 127, Bald. in c. 1. nu. 3. Quæ ſunt Regal. Rom. in l. §. denique nu. 5, & ſeq. ff. de aqua plu. arc.*

2. Nam reſpondetur 1. id verum eſſe reſpectu ſubditorum ſeu vaſallorum, qui aduerſus ſuperioris maieſtatem præſcribere non poſſunt exemptionem à iure ſupremæ prouocationis, non autem reſpectu Pontificis qui ius reſcribendi in cauſis prophanis inter merè prophanos, deque ijs cognoſcendi tam per ſe quam ſuos delegatos præſcribere poteſt, *Abb. Feli & alij in c. cum nobis nu. 3. de Præſcript. & in cap. per venerabilem, qui filij ſint legit. Corſet. de poteſt, Reg. quæſt. 101. Oceani vol. 12.*

3. Ratio eſt, quia etiamſi ſupponeretur Vaſallum & Dominum non poſſe inuicem præſcribere, tamen hoc non extenditur ad tertios, ita vt tertius aliquis poſſit directum Dominium aduerſus verum Dominum, ſicut & Vaſalli vtile Dominium per legitimam præſcriptionem acquirere, quia nimirum in tertio ceſſat mutua illa correlatio, quæ eſt inter Dominum & Vaſallum, propter quam inter correlatiuos regulariter excluditur præſcriptio,

ita

ita limitat Modernus Pariſien. *ad conſuet. Pariſien. tit.1.§.7.n.7.&*
11. quod maximè obtinere debet in Papa, qui Iuriſdictionem in 4.
terris Imperij præſcribere poteſt. *Mandoſ. de Inhibit. quæſt 47, nu.7. Caccialup. in l. Imperium nu. 3, ff. de Iuris. omn. Iudicum* & quidem priuatiuè *Menoch. de Præſumpt. lib. 2 præſumpt. 18. nu. 23. verſ. duodecimus eſt caſus, quod ſuſius oſtendimus ſupra cap. xviij.*

Secundò, licet Superioritas ſit impræſcriptibilis, iura tamen 5.
Principis ſunt præſcriptibilia, ita vt contentioſa Iuriſdictio contra Imperium præſcribi poſſit, *Alber. in l. Imperium. 12. col. verſ.* 6.
multum etiam dubitatur. ff. de Iuriſd. om. iud. diuerſa enim ſunt forum ſortiri, & ſubditum eſſe. *Caſtren. conſ. 44, Videtur dicendum* 7.
nu. 5, vol. 1. Rol. à Valle de luc. dot. quæſt. 15, nu. 24. accedit quod prouocatio extrema ad iura maieſtatis non pertinet, ſi credendum Bodino *lib. 2 de Rep. c. vlt. ſub finem.* Imò poteſt quis præ- 8.
ſcribere vt Imperio non ſubſit. *Card. in clem. præſenti 7. q. de Cen.* ergo etiam Iuriſdictio: quia Imperator Iuriſdictionem habet à 9.
populo. *Ang. §. ſi ab hoſtibus. Inſt quib. mod. ius patriæ pot. tol. Feli. in c. cum non liceat nu. 10. de Præſcript.* licet hodie habeat ab Eccleſia, cui fidelitatem promittit. *Feli. d. nu. 50. per Clem. vnic. de Iureiur.*

Tertiò. Reſpondetur, etiamſi regulariter ſublata eſſet præ- 10.
ſcriptio inter Vaſallum & Dominum, non tamen cenſeretur immemorialis, *Roſental. tract. de feud. cap. 9. Concluſ. 97 nu. 37. Mynſinger. Conſ. 48. nu. 9. decad. 5. Modernus Pariſien. ad Conſuetudines tit. 1. § 7. nu. 12.* qui iura prohibitiua interuerſionis, poſſeſſionis & præſcriptionis inter Vaſallum & Dominum limitat, vt non procedant in præſcriptione immemoriali, vtpote quæ habet vim conſtituti, & præſumptionem cuiuſuis iuſti tituli, *vulgata l. 1. §. fin. ff. de aqua plu. arc.* maximè vbi agitur de iure quærendo Ec- 11.
cleſiæ, *cap. Epiſcopum in fi. de præſcript. in 6. Ant. Gab. in communibus opinionibus tit. de præſcriptionibus. concl. 1. nu. 62. Curt. Iun. Conſ. 158. num. 12. quem ſequitur Iaſon in l. Imperium. num. 21. ff. de Iuriſd. om. iud. Boſſuus tit. de Regal. num. 21.*

Ex quibus efficitur, non requiri in præſcribendo Cęſaris ſcien-
12. tiam: quippè quæ etiam tanti temporis lapſu interueniſſe præſumatur, vt poſtea dicemus. Quinimò ex tot annorum, ne dicam ſeculorum, curriculo, non ſubſecuta legitima contradictione, præſumitur patientia & ſciētia, *Menoch conſ. 100. nu. 5. Feli in c. cum non liceat nu. 12. de Præſcript. Milis in Repert. verb. præſcribi an poſſit.* vbi ſcribit, quod quando de patientia Principis dubitatur tunc
13. Imperium quæri poteſt vſu, & conſuetudine tanti temporis cuius initij non exiſtit memoria. Quod procedit in ijs etiam regalibus quæ reſeruata ſunt Imperatori in recognitionem ſupre-
14. mæ poteſtatis eiuſdem, *Roſental d. tract. cap. 4. Ioannes Ferrarius Montanus tract. de feud. lib. 5, cap. 7, verſ. Igitur Regalia. Sixtinus de Regal. lib. 1, cap. 5, nu.* 144, Scribens hanc opinionem receptam eſſe in Camera Spirenſi: Iuris enim eſt perſpicui ſi nihil op-
15. ponatur, poſſe etiam omiſſo medio ad ſuperiorem eiuſdem gradus Iudicem appellari, quia ſic videntur partes conſentire, & Iuriſdictionem prorogare, *Philip. Franc. in cap. dilecti, de Appellat.*
16. *Mynſing. lib. 1, obſer. cam. obſer. 67, in fi.* vbi dicit idem eſſe ſi conſuetudo extaret appellandi omiſſo medio, quia valet appellatio, auctoritate conſuetudinis.

Accedente igitur vſu & exercitio cum ſcientia & patientia, conciliatur initium in formanda quaſi poſſeſſione Iuriſdictionis
17. cuiuſcumque, *Knichen d. tract. c. 3. nu. 133. & 143.* vbi dicit in conſuetudine ſeu præſcriptione immemoriali de cauſa aut titulo non quærendum: quia patientia ſuperioris iuſtam cauſam præſupponit *l. 6. §. 1. ff. de acq. hared. & l. filius vlt. ff. de Petit. hared. Pet. de Anchor. Conſ. 142. nu. 2.* Imò expreſſæ conceſſioni, priuilegio, tituloque æquiparatur, eiuſve auctoritatem tribuit. *Franciſ. Vegius conſ. 20. nu. 5. Valaſc, quaſt. 8. nu. 36. de Iure Emphi.* ſuffi-
18. citque Officialium ſcientia & patientia. *Beccius conſ. 15. nu. 8. Raudenſ. reſp. 3. nu. 12. & ſeq.* Nam tam longus vſus præſumitur iuſtus, ex quo non conſtat de oppoſito. *Milis in Repert. verbo, præ-*

ſcribi

ſcribi an poſſit merum Imperium. Roſental. de feudis concluſ. 3. & cap. 5. cap. 4. concluſ. 16. vbi ſcribit ex cõmuni recepta, & veriori opinione ne quidem ſcientiam Imperatoris probandam eſſe: quia effluxo tempore immemoriali, Imperatoris ſcientia præſumitur, etiamſi de eius præiudicio agatur. 19.

Accedit quod hæc præſcriptio vim priuilegij ex certa ſcientia conceſſa habere dicatur, *Alex. conſil. 6, lib. 1, Curt. iun. conſil. 158. nu. 12. quem ſequitur Iaſ. in l. Imperium nu. 20, ff. de Iuriſd. Ægid. Boſſ. c. de Regal. nu. 21, Balb. de Preſcript. pag. 2. part. 5, pr. q. 3, Alex. conſ. 6, nu. 4, lib. 1. & conſ. 496, nu. 5, Grauetta conſ. 54. nu. 8, Rol. à Valle conſ. 91, nu. 15, vol. 2, Aut. Gabriel tract. com. concluſ. tit. de Preſcript. nu. 61, lib. 5.* præſertim cum titulum habeat ex libera conceſſione & donatione Imperatoris, vti ex Reliuio Adolphi Epiſcopi Leodienſis, ante 300. & quod excurrit annos, facto, quod in cap. xvij. inſertum eſt, conuincitur. 20.

Iuris eſt autem explorati ex conceſſione libera facta Eccleſiæ nihil concedenti cenſeri reſeruatũ, *Barbat. in c. verum, de foro cõpet. nu. 69, Card. Tuſchus tract. concluſ. 41, nu. 40.* vbi etiã ex Feli. *in cap. ſolita nu. 4, verſ. quantum, de maior. & obed.* dicit quod in dubio cenſetur Iuriſdictio conceſſa Eccleſiæ totaliter; Idem ſentit Io. And. *in addit. ad Specul. tit. de Iuriſd. om. iud. incip. Vidiſti duas. Abb. in c. veniens, de accuſat. alia eiuſdem farinæ argumenta videantur ſupra cap. xviij in fine.* 21. 22.

Vtcumque ſit, Epiſcopus Princeps Leodienſis ſaltem ſua poſſeſſione priuari non deberet: quia poſſeſſio ſeu quaſi, facit etiam ſilere quorumcumque Principum mandata & Reſcripta, *Weſemb. Conſ. 60, nu. 2. & 3. part. 3,* adeò vt ne quidem Reſcripto Imperiali quis in poſſeſſione ſua turbari, multo minus ea priuari debeat, *l. fin. C. ſi per vim, vel alio. c. 2. de ſequaſt. poſſeſſ. & fruct. Gail. lib. 1, obſer. 147, nu. 2,* præſertim vbi immemorialis eſt, quæ ſufficientem inducit tituli probationem. *Couar lib. 2. Var. Reſol. cap 17, nu. 5, in fi:* accedente etiam Regalium conceſſione quam Imperator facit 23. 24.

Principi Epiſcopo Leodienſi nouiter Electo. Nam per eam cenſetur omnem Iuriſdictionem à ſe abdicare *Roſental. d. tract. de feud. lib. 5, concluſ. 14, nu. 2, de quo ſupra diximus proprio capite, vti latius ſupra oſtendimus cap. xvij, & xviij.*

CAP. XXXII.

Alia inſuper obiectio tollitur, quâ dicitur Officialem Leodien. habere ab Imperatore in feudum ſuam Iuriſdictionem.

SVMMARIVM.

1. *A Sententia Iudicis Eccleſiaſtici habentis Jurisdictionem in feudum, appellatur ad Dominum feudi etiam laicum.*
2. *Talis iuriſdictio cenſetur data cumulatiuè.*
3. *Donatio facta Eccleſiæ ab Jmperatore eſt interpretanda in eius præiudicium, ita vt priuatiuè conceſſa videatur iuriſdictio.*
4. *Juriſdictio laica tranſlata in Eccleſiaſticum fit Eccleſiaſtica.*
5. *Per ſententiam Pauli II. declaratur Leodienſibus competere omnimodam Iuriſdictionem tam in ſpiritualibus, quam temporalibus.*
6. *Immemorialis conſuetudo habet vim priuilegij & tituli.*
7. *Poſitiua conſuetudo vel praſcriptio aſſignant iuriſdictionem.*
8. *Maximè vbi adeſt prorogatio.*
9. *Cauſa ſemel prorogata coram Iudice Eccleſiaſtico ſemper manet Eccleſiaſtica in quacumque inſtantia.*
10. *Appellationes interpoſitæ à ſententijs D. Officialis Leodien. & aliorum Iudicum Apoſtolicorum ad Cameram Spirenſem de iure & conſuetudine non ſubſiſtunt.*
11. *Appellatio interpoſita omiſſo medio remittenda eſt expenſis appellantis: quod fallit in Papa, qui omiſſo medio appellari poteſt.*

Tra-

TRalatium eſt à ſententia Iudicis Eccleſiaſtici habentis Iuriſdictionem in feudum, debere appellari ad Dominum 1.
feudi illud concedentem etiamſi ille ſit ſecularis, *Abb. in cap. fin. in fi. nu. 5. de Delict. puer. Ant. Capijc. deciſ. Neapol. 137. incip. in cauſa Iuriſdictionis. Decius in Rub. de appellat. col. pen. & fin. verſ. ſexto quæritur*, vbi ſcribit, quod ſi ab Epiſcopo fertur ſententia in cauſa feudi appellatur ad ſuperiorem feudi etiam laicum non autem ad Eccleſiaſticum. Porrò talis Iuriſdictio cenſetur data accu- 2.
mulatiuè non priuatiuè. *Tho. Grammat. deciſ. 30, incip. in cauſa excellentis. nu. 1, & 3, & Voto 28. Ludo. Roman. conſ. 393. Albert Brung. conſ. 47. nu. 5. Bart. in l. 1, not. 1 de offic. præſ.*

Verum reſpondeo illud non obtinere in Officiali Leodienſi, tum quia is non recognoſcit Iuriſdictionem ſuam temporalem in feudum ab Imperatore ex quo ipſius donatio fuerit ſimplex & libera, vt patet ſupra cap. 16, & 17, ex Reliuij formula Guidonis Epiſcopi Leodienſis, ibi, *de liberalitate Regia &c, conceſſimus.* & aliorum anteceſſorum, tum quia donatio facta Eccleſiæ ab Im-
peratore eſt interpretanda in eius præiudicium ita vt priuatiuè 3.
conceſſa videatur, *Gratianus diſcept. foren. tom 1, cap. 154, n. 35, & ſeq. Roland. conſ. 85, nu. 18, Cephal. conſ. 369, nu. 73*, quod & multis argumentis & auctoritatibus iuris petitis à Farinacio, *conſ. 198, nu. 6. ſuperius cap. 17, & 20*, probauimus: tum quia Iuriſdictio laica
transſlata in Eccleſiaſticos, fit Eccleſiaſtica *Feli. in c. licet 10, nu. 1,* 4.
in fi. de foro comp. fol. 37, & in terminis *in cap. Solitæ nu. 4, de Maiorit. & obed.* & ibi idem Feli, vbi dicit quod quãdo bona ſunt tranſlata in Eccleſiam, tunc ab Epiſcopo iudicante appelletur ad Archiepiſcopum, & non ad Iudicem ſecularem.

Confirmantur prædicta per ſententiam Pauli ſecundi *anno* 5.
Christi 1466. quia declaratur Leodienſibus competere omnimodam Iuriſdictionem, tam in Spiritualibus, quam in temporalibus, *vti ſupra cap. 16. in fine oſtendimus.*

Sed quicquid ſit, de iure exploratiſſimum eſt ex inueterata &

immac-

6. immemoriali conſuetudine, quæ vim habet tituli & priuilegij *l. 1, § fin. ibi DD. ff. de aqua plu. arcen. Ceuall. tract. de Vi & vi arm. in Proem. cap.* 10. *nu* 26. & 30. cauſſas profanas eſſe de foro Curiæ Epiſcopalis, quæ cauſſæ etiam per appellationem deuoluuntur ad Superiores Eccleſiaſticos nimirum Metropolitanũ, vel S. Sedem, illiuſve Nuncios miſſos vel mittẽdos. Et pro hac parte
7. ſtat Regula, quod poſitiua conſuetudo vel præſcriptio aſſignant Iuriſdictionem. *Couar. in cap, poſſeſſor part.* 2, § 3, *nu.* 3, & *ſeq. de Reg. iur. in* 6, *Roman. & Imol. in d. § fin. text. in l. Vnica C. de diuerſ.*
8. *offic. lib.* 12, *cap. Cum contingat ibi DD. de offi. deleg. lib.* 1. Maximè vbi accedit prorogatio *Cuiacius in Parat. Cod. tit. de Epiſcop. audien. ibi niſi inter conſentientes cuius Cuiacij inibi dictis alibi reſpondebimus. Wameſ. conſ.* 67, *nu.* 7. *de Iudic.* nam cauſa ſemel prorogata coram Iudice Eccleſiaſtico, ſemper manet Eccleſiaſtica, & per ſolum
9. Iudicem Eccleſiaſticum cognoſcenda in quacumque Inſtantia, *eleg. Wameſ. d. conſ,* 67. *nu.* 8, *de Iudic, vol* 1. quod latius ſupra proprio cap. xxvj. oſtendimus.

10. Ex quo ſequitur appellationes interpoſitas à ſententijs D. Officialis Leodieñ nec non aliorum Iudicum Apoſtolicorum ad Cameram Cæſaream de iure & conſuetudine non ſubſiſtere, non obſtante qualitate cauſæ profanæ; & mandata caſſatoria nullo iure, nullaque ratione defendi poſſe *d. l. Vnica, & ibi. DD. ſupra citati*, præſertim quando per ſaltum appellatur.

Nam dato, ſed nullo modo conceſſo, quod à ſententia Officialis lata inter profanos & de re profana, ad ſuperiorem ſecularem, appellandum eſſet, adhuc tamen recta appellari non poſſet ad Cameram, ſed gradatim ad Concilium ordinarium, quod eſt Iudex ſecundæ inſtantiæ, & demum à Concilio ad Cameram & quidem in ijs duntaxat cauſis quæ taxam excedunt, vti ſupra cap.
11. 25. memorauimus. Et in tali euentu appellatio interpoſita omiſſo medio remittenda eſt expenſis appellantis ad Iudicem ſuperiorem illius qui iudicauit. *l. Imperatores, ff. de appellat. Frãciſ. Mingon.*

ad Conſuet. Andegauenſes.part. 2. tit. Des preuentions. art. 65. nu. 24. fol. 27, quod fallit in Papa, qui omiſſis medijs appellari poteſt. *cap. ſi duobus c. ſollicitudinem. de appellat. Wameſ. conſ.* 174. *nu.* 2. *de appellat. & conſil* 175. *nu.* 3. *d.tit.*

CAP. XXXIII.

Reſpondetur nonnullis obiectionibus Conſiſtorij Spirenſis.

SVMMARIVM.

1. *PRoponuntur ſex querimoniarum Capita Dominorum de Camera contra Nuncios Apoſtolicos, & Eccleſiaſticam Iuriſdictionem, quibus reſpondetur.*
2. *Qui iure ſuo vtitur nemini facit iniuriam.*
3. *Territorio eſt annexa iuriſdictio, & illo conceſſo hæc etiam data cenſetur.*
4. *Gradatim appellandum eſt ad Iudices ſuperiores Eccleſiaſticos.*
5. *Canones ac Concilium Triden. præſcribit tempus finiendarum litium.*
6. *Lites viuaces & immortales in Camera, teſte Mindano.*
7. *Intereſt Reip. lites non protrahi.*
8. *Cauſæ non finitæ intra tempus fatale, pro deſertis habentur.*
9. *Tempus Fatale non currit in Camera.*
10. *Iuriſdictio confunditur ſi ab vna poteſtate ad aliam per ſaltum appelletur.*
11. *Intereſſe pecuniarum Cæſaris nullum ſubeſt ſi cauſæ per appellationem ab Eccleſiaſticis Iudicibus ad alios ſuperiores item Eccleſiaſticos interponantur.*
12. *Camera Spirenſis cur non debeat relaxare Mandata Caſſatoria contra ſententias à Iudicibus Eccleſiaſticis latas:*
13. *Exceptio conſuetudinis præſcriptæ attenditur in Camera.*

V 14. Cnt-

14. *Conſtitutio Imperij edita anno 1555. tribuit Ordinarijs locorum Iuriſdictionem.*

15. *Exceptio firmat Regulam in caſibus non exceptis.*

16. *Conſuetudines appellandi in patria Leodienſi confirmat inuictiſſimus Imperator Maximilianus.*

17. *Imperator eſt tutor, defenſor, & protector Pontificum & iurium S. R. Eccleſiæ.*

18. *Nouum inuentum non eſt appellare à ſententijs Iudicum Eccleſiaſticorum, Romam.*

19. *Cæſarum Conſtitutiones ad Iuriſdictionem Eccleſiaſticam extendi non poſſunt.*

20. *Conſeruator inhibere non poteſt Iudici Laico in cauſis profanis inter merè profanos.*

21. *Conſeruatores ſunt delegati Papæ.*

22. *Omni æuo & ex omnibus Orbis prouincijs appillationes ad Sedem Apoſtolicam delatæ ſunt.*

23. *Hiſpania regnum Saracenis traditum non quia in fide, ſed Iuriſdictione à S. Sede defecerat.*

24. *Principes Eccleſiaſticam Iuriſdictionem opprimentes Imperiorum ſuorum ruinam arceſſunt.*

AD litteras ſuæ Cæſareæ Maieſtatis de data 26. octobris 1625. quibus conqueruntur Domini Cameraliſtæ.

1. 1. Quod Nuncius Apoſtolicus in Archiepiſcopatu Colonienſi & Epiſcopatu Leodienſi tam ciuiles quam criminales cauſas apud illorum Officiales introductas per viam appellationis ad ſe attrahere in detrimentum ſuæ Cæſareæ Maieſtatis, & quater, quinquies, ſexies & amplius, Eccleſiaſticis perſonis ſubdelegare committereque non deſinit, & exinde Romæ vbi eiuſdem ſtatus perſonis per non pauciores inſtantias cauſæ committuntur, ac pluribus æuis ventilantur.

2. Vnde fit vt negotia tot inſtantijs & commiſſionibus multorum

rum annorum ſpacio indeciſa detineantur, ac ſubditi Romani Imperij multiplicatis litibus bonis ſuis exuantur, Iuriſdictiones confundantur, & in ciuilibus & profanis rebus appellare ad Nuncium, & S. Sedem, ibidemque litigare cogantur, pecuniæ etiam extrà Imperium & Germaniam deferantur, obedientes & fideles Imperij à ſua debita deuotione abſtrahantur, ſuæ Cęſareæ Maieſtatis reputatio, & celſitudo tollitur, aut certè imminuitur.

3. Ac vt Nuncij Apoſtolici ſuam Iuriſdictionē in Imperium vlterius extendant, conati ſunt in Epiſcopatu Leodienſi nuper à ſua ſanctitate Conſeruatorias litteras die 30, Auguſti 1625, obtinere, per quas tam in ciuilibus, profanis & mixtis, quam ſpiritualibus cauſis ab Officiali ad Nuncium & gradatim Romam à directò contra conceſſiones inclytæ memoriæ Maximiliani I. de data 24, Iunij 1518, & Caroli V. de data 27, Iulij 1521, appellare cuilibet innoxiè licitum eſſet.

4. Summoperè timendum eſſe, quod ſi Papalibus Nuncijs & Officialibus, tot reſpectus Romano Imperio ſubſtrahere permittatur, id apud multos Imperij Status inequales opiniones & cogitationes excitaturum eſt.

5. Hinc præueniendo dicta mala, cenſent Domini de Camera iuxta Caroli V. Inhibitiones de Conſeruatorijs à ſua ſanctitate emanatis nullam Iuriſdictionem ſeu cognitionem Eccleſiaſticos Iudices prætendere poſſe, & Cæſaream Iuriſdictionem mandatis pœnalibus defendendam, quemadmodum pro intereſſe ſuæ Cæſareæ Maieſtatis ipſi tenentur.

6. Quinimò, ex Conſtitutione moderni Cæſaris inuictiſſimi Ferdinandi II. inſtante illius fiſco die 7. Ianuarij 1626. conſtat conformiter cum Carolo V. prouiſum ac mandatum, quod omnes & ſinguli ſubditi & incolæ Patriæ Leodienſis, debeant coram ſuo proprio Iudice, ac Iuſtitia ordinaria ſpirituali, vel ſeculari tractari, iurique ſtare, & Actores forum ordinarium Reorum ſequi, quodque nulli Conſeruatores, aut alij quicumque Iudices ſeu

Executores vigore Conſeruatoriarum, aut Reſcriptorum quorumlibet, poſſint aut debeant aliquam cognitionem Iuriſdictionemque ſeu executionem in cauſis profanis, realibus, vel feudalibus, inter & contra perſonas laicas ſuſcipere, vel exercere, caſſatque & reuocat quaſcumque litteras Conſeruatorias in præiudicium Imperij procuratas.

Hæc ſunt præcipua querimoniarum capita, quibus nonnulli
1. Cameræ Conſcripti, tanquam Aiacis clypeo vtuntur aduerſus Eccleſiaſticorum Iuriſdictionem temporalem, quibus neceſſario reſpondendum eſt, ne ſi ſilentio prætereamus, vel illas fateri, vel probrum Eccleſiaſticis illatum admittere videamur. Hoc ſenſu „ inquiebat S. Auguſtinus *lib.* 11, *de ciuitate Dei, cap. ix.* Iudicis ac „ Magiſtratuum diſceptationibus legitimis propoſitam vitam, non „ poëtarum ingenijs, habere debemus: nec probrum audire, niſi " ea lege vt reſpondere liceat & iudicio defendere.

2. Ad primum itaque reſpondeo cum illo vulgari iuris axiomate: Qui iure ſuo vtitur nemini facere iniuriã. Si Illuſtriſſimi & Reuerendiſſimi Domini Nuncij Apoſtolici ad inferiores partes Rheni à S. Sede miſſi committant ſœpius appellationum cauſas à ſententijs per Officiales Epiſcoporum Principum Electorum Germaniæ latis, perſonis in Eccleſiaſtica dignitate conſtitutis, faciunt quod ſui muneris eſt, vtendo iure quod competit Epiſcopis ter-
3. ritorium habentibus, cui territorio annexa eſt iuriſdictio, teſte Valaſc. *de iure Emphyt.* 1719. *nu.* 21. *& ſeqq.* quam exercere poſſunt in omnes ſubditos, & in omnes territorij ſui res ſingulas, & in omnes exortas cauſarum ſpecies, tam Eccleſiaſticas, ciuiles, & pecuniarias, quam criminales, tam reales, quam perſonales, tam petitorij, quam poſſeſſorij Iudicij, vt ſupra multoties oſtendimus. Nam conceſſo territorio conceſſa etiam cenſetur Iuriſdictio, cum territorium referatur ad iuriſdictionem *l. Pupillus* §. *territorium l. Princeps. ff de verb. ſignif. cap. tum Epiſcopus de off. ord.*
4. *cap. Romana*, §. *debet. de appellat. in 6.* vbi reſpondet Pontifex, debere

bere appellari ab Epiſcopis in cauſis in quibus Iuriſdictionem temporalem exercent, ad Archiepiſcopos, & ſic gradatim appellandum ſit ad Iudices ſuperiores Eccleſiaſticos *l. Imperatores. ff. de appellat. l. præcipimus, ff. eod. cap. Anteriorum. 26. q. 6.* Nimirum à tribunali Eccleſiaſtico ad aliud, etiam in cauſis profanis, & inter profanos, vt latius oſtendi ſupra cap. xij. maximè vbi conſuetudo adminiculatur, vt hic, quæ ita antiqua eſt, vt omnem omninò hominum memoriam ſuperet, imò videatur cum ſede Epiſcopali Leodienſi & Archiepiſcopali Colonienſi originem ſumpſiſſe, ſub quarum erectione vigebat conſtitutio Caroli magni ad Ablanium Præfectum de qua ſupra cap. vj.

Cæterum quod dicitur cumulari plures inſtantias cauſarum coram Iudicibus Eccleſiaſticis, nullam meretur conſiderationem 5.
cum Sacri Canones, *c. finem litibus & c. fin. de dolo & contum. c. 2. de re iud. c. conſtitutus. de Procurat.* & S. Concilium Tridentinum *ſeſſ. 24. cap. 20. de Reform.* impediat litium protelationes: ſtatuit enim cauſas omnes ad forum Eccleſiaſticum quomodolibet pertinentes in prima inſtantia coram Ordinarijs locorum duntaxat cognoſcendas: atque omninò ſaltem infra biennium à die motæ litis terminandas: alioquin poſt id ſpacium liberum ſit partibus vel alteri illarum, Iudices ſuperiores, alias tamen competentes, adire, qui cauſam in eo ſtatu aſſumant & quamprimum terminari curent. Et in ſeſſ. 25. c. 10. eadem Sancta Synodus admonet tam Ordinarios, quam alios quoſcumque Iudices, vt terminandis cauſis quanta fieri poterit breuitate ſtudeant, ac litigatorum artibus quacumque ratione occurrant. Neque vero eſt tanta litium re- 6.
mora qualem non ſatis æquo penicillo depingunt Cameræ conſulti, quin præ dilationibus ibi concedi ſolitis & litibus viuacibus vt ipſemet Mindanus loquitur, *lib. 2. de proceſſibus & mand. in Camer. extrah. lib. 2. cap. 27. nu. 6.* nullæ debeant dici in Conſiſtorijs Eccleſiaſticis protelationes, cum exactè ſeruetur Clemen. vt calumnijs de ſent. & re iud. nec non aliæ Pontificum

Conſtitutiones ſupra citatæ.

7 Ad ſecundam reſpondetur Reipublicæ quidem intereſſe, lites non protrahi. *l. quidã exiſtimauerunt. ff. ſi cert. pet.* verũ negamus, per appellationes ad Iudices Pontificios protelari lites vltra bienniũ,
8. quod eſt fatale proſequendæ & introducendæ appellationis à iure ſtatutum, quo exacto niſi de impedimentis legitime doceatur, cauſa habetur pro deſerta, & ſententia à qua tranſit in rem iudicatam. *text. in Auth. Ei qui. C. de Temp. appell. & in l. fin. §. illud C. eod. tit. cap. oblatæ. §. licet igitur. & in cap. cum ſit Romana, de*
9. *appellatio. ibi Abb. & alij.* quod tamen tempus fatale non currit in Camera *And. Gail. lib. 1. obſer. Camer. cap. 128. nu. 30.*

Cæterũ quod Domini Cameriſtæ dicunt confundi Iuriſdictiones per eiuſmodi appellationes, retorquendo; Reſpondemus ordinem Iudiciarium planè confundi ſi ab vna poteſtate ad aliam per ſaltum appelletur, *d. cap. Anteriorum. cap. dilecti de appellationibus. Pet. Gregorij de appellatio. lib. 5. cap. 9. nu.* 11. quod accideret ſi ab Eccleſiaſtico Iudice ad ſecularem appellaretur vt diximus. ſupra cap. xvij.

Multo minus releuans eſt quod additur, pecunias extra Impe-
10. rium & Germaniam deferri: quia notum eſt Illuſtriſſimos Nuncios Apoſtolicos quidquid honorarij percipiunt in cognoſcendis cauſis, id ex facili in ijſdem partibus præter penſiones quas à S. Sede accipiunt quin & patrimoniales cenſus inſumere, idemque dicendum de Iudicibus delegatis qui vel Leodij, vel Coloniæ reſidentiam & domicilium fouent.

Porrò, quod ſubijcitur obedientes & fideles Imperij à debita deuotione quam Cæſari debent abſtrahi, id à vero alienum videtur, cum nũquam animaduerſum ſit Leodienſes ex eiuſmodi prouocationibus ad ſuperiores Eccleſiaſticos Cæſaris obedientiam excuſſiſſe, prout quoque nullum videtur relucêre Cæſareæ ſuæ Majeſtati eiuſve auctoritati præiudicium ſi cauſæ iſtæ ciuiles & profanæ inter merè profanos, coram Officiali Leodieñ in-

tentatæ per appellationem interponantur coram Iudicibus Eccleſiaſticis: nam ſi pecuniarium intereſſe conſideremus cum in 11.
prima & ſecunda iuſtantia non cognoſcat Cæſar eiuſve Conſiſtorium, in tertia verò cum ex 100. aut 200. cauſis non ſit vna cuius ſumma taxam ordinatam excedat mille ducatorum auri in realibus, & 600. in perſonalibus, equidem non video qua in re grauetur Cæſar.

Vt ſanè admiratione digna res eſt, quo iure Conſiſtorium Spirenſe ad quod alioqui ceu ad ſacram Iuſtitiæ anchoram litigatores in certis cauſis recurrere ſolent, poſtquam ipſi pluribus annis diuerſos litium anfractus experti & ijs fatigati ad inediamque redacti mandata pœnalia ſine clauſula, caſſatoria & inhibitoria contra iuris formam, contra auctoritatem S. Sedis, & illius Nunciorum in partibus Rhenanis exiſtentium in re Iuriſdictionis Eccle- 12.
ſiaſticæ multis retro ſæculis ante Conſiſtorium ſtabilitæ, ſpretis etiam nedum ſacris Eccleſiæ ac Bullæ Cœnæ Domini cenſuris, verum etiam Conſtitutionibus Arcadij & Honorij Impp. in l. 9. C. de Epiſc. aud. & Caroli Magni, ſupra cap. vj. relata nec non priuilegij longiſſima conſuetudine acquiſitis contra illos relaxet, non ſine Prouinciarum & Ciuitatum querimonijs & obtrectationibus, pauperum etiam execrationibus & maledictis, & re vera nollet aut deberet Camera Imperialis iura Eccleſiæ multimodis à Cæſare & Principibus Chriſtianis agnita diſſoluere ac infringere per eiuſmodi mandata caſſatoria. Deciſ. Cameræ lib. 10. deciſ. 63. ſi benè & competenter informata eſſet de Iuribus Eccleſiæ Leodien̄ & exceptione dictæ notoriæ conſuetudinis multis ante actis ſeculis præſcriptæ. Nam non ita pridem in cauſa Gertrudis 13.
de Fleron contra Abbatiſſam & Conuentū Vallis noſtræ Dominæ prope Huum anno videlicet 1626. Martij 17. & in alia Pollar, contra Viller Leodien̄, & ſuperioribus annis nimirum 1594. Auguſti 24. in alia appellationis cauſa inter Adolphum von Detz contra Hubertum von Buchel à Decano SS. Apoſtolorum Colonien.

Ionien. Iudice Apoſtolicè delegato ad dictam Cameram interpoſitæ. Denique in alia appellationis cauſa anno 1587. inter Franciſcum Henſe appellantem, contra Ioannem Delen Treuirenſes, admiſſa fuit dicta exceptio conſuetudinis, & reuocati proceſſus cum inhibitione, atque adeo mandata caſſatoria circumducta, cauſæque & partes remiſſæ vel ad Officiales, vel Iudices Pontificios, maximè vbi conſtabat partes coram ijs prorogaſſe, quo caſu res eſt extra omnem diſputationis aleam, *Wintzlerus tract. de Iuriſd. Epiſcoporum Germaniæ cap. 42.*

Et quidni admitterentur eiuſmodi exceptiones ac remitterētur
14. cauſæ ad proprios Eccleſiaſticos Iudices? ex quo in Conſtitutione Imperij edita anno 1555. de pacificatione religionis inter alia ſtatuatur quod contra Imperij Status qui Auguſtanæ ſunt confeſſionis Eccleſiaſtica Iuriſdictio exerceri non debeat in cauſis religionem ipſorum & Eccleſiarum ordinationes, cærimonias & miniſterium concernentibus; ſed in alijs caſibus & cauſis exerceri poterit Eccleſiaſtica Iuriſdictio per Archiepiſcopos, Epiſcopos alioſque Prælatos, prout in ſingulis locis conſuetudine, (notate) receptum eſt, & in exercitio & poſſeſſione reperiuntur. Quæ verba cum ſint generalia, & exceptio firmet regulam in caſibus
15. non exceptis, *l. In his & ibi DD. ff. de leg.* non poterunt reſtringi ad cauſas primæ Inſtantiæ, ſed comprehendunt etiam cauſas appellationum in quibus eadem conſuetudo reperitur.

Denique non officiunt Cæſarum priuilegia ſupra in obiectione tertia Magnificorum Dominorum Aſſeſſorum mentionata, quia ſtatuunt duntaxat à ſententijs Concilij ordinarij Leodienſis in cauſis taxam excedentibus latis, Cameram Spirenſem appellandum eſſe, neque quicquam decernunt de ſententijs D. Officialis latis in cauſis profanis & inter merè profanos, ita vt cenſeantur reliquiſſe ſententias illas, ſeu appellationes ab illis interpoſitas
16. in terminis ſæpe memoratæ conſuetudinis omnem hominum memoriam ſuperantis, quas conſuetudines, vt & alios vſus, mores

& ſtatuta

& ſtatuta confirmauit Imper. Maximilianus I. 24. Iunij 1518. nec dubium quin Auguſtiſſimus Inuictiſſimuſque Ferdinandus Imperator modernus pro ſua ſingulari & toto terrarum orbe celebri pietate & admirabili affectu erga Romanam Eccleſiam, extra quam non eſt ſalus, intendat etiam illa confirmare & pro confirmatis habere, preſertim cum ſit tutor, defenſor, & protector 17.
Pontificum ſucceſſorum Petri, iuriumque & poſſeſſionum eiuſdem S. R. Eccleſiæ vti latius oſtendit R. P. Azorius *Inſtit. Moral. part. 2. cap. 6, lib, 10. D. Wameſ. Cent. 1. Conſ. 12. nu. 8.* & nos alibi ad Preces primarias, *Sectio. 1. verbo Aduocatum.*

Ad tertiam & reliquos articulos, reſpondetur non eſſe nouum inuentum appellare à ſententijs Iudicum Eccleſiaſticorum 18.
etiam in cauſis profanis, & inter profanos latis Romam ad Chriſti Vicarium, vti ſuprà multoties oſtenſum eſt, cum etiam videamus Ethnicorum æuo appellationes è Germania Romam deuolutas, vti liquet ex l. Non putabam 48. ff. de condit. & demonſtrat.

Cæterum, quoad Conſeruatores Eccleſiaſticos, à quibus videntur Imperatores Maximilianus, & Carolus V. ſupranominati exemiſſe ſuos ſubditos, ne ſcilicet coram dictis Conſeruatoribus in cauſis profanis conuenirentur, dicimus eiuſmodi priuilegia nō poſſe officere Iuriſdictioni Eccleſiaſticæ, quo minus exempti in cauſis à Iure permiſſis, aut etiam mixti fori ad ſuum Conſeruatorem recurrere poſſint: Cum Cæſarum conſtitutiones ad Iu- 19.
riſdictionem Eccleſiaſticam extendi non poſſint, teſte Ignatio Lopez, *in tract, crim. Canonica. cap. 3. verſ. vndè ex illa*, ita vt non obſtantibus eiuſmodi priuilegijs, liberum ſit, exemptis in cauſis violentiarum & iniuriarum, perſonis, & rebus ſuis illatarum, recurrere ad ſuum Conſeruatorem, *c. 1. & cap. fin. de priuileg. in 6. vti notat Eraſmus à Chokier frater meus, in ſuo tract. de Exempt. tom. 2. parte 1. quæſt. 116. pag. 293.* qui tamen non poteſt inhibere Iu- 20.
dicibus Laicis, qui aditi ſunt ſuper cauſis profanis inter merè pro-

ſanos: quia ſicuti Papa directè id non poteſt. *Card. Bellarmin. de*
21. *Controuerſijs fidei lib. 5. cap. 6. in fin. Nauar. in repetit. cap. Nouit. de Iudicijs*: ita neque Conſeruatores, qui ſunt Papæ delegati, *c. 1. in fi. de off. deleg.*

Verùm nodus in eo non conſiſtit: ſed an Iuriſdictio ciuilis in cauſis videlicet profanis inter merè profanos & laicos, ſit Officialibus Epiſcoporũ Principum, maximè Electorum Germaniæ permiſſa, & an appellationes ab illorum ſententijs ex commiſſione Nunciorum Apoſtolicorum, vel Papæ ad Eccleſiaſticos deuolui poſſint, quod hoc ipſo opuſculo multis rationibus affirmatiue oſtendimus & exemplis ab omni æuo petitis confirmauimus.

Nam Apoſtolica auctoritas adeò viguit omni æuo, veluti teſtatur illuſtriſſimus Cardin. Baron. *an. Chriſti 602. tom. 8.* vt neque bella, neque alia incommoda retinere potuerint homines, quo
22. minus tam ab Oriente, quam Occidente, etiam ex tranſmarinis Eccleſijs, appellationes & alia Iudicia deferrentur ad ſedem Apoſtolicam. Et ſi quæ Prouinciæ fortaſſis ſe à Iuriſdictione S. Sedis ſubſtraxerunt, impunè illis non ceſſit.

Hinc legimus Dominum Deum tradidiſſe Hiſpaniæ Reg-
23. num Saracenis, non quia in fide, ſed Iuriſdictione à S. Sede defecerat. *Baron. in Annal. an. Chriſti 701.* Vnde intelligant Principes (loquor verbis Baronij) quàm malè ſibi, ſuiſque Regnis conſulant, qui Eccleſiæ iura tollere, vel imminuere conantur, quod ipſum repetit rurſum alijs in locis *in Anno.* 1100. *nu. 34.* item 1104. *nu.* 14. anno. 1148. *nu.* 47. vbi oſtendit Principes opprimendo
24. Eccleſiaſticam Iuriſdictionem Regnorum ſuorum interitum & amiſſionem arceſſere: quod etiam in vſurpatione aliorum iurium & bonorum Eccleſiæ accidere proxima hac ſecunda parte oſtendemus & exemplis confirmabimus.

VIN-

VINDICIARVM LIBERTATIS ECCLESIASTICÆ,

PARS SECVNDA.

Contra Impios Eccleſiæ Maſtyges, illius bona ac iura vſurpantes.

CAP. I.

Bona Eccleſiæ in quotuplici differentia. Qualia tempore primitiuæ Eccleſiæ. De Conſtantini Imp. donatione.

SVMMARIVM

1. *Bona tempore naſcentis Eccleſiæ in duplici fuere differentia.*
2. *Conſtitutio Vrbani II. vetantis infeudari bona Eccleſiaſtica.*
3. *Diſcutitur quæſtio de validitate donationis Conſtantini Magni.*
4. *Ante donationem Conſtantini ſeu tempore primitiuæ Eccleſiæ Chriſtiani in communi viuebant.*
5. *Etymon vocis Cœnobitæ.*
6. *Cleri ſportulantes qui?*
7. *Diſcrimen Clericorum & Canonicorum Regularium.*
8. *Decani Canonicorum cur ſic dicti?*
9. *Præclari viri prodiere è Canonicis Regularibus.*
10. *Nonnullæ recenſentur donationes factæ Eccleſiæ Rom.*
11. *Conſtantini donatio an valuerit?*
12. *Imperator poteſt alienare res Imperij.*
13. *Munificentia Regum Franciæ.*
14. *SS. Hierony. & Ambroſius Conſtantini donationem dilaudarunt.*
15. *Conſtantini donatio roborata eſt conſenſu omniũ Ordinum Imperij.*
16. *Donatio Conſtantini eſt donatio remuneratoria.*

SCripſimus priori parte contra eos qui Iuriſdictionem Eccleſiaſticam ſi non tollere funditus, at minuere nituntur. Nunc porrò ad eos Eccleſiæ Maſtyges tranſiliemus qui Eccleſiæ bona, libertatem, aliaque illius iura vſurpant, ac priuſquam ordiamur lubet primum præmittere, an aliqua bonorum proprietas competat Eccleſiæ: quod quidem altius repetendum eſt, & inquirendum, quomodo tempore naſcentis Eccleſiæ Clerici, alijque Chri-
1. ſtiani bona poſſederint. Dico ergo bona duplicis fuiſſe generis, ſpiritualia alia, alia temporalia. Illa ſunt veſtimenta & ſupellex ſacra, id eſt vſui ſacro deſtinata, item decimæ, quæ teſte Auguſtino Tributum Dei, & penſio animarum gentium vocantur; inſuper primitiæ, oblationes, & alia. Temporalia verò ſeu profana ſunt illa, quæ Principum aliorumquè piorum hominum munificentia Eccleſiæ donata ſunt. Iſta antiquitus plerumque in feudum dabantur, licet poſteà Vrbanus II. propter grauia Imperij
2. onera, quæ Epiſcopis & Abbatibus imponebantur Synodo Placentina Edicto cauit ne in poſterum prædia Eccleſiaſtica in feudum cuiquam concederentur.

Cæterum, vt ætas ſuccedit ætati, ita bonis temporalibus auctior facta eſt Eccleſia, & maximè Romana, ex donatione Conſtantini Magni, facta Syluestro Papæ. De qua, quia plerique alieniores ab Eccleſia Romana, præſertim verò Nouatores & hæretici, varia comminiſcuntur, adeò vt nonnulli in dubium reuocare audeant, an vnquam iſta donatio contigerit, & vt fuerit in rerum natura, an valere potuerit; pauca de ea hoc loco ediſſeram, conaborque adſtruere, & fuiſſe, & valuiſſe.

3. Quoad prius, haut dubium eſt neminem, niſi qui fluctus in ſimpulo volet excitare, negaturum Conſtantinum Magnum poſteaquam purifico rore perfuſus eſſet, inter alia mutatæ in melius vitæ argumenta iſtud dediſſe, quod munificentiâ ſuâ Eccleſiam Romanam bonis temporalibus decorare voluerit, donando nimirum B. Silueſtro & omnibus eius ſucceſſoribus Pontificibus,

qui

qui ad finem vſque mundi in ſede B. Petri erunt ſeſſuri, Palatium Lateranenſe, & omnes Italiæ, ſeu Occidentalium Regionum Prouincias, loca, Caſtra, Ciuitates, &c. Ipſum quod probatur in cap. Conſtantinus Imperator. *diſt. 96.* & per Alberic. *ad. l. 2. §. initio. nu. 5. & 6. ff. de off. Præſid. Iſidor. tom.* I. *Concil. pag. 319. apud Surium. Caſtald. tract. de Imper.* D. Bernardum *lib. 4. de Conſider. ad Eugenium Papam*, qui Pontificem Conſtantini ſucceſſorem quoad inſignia Iuriſdictionis temporalis vocat, adde Concilium Lateranen. *ſub Paſchali II.* quos omnes ſi legiſſet Laurentius Valla Sectariorum in hoc genere anteſignanus, haut ita facilè in dubium, atque adeò in inuidiam ſuâ ignorantiâ vocaſſet Conſtantini donationem.

Anteà verò, compertum eſt Chriſtianos bona ſua in commune contuliſſe, neque quemquam fuiſſe, qui quod poſſideret ſuum eſſe diceret, vti ex actis Apoſtolorum patet. Tempore enim 4.
primitiuæ Eccleſiæ, Chriſtianis omnibus omnia ferè erant communia, & clerici cum Epiſcopis eadem vitæ ſocietate vtebantur. Vnde nomen Cœnobitæ, à græca voce κοινα, quod eſt communia, quaſi communiter viuentes. Diſtribuebatur autem 5.
ſingulis prout opus erat.

At vbi refrixit charitas, pietas, deuotio, maior fidelium pars propria bona poſſidere cepit, & Apoſtolica illa & arctior communiſque vita apud Monachos & plæroſque clericos remanſit, donec tandem relicto proprio Epiſcopo (de clericis loquor) cum quo eandem vitam agebant, eodemque vtebantur refectorio & dormitorio, ad propria ſeceſſere, certis contenti ſtipendijs ab Epiſcopo datis, quos ea de cauſa Sportulantes appellabant, vt no- 6.
tat Baron. *in Annal. tom 2. Anno Chriſti 258.*

Remanſit tamen veſtigium Clericorum primitiuæ Eccleſiæ apud Canonicos Regulares noſtri temporis: non quod illi, ſicut 7.
nunc iſti, tria ſolemnia vota vouiſſent, neceſſitatemque ſibi impoſuiſſent permanendi in communi vita, ſed quod ſub obedien-

tia Epiſcopi & directione Decanorum (qui ideò ſic dicti quod per Decurias per Diœceſim in vineam Domini mitterentur) in communi illa & laudabili victus & veſtitus communione ac diſtributione (vt nunc apud Regulares, id eſt Regularis illius obſeruantes diſciplinæ) viuerent, myſteria obirent, ac ſacris ſub eodem Rectore operarentur.

9. Ex quo vitæ inſtituto prodiêre viri ab eruditione & ſanctimoniâ eximij, qualis in Belgio cenſetur Odulphus, Traiectenſis Eccleſiæ Canonicus: in Weſphalia Meinulphus Archidiaconus Parderbornenſis: quos regulares vnionis Windeshemenſis in album Sanctorum ſuorum meritò retulêre. qualis quoque Auianus Marci Euangeliſtæ Diſcipulus, & poſteà in Alexandrinæ Eccleſiæ Epiſcopatu ſucceſſor: cuius natalem Canonici Regulares Lateranenſes celebrant, teſte Molano ipſis Kal. Decembris, quem etiam ferunt à B. Marco in mandatis accepiſſe, nè ab Apoſtolicis regulis diſcederet, ſed in communi vitam agens, ſuos diſcipulos in eà diligenter erudiret.

10. Verùm vt vndè diuerti redeam, præter Conſtantini donationem, ſcimus Aripertum Regem Longobardorum Eccleſiæ Romanæ apprimè ſe munificum præbuiſſe, quippè qui Pontifici multos fundos (inquit Carolus Sigonius *de Regno Italiæ lib. 2. Anno 706.*) & nominatim patrimonium Alpium Cottiarum à Rhotari Rege ademptum reſtituit, eamque donationem aureis litteris exaratam ad Pontificem miſit. Quid commemorem alias donationes Regnorum Siciliæ, Angliæ, Hiberniæ, Hungariæ, Daniæ, Ruſſiæ, quæ donata Eccleſiæ Romanæ in perpetuos Petri ſucceſſores deriuarunt? ſed valeant iſta vti nota.

11. Venio nunc ad aliam à ſectarijs diiudicatam quæſtionem, an nimirum Conſtantini Donatio valuerit. Pro negatiua obijcitur, quod Imperator non potuerit à ſe abdicare bona Imperij, nec tam profusè conferre Eccleſiæ Romanæ. Reſpondetur, Cæſarem, nec quemquam aliorum Principum abdicare à ſe bona Imperij

perij & Dominij ſui: cum nihil aliud pręſtent, niſi quod reddant Deo & Eccleſiæ quod ſuum eſt, quotus enim quiſque non credat, Regio Prophetæ, aſſerenti Domini eſſe terram, & plenitudinem eius? Præterquam quod Imperator poteſt alienare res Imperij. *l. apud Iulianum* §. *vlt. ff. de leg.* 1. Neque per illud læditur Imperium, vel Regnũ eò quod res redit ad ſuum priſtinum ſtatum, *l. vnus* §. *pactus. ff. de pact.* vnde legitur Pontificem Imperium Carolo Magno dediſſe, non daturus forſitan, niſi ſuum fuiſſet, ſiue ex illa Conſtantini donatione, ſiue ex iuris proprij à Chriſti accepti poteſtate per Conſtantinum confirmata, *Boët. Epo Heroicarum quaſt. lib. 6. tit. de Iuriſd Eccleſ. temp. q. 3. nu. 60.* 12.
Imò, ſi priora tempora & noſtra reuoluas, pleroſque videbimus Reges ac Principes pietate, aut vſu ſic exigente, vel Eccleſiæ donaſſe, vel ſaltem vendidiſſe. Teſtis eſto B. Ludouicus Galliæ Rex, quem multa latifundia Eccleſiæ Gallicanæ donaſſe cõſtat. Teſtes Pipinus, Carolus Martellus Galliæ Reges, vt ſileam Ottonem & Adolphum Imperatores, Notgerum Epiſcopum Leodienſem, quorum meminit R. D. Chapeaville *tom.* 1. *&* 2. *Annal. Pontficum Leodien.* & Baronius *tom.* 10. *Annal. Anno Chriſti* 962. qui quidem ardore pietatis Chriſtianæ flagrantes, multas vrbes, oppida, vicos, Eccleſiæ Romanæ atque etiam noſtræ Leodienſi, vltrò, id eſt religionis tantum ſuæ teſtimonio condonarunt. 13.

Et hos cenſebimus contrà ius & fas feciſſe, propriaſque animas, quarum aliquæ in album Sanctorum relatæ ſunt, lethali ſceleri alligaſſe? Teſtor D. Hieronymum *epiſt. ad Euſtochium*, S. Ambroſium *in orat. funebri de obitu Theodoſij & lib. 5. epiſt.* 32. æuo Conſtantini ſatis vicinos, qui Imperatoris illius factum & in Eccleſiam & Eccеſiaſticos zelum ac ſtudium multis laudum præconijs deprædicarunt. 14.

Secundò, reſpondetur donatorem Conſtantinum, interueniente non tantum auctoritate ſua, vt notat, Boëtius Epo *dicto loco ex d. cap. Conſtantin.* ſed pleniſſimo omnium totius Imperij Ordi- 15.

Ordinum poſt maturrimam deliberationem conſenſu, per pragmaticam ſcilicet ſanctionem omnibus Romani Imperij Principibus & magnatibus, vniuerſo Senatu, cuncto populo ſic expedire iudicantibus, donationem hanc factam eſſe non tam Romano Pontifici, quàm, vt dictum eſt, Deo, quàm Eccleſiæ Dei Sponſæ, idque ſub perſona D. Petri Apoſtolorum Principis: quod
16. autem Deo datur non donatio, ſed remuneratio eſt, & quidem perexigua ſi conferatur cum omnibus bonis tam animi, quam corporis; tam gratiæ, quam naturæ; tam ſpiritualibus, quam corporalibus; tam perpetuis & æternis, quam temporalibus; tam cœleſtibus, quam terreſtribus, à Deo cuilibet collatis homini: Eſt autem perſpicui iuris valere donationes remuneratorias. *l. Attilius Regulus. ff. de donat.* accedentibus præſertim tot ac tantis, tamque ſingularibus Chriſti in Conſtantinum beneficijs, Miraculo victorem Maxentij, altero miraculo curatum à læpra, miraculo denique fide Chriſtiana inſtructum, ac ſceleribus grauiſſimis ereptum, denique Chriſtiana Monarchia donatũ ac beatum, ita vt hęc illius donatio diuinitus planè facta videatur. Quæ quidẽ nolo diutius proſequi, tum quod non ſit inſtituti mei, tum quod permulti ſint auctores grauiſſimi, qui eandem ſerram, vt cum Tertull. loquar, reciprocarunt. Conſulant curioſi ſi velint Abb. *Conſ.* 82. *lib.* 1. Card. *in Clem. vnica. de Jureiur.* Feli. *in c. ſolitæ. de Maior, & obed.* Gonneſ. *in* §. *Item Seruiana Inſtit. de actio.* Boëtium Epo. *d. loco.* & alios quos citat Couar. *lib. 4. Var. reſol. cap. 16. nu. 8.* vbi dictos auctores ſaniorem laudaſſe ſententiam conſtat quæ ſtat pro veritate & validitate donationis Conſtantinianæ.

CAP.

CAP. II.

De Iure Decimarum. Negari non poſſunt ſine graui ſcelere. Præſcriptione non acquiruntur. Earum immunitas non inducitur ex non præſtatione. Diuinitus earum fraudatores puniuntur.

SVMMARIVM.

1. *DEcimæ debentur iure Naturæ & diuino.*
2. *Ethnici primitias frugum Sacerdotibus donabant.*
3. *Tempore legis naturæ an ſub peccato tenerentur decimas præſtare.*
4. *Decimæ ſunt iuris diuini.*
5. *Deus honoratur in Decimis.*
6. *Solutio decimarum an ſit ſub præcepto.*
7. *Tempore legis Euangelicæ ſolutio facta eſt pœnalis.*
8. *Nemo quantacumque dignitate præditus exemptus eſt à iure decimarum.*
9. *Ius Decimarum præſcribi non poteſt per laicos.*
10. *Laici incapaces ſunt decimarum, neque illarum libertatem acquirere poſſunt.*
11. *Actus abnutiui non factæ ſolutionis non ſufficiunt ad præſcriptionem libertatis decimarum.*
12. *Pœna non ſoluentis decimas, vel illas vſurpantis, vindicta diuina.*
13. *Hiſtoria Caroli Martelli æternis pœnis mancipati ob decimas ablatas & ſæcularibus attributas.*
14. *Inſigne Auguſtini dictum contra fraudatores decimarum.*
15. *Magna Dei ira eſt quando peccatoribus non iraſcitur.*
16. *Comminatio Dei aduerſus fraudatores decimarum.*

DIximus ſuperiori capite inter bona Eccleſiæ cenſeri Decimas: quarum depeculatores ac vſurpatores, quam graui ſe

ſceleri alligent in præſenti oſtendemus. Præmitto, Decimas deberi de iure naturæ, & diuino. Naturæ quidem, quia ante legem ſcriptam, quando nimirum ſolum vigebat lex naturalis, Decimæ debebantur. Natura enim dictabat, vt Deo in recognitionem ſupremi Dominij, cui vniuerſus orbis ſubijcitur, (Domini enim eſt terra & plenitudo eius) aliquid de bonis noſtris impertiremur. Legimus etiam *Geneſ.* 14. Abrahamum Patriarcham Decimas dediſſe Sacerdoti Melchiſedech: de quo meminit D. Paulus *ad Hebr.* 7. *&* *Gen.* 21. ſic & Abel munera de fructibus terræ, & primogenitis gregis ſui Domino offerebat. *Gen.* 4. Itâ & Iacob cum à patre iuſſus eſſet in Meſopotamiam ire, vt ibi vxorem acciperet cunctorum quæ daret illi Dominus Decimas offerebat *Geneſ.* 28.

Quin Ethnici ipſi ſuis Dijs Decimas frugum donabant, quas
2. ne deguſtaſſent quidem; verba Plinij lib.18. Nat. Hiſt. c. 2. antequam Sacerdotes primitias libaſſent. Quamquam ſint qui putent æuo legis naturæ, nullo modo obligatos fuiſſe ſub peccato ad
3. præſtationem Decimarum; cum illæ ſoluerentur ex voto, vel Conſilio non ex præcepto, in qua ſententia ſunt Rebuff. *tract. de Decimis quæſt.* 1. Tindarus *eodem tract. nu.* 9. & nouiſſimè Io. Pet. Moneta, *in ſimili tract. de Decimis cap.* 1. *nu.* 30.

Quin verò ſint iuris diuini & à iure diuino fluxerint Decimæ,
4. haud dubitari poteſt: nam Exodi 22. legitur, Decimas & primitias tuas non tardabis offerre. & Num. 8. Sacerdotibus & Leuitis conceſſit Deus omnia primitiarum iura & Decimas. Honoratur
5. autem Deus in Decimis, quas ſi dederis, inquit, D. Auguſtinus *ſerm.* 219. non ſolum abundantiam fructuum recipies, ſed etiam ſanitatem corporis & animæ conſequeris.

6. At maior difficultas, an ſolutio illa decimarum ex præcepto deberetur: variantes enim ſunt cum inter Theologos, tum Legis & Canonum conſultos opiniones. Repudiatâ tamen affirmatiuâ, receptior videtur contraria & negans ſententia: quoniam quidem

quidem præceptum illud ſoluendi Decimas, non tam morale erat, quam iudiciale, quod nimirum, vt alia plæraque, inſtitutum videatur ad conſeruandam inter homines æqualitatem. (cum enim vndecim Tribus poſſeſſiones omnes haberent, debuit Leuitica quæ illis carebat, diuiniſque obſequijs tota mancipata erat, à reliquis Tribubus partem aliquam prouentuum habere, quæ diuina tunc inſtitutione decima fuit, vt ex Tho. *q. 87. art.* 1. probat idem Moneta. *d. q.* 1. *nu.* 16.) Quo ſuppoſito, cum eiuſmodi præcepta per legem Euangelicam ſint abrogata, *S. Tho. d. art.* 1. *Couar. lib.* 1. *Var. cap.* 17. *nu.* 2. conſequens videtur neceſſitatem illo iure minus inductam fuiſſe.

Contra quam dicendum eſt tempore legis Euangelicæ. Hoc enim iure Euãgelico, neceſſitas hominibus impoſita eſt, ſoluendi 7. Decimas ſub peccato, quod & humano poſtea iure, id eſt Canonum diſerte cautum eſt, vt multis SS. Patrum auctoritatibus probat Anaſt. Germonius *lib.* 3. *de Sacrorum immunitatibus cap.* 19. *nu.* 15. Hinc Nicolaus V. *in c.* 2. *q.* 16. Præcipit vt decimæ & primitiæ ſeu oblationes viuorum & mortuorum Eccleſijs Dei fideliter reddantur à Laicis, quas qui retinuerint, inquit, à ſanctæ Eccleſiæ communione ſeparentur. Idemque nedum ſancitum eſt per Innocentium III. Clementem V. alioſque Pontifices, ſed & per Concilium Rhotomagenſe, Moguntinenſe, ac Tridentinum. Vndè Caietanus *2. 2. q. 87. art.* 1. *in Reſp.* eleganter ſcribit Deum in veteri lege populum ſuum ad Decimas obligaſſe, & nobis dediſſe exemplum ſimilis obligationis ſuſcipiendæ ab Eccleſiæ tanquam iuſtæ & rationabilis.

Maneat ergò certum, Decimas citrà reatum lethalis peccati, imò etiam excommunicationis. *c. omnes Decimæ* 16. *q.* 7. *ſtatuimus*, 16. *q.* 1. *c. peruenit c. adhæc, c. ex parte* 2. *de Decim. Rebuff. de Decimis q. vlt. nu.* 16. neminem quacumque dignitate & conditione præditum fraudare poſſe; ac nè quidem illa percipiendi ius acquirere, & illud vſurpantes Eccleſiaſticâ ſepulturâ priuari de- 8.

 bent.

bent. *cap. probibemus. de Decimis vbi glo. Abb. & alij;* cum enim
9. ſint res ſacræ & iuris diuini, nulla præſcriptione illarum proprietas acquiri poteſt; quidquid dicat Vaſq. *contr. illuſt. lib.* 2. *cap.* 89. *nu.* 7. *text. in cap. cauſam quæ. vbi glo. Feli. & alij de Præſcript.* ac nè quidem per Reges ac Principes, *Maynard. lib.* 3. *quæſtio not. iuris ciuilis, c.* 47. cum quæ in nullius bonis ſunt, præſcribi nequeant, vt reſpondit Caius *in l.* 1. §. *quod autem. ff. de Rer. Diuiſ.* & Martian. *in l.* 6. §. *ſacra autem d.* 1. quod & Alex. III. *in cap.* 1. *de Præſcript.* Parmenſi Epiſcopo reſcripſit, his verbis, *cum laici Decimas detinere non poſſunt, eas nulla valent præſcribere ratione.*

10. Cum ergò huius iuris incapaces ſint, nequaquam poterunt quantolibet temporis ſpatio capaces fieri, *glo. in c. nobis, verb. Juriſdictione, de Iure patron. Abb. & Curt. in c. fin. de conſuet, ſect.* 4. *nu.* 32. *Henriquez lib.* 7. *Theol. moral. c.* 17. *nu.* 2. *Couar. d. c.* 17. quamquam ſi ad immemorialem præſcriptionem accedat fama vel priuilegij, ſeu feudi obtenti antè Concilium Lateranenſe, vel etiam fama feudi abſolutè, tunc laicus tutus videbitur, *cap. Adrianus* 63. *Diſt. c. cum Apoſtolica de his quæ fiunt à Prælat.* Nauar. *de Redit. Eccleſ. q.* 1. *Nouit.* 57. *nu.* 2. *Gutierrez pract. quæſt. lib.* 1. *q.* 14. *nu.* 1. & 2.

Cæterum, in præſcriptione libertatis ſoluendi decimas, illud exploratum eſt, laicos non ſoluentes decimas etiam per centum annos, non idcircò cenſeri libertatem præſcripſiſſe, vt ex Innocentio, & alijs probat doctiſſimus Wameſius, *Conſ.* 450. *nu.* 5. *vol.* 2. quia libertas illa quæri debet per actus poſſeſſorios libertatis, & quod à tempore denegatæ ſolutionis ſpatium, temporis immemorialis ſit decurſum: Soli enim actus abnutiui, vt loquitur
11. Wameſius, non factæ ſolutionis, nequaquam ſufficiunt, *Conſil.* 444. 442. & 450. *vol.* 2. *Farinacius deciſ.* 76. *nu.* 2. *part.* 1. quin ſunt qui ſimpliciter negant vllam conſuetudinem eximere Laicos poſſe, niſi ea ſit à Romano Pontifice comprobata, à ſolutione decimarum, nec perſonalium, nec predialium, nec ab earum

aliqua

aliqua parte, *glo. in cap. in aliquibus. de Decimis. Innocen. in d. cap. In aliquibus. Rebuff. tract. de Decimis quæſt.*13. Sed ſatis dictum eſto de iure Decimarum.

Quâ verò pœnâ mulctentur in altero ſeculo Sacrilegi iſti qui Eccleſias Decimis defraudant, multis ſanequam exemplis oſtendere poſſemus, niſi Petrus Bleſenſis epiſtola ad Epiſcopum Aurelianenſem *112.* cuius meminit Baronius *in Annal. ſub annum Chriſti 1188.* egregiè id executus eſſet, quæ quidem epiſtola prorſus digna eſt, quam legant qui quouis prætextu fauent Principibus alijſque Nobilibus aduerſus Eccleſias pauperes ac alia pia loca. Ibi enim multis rationibus & exemplis è ſacra ſcripturà petitis oſtendit, non debere eos qui pro Eccleſia pugnant, Eccleſiam ſpoliare, ſed potius inimicorum ſpolijs, donis triumphalibus illam ampliare, & nunquam pauperum; nunquam enim Eccleſiæ ſpolia, proſperum habuere euentum; Cuius Documenti exemplum licet horrendum refert ex Gaguino & Eucherio Arelatenſi Epiſcopo Petrus Rebuff. *tract. de Decimis q. 10. nu.* 7. de Carolo Martello, qui poſt partam aduerſus Saracenos victoriam, qui ex Hiſpania venientes, bona & templa Galliæ deuaſtauerant, & tranſeundo ſacra & profana euerterant, cum Nobiles & Regni proceres, (quos in belli diſcrimine ſibi fideles compererat) compenſare, ac in eos animi ſui liberalitatem oſtentare decreuiſſet, non diſſentientibus ipſis Gallicanis Epiſcopis, Decimas pro Sacerdotibus à Deo conſecratas & ſanctificatas, belli ſocijs diſtribuit, iuramento adiecto; ſe, ſi vita ſuppeteret, omnia Eccleſijs & multò maiora redditurum: id quod minimè fecit, at non multo tempore poſt è vita migrauit, ſacrilegij crimine ac damnationis æternæ ſuſpitione infamis, cuius cadauer ſepultum in æde S. Dionyſij fuit. Sed quid exinde contigit? paucis poſt annis ingens ſerpens forte diabolus ſerpētis ſpecie in eius ſepulchro repertus eſt, ex cadauere autem atque oſſibus nihil omninò inuentum, quod multis occaſio fuit credendi eum corpore & anima in inferno ob decima-

12.

13.

rum extorſionem ſepultum fuiſſe. Diſcant ergo Principes, Nobiles, & cuiuſuis conditionis laici non defraudare Decimas, ne quos exitus exhorreſcunt, illis perpetua cum ſui nominis infamia & animæ damnatione æuiterna ſimiles obtingant. Neque nonnulli obtendant, quod quibus Decimæ debentur, his interdum abutantur, genio indulgeant, ac nepotinis ſumptibus populo ſcandalo ſint, quia cum D. Gregorio reſpondeo: 1. *q.* 1. *cap. Multi*
„ Multi inquit ſecularium hominum cum plus Sacerdotis vitam,
„ quam ſuam diſcutiant, in magnum contemptionis diuinorum
„ Sacramentorum crimen incurrũt: magnâ enim trabe vulneratos
„ habentes oculos, eamque negligentes, feſtucam tenuem in alio-
„ rum conſpiciunt oculis, quam dum incautè feſtinant euellere
„ in erroris foueam dilabuntur. Sed hoc eſt hęreticorum proprium alios nota cenſoria dignos iudicare, ſeſe verò vitiorum exortes venditare. Dicant interim cui ſancto (*inquit B. Auguſtinus epiſt. ad Permen. lib. 2. cap.* 7.) ſecundum ſalutem ſpiritualem obfuerit, vel in Sacerdotibus, vel inter populum conſtituto, malus aut maculoſus Sacerdos? Vbi erat Moyſes, & Aaron, ibi murmuratores ſacrilegi quos Deus à facie ſuą ſemper perdere minatur. Vbi erat Caiphas, & cæteri tales, ibi Zacharias, ibi Simeon & cæteri boni. Vbi Saul, ibi Dauid: vbi Hieremias, vbi Iſaias, vbi Daniel, vbi Ezechiel, ibi Sacerdotes mali & populi mali; ſed ſuam vnuſquiſque portabit ſarcinam. An ideò Eccleſia deſerenda eſt? an ideò ſpolianda? an ideò Decimis, & primitijs deſtituenda? an perdendus homo ſi ægrotauerit? euellenda arbor ſi quando fructum non tulerit? eruendus oculus, ſi quo leui humore caligauerit? tollendus Sol, ſi ecclipſim interdum patiatur?

Claudam hoc caput inſigni veriloquio eiuſdem B. Auguſtini,
14 *ſerm, 219. de tempore*: Cum tu Decimas dando & terrena & Eccle-
„ ſiæ poſſis præmia promereri, quarè pro auaritiâ duplici benedi-
„ ctione fraudaris? Hæc eſt enim Dei iuſtiſſima conſuetudo, vt ſi
„ tu illi Decimam non dederis, tu ad Decimam reuoceris: Dabis

impio

impio militi, quod non vis dare Sacerdoti. Benefacere Deus ſemper paratus eſt, ſed hominum malitiâ prohibetur: Decimæ enim ex debito requiruntur, & qui eas dare noluerit, res alienas inuadit vt loquitur Concilum Tridentinſt, *ſeſſ. 25. cap,12. de reform.*

Si qui porrò ſint, qui licet Eccleſiæ Decimas poſſideant, vel ſe ab illis exemptos iactitant, meminerint magnam Dei iram eſſe,
quando peccatoribus non iraſcitur. Præclarè aduerſus Donatiſtas 15.
dixit Optatus, *lib.* 1. *an quia ceſſat talis modo vindicta, ideo tibi cum tuis vindicas innocentiam? ad exemplum præſens, pœnam compreſſit, ſecundam iudicio reſeruauit.* Apud Ezechielem legitur *cap.* 16. Requieſcet indignatio mea in te, & auferetur zelus meus à te, & quieſcam, nec iraſcar amplius, eò quod non fueris recordatus dierum adoleſcentiæ tuæ, & peccaſti in omnibus his.

Quarè, ſi ſalutem tuam amas, quiſquis hic offendis, par eſt te ad hæc attendere, nec audire quid adulatores tibi proponant, ſed quod eſt conforme voluntati ac legi Dei, ac vitare excommunicationem, ac maledictionem æternam, de qua apud Malachiam,
cap. 3. legitur: Si affiget homo Deum, quia vos configitis me? & 16.
dixiſtis; In quo configimus te? In Decimis & primitijs, & in penuria vos maledicti eſtis & me vos configitis gens tota. Quibus verbis exprimit Deus quantoperè illi diſpliceat ſubtractio Decimarum, dum eò ſe dicit veluti clauis ad crucē affigi, ac propterea famem, aliaſque maledictiones ſubſequi quas experimur & experti ſunt ante nos multi.

CAP. III.

De abuſibus Collationum vſurpatis per nonnullos Reges & Principes.

SVMMARIVM.

1. *Collatio beneficiorum Eccleſiaſticorum ſeparari non poteſt ab ordine Clericali.*

2. *Ton-*

2. *Pontifices varijs munificentiæ indicijs Principes ſeculi prouocant, vt Eccleſiæ defenſionem ſuſcipiant.*
3. *Iuſtiniani & Leonis Pontificis erga Eccleſiam zelus.*
4. *Nonnulli Principes priuilegijs à S. Sede conceſſis vti noluerunt.*
5. *Non deſunt adulatores qui adſtruunt Principibus competere ius conferendi beneficia.*
6. *Vnctione Regum Clericatus non tribuitur, multominus facultas conferendi beneficia.*
7. *Facultas collatoris beneficiorum non acquiritur præſcriptione.*
8. *Multa per patientiam tolerantur quæ ſi eſſent in iudicium deducta non tolerarentur.*
9. *Conſuetudo etiam immemorialis contra libertatem Eccleſiaſticam non valet.*
10. *Populus fungitur poteſtate legis Regiæ.*
11. *Quomodo ei olim competierit ius electionis.*
12. *Leo iratus Pontifex ab Henrico IV. Imp. Pontificatum recuſat.*

ABuſus magnus iam, proch dolor, natus eſt circa poteſtatem quam nonnulli Reges alijque Principes ſibi aſſumpſere cõ-
1. ferendo propriâ auctoritate beneficia ſuarum Prouinciarum ſine vlla S. Apoſtolicæ cõceſſione. Cum enim collatio beneficiorum Eccleſiaſticorum ſeparari non poſſit ab ordine Clericali, (ex quo eorum ſit, patrimonium Eccleſiaſticum diſpenſare, quorum eſt ad munia Eccleſiaſtica admittere) indubitanter dicendum eſt, nemini alteri quamuis eminentiſſimâ dignitate fulgenti ius iſtud collationis licitum vindicare. Dico autem ſinè Sedis Apoſtolicæ priuilegio aut conceſſione.

2. Solent enim nonnunquam D. Petri ſucceſſores, ſæculi Reges & Principes diuerſis munificentiæ argumentis prouocare, vt maiori animorum conatu Eccleſiam Catholicam defendant, cuius ſe eſſe Protectores meritò gloriari ſolent. Vnde præclarè
3. Iuſtinianus Imperator *Nouella Conſtit. 42.* Nos omni inquit, proui-

prouidententia curam Eccleſiarum gerimus, per quas & Imperium noſtrum ſuſtineri, & publicas res per clementiam Dei & gratiam muniri credimus. Et Leo Pontifex *ad Leonem Auguſtum epiſt. 73.* Debes incunctanter aduertere Regiam poteſtatem tibi non ſolum ad mundi regimen, ſed maximè ad Eccleſiæ præſidium eſſe collatum. Cum verò Arcadius & Honorius rogati eſſent, vt quibuſdam Eccleſiæ priuilegijs derogare vellent reſcripſerunt in hæc verba; *in l. 29. C. Theodoſ. de Epiſcopis & Cler.* Quæcumque à parentibus noſtris diuerſis ſunt ſtatuta temporibus, manere inuiolata atque incorrupta circa ſacroſanctas Eccleſias præcipimus. Nihil igitur à priuilegijs immutetur, omnibuſque qui Eccleſijs ſeruiunt tuitio deferatur, quia temporibus noſtris addi potius reuerentiam cupimus, quam ex ijs quæ olim præſtita ſunt immutari.

Vt ſanè mirum non ſit ſi beneficis iſtis eorumque ſimilibus 4.
Principibus ac Regibus certa Indulta data ſint, iura ſacrorum cõcernentia, licet plęrique religioſiſſimi Principes eiuſmodi iuribus & priuilegijs vti noluerint: de quo extant laudabiles Conſtitutiones Ludouici Pij. & Ottonis 1. *cap. Conſtitutio diſt. 36.* & de Ludouico Iuniore illud proditur, illum ex Hieroſolymitanâ expeditione reuerſum vti noluiſſe Indulto Papali, quo concedebatur illi facultas conferendi primam vacaturam in omni Eccleſia Cathedrali ſui regni, quinimò mandauit diploma comburi, dicens: Malo illud hic comburere, quam ſi propter illud in inferno comburerer, *Thomas Walſingan. in hypodigmate Neuſtriæ.* Quo magis timendum eſt illis qui nullis priuilegijs muniti, falcem ſuam in ſacram iſtam meſſem immittunt.

Verum, non deſunt adulatores qui Principibus nedum præſentandi ius competere (id quod eis conceditur vbi Ius Patronatus habere noſcuntur) verum etiam neglecto electionis iure, conferendi poteſtatem audaci & procaci ſtylo habere adſtruunt, 5.
ſed quo iure perpendamus. Ecce, palam edicunt Reges Chriſtia-

nos non eſſe verè & purè laicos, cum ſint inuncti, ſicuti alij Hæbræorum Reges, vti videre eſt Regum 3. c. xix. vbi Dominus Hæliæ præcepit in hunc modum: Vade, & reuertere in domum
„ tuam per deſertum in Damaſcum, cumque perueneris illuc, Vn-
„ ges Azabel in Regem ſuper Syriam, & Iehu filium Nauſi vnges
„ in Regem ſuper Iſrael, *ut refertur in cap. vnico, §. Vnde in veteri te-*
„ *ſtamento, de ſacra vnctione.* Ideoque merito maximo Reges Galliæ, inquiunt iſti, conferre beneficia Eccleſiaſtica, cenſerique de Clero: adeò vt Canonici dicantur Eccleſiæ S. Hilarij Pictauienſis, item Eccleſiæ Andegauenſis, & aliarum.

At reſpondetur, Reges nihilo magis cenſeri de Clero, multò minus beneficia conferre poſſe: Nam videmus Imperatores ipſos, quos S. oleo perfundi conſtat, laicis communicari. *cap. tua 25. de Decimis*, vbi non alia de cauſa nequit Imperator cuiquam Decimas remittere, quam quod laico nulla ſit de ſpiritualibus concedendi vel diſponendi facultas. Vnctio nimirum ſacra vel
6. Imperatorum vel Regum, Clericatum illis non tribuit, ſed politicam duntaxat adminiſtrationem Regni: qua nec fungi poſſent, ſi verticis raſi, vt Sacerdotes, priuilegio fruerentur, *cap. ſententiam ſanguinis. Ne Cler. vel Monach. ſecul. neg. ſeſe immiſceant.*

Quod enim olim Reges eſſent quoque Sacerdotes, ad Chriſtianum Sacerdotium minime trahi debet, vt multis auctoritatibus probat Boët. *de Regal. nu. 49.* laudans Stephanum Maleretum Profeſſorem olim Pictauienſem & Archidiaconum Burdigalenſem *tract. de Electio. liberè faciendis quæſt. 4.*

Inſuper producunt in medium adulatores Regum, ius iſtud Collationum Regale, acquiſitum eſſe præſcriptione, *vulgata l. 1.*
7. *in fi. ff. de aqua & aqua plu. arc.* at quam ſubleſtum ſit eiuſmodi argumentum, facilè intelliget, qui non neſcius eſt res iſtas ſpirituales nec à laicis poſſideri aut præſcribi poſſe *vti ſupra d. c. 25. de Decimis*, oſtendimus. Præterquã quod præſcribi nõ poteſt Conſtitutio Papæ contra eius mentem & præſertim contra fauorem

Eccleſiæ

Eccleſiæ cui nec tacitè, nec expreſsè renunciari poteſt: & non probata ſcientia legiſlatoris aut ſucceſſoris æqualem poteſtatem habentis, contrarius vſus non ſuffragatur *Abb. in cap.* 1. *nu.* 4. *de Treuga & pace*: *Farinaci. deciſ.* 221. *nu.* 4. *part.* 1. Verum, tantum abeſt vt Pontifices adusque hiſce abuſibus conſentiant, quin dolent & ingemiſcunt de exigua quorundam Principum erga S. Sedem pietate, quam pro ratione duntaxat ſtatus colunt: *Si violandum eſt ius, regnandi cauſa violandum eſt; In alijs rebus pietatem colas.* inquiebat Cæſar Iulius.

Ac licet tolerata fuiſſet, ad tempus eiuſmodi reprobata Collatio, non ex eo conſenſus inferretur, aut præſumeretur: cum plurima per patientiam tolerari dicantur, quæ ſi fuerint in iudi- 8.
cium deducta, non tolerarentur. *cap. vlt. de Sent. excommun. cap. Cum iam dudum* 18. *de Prabend.* Sic nec etiam talis conſuetudo ſubſiſteret etiamſi eſſet immemorialis. Nam vt latè probat Panormitan. *in cap. vlt. de conſuet.* & Rochus *in repet. d. cap. vlt.* ſola conſuetudo quamtumlibet immemorialis contra libertatem Ec- 9.
cleſiaſticam nullo modo valet.

Aliud argumentum Regaliſtarum: quod ſcilicet populum Reges repræſentent, adeò vt populi fungantur poteſtate ac beneficio legis Regiæ *l.* 1. *ff. de Conſtit. Principum.* At populi aſſenſus 10.
olim ſecundum veteres Canones fuit requiſitus in Eccleſiæ Miniſtris tum eligendis, tum ordinandis, licet exindè ius iſtud ſuffragij ab ijs ſublatum ſit, propter abuſus, & in Principem tranſlatum, *c. Epiſcopus diſt.* 24. *cap. nullus ordinetur, & cap. quando Epiſcopus, eadem diſt. & diſt.* 63. *&* 27. *cap. Sacerdotes, diſt.* 67. *cap. vota, & cap. Sacrorum Canonum d. diſt.* 63. ideòque non mirum ſi eo iure etiamnum nonnulli vtantur.

Verum, loca iam laudata quibus alioqui nituntur, Duarenus *lib.* 1. *cap.* 6. *de ſacris Eccleſiæ miniſtris*, Chopinus *de S. Politia lib.* 1. *cap.* 7. & alij Regalibus fauentes, nihil aliud efficiunt, niſi quod 11.
populi aſſenſus neceſſarius olim eſſet in cooptandis in Clerum, vt

etiam hodiernis temporibus fit. Quibus nullus omninò ordinatur quin populo quocum vixit proponatur, & indè teſtimoniũ laudatæ vitæ per Parochum Epiſcopo ordinanti referat; quod & in electionibus vſitari adhuc compertum eſt. Itaque nõ ex eo effici Principem his teſtimonijs populo ſucceſſiſſe: quin abſurdum videretur Regem vnum tot populorum Dominum, teſtimonium ferre vitæ eorum qui vel ſacris ordinibus initiandi vel Eccleſijs præficiẽdi ſunt. Multò minus in ſuffragijs populi: quæ alioqui in ſolo deſiderio conſiſtebant, quod ſatis ex Leonis Magni d. Conſtit. *in verb. Expediti* conſtat; nempè, vt Epiſcopis nulla neceſſitate coactis ſuggererent, quos ad munia Eccleſiaſtica idoneos gratoſque ſibi iudicarent. Quippè aliud eſt eligere, aliud expetere: iſtud ſolius eſt Cleri vel Epiſcopi, illud potuit eſſe populi, eatenus nimirum, quatenus declarabatur à Clero electus videri populo dignus, idoneuſque, qui ab Epiſcopo vel ordinarètur, vel confirmaretur, & commodis Eccleſiæ frueretur.

Vndè Inſuper legitur Leonem IX. natione Germanũ cum ab ipſo Henrico IV. Imper. renunciatus eſſet Romanus Pontifex, ſciret verò Imperatores carere facultate creandi Pontifices, Ro-
12. mam ſimulato habitu veniſſe, remque omnem ad Clerum Rom. retuliſſe, qui illius candore permoti, eum mox Pontificem declararunt. Henricus verò, primus ſacrarum Electionum violator, Apoſtolico fulmine per Gregorium VII. conuocatis in Synodum decem & centum Epiſcopis, *Crantzius lib. 5. Hiſt. Saxo. c. 6.* percutitur, profugus moritur apud Leodienſes, qui quod ſacro ſepulturæ loco illum dignati eſſent, in offenſam S. Sedis non mediocriter incurrerunt, Teſte D. Chapeaville Canonico & Vicario Leodien. *tom. II. hiſt. Epiſ. Leod. cap. IX.* de quo Henrico alibi dabitur dicendi locus.

CAP.

CAP. IV.

De abuſibus Nominationum qui per nonnullos Reges ac Principes committuntur.

SVMMARIVM.

1. *Nominatio quâ vtuntur Reges, quid?*
2. *Nominandi ius nemini competit, niſi cui à S. Sede id indultum eſt.*
3. *Preces Imperatoris.*
4. *Qui Reges ius nominandi ex conceſſione Apoſtolica habeant.*
5. *Henricus Imperator ob vſurpatam beneficiorum collationem excommunicatur.*
6. *Donati Epiſcopatibus per poteſtatem laicam, coguntur ijs cedere.*
7. *Henricus V. poteſtate Imperatoria priuatur.*
8. *Admittuntur Nominationes dummodo Superioribus Eccleſiaſticis reſeruentur Confirmationes.*
9. *Hæreſes in Gallia natæ ex collationibus beneficiorum per laicos factis.*

Nominationem hoc loco accipimus, non illam quæ fit antè 1.
ſcrutiniū electionis, cum nempè vnus vel plures Capitulo interdum proponuntur ex quibus vnus ad Prælaturam eligatur, ſed illam quæ fit per laicum ad dignitatem Prælaturamve vacantem, quæ adeò Sacris Canonibus damnata eſt, vt non valeat conſuetudo etiam hominum memoriam excedens, tribuens facultatem laico, quamuis Eccleſiæ patrono, ius nominandi ad Prælaturas aut beneficia, niſi Indulto aut priuilegio S. Sedis, munito, aut ſaltem adſit conſtans fama accepti Indulti aut priuilegij cum bona fide & temporis immemorialis decurſu, *cap. Meſſanā 56. de Electio. Hoſtien. de electio. §. Quis poteſt eligere.* vnde fit vt axio-

ma illud iuris, quod priuilegio Principis acquiri poteſt, idem etiam conſuetudine immemoriali, hoc in caſu patiatur exceptionem, cum ſcilicet quis eſt incapax poſſidendi & conſequenter præſcribendi abſque priuilegij titulo.

Hoc modo laicus etiam principali ac Regia poteſtate fulgens, iura ſpiritualia poſſidere non poteſt, *cap. cauſam quæ. de Decimis Nauar. Concil. 1. nu. 8. de foro compet.* & tamen per conceſſionem Pontificis capax fieri poteſt; tunc enim non agit auctoritate propriâ ac ſeculari, ſed potius Apoſtolica, *Paulus Layman in ſuis quæſt.*
3. *Canon. cap. 3. quæſt. 19.* Atque hac facultate vtitur Imperator vbi nouiter electus eſt, vt in ſingulis Imperij Collegijs Eccleſiaſticis vnum commendet, ſeu pro vno precetur qui recipiatur in Canonicum vel Prælatum, vti ex ſeriè indulti Precum videre eſt, quas ego ante aliquod annos primus quod ſciam Commentarijs illuſtrare tentaui.

Apuliæ quoque Rex dicitur auctoritate S. Pontificis habere ius
4. inueſtitutarum. *glo. in c. in ſummâ. verb. Eccleſias. 16. q. 7.* Sic etiam Regibus Hiſpaniæ Epiſcopos Toletanos Archiepiſcopo nominandi ac præſentandi ius competere compertum habes ex Concilio Tolet. 12. *Can.* 6. vt & ius præſentandi ijs Regibus in ſuis Regnis Abbates, & alios Præfectos Eccleſiarum Collegiatarum ſecularium & Regularium ſaltem Conſiſtorialium ex Nicolao Garcia *de benef. part. 7. cap. 10. nu. 14.* Item Galliæ Regibus in Delphinatu poteſtas conceſſa eſt Epiſcopos alioſque Prælatos nominandi ac S. Pontifici præſentandi, *Concil. Lateran. ſub Leo. X. ſeſſ. 11. in epiſt. Leonis.* Imò Principes Regibus quoque inferiores, veluti Saxoniæ Duces, & Comites Flandriæ, alijque id genus, talibus interdum priuilegijs gauiſi ſunt, hodieque gaudent. Certumque eſt, *teſte Boët. Epone, tract. de Regal. nu. 280.* Carolum V. Imper. & Philippum II. in hac qualitate eo priuilegio vſos eſſe quidem, ſed priuilegij in Abbatum & aliorum Præſulum prouiſionibus nominatim ſemper facere mentionem; Confirmationibus

ſionibus, & inſtitutionibus, neque non conſecrationibus Eccleſiaſticis per omnia in ſuo robore manentibus. Ac licet Rex Catholicus in ſuis ditionibus belgicis ſimul meminerit in prouiſionibus Abbatum, vltra priuilegium Pontificium, iuris quoque Regalium, additis etiam hiſce voculis, *vel aliter*, id tamen hactenus accipiendum eſt, quatenus patrocinatur immemorialis conſuetudo vti ſupra annotatum eſt, qua ceſſante, ac priuilegio Pontificio, inciderent in cenſuras Concilij Lugdunenſis. *de quibus in cap. Generali Conſtitutione, de Electio. in 6.* & meritò, cum ſint, vt inquit Reuerendiſſimus Genebrardus Epiſcopus ad Aquas Sextias *lib. 1. de ſacr ar. elect. iure, cap. 1.* diuino iuri aduerſæ & contumelioſæ eiuſmodi nominationes, tyrannicæ, ſimoniacæ, ſacrilegæ, libertati Eccleſiaſticæ & pijs fundationibus contrariæ, diuinis denique cenſuris & vi politica exterminandæ.

Eccè, Gregorius VII. Cognomento Hildebrandus Romam conuocauit 110. Epiſcopos teſte Vincentio *in ſpeculo lib. 26. cap. 82.* Crantzio *lib. 5. Hiſt. Saxo c. 6.* in qua Henricus IV. Imperator primus Nominationum ac potius nundinationum dignitatum auctor, non ſolum fulmine Apoſtolico percuſſus eſt, verum etiam quotquot ab ipſo, vel ab alijs laicis reciperent Inueſtituram, ita Nominationes appellabant. *cap. per laicos.* 16. *q.* 7. His veſtigijs inſiſtens Victor qui Gregorio ſucceſſerat, *chronicon Caſſin. lib. 3. cap.* 71. Concilium habuit Beneuenti, ac in eo Henricum Imperatorem, & Henrici occaſione, cæteros Principes laicos præſumentes conferre Sacerdotia, ſimulque Clericos accipientes, ſimoniacos declarauit excommunicauitque, *Polyd. Hiſt. Ang. lib.* 11. *& de Inuen. rer. lib. 4. cap. 10.* Eo enim exemplo tunc allecti Principes vbique ferè gentium, ceperunt ius declarandorum Epiſcoporum & Abbatũ ſibi arrogare *teſte eodem Genebrardo*: cum hactenus partim penes Clerum, partim penes Monachos extitiſſet, *anno 1080. Amil. lib. 3.* 5.

Rurſus Vrbanus II. Gallus ex Diœceſi Rhemenſi Gallicano 6.
Conci-

Concilio adegit Henricum Sueſſionum Epiſcopum, Epiſcopatu quem à Philippo Rege acceperat, cedere, eumque Eccleſiæ arbitrio reddere, *anno 1094.* Paſchalis verò eius etiã nominis II. Ludouicum Craſſum eadem, quæ Henricus IV. in Gallia molien-
7. tem, diris ad ſanitatem reduxit. Ac tandem Henricum cunctos penè Principes ſuo exemplo corrumpentem, atque ad beneficiorum diſtributiones ineſcantem, per Moguntinum, Colonienſem, & Wormatienſem Præſules, inſignibus Imperatorijs exuit, eaque Henrico filio cum Imperio tradidit. Cũque poſteà certis artibus Henricus V. ab eodem Paſchali ius aſſignandorum Epiſcopatuum & Monaſteriorum in ſuis ditionibus impetraſſet, nouæ turbæ exortæ ſunt: Nam non iam vſurpationis argui poterat Imperator quod priuilegio Apoſtolico (cui hodiè in Gallia Concordatorum inter Franciſcum Regem & Leonem X. Pontificem ſpecioſum nomen inditum eſt) niteretur: præualuit tamen Eccleſiæ auctoritas & prima ſententia, atque huiuſmodi Cõcordata *teſte Platina, Abbate Vſperg. Crantzio lib. 5. cap. 34. & 37.* Concilium Lateranenſe geminum viuente adhuc Paſchali, reſcidit, Imperatorem proſcripſit, & anathema extendit in reliquos Principes, qui deinceps idem tentarent & aggrederentur, & aſſequentes beneficia per laicam manum quæ à S. Sede facultatem ad id
8. non habet, cœtu etiam piorum interdicebantur; qui enim ex Indulto Apoſtolico vti Carolus Magnus & alij nonnulli, vel præſcriptione longiſſimi temporis cum iuſto titulo Collationibus aut Nominationibus vtuntur, minimè improbantur, præſertim cum ante inquiruntur à Capitulis ſuffragia ſuper doctrina, pietate & moribus nominandorum, reſeruatis quoque confirmationibus & conſecrationibus Eccleſiaſticis Præſulibus antiquo more.

Ita enim rectius probari explorarique poſſunt qui à Collegio conſtituuntur quam ab Aulicis Regijs, apud quos nec perſpecta ſunt proborum merita, nec quicquam obtinetur niſi fauore, gratiâ, adulationibus, prauis obſequijs, & corruptelis, & poſtpoſitis viris

viris doctis, litteratis, virtute prædìtis, & charactere clericali inſignitis, qui columina Eccleſiarum eſſe poſſunt, proponuntur ac potius aſſumuntur ignari, Epicurei, famuli, creditores, facinoroſi, & voluptatum exactionumque Architecti, abiecti, terræ filij, denique patrimonium Chriſti, id eſt pauperum conſumere nati.

Ex quo fit vt aliud ex alio malum ſerpat, adulatio diſſimulatioque: Qui enim per homines ſibi ipſis poteſtatem acquiſiuerunt, inquit S. Baſil. *Epiſt. 69.* ſerui ſunt eorum quorum fauore adiuti ſunt, atque exinde diuerſa hæreſeon monſtra, id quod in ſua Gallia probat Reuerendiſſimus Genebrardus Aquarum Sextiarum Archiepiſcopus, *d. tract. cap. 2. nu. 13*, vtens teſtimonio ac potius vaticinio Gregorij, *lib. 4. epiſt. 53.* qui quondam Childe- 9.
berto prædixerat, ſi in ſuo regno laici ad ſacroſanctos honores proueherentur, cauſam fore in Gallia hæreſeon, ac tamdiu in ea duraturas hæreſes, quamdiu illa viguiſſet: quod quidem noſtra & ſuperior ætas tum ibi, tum alibi, eueniſſe ſatis ſuperque oſtendit: vt ſanè liceat nobis cum Propheta ingemiſcere, *Hierem.* 9. Quis „
dabit Capiti meo aquam, & oculis meis fontem lacrimarum, vt „
plorem die ac nocte profanationes populi mei? quis conſtituet „
me in ſolitudine, vt derelinquam populum meum, recedam ab „
eo, ne videam contaminationem ſanctuariorum eius. „

CAP. V.

De Infelici exitu Collationum & Nominationum, ac eorum qui ſine S. Sedis Indulto ijs vſi ſunt.

SVMMARIVM.

1. *Miſer exitus Henrici IV. Imp. qui primus Eccleſiaſticam libertatem peſſumdedit.*
2. *Frederici item duo, & nonnulli Franciæ Reges eandem ob cauſam infælices fuêre.*

3. *Vt & Valeſij Principes.*
4. *Nominationes deterrimæ in Eccleſia Dei.*

MEminimus ſuprà Henrici IV. Imperatoris, qui primus in libertatem Eccleſiaſticam inuolauit, iura electionum ſacrarum violauit, ſanctiones Canonicas ſacrilegè peſſumdedit quem ne quidem monſtrum illud impietatis & Eccleſiaſtici iuris funambulus Caluinus probare potuit, appellans illum *lib. 4. Inſtit. cap.* 11. *ſect.* 13. hominem leuem & temerarium, nullius Conſilij, magnæ audaciæ, & vitæ diſſolutæ, qui Epiſcopatus totius Germaniæ haberet in Aula ſua partim venales, partim prædæ
1. expoſitos, at quid eo factum? Primùm à Gregorio VII. à Cœtu piorum Concilioque fidelium ſemotus eſt. Imperio ſpoliatur, *Teſte R. D. Ioanne Chapeaville Vicario Leodienſi, Annalium tom.* 2. *cap.* 9. & tandem Leodium profugus, violentas proprij filij fugiẽs manus, ibidem moritur *anno* 1106. & in Eccleſia maiori S. Lamberti antè altare B. Mariæ humo mandatur: quam ob cauſam malè apud Eccleſiam Romanam audierunt Leodienſes, donec tandem, quod in anathemate obijſſet, ita præcipiente Papa Paſchali indè eum eiecisſent, & extra Ciuitatem in monte quem hodie incolunt Carthuſiani ſepelijſſent. Notum eſt etiam mortis genus
2. quo ad inferos tranſuecti ſunt nonnullo poſt interuallo duo Frederici auus & nepos, qui (teſte & ita ſcribente doctiſſimo & religioſiſſimo Antiſtite Genebrardo) de hac conferendi Epiſcopatus & Sacerdotia facultate, quam Cæſares ſpacio centum & quinquaginta circiter annorum vſurpauerant, concertationem contrà Romanam Eccleſiam aggreſſi fuerant. Tandem vicit eos Chriſtus, adeò vt facultatem iſtam, inquit Crantzius, relinquere Eccleſijs propter infortunia coacti fuerint. Si Galliam petamus, ibi videbimus exitus infœliciſſimos Clodoueanorum & Carolinorum; penes quas duas familias rerum Francicarum ſumma tunc extitit, quando nimirum auſi ſunt quaſi Regali iure poteſtatem

ſtatem

ſtatem creandi & inſtituendi Paſtores ſibi aſſerere : nam breui iuſto Dei iudicio odiũ in ſe populi concitarunt, ac à ſuis laceſſiti, tandemque circumuenti dignas ſacrilegorum pœnas luerunt, atque ità ſuam gentilitatem è Monarchię Principatu excuſſerũt. Quid mirum? eo res tum redacta erat, vt Nobilibus laicis non ſolum opes, & præfecturæ Monaſteriorum aſſignarentur, ſed nomina etiam illis attributa eſſent, adeò vt equites armati aſſumerẽt Abbatum titulos, & ſuas vices gerentibus Decani duntaxat vocabulum relinquerent, quales hodie ſunt quos fiduciarios, ſiue Confidentiarios, ſiue cuſtodios barbaris (vt ſacrilegium eſt barbarum & Simoniacum) appellamus. Comtemplemur iam poſtremos Valeſiæ gentis Principes; hi à Franciſco primo Nominationum iſtarum fonte & Electionum extinctore, ad Henricum III. eius nepotem intra 47. annos ab vnico Philippo Hiſpaniarum Rege, vniuerſi infœliciter ſepulti ſunt. Franciſcus Rambo- 3.
letij, inquit idem Antiſtes Gallus, in aliena domo lue venerea conſumptus eſt; è tribus liberis ſuccedendo idoneis, vnus Lugduni potione aquæ medicatæ ſublatus eſt; alter ſcrinio è ſuperioribus decidente, oppreſſus, Henricus II. Rex in ludo lanceario ligni fragmine inter medias voluptates & gaudia proſtratus, & extinctus fuit. E quinque filijs quos pueros Henricus ſuperſtites reliquerat, viroſis edulijs extincti nonnulli, & omnes illiberi ſunt ante diem mortui. Plures referri poſſent eiuſdem farinæ, ex quibus clarè conſtare poſſet vſurpatores libertatis Eccleſiaſticæ, & Sacrarum electionum violatores, morte violenta ereptos eſſe: pleni etiam Conciliorum libri & Canonum Anathematis & diris aduerſus iſtas per Principes laicos promotiones, plenæ item Hiſtoriæ; quæ docent inuentum Nominationis ſternere viam ad 4.
regni amiſſionem & Regiæ ſtirpis conſumptionem. Eſt enim Thuribulum Oziæ Regis. *2. Paral* 26. eſt iniectio profanæ manus Ozæ in arcam Domini *2. Reg.* 6. eſt Saulis ſacrorum contrectatio, non expectato vel curato Samuele *1. Reg.* 13. eſt deni-

que malorum omnium Odiſſea, quam ſequuntur extinctiones familiarum, Regum, ac Principum & Rerum publicarum mutationes, & interitus, per quam introducuntur mille ſacrilegia, contrectando nimirum res ſacras inuitis Dominis, oritur S. Sedis contemptus, dum plerique non recurrunt ad S. Sedem pro confirmatione, introducuntur infinitæ Simoniæ & Confidentiæ, vbi à Principe dignitates aliaque officia loco mercedis, dotis, præmij diſtribuuntur, eneruatur ac potius è medio tollitur Regularis diſciplina. Quare hoc caput concludam cum Ezech. *cap.* 46. *Ne depopulamini vltra Principes populum meum, ſed terram relinquatis Domini Iſrael ſecundum ritus ſuos.*

CAP. VI.

De Aduocatis Eccleſiarum.

SVMMARIVM.

1. *ADuocatiæ definitio.*
2. *Aduocatiæ duplicis ſunt generis.*
3. *Aduocatitium honorarium Aduocatiæ ſecularis.*
4. *Aduocatia degenerans.*
5. *Aduocati Eccleſiarum, qui?*
6. *Aduocatia Eccleſiaſtica, quæ?*
7. *Reges & Principes Aduocati & Protectores Eccleſiæ ſunt, aut eſſe debent.*
8. *Godefridus Bullonenſis Aduocatus Dominici ſepulchri.*
9. *Abuſus Aduocatorum.*
10. *Ciſtercienſes liberi ab Aduocatis.*
11. *Aduocati iniurij Atrebaten. & Cameracen. Epiſcopis.*
12. *Vt & Eccleſijs Franciæ.*
13. *Aduocati iure ſuo abutentes, Aduocatia olim priuabantur.*

ACturus hoc capite de abuſibus Aduocatorum, quos vulgo *Voüez*, aut *Aduoüez* nuncupamus, lubet præmittere definitionem

nitionem Aduocatiæ. Eſt ergo Aduocatia, dignitas perſonæ capaci ad defenſionem certi loci, aut Eccleſiæ data, *cap. Saluator* 1. 1.
q. 3. c. In quibuſdam, de pœnis, c. 2. de Iure patron. Ex qua definitione patet, duplicis eſſe generis Aduocatiam quarum vna eſt ſecularis, de qua alibi ſcripſimus *lib. 2. Theſuauri Polit. aphoriſm. lib. 2.* 2.
cap. 11. & Ioannes Pitœus, *tract. ſur les couſtumes de Troies, tit. de l'origine des comptes.* Quæ conſiſtit penes vnum aliquem Principem, aut Nobilem, ſeu protectorem alicuius loci, villæ, Reipub.
cui ob defenſionem datur honorarium, quod Aduocatitium di- 3.
citur & iſta in duplici erat differentia.

Nempè vna quæ conſiſtebat in executione ſententiarum criminalium, pro qua dabatur merces & honorarium, quod plærumque conſiſtebat in tertia parte emendarum, ac etiam in venatione, piſcatione, aliiſque iuribus generis eiuſdem, ipſi Aduocato ex inſtitutione Aduocatiæ, aut etiam præſcriptione, conſuetudine vel certo legitimo titulo acquiſitis. Et iſta poteſt dici
Aduocatia degenerans, cum propriè illius exercitium non con- 4.
ſiſtat in defenſione, ſed duntaxat in executione ſententiarum criminalium. Alia quæ generalior erat, continebat ius protegendi ab omnibus iniuriis ac violentiis res ac perſonas Aduocatiarum patrocinio commiſſas, ſimileſque ſunt defenſoribus Ciuitatum, ſic quod iſta Aduocatia propriè conſiſteret in ſola defenſione.
At, cum noſtri inſtituti non ſit de iſtis tractare, ſed ſolum de Ad- 5.
uocatis Eccleſiarũ, remitto cupidum lectorem ad tractatum ſingularem Eraſmi à Chokier Fratris mei, vbi materia hæc ſuccintè dilucidèque tractatur, & ad tractatum Martini Mageri de Aduocatia armata.

Alterum genus Aduocatiæ, eſt ius quoddam Eccleſiaſticũ, de quo hic propriè agitur, & eſt celebris de ea Conſtitutio Gregorii X. *in Concilio Lugdunenſi, relata in cap. 2 de Reb. Eccleſ. non alien. in 6.*
quod ſic deſcribitur, vt ſit tutela & defenſio Sacerdotalis alicu- 6.
ius Collegii veluti Abbatiæ, & Monachorum, quibus prædia & vecti-

& vectigalia quædam attributa ſunt, quorum nonnulli potentem aliquem, vel Comitem, vel alium nobilem ſibi defenſorem & patronum cooptabant, *Hottoman, in Dictionario verborum feudalium, Verbo Aduocatus. Tiber. Decian. Reſp. 117. nu. 17. vol. 3.* de qua Aduocatia hîc propriè agemus.

Porrò, antiquitus Reges & Principes atque adeò Imperator
7. ipſe, qui ſummus eſt Aduocatus & protector Eccleſiæ, *vt oſtẽdi in meo tractatu ad Preces primarias, Sectio. 2. verbo Aduocatum,* non ſolum regia poteſtate res & perſonas ad Eccleſias & Monaſteria pertinentes ab iniurijs defendebant, ſed ſingulari pietatis propenſione Eccleſiæ defenſores, Aduocati atque Conſeruatores dici haberique volebant, *Guil. Durand. Specul. de modo Concilij celeb. part. 2. rub. 40. de defenſ. Eccleſ. cap. Principes. cap. rerum. cap. Adminiſtratores. 23. q. 5.* Imò poteſtas eligendi Aduocatos non ſolum per Imperatores, ſed etiam Pontifices, Archiepiſcopos, & Monaſteriorum fundatores, Abbatibus concedebatur, vti latè probat D. Martinus Magerus *in d. ſuo tractatu de Aduocatia armata*
8. *cap. 5. nu. 452.* Vndè inclytus ille Godefridus Bullionenſis cum tria ampliſſima patrimonia, ſuum. fratris, & matris partim oppignoraſſet, partim vendidiſſet vt copias ſacri belli cuius Dux erat, aleret, ac tandem victor expugnata Hieroſolyma rediiſſet, ab omnibuſque Rex ſalutaretur, contempto Regis titulo ſeſe Aduocatum Dominici Sepulchri, vocauit, exiſtimans hunc titulum glorioſiorem eſſe, quam ſit Regij faſtus nomen, & dignitas. *Io. Molan. tract. de Canonicis lib.* 2. cap. 46. Verum, inſo-
9. lentia. & auiditas eorum qui olim deſignabantur ad præſidium defenſionis, & protectionis Eccleſiarum, eo vſque in nonnullis regionibus excreuit, vt auſos videamus prorumpere in diſpendium & depreſſionem illarum, & nedum perſonis, ſed & bonis poſſeſſionibuſque Eccleſiaſticis iniurios eſſe: quo factum vt ceperint eſſe exoſi, ac varijs ſanctionibus ac Conciliorum decretis circumſcripti fuerint. *cap. indicatum, diſt. 89. Zaſiu. tract. de feudis*

part.

part. 10. de feudi amiſſ. nu. 55. cap. in quibuſdam, de pœnis, cap. præterea 2. de Iure patro. Wameſ. conſil. 481. in pr. tom. 1.

Qui ſanè abuſus, meritò mouit ordinem Ciſtercienſem, vt à Conrardo Romanorum Rege anno 1240. obtineret omnem immunitatē ab omni Aduocatorum genere, teſte eodem Martino Magero, *de Aduocatia Romana cap. 5. nu. 443.* ſed & Arluinus Epiſcopus tunc Cameracenſis à S. Sede ſimili priuilegio immunitatis ab iniuria Aduocatorum, donatus eſt; quanquam paucorum modò annorum alcedonia illa fuerunt; rurſum enim exagitare cœperunt Eccleſiam Atrebatenſem & Cameracenſem, id quod omniū maximè expertus fuit Gerardus Arluini ſucceſſor toto ferè tēpore muneris ſui Epiſcopalis, vt notat Boët. Epo. *tract. de Regal. nu. 260.* Valentis Imperatoris inſignis Eccleſiarum expilatoris formidabilis narratur exitus, quem Sozomenus refert *lib. 6. Hiſt. Eccleſ. cap. 11.* ad quem lectorem remitto, ſtudemus enim breuitati. 10. 11.

Sed & aliorum commemoratione ſuperſedeo, qui in Gallia tempore Caroli Simplicis, *teſte Æmili. lib. 3. Hiſt.* Cœnobiorum opes beneficio Regum acceperant, Monachiſque tantum in victum ſuppeditabant, quantum neceſſarius dumtaxat vſus poſtularet. Serpſit abuſus iſte latius, quem vt ſuo tempore tolleret Imperator Fredericus Barbaroſſa edicto cauit, *in Conſtit. de pace tenenda & eius violatoribus, §. publici latrones, verſ. quamque Aduocatiam.* Aduocatos ſuſceptæ protectionis iure abutentes & malè in Aduocatià verſantes, præter antiquas Canonum pœnas *de quibus in cap. Hac conſultiſſima, de rebus Eccleſiæ non alien. cap. quia clerici, de Iure patron. d. cap. præterea, eod. tit. cap. in ſingulis, de ſtatu Monach.* eadem Aduocatia priuandos eſſe, & alios quoſcumque, feudi beneficio, exuendos, *Zaſius d. loco.* 12. 13.

CAP.

CAP. VII.

Rurſum de Aduocatis, & Defenſoribus Eccleſiarum.

SVMMARIVM.

7.
1. *OLim omnes zelo magno decertabant pro defenſione Eccleſiæ.*
2. *Decretum Concilij Carthaginenſis pro patrocinio Eccleſiæ aduerſus potentiorum iniurias.*
3. *Aduocatorum munus inuentum, nedum pro Eccleſiæ defenſione ſed etiam, vt Eccleſiaſtici quietius & liberius Deo inſeruiant.*
4. *Decretum Arcadij & Honorij Impp. vt Eccleſijs dentur defenſores & Aduocati.*
5. *Producuntur eius rei exempla.*
6. *Imperatores ſeſe Aduocatos Eccleſiæ nominabant.*
7. *Aduocati Eccleſiæ Leodienſis, qui?*

PRiſcis illis, id eſt aureis ſeculis, tantus erat quà Principum, quà Nobilium ergà Eccleſiam affectus & zelus tantus, vt malè agi ſecum quiſque putaret niſi ſingulare aliquod illius pa-
1. trocinium ſuſciperet, haſtaſque vt ſic dicam amentatas pro illius defenſione ſumeret, adeoque occaſu ſuo libertatem, ſecuritatemque ei repræſentaret. Nimirum, vt gloria Filij eſt decus & dignitas parentum: ità antiquorum illi hominum homines, fortunas ſuas à fœlicitate Matris Eccleſiæ metiebantur, Idcircò rogati, quin & vltrò, ſummi Principes & Potentes Dynaſtæ Eccleſiarum patrocinium ſuſcipiebant, taleſque vel Aduocati, vel defenſores Eccleſiarum dicebantur, de quibus Concilium Carthaginenſe V. his verbis: Ab Imperatoribus vniuerſis viſum eſt auxilium poſtulandũ, propter afflictionem pauperum, quorum moleſtijs ſine intermiſſione fatigatur Eccleſia, vt defenſores eis aduerſus potentiam diuitum cum Epiſcoporum prouiſione delegentur, *cap. ab Imperatoribus, 23. q. 3.*

Neque

Neque modò ob potentiorum iniurias propulſandas Aduocatorum præſidio eſt vſa, ſed etiam vt ab humanarum rerum curatione & gubernatione ſemoti, liberius quietiuſque Deo ſeruirent, Vnde de Monachis, ne mundanis ſeſe immiſceant negotijs, peruulgatus olim ab omnibus Imperij Statibus communiter approbatus eſt Canon, Monachis ſecularium vſum interdicens: cuius quidem Ludouicum I. Imperatorem Caroli Magni filium auctorem fuiſſe nonnulli autumant. 3.

Quia tamen Monaſteria Principum liberalitate vt rectè notat Martinus Magerus *tract. de Aduocatiâ armata cap. 5. nu. 107.* ſæpiſſimè ampliſſimis territorijs, oppidis, arcibus, pagis, caſtris, aquis, piſcinis, paſcuis, ſyluis donabantur, vti ex innumeris antiquorum Principum largitionibus euidens eſt, ne profanis irretiti curis ac cogitationibus Abbates ac Monachi ſecularia negotia ſpiritualibus omiſſis tractare cogerentur, ſingulis propè Monaſterijs ab Imperatoribus ac Regibus laici potentes, quibus omne adminiſtrandæ rei politicæ ſtudium incumberet, conſtituti fuerunt; ne religioſi ac Monachi, qui rerum cœleſtium deſiderio & vitæ ſolitariæ ſollicitudine, mundanas vanitates deſeruerãt, rurſum per ſecularium tractationem à diuino ſtudio abſtraherentur, & earum quaſi contagio inquinarentur.

Hinc in Concilio Mileuitano ſub Arcadio & Honorio Auguſtis, *cap. 27.* ſtatutum vt Eccleſijs darentur defenſores & Aduocati, qui defenſionem Eccleſiarum ſuſciperent, haberentque facultatem pro negotijs Eccleſiarum, quoties neceſſitas flagitauerit, vel ad obſiſtendum callidè decipientibus, vel obrepentibus, vel ad neceſſaria ſuggerenda, ingredi Iudicum ſecretaria. 4.

Et horum Aduocatorũ defenſorumq; exempla pluſcula producit idem Magerus, & inter alia Alberonis Epiſcopi Treuiren. qui Hermannũ Comitẽ Palatinũ, *an. 1148.* Aduocatũ eiuſdẽ Eccleſiæ atque Epiſcopatus ſibi cooptauit. Itẽ Ludouici I. Imperatoris qui *anno 1324.* Eccleſiæ & Monaſterio S. Maximini eiuſdẽ Tre- 5.

in Archiuis Eccleſiæ Leodienſis Aduocatiarum cognitiones, verum, quia his plærique abutebantur, idcircò re maturè diſcuſsâ, reſolutum eſt illos demum Aduocatos Eccleſiæ Leodienſis dicendos qui auctoritate Regum ſuffulti eſſent, & nihil amplius 7.
exigerent, niſi quod auctoritas priuilegiorum permitteret, vti latius videre eſt in lib. 1. chart. Eccleſiæ Leodienſis.

CAP. VIII.

De abuſibus Aduocatiarum.

SVMMARIVM.

1. *ORigo & cauſa Aduocatiarum.*
2. *Prudentiores Cænobitæ Aduocatis carere voluerunt.*
3. *Ciſtercienſes Aduocatis ſemper caruêre.*
4. *Abbatia Epternacenſis fundata per Pipinum Francorum Regem, ideòque exempta ab omni Aduocatia.*
5. *Mundiburdium, vox Longobardorum.*
6. *Eccleſiæ plurimum grauantur per Aduocatias.*
7. *Aduocatia de Fleron valde noxia Eccleſiæ Aquenſi & Leodienſi.*
8. *Dominium de Fleron fuit & eſt reſſortus & Iuriſdictionis Imperij quicquid ſecus declarauerint Brabanti.*
9. *Taxantur ſequiores Aduocati.*
10. *Principes ſeculi Deo ſe rationem reddituros cognoſcant qui Eccleſiam iuribus ſuis ſpoliant.*

TAmetſi Aduocatiæ eo conſilio olim inuentæ conſtitutæq; ſint, vt ſarta tecta per eas Eccleſiarum, Monaſteriorum, 1.
rerùmque Deo dicatarum iura conſeruarentur, *Zaſius lib. 2. conſ. 7. nu. 6. & 7. Cardin. in cap. Præterea, de Iure patro.* audimus nihilominus aut certè ægris oculis conſpicimus, quos experiri de-

buiſſet Eccleſia tutelares Aduocatos & Patres, ſenſiſſe oppreſſores, prædones, & tyrannos.

2. Inde opinor factum, vt quique ſagaciores & Sacratiores Cœnobitæ, ſemper Aduocatis carere ſuſtinuerint: vt in Ciſtercienſibus legimus, quibus ne quidem volentibus vllis temporibus darentur Aduocati, lege Conrardi IV. Romanorum Regis ſtatutum fuit, teſte Molano *lib. 2. de Canonicis cap. 46.* qui ſcribit Ordinem iſtum ab omni Aduocatorum genere iuxta primariam

3. inſtitutionem ſuam ſemper liberum extitiſſe. Ita Cæſarienſis Monaſterij conditor Henricus Comes de Lechſgemundt in fundatione ſua diſertis verbis inhibuit ne fratres iſtius Cœnobij vllum Aduocatum præter filium Virginis haberent, aut ſuſciperent.

Sic & Pipinus ſenior Francorum Dux, Caroli Martelli parens

4. ampliſſimum ac opulentiſſimum Monaſterium Epternacenſe prope Treuiros quod *anno Domini 696.* rogatu S. Wilbrodi fundauit, ab omni protectorum iugo liberum & nullius niſi ſolius Dei Mundiburdio ſubſiſtere voluit. Verba priuilegij hæc ſunt: Ita volumus Abbatem noſtrum Epternacēſem exemptum, vt nullius ſubſiſtat Mundiburdio, niſi ſolius Dei. *Mundiburdium* vox Barbara longobardorum id eſt tutela, quæ etiam affinitatem

5. habet cum Gallica Mumburnia, *Cuiacius lib. 2. de feudis, cap. 4.*

Eundem in modum celeberrimum monaſterium Saleuritanum ordinis Ciſtercienſis in Epiſcopatu Conſtantienſi ſitum, quod circà annum 1130. Guntraminus liber Baro de Adelfrentin liberaliter fundauit, ne alium poſt Deum Opt. Max. Aduocatum excepto ſolo Romanorum Imperatore, haberet aut ſuſciperet edicto ſanciuit, *Mart. Magerus de Aduocat. arm. cap. 1. nu. 29. 30. & 32.* vbi ſcribit Imperatorem Fridericum II. cum ei innotuiſſet quantum detrimenti Barones de Saxen olim Aduocati & Protectores Monaſterij Fabarienſis in Churienſi Diœceſi & Rhetiæ alpibus ſiti, à Carolo Martello anno Chriſti 734. extructi, eidem

Cœnobio

Cœnobio intuliſſent, tandem illud *anno.* 1257. ab omni Aduocatiæ onere liberauit.

Res eſt tandem ita decantata vt exemplis alijs opus non habeat cum exploratiſſimum ſit non ſubleuari ſed opidòquàm grauari Eccleſias atque Prælatos, qui prætextu ſubſidij, Aduocatos adſciſcentes, extrema quæque paſſi ſunt, in quos aperté cadit Aeſopeus ille Apologus apud Sigonium *lib.* 18. *de Reg. Ital.* 6.

Accipitrem milui pulſurum bella, columbæ
Accipiunt Regem; Rex magis hoſte nocet.
Incipiunt de Rege queri, quia ſatius eſſet
Milui bella pati, quam ſine marte mori.

Omitto diuerſa decumanaque mala quibus obnoxiæ ſunt Eccleſiæ quæ huic arundineo Aduocatorum præſidio innituntur. Quod vt domeſtico exemplo oſtendam, cogit me recens rei indignitas ſummæ iniuſtitiæ coniuncta. Extat intra primum à Ciuitate noſtra lapidem Dominium de Fleron, quod ab Ottone Imperatore *anno Domini* 972. Eccleſiæ Regali Aquenſi pro illius decore, & cultu, quo in Diuam Virginem illius Eccleſiæ patronam ferebatur donatum eſt. Illud autem Dominium purum putumque erat Allodium Francum ac liberum, nemini ratione feudi ſubiectum, ſolum Imperatorem à quo proceſſerat recognoſcens, ad quem etiam in cauſis appellationum, & non alium, à tempore hominum memoriam excedente recurſum eſt. Verùm cum potentiorum iugo grauaretur iſta Eccleſia, belliſque, vt aſſolet, infeſtaretur, ad Dominum in Rochette potentem ſatis, ac Eccleſiæ Aquenſi vtcumque vicinum, tanquam ſacram ad anchoram confugit, eumque ſibi Aduocatum aſſumpſit, data illi in feudum Aduocatià, quod quam benè iſti Eccleſiæ eiuſve nunc ceſſionario Epiſcopo ac Principi Leodienſi ceſſerit, ex infra dicendis facilè patebit. 7.

Igitur cum territorium iſtud Dominij de Fleron ab omni æuo eſſet Iuriſdictionis & reſſortus, vt loquuntur, Imperij, vtpotè 8.

quod illius incolæ & contributiones Imperiales ſemper exſolue-rint, & pendentibus hiſce belgicis bellis tanquam veri Imperij ſubditi, neutrales ſemper habiti fuerint, quin etiam ab omni æuo in cauſis ciuilibus Magiſtratum Aquenſem appellauerint, & exindè Cameram Spirenſem. Nihilo ſecus vt Eccleſiam iuribus ſuis fraudaret & Vaſallum ſubditumque Ducis Brabantiæ ſe iactaret tam modernus Aduocatus, quam eius pater prętextu altę Aduocatiæ quam effingebat, & quam à Duce Brabantiæ vti Comite d'Alhemienſi prætendebat releuaſſe (quod vanum eſſe inde conſtat quod ſuperioribus annis, id eſt anno 1621. ipſamet Cancellaria Brabantiæ nullam eſſe Aduocatiam altam declarauit, ſed nudam ac ſimplicem Aduocatiam quæ ab Eccleſià tantum Aquenſi releuata eſſet) per ſiniſtras eiuſdem moderni Aduocati informationes, territorium iſtud Dominij de Fleron iuris & reſſortus eſſe Brabantiæ nullo ex parte Imperij aut Eccleſiæ audito vel vocato, Cancellaria Brabantiæ declarauit: quin etiam ne aliò quam ad eandem Cancellariam per Incolas illius Municipij, appellationes deinceps deberent interponi, iudicauit. Ita Aduocatus qui Eccleſiæ Iuriſdictionem ſartam & tectam tueri debuiſſet, illam deſpicatui habere, ac ad laicos transferre ſtuduit; imò leges Imperij interuertere, ipſum nunc Epiſcopum Leodienſem Principem Electorem in poſſeſſione Dominij de Fleron iuris & reſſortus via facti priuare, perſonas, res, merces, equos, & alia ſine auctoritate aut Iudicis decreto arreſtare, componere, deque ijs pro arbitrio diſponere, recurſum ad Imperium vetare, Iuſtitiarios Imperio fideles & alios quoſlibet indictâ causâ incarcerare, & in priuatis carceribus Caſtro nimirum ſuo, la Rochette, nuncupato, conſtituere, etiam contra ipſam ſententiam anni 1621. cui alioqui ipſemet innititur, ſua attentata vi ac impreſſione, priuilegiorum ducatus Brabantiæ prætextu fulcire ac protegere, eoſque omnes proſequi qui Imperio Fidelitatem continuare, & iura Imperij conſeruare ſatagerent, non dubitauit, vt

ſic

ſic ſenſim, territorium iſtud quod inter Leodienſes & Aquenſes medium eſt, ditioni Regiæ contrà ius & æquitatem coniungeret, quod ſanè nec Deum iuſtum, nec Cæſarem inuictiſſimum, qui iam pridem mandata ad Iuſtitiarios & ſubditos de Fleron pro continuanda Imperij Iuriſdictione relaxauit, inultum relicturum omninò confidimus.

Ex quibus videmus quam verè ſcripſerit Doctor ille Zaſius, *de Feud. parte* 10. *nu*. 55. quod Aduocati iſti pro defenſione, ad quam tenentur, Eccleſias & earum ſubditos ſæpè ſupprimunt, pro patrocinio oppugnant, ſubterunt, ſpoliant, grauant, premunt, flagellant, perſoniſque & rebus, bonis, priuilegijs & iuribus Eccleſiarum abutuntur contra Canonum prohibitionem. 9.

Audiant iſti pauidâ aure quod habetur, in cap, Principes, 23. *quæſt*. 5. Principes ſeculi nonnũquam intra Eccleſiam poteſtatis adeptæ culmina tenent, vt per eandem poteſtatẽ diſciplinam Eccleſiaſticam muniant, &c. Cognoſcant Principes ſeculi Deo ſe reddituros rationẽ propter Eccleſiam quam Chriſto tuẽdam ſuſcipiunt, &c. & in c. nulli 12. q. 2. Nulli liceat ignorare, omne quod Domino conſecratur, ſiue homo, ſiue animal, ſiue ager, Sanctum Sanctorũ Domino erit, & ad ius pertinebit Sacerdotum, propter quod inexcuſabilis erit omnis, qui quæ à Domino & Eccleſia, cui competunt, aufert, vaſtat inuadit, vel eripit, & vſque ad emendationem Eccleſiæque ſatisfactionem, vt ſacrilegus iudicetur, & ſi emendare noluerit excommunicetur. Hactenus canon. 10.

CAP. IX.

Taxantur qui Sacerdotibus contumelioſi ſunt, ijſue abutuntur. Damnatur Polygamia Spiritualis.

SVMMARIVM.

1. *Sacerdotes ab omnibus nationibus ſemper venerati.*
2. *Apud Romanos quo in honore Sacerdotes.*

3. *Apud*

Quid quod Aetiopes vt auctor eſt Pierius *Hierog. lib. 20. cap. de noct.* tantùm ipſis tribuebant, vt ſi quibus dicerent Deos nolle vlterius eos ſupereſſe, è veſtigio manus ſibi afferrent, moxque mortalitatem explebant.

Apud Romanos verò, etiam in negotijs publicis præcipuum 2.
ac digniorem locum obtinebant, ita referente Arnobio, *lib. 4. aduerſus gentes*, ſedent, inquit, in ſpectaculis publicis Sacerdotum omnium Magiſtratuumque collegia, Pontifices Max. & Curiones, ſedēt quindecim viri laureati, & Diales cum apicibus Flamines: ſedent Augures Interpretes diuinæ mentis & voluntatis, nec non & caſtæ Virgines perpetuæ nutrices & conſeruatrices ignis. Teſtantur & ſacræ litteræ, *Geneſ. c. 47.* iam olim Pharaonis tempore tantam Sacerdotibus habitam fuiſſe reuerentiam, vt cum per vniuerſam Aegyptum magna eſſet rei frumentariæ caritas, vt fame necarentur homines, conarenturque omnia ſua prædia Pharaoni vendere, idem Pharao noluit vt Sacerdotes bona ſua diſtraherent, ſed ea in perpetuum retinerent ac cibaria ſtatuta ex horreis publicis haberent. Apud Gallos: Hominum, inquit Cæſar, qui in aliquo ſunt numero atque honore genera erant duo: Alterum Druidum id eſt Sacerdotum. Alterum Equitum. Illi rebus diuinis intererant, ſacrificia publica & priuata procurabant, religiones interpretabantur. Ad hos magnus adoleſcentium numerus diſciplinæ cauſa concurrit, magnoque hi ſunt apud eos honore: nam ferè de omnibus controuerſijs publicis priuatiſque conſtituunt, & ſi quod eſt admiſſum facinus, ſi cædes facta, ſi de hæreditate, de finibus controuerſia eſt, ijdem decernunt, præmia pænaſque conſtituunt, ſi quis aut priuatus aut publicus eorum decreto non ſtetit, ſacrificijs interdicunt: hæc pœna apud eos eſt grauiſſima: quibus ita eſt interdictum, illi numero impiorum ac ſceleratorum habentur, aditum eorum, ſermonemque defugiunt ne quid ex contagione incommodi accipiant, ita Cæſar, *lib. 6. de bello Gall.* Sed veteres illos omittamus: Inter Græ-

4 cos Eccleſiæ Patres S. Ephrem exclamat, Sacerdotium eſſe mira-
culum ſtupendum, poteſtatem ineffabilem, venerandum Myſte-
rium, cœlum attingere, cum Angelis verſari, *tom.* 1. *Serm.* S. Greg.
Nyſſen. *lib. de vita Moyſis* probat ex diuina ſcriptura Sacerdotium
rem non eſſe humanam, ſed Diuinam. Chriſoſtomus *lib. 3. de*
Sacerdotio, inſaniam dicit eſſe manifeſtiſſimam Sacerdotes deſpi-
cere, quos non modo plus vereri debemus, quam Principes, vel
Reges, verum etiam maiori honore quam parentes proprios ho-
neſtare. Vnde Conſtant. Imper. *Vt habetur in c. Sacerdotibus* 11.
q. 1. in Concilio Niceno nec primum locum tenere auſus eſt,
nec ſe preſbyterorum immiſcêre conceſſibus, ſed ſedem no-
uiſſimam occupauit, ſententias vero quas ab eis approbatas au-
diuit, ita veneratus eſt ac ſi eas à Diuinæ Maieſtatis ſenſiſſet
emanaſſe iudicio. Conſonat egregia Imperatoris Baſilij ad Leo-
5 nem filium exhortatio: Si, inquit, quos natura tibi dedit paren-
,, tes, debes venerari, multo magis eos qui te in Spiritu Sancto ge-
,, nuerunt omni pietatis officio debes colere: Illi enim duratu-
,, ram ad tempus vitam liberis per generationem impertiuntur;
,, iſti vero per æternam regenerationem largiuntur. Honora ergo
,, Eccleſiam Dei, vt tu viciſſim in honore habeare, & Sacerdotes
,, eius reuerere tanquam Spirituales Patres & deprecatores pro no-
,, bis apud Deum. Honor enim qui Sacerdotibus habetur, in Deum
,, refertur; & ſicut propter te miniſtros tuos in honore habere iu-
,, ſtum eſt, ita & propter Deum Sacerdotes eius magnificare & in
,, pretio habere ſanctum eſt. Quemadmodum enim honor qui eis
,, habetur ad Deum pertinet: ita eorum contumelia & contemptus
,, longè grauius iram eius prouocat.

6. Nihilominus, ſunt plærique nobiles adeò proiectæ audaciæ,
vt non vereantur Chriſti Sacerdotes, quibus alioqui maior digni-
tas collata eſt quam Angelis teſte D. Hieronymo *lib. de vita ere-*
mit & epiſt. ad Euangel. abiectiſſimis officijs, verius dicam ſer-
uitijs, deſtinare, eorumque operam viliſſimo deputare pretio.

Meo quidem iudicio, verbis vtar D. Chryſoſtomi, qui noſtros Sacerdotes deſpiciunt & contemnunt, multo ſceleratiores, ac maiori ſupplicio digni ſunt, quam Dathan cum ſuis omnibus, *lib. de Sacerdotio.*

Aſt, ego abuſum hunc acceptum fero ambitioni & cupiditati multorum, qui ſeipſos non Deum decipientes, vt loquitur. S. Concilium Tridentinum *Seſſ. 24. cap. 17.* plura ſimul beneficia retinere non erubeſcũt cum certiſſimo animarum ſuarum periculo, *cap. quia in tantum, de præbend.* Nam cum plæroſque mediocris ſortis, licet interdum perhoneſtæ, vt vocationi ſuæ morem gerant initiari ſacris appetant titulo patrimonij, fit vt Sacerdotijs carentes, huic vitæ generi non reſpondente patrimonio, condecenter viuere & diuinis vacare ad vtilitatem animarum nequeant. Quod ſi ſingulæ Eccleſiæ, ſiue ſingula Sacerdotia ſingulis conferrentur, arceretur à multis egeſtas, cum vix poſſunt plura beneficia ad vnum peruenire, vt ſcribit Rebuffus *in praxi tit. de diſpenſat. nu. 20.* ſine paupertate plurimorum. Accedit quod beneficiorum fundatores fraudentur ſua intentione, qui voluerunt Eccleſias prouidere ſuis miniſterijs debitis, quod pluralitate tollitur. *Vincentius Filliucius tract. Moral. quæſtio. tract. 41. cap. 7. nu. 3.* Denique literarum ſtudia neglecta iacent: vtrimque enim ſpes bonorum debilitatur, ſcilicet, & quod meritorum ratio non habetur, & quod auida ditiorum auaritia impedimento eſt, ne inopes promoueantur. *Card. Bellar. in Admonit. ad Card. Theanenſem nepotem ſuum controuerſ. 5.* 7.

Quæ, aliæque cauſæ mouerunt Sanctos Patres nouiſſimi Concilij Triden. *d. cap. 17.* vt ſtatuerent vnum tantum beneficium Eccleſiaſticum ſingulis conferri, quod eſt conforme iuri diuino: nam vt habetur Iſaiæ 5. *Væ qui coniungitis domum ad domum, & agrum agro copulatis, vſque ad terminum loci, nunquid habitabitis vos ſoli in medio terræ?* Væ reuera talibus: quatinus ſunt genere quodam, dum alijs alimenta ſubtrahunt, homicidæ, vt 8.

abdomini ſolum inſaturabili, luxui, aut vanæ gloriæ gratificentur; & tamen non ſaturantur pluralitate beneficiorum, *inquit, Rebuffus d. loco*, & dum alter eſurit, hic aufert alimenta alijs, quos necare videtur, *l. necare. ff. de liber. agnoſ.*

9. Neque obtendant iſti, Papæ diſpenſationem. Nam licet in foro fori, id eſt exteriori tuti ſint, non erunt tamen in fori poli, id eſt conſcientiæ, niſi cauſa diſpenſationis ſit neceſſaria, quæ ſententia eſt S. Tho. *quodlubeto 9. art, 15.* & Diui Bernardi, dicentis *qui non vnus, ſed plures eſt in beneficijs; non vnus, ſed plures erit in ſupplicijs*. hæc autem cauſa debet eſſe in vtilitatem Eccleſiæ, vel ob ipſius Eccleſiæ neceſſitatem. Quando cauſa non eſt in bonum Eccleſiæ, non eſt bona diſpenſatio, nec eſt homo ſecurus coram Deo inquit Cardin. Toletus, *lib. 5. Inſtruct. Sacerd. cap. 81. cap. non eſt, ibi glo. verb. adimplere. Card. Bellarm. in d. Admonit. ad Epiſcop. Theanenſem nepotem ſuum, controuerſia 5.* & in Concilijs datis
10. Cleměti VIII. Pont. Max. quæ extant in libro vitæ eiuſdē Cardin. Bellarm. *cap. 5.* vbi exponit Pontifici Polygamiam ſpiritualem eſſe iuri Canonico & naturæ contrariam. tantundem quoque
11. ante eum ſcripſit Rebuff. *in praxi. tit. de diſpenſ. nu. 55.* Dum dicit Papam etiam non eſſe tutū in cōſcientia qui ſine cauſa diſpenſat: quia Papa ad ædificationem poſitus eſt, non ad deſtructionem, *c. ſunt quidam, 25. q. 1.* Meminerunt denique iſti beneficiorum ſacci ſententię Doctorum Pariſienſium (inter quos veriſimile eſt teſte Card. Bellarm. *d. controuerſia 5.* fuiſſe S. Thomam & S. Bonauenturam) qui omnes anno 1270. propter hoc congregati, vnanimiter cenſuerunt duo ſufficientia haberi non poſſe, quibus cum duo tantum contradicerent; ex ijs vnus, Cancellarius ſci-
12. licet Pariſienſis, paulo poſt mortuus, tertio ab obitu die, Guilelmo Epiſcopo Pariſienſi viſus eſt, eique dixit ſe apud inferos æternis ſupplicijs damnatum quod ſenſerit pluralitatem beneficiorum quorum vnum ſufficit iuri naturali non improbari. *Azor. lib. b. c. 10. quæſt. 5.*

CAP.

CAP. X.

De Sacerdotum & Sacrorum immunitate, deque vindicta diuina in illorum violatores.

SVMMARIVM.

1. *IMmunitas Eccleſiaſtica quo iure inuenta.*
2. *Druides, qui Gallis Sacerdotes, immunes à tributis.*
3. *Iure diuino immunitas conceſſa Sacerdotibus.*
4. *Quid in caſu neceſſitatis?*
5. *Hodie licet prauo more, Eccleſiaſtici vix à ſecularibus ſecernuntur.*
6. *Caroli Martelli mors cur dubia.*
7. *Carolus Caluus ablata Eccleſiæ Rhemen. reſtituit.*
8. *Bona Eccleſiæ plumis Aquilarum comparantur.*

DIximus ſuperiori Capite quanto in honore olim fuerint, & nunc eſſe debeant Sacerdotes, dicemus præſenti ſectione de illorum immunitate, & quo Iure illa ſit introducta, & in quo conſiſtat. Immunitatem iſtam ſi iuris naturalis dixerimus, pro- 1.
prius à vero aberrabimus. Nam Egyptios nulla Sacerdotibus tributa pependiſſe ſacra teſtatur pagina, verbis his: Ex eo tempore » in pręſentem diem in vniuerſa terra Egypti Regibus quinta pars » ſoluitur, & factum eſt quaſi in legem abſque terra Sacerdotali, » quæ libera ab hac conditione fuit, *Geneſ. cap. 47.* Ita & Druides Gallorum Sacerdotes immunes fuiſſe Cæſar ipſe ſatis adſtruit *lib. 6. de Bello Gallico*: Druides à bello abeſſe conſueuerunt, inquit, 2.
neque tributa vnà cum reliquis pendunt, militiæ vacationem » omniumque rerum habent immunitatem &c. Ab eadem mente » Plutarchus *in Camillo* de Gallis agens: Tantus is metus fuit, vt » lege quoque Sacerdotibus militiæ immunitas (præterquam ſi »

„ bellum Gallicum incidiſſet) data fuerit. Quæ ſanè lex tantæ dein-
„ ceps auctoritatis & roboris fuit, vt ipſi Sacerdotes in perpetuum
„ omnibus immunitatibus gauderent, muneribus vacarent, tributa,
„ exactiones, vectigalia, angarias, & his ſimilia minimè perſolue-
„ rent.

3. Atque etiam iure diuino Sacerdotum bona & fundos ab omni tributo & ſeruitute liberos eſſe communis eſt Doctorum ſententia. Patet Geneſis 47. vbi Ioſeph poſtquam emiſſet terram AEgypti, ſubiecit eam Pharaoni præter terram Sacerdotum, quæ à Rege tradita fuerat eis; quibus & ſtatuta cibaria ex horreis publicis præbebantur, & iccircò non ſunt compulſi vendere poſſeſſiones ſuas, & S. Hieronymus in illud *Math.* 17. *Chriſtus Dominus pro nobis crucem ſuſtinuit & tributa reddidit*. Nos, inquit, *pro illius honore tributa non reddimus, & quaſi filij Regis vectigalibus immunes ſumus.*

Hinc fit vt Eccleſia & Eccleſiaſticæ perſonæ non teneantur, neque compelli poſſint ad aliqua onera & contributiones. *c. Eccleſia Sancta Mariæ, ibi DD. de conſtitut. Feſtus tract. de collect. nu.* 430. *Ægid. Bellam. Conſ.* 45. *Abb. Conſ.* 13. *nu.* 2. *lib.* 2.

4. Niſi tamen eſſent ad communem vtilitatem, nec ſufficerent laicorum facultates, quamuis in tali euentu non ſecundum voluntatem & exactionem laicorum, ſed præmiſſa deliberatione Clericorum, & Prælatorum Eccleſiaſticorum, & conſulto Romano Pontifice (modo periculum non ſit in mora) faciendæ eſſent eiuſmodi contributiones, *Paulus Layman lib.* 4. *Theol moral. tract.* 9. *cap.* 6. *nu.* 6. quod & in Concilio Baſilienſi celebrato tempore Eugenij IV. anno 1434. cautum eſſe legimus apud Illuſtriſſimum Cardinalem Baronium, *tom. xvj. Annal.* quæ ſententia etiam nuper placuit ſacro Rotæ Auditorio apud Farinaciũ in deciſionibus nouiſſimis.

Sed heu miſeriam! eò vſque proceſſit irreligio, vt hæc ſcita patrum aut nihil penſi fiant: Quibus enim ſubſidijs, intributionibus,

onera-

oneribus Eccleſia iam non eſt obnoxia?

Indignum tamen eſt & piaculum, Sacerdotes corrupto noſtro 5.
ſeculo à ſecularibus ſicpotè ſubiugari, vt à ſecularibus vix ſecernantur: de quo etiam ſuo tempore querebatur Gregorius VII. hæc verba: Quis dubitet Sacerdotes Chriſti Regum, ac Principum, omniumque fidelium Patres ac Magiſtros cenſeri? nonne miſerabilis miſeriæ eſſe cognoſcitur ſi Filius Patrem, diſcipulus magiſtrũ ſibi conetur ſubiugare, & iniquis obligationibus illum ſuæ poteſtati ſubiicere, à quo credit non ſolum in terra, ſed etiam in cœlo ſe ligari poſſe ac ſolui?

Decantata multis eſt miſera mors Caroli Martelli qui ob bel- 6.
lum aduerſus Saracenos fœliciter adminiſtratum, belli ſocijs Decimas Sacerdotibus debitas, ipſis alioqui Galliæ Epiſcopis diſſimulantibus diſtribuit, iureque iurando ſeſe adſtringens ſi vita ſuppeteret omnia Eccleſijs ſe redditurum, id quod minimè fecit, vndè non multo poſt è vita migrauit ſacrilegij crimine ac damnationis æternæ ſuſpitione infamis, cuius cadauer ſepultũ in æde S. Dioniſij fuit, & paucis poſt annis ſerpens ſeu diabolus ſerpentis ſpecie in eius ſepulchro repertus eſt, ex cadauere autem & oſſibus nihil omninò repertum, teſte Card. Baronio; quod multis occaſio fuit, inquit, credēdi eum corpore & anima in Inferno ob Sacerdotum oppreſſionem & Decimarum extorſionem ſepultum fuiſſe.

Fœliciori longè Conſilio vſus Carolus Caluus etiam Franco- 7.
corum Rex. qui antequam fato concederet, ablata per eum Eccleſiæ Rhemenſi reſtituit, cuius reſtitutionis diploma extat apud eundem Baronium, *tom. 10. Annal. anno Chriſti* 845. enimuerò, ſi quæ ab Eccleſia Leodienſi nonnullus Princeps ſumma iniuria abſtulit, & ablata ſine titulo iuſto retinet Caroli exemplo reſtitueret, melius illius res ſuccederent, neque ditiones ad hoſtes fidei iuſto Dei Iudicio transferrentur. Bona enim Eccleſiæ ſunt

8. ad inſtar plumarum aquilæ, quæ alijs intermixtæ illas exedunt, & ad nihilũ prorſus, redigunt. Hoc Principes & Conſilarij ſciunt, & tamen oculos non aperiunt. qui eò magis cæci ſunt, quod malum, vt Cæcias nubes, ſibi attrahunt & non attendunt.

CAP. XI.

An libertas Eccleſiaſtica violetur ob neceſſitatem petendæ amortizationis.

SVMMARIVM.

1. *AMortizatio, quid?*
2. *Manus mortua quid?*
3. *Per Amortizationem ſuccurritur manui mortuæ.*
4. *Amortizatio, ſeu conceſſio transferendi bona immobilia in Eccleſiam ſiue manum mortuam an repugnet libertati Eccleſiaſticæ?*
5. *Conſtantini Magni Conſtitutio Eccleſiæ fauorabilis.*
6. *Libertas eſt facultas faciendi quod cuique placet.*
7. *Leges pro libertate Eccleſiæ latæ à Conſtantino Magno & alijs, ſunt in Gallia abrogatæ.*
8. *Lex regulatur à Iuriſdictione ſtatuentis.*
9. *Principes ſeculares non poſſunt ſtatuere aliquid contra Eccleſiaſticos.*
10. *Alia ratio cur Statutum non ſubſiſtat tollens libertatem teſtandi in fauorem Eccleſiæ.*
11. *Omnes ferè Canones inducentes & conſeruantes libertatem Eccleſiaſticam fundantur in iure diuino.*
12. *Omnes Canones ſunt Conciliares, quibus neceſſariò parendum eſt.*
13. *Excommunicantur qui fabricantur Conſtitutiones Eccleſiaſticæ libertati contrarias: ijſve operam nauant.*

1. AMortizationem appellat Petrus Belluga Hiſpanus *in Speculo Principis Rub. 14.* tranſlationem iniuſſu Principis in manum

num mortuam factam. Alij, licentiam bona immobilia per manum mortuam retinendi, & in perpetuum poſſidendi, voce deducta à Gallica *amortir*, ſiue *amortizari*, quod eſt mortuum reddere, Nam quemadmodum excommunicatus, & deportatus mortuus dicitur, quod à cœtu & frequentia hominum excludatur, *cap. plarumque. 12. q. 3. &* exhæredatus etiam quodammodo mortuus cenſetur, qui inter hæredes amplius non eſt: ita quoque eam rem mortuam, quæ amplius de vna manu in alteram manum viuentium non tranſit; ſed communi hominum conſortio 2.
eximitur, cuiuſmodi ſunt bona in manum mortuam, id eſt Eccleſiam amortizata. Nam per manum mortuam intelligimus cum P. Peckio viro ſuæ ætatis eruditiſſimo *in ſuo tract. de Amortizatione bonorum*, Eccleſiam, Ciuitatem, Collegium, ſiue aliud quodcumque corpus, vel Eccleſiaſticum vel ſeculare, quod bonorum capax eſt: nam ſicut ſemel mortuus denuò, non moritur: ita quoque corpus eiuſmodi, etiamſi omnes perſonæ ex quibus conſtat, rebus humanis eximantur, & mutentur, immutatum permanet *l. proponebatur. ff. de Iud. l. ſicuti. §. in decurionibus. ff. quod cuiuſque vniuerſitatis nom.* & quemadmodum morientis hominis manus id quod comprehendit firmiſſimè concluſum tenet, neque facilè remittit: ſic etiam quidquid Eccleſia ſeu corpus eiuſmodi ſemel acquirit, & in manum, hoc eſt in poteſtatem ſuam accipit (quod enim quis in ſua manu habet id in ſua poteſtate habere dicitur) non niſi cum magna difficultate & ſolemnitate in commune hominum commercium poſt deinde remittit, ſed accumulando conſeruat, *cap. ſine exceptione 2. q. 2. tot. tit. de Reb. Eccleſ. non alien.*

Per amortizationem ergò ſiue licentiam à Principe datam retinendi bona immobilia ſuccurritur manui mortuæ, in quantum 3.
illius leges relaxantur, *faber. ad l. quoties. nu. 9. in fi. C. de Rei vind.* ſoletque in Gallia regijs literis apponi clauſula hæc, *prouiſo quod habita poſſeſſione pacifica teneatur eiuſmodi bona intra annum &*

diem extra manum ſuam ponere, & in perſonam capacem transferri at conſenſum Regis obtinere.

4 Sed quæritur, an iſta conceſſio repugnet libertati Eccleſiaſticæ? & quidem non repugnaret, ſi leges illæ iuri communi non aduerſarentur. Atqui, cum Conſtantinus Magnus liberum cui-

5 que decedenti fecerit arbitrium (nam antè illum fortè non licuit aut parum vſitatum fuit, *vide Hierony. epiſt. ad Nepotianum. 7. par. 3. Ambroſ. epiſt. 31. lib. 5.*) ſanctiſſimis Eccleſijs quæ velit relinquendi l. 1. C. de ſacroſ. Eccleſ. vbi appellatione Concilij, Eccleſia intelligitur, eo enim nomine antiquitus in rebus Eccleſiaſticis Eccleſiam vſurpari ſolitam notat præter alios Baronius *tom. 3. Annal. ſub An. Chriſti 322.* videtur quod neceſſitas petenda amortizationis libertati Eccleſiaſticæ aduerſetur.

Nam ſi libertas eſt facultas faciendi quod cuique placet niſi

6 lege prohibeatur *l. libertas. ff. de ſtatu hom.* certè iſtæ Conſtitutiones rerum immobilium acquiſitionem auertentes, defendi poſſe non videntur, imò iniquum & ſacrilegij inſtar eſt, vt quæ pro ſalute & requie animarum vnuſquiſque venerabili Eccleſiæ pauperum cauſa contulerit, aut teſtamento reliquerit, ab ijs quos maximè ſeruare conuenerat in alterum transferantur *cap. benè quidem §. iniquum eſt enim 96. diſt. & in l. priuilegia. C. de Sacroſ. Eccleſ.* vbi Imperator confirmat Canones, & prohibet omnes Conſtitutiones contrarias, id quod etiam ad cap. perpendimus, de Sent. excom. Cardinalis, *& ad l. Filiusfam. §. Diui. ff. de leg. 2.* Bartholus & Iaſon ſenſerunt, forſan ex ea cauſa quod (vt ad Conſtit. incip. Prædeceſſorum noſtrorum part. 3. col. 1. refert Math. de afflict.) Carolus II. Siliciæ Rex, ſimilem legem reuocauit, ſatiſque eſſe arbitratus eſt, ſi bona immobilia cum onere ſuo ad Eccleſiam tranſitent *l. fin. C. de exact. trib.* quodque tam Bonifacius VIII. quam Fridericus II. & Carolus. IV. omnem iſtiuſmodi altercationem abrumpere volentes, eas Cōſtitutiones veluti cum libertate Eccleſiæ pugnantes reiecerunt quibus Eccleſia

cleſia vel ab emptione vel acquiſitione bonorum abſtinere vel ſemel iuſte accepta extra manum ſuam ponore iubetur, id quod tam ex cap. 1. & cap, fin. *de immunit. Eccleſ. in 6.* quam ex eorundem Impp. confirmatione *tom. 3. concil. ſub fi. Conſtantien. Concilij ſubiecta*, liquido apparet.

Quod autem Imbert. lib. 4. cap. 6. Inſtit. foren. refert iſtius Bonifacij Conſtitutiones in Gallia, vt & nonnullis alijs in locis non eſſe receptas, parui momenti eſt, niſi vel omnem auctoritatem Pontificiam, vel tandem quoque Chriſtum ipſum ex Gallijs & locis in quibus vſu receptæ non ſunt excludere velimus. 7.

Nouiſſimè quoque per Concilium Triden. *ſeſſ. 25. de Regul. cap. 3.* talium rerum poſſeſſiones confirmatæ videntur, neque obſtare argumentum contrarium ſentientium, Principem (cuius Imperio & omnes & omnia à mundi vltima origine ſubdita erant) legem rebus ſuis ſibi placentem imponere poſſe, *l. in traditionis. ff. de pactis l. In re. C. mandati*, neque odio Eccleſiæ hanc Conſtitutionem eſſe latam, ſed bono publico, ne maiori rerum immobilium parte ad Eccleſiam tranſlata, laici ſoli publicis oneribus ferendis ſatis non ſint.

Nam quam legem mihi aſſerunt (inquit D. Peckius) quâ omnium rerum dominia ſolius Principis non etiam priuatorum hominum ab ipſa origine fuiſſe oſtendant? cum populo Hæbreo dictum ſit quidquid calcauerit pes tuus tuum erit lõgeque eo dicto antiquior ſit priuata cuiuſque poſſeſſio? Quis ignorat, etiam Sacerdotum bona à quo tempore illi eſſe cœperunt, & ſuis legibus ſteriſſe, & ſua libertate vſa eſſe? cur ad originem tantopere refugiunt, à qua toties vltrò poſterioribus ſuis legibus receſſerunt Principes? Cur poteſtatem eorum tam vehementer vrgent, qui ſummâ deueneratione, religioneq; ducti, non tantum ea vſi non ſunt, ſed etiam cuiuſcumque generis, bonorũ acquiſitionem Eccleſiæ, & liberè permiſerunt, & liberaliter adiecerũt? cur bonum publicum adeò extollant, quaſi non æquè in multorum paupe-

rum (quos magno numero alit Eccleſia) ſuſtentatione, quam in multorum ſecularium hominum tenaci ſæpe opulentia illud conſiſtat? ponam illis ob oculos exercitus mendicantium ad fores Monaſteriorum ſingulis diebus ſtipem accipientes, & magno gaudio refectos. Quam nulla verò, vel exigua ſit earum eleemoſynarum comparatio cum his, quas ab illis accipiunt, qui nunc(prochdolor)Eccleſiæ bona pernicioſo exemplo violarunt, ſibique tanquam propria & auita adſcripſerunt teſtis eſt Gallia, teſtis Anglia, triſtior teſtis infœlix hoc noſtrum Belgium, in quibus olim maiores noſtri, amplificandis Eccleſijs, eorumque prouentibus, intenti, verè commune bonum, hoc eſt, pacem, & tranquillitatem publicam, fidei vnitatem, & concordiam, fructuum vbertatem, commerciorum abundantiam, & omnium denique rerum proſperitatem Magni Dei beneficio obtinuerunt.

Denique non eſt ſatis legem habere pro obiecto bonum
8. publicum, ne videlicet ſecularium res pro maiori parte in Eccleſiam, quæ ab oneribus ſecularium immunis eſt, transfundantur; quia lex regulatur à Iuriſdictione ſtatuentis, *c. 2. de conſtit. in 6. Bero. conſ. 173. nu. 56. lib. 1.* & ideò Principes ſeculares quantumcumque poteſtatis, non poſſunt ſtatuere aliquid contra Ec-
9. cleſiaſticos, quia Iuriſdictionem in eos exercere non poſſunt, *cap. Eccleſia S. Mariæ, de Conſtit. c. fin. de Reb. Eccleſ. non alien. vbi Abb. nu. 3. & Socin. conſ. 56. in pr. lib. 1. & conſ. 14. lib. 4.* vbi dicit communem.

Inſuper cum laici & bona laicorum ex particulari priuilegio
10. habeant mixturam cum Eccleſiaſticis circa liberum commercium, vt laici poſſint legare, donare & bona laicalia transferre in Eccleſias & Eccleſiaſticas perſonas, *text. eſt in fin. c. de Reb. Eccleſ. in 6. c. futuram 12. q. 1. & d. cap. benè quidem*, & iure ciuili textus eſt *in l. 2. l. illud ſancimus l. fin. C. de ſacroſ. Eccleſ.* non poteſt fieri per ſeculares Statutum per quod tollatur iſtud commercium commu-

ne

ne & acquiſitum Clericis, *Pet. de Anchar. conſ. 155. optimis rationibus nu. 6. quem citat Card. Tuſchus d. concluſ. 342. nu. 100.* Multominus officit quod nonnulli peſſimè affecti erga Eccleſiam obijciunt, non eſſe ſtandum Canonibus quaſi emanarint ab ipſis Pontificibus; quia facultas illa data eſt à Deo Beato Petro & eius ſucceſſoribus, præter quos omnes fere Canones inducentes & conſeruantes libertatem Eccleſiaſticam, fundantur in iure diuino, vel ſunt Canones Conciliorum generalium, & ſufficiat allegare Concilium Tridentinum *ſeſſ. 25. cap. 2. de Reform.* quod innouat omnes Canones pro Eccleſiaſtica libertate compilatos, & con- 11.
tra violatores Eccleſiaſticæ libertatis, adeò vt ſint hodie omnes Canones conciliares. *Card. Tuſchus concluſ. nu. 122.* qui ſi obſeruarentur; certè maximum eſſet (inquit ille) pietatis & Iuſtitiæ or- 12.
namentum Principibus Eccleſiaſticis & ſecularibus; nihilque diminueretur Sereniſſimis Principibus ſecularibus de eorum Imperio & potentia, quinimò augeretur; cum ſciant cauſam agere ſe cum Deo qui eis largitur Imperia, Regna & Dominia, iubeanturque per os Prophetæ vt non tangant Chriſtos ſuos, neque Chriſti patrimonium, non cogitantes animarum periculum, & finem rationis reddendæ, & tam Eccleſiaſticos quam ſeculares venturos coram Iudice qui non fallit, nec fallitur vnquam. Et haut ſatis mihi conſto, an cum Petro Iacobi in ſua praxi, *tit. ex quibus cauſis vaſ. feud. amit.* dicere aſſerereque debeam eos qui eiuſmodi Conſtitutiones Eccleſiæ libertatem depeculantes edunt, 13.
quique eiuſmodi conſtituentibus operam dant, quique ad confeſſiones eorum audiendas aſſumpti à talibus legibus non deterrent, excommunicationis alijſque pœnis aduerſus tales editis ſubijci & ad reparationem damni illati obligari, *cap. Nouerit de ſent, excom. Auth. Caſſa, & irrita C. de ſacroſ. Eccleſ.*

CAP. XII.

Non eſſe dehortandos Chriſtianos à Voluntate benefaciendi Eccleſijs.

SVMMARIVM.

1. *Regulares neutiquam debent conijcere oculos & mentem in bona morientium, ſed potius ad ſtatum animæ.*
2. *Patres Societatis* Iesv *hoc exactè obſeruant.*
3. *Hæredipetæ taxantur.*
4. *Multis diuitiæ luxuriæ cauſa ſunt.*
5. *Monentur ſeculares ne præ amore parentum Eccleſiam & pia loca negligant.*
6. *S. Vdalrici notandum exemplum.*
7. *Quo quiſque plus Deo largitur, eo magis à Deo beneficijs cumulatur.*

PErmagnus etiam abuſus nonnullorum qui amicos ſuos morituros reddunt alienos à voluntate benignè faciendi Eccleſijs, aut alia charitatis officia exercendi, hoc prætextu quod iam Eccleſiaſtici opulẽtiores ſint, & nihilominus, inquiũt, corradunt vndequaque à morituris bona propinquis iure hæreditario debita. Quibus reſpondeo falſum eſſe opinionis, Eccleſiaſticos qui ſeculares cœleſtibus iuuant præſidijs, paſſim vt aſſerunt, eſſe
1. hæredipetas hærditatiſque alienæ captatores: cum extent Pontificiæ conſtitutiones, quibus diſertè cauetur Eccleſiaſticos præſertim Regulares non debere conijcere oculos in facultates ægrotantium nec inſidiari illorum teſtamentis, ſed potius ad ſtatum animæ hominis ad immortalitatem adſpirantis. Vnde P. Polanci Ieſuitæ *cap. 3. methodi iuuandi infirmos*, extat elogium
2. hoc: Quamuis, inquit, dirigere teſtatorem opus ſit magnæ pietatis

tatis, noſtri tamen propter conſtitutionem, quæ id prohibet, & „
propter rationem, quæ ipſius conſtitutionis cauſa fuit teſtamen- „
tis cõdendis intereſſe non debent: & minus vtique ad eleemoſy- „
nas vel legata nobis relinquenda, aut ijs qui ad nos pertinent, mo- „
rituros exhortari noſtris licebit, ſed opera pietatis in genere com- „
mendent: & ſi videbitur expedire, vt quid ad aliqua particularia „
deſcendat, præſertim conſilium petente teſtatore, ante tempus „
condendi teſtamenti, ea in primis proponat, quæ maioris chari- „
tatis ad proximos iuuandos magis oportuna videbũtur: quamuis „
circumſtantiæ locorum, perſonarum, & rerum facere poſſent, vt „
præferri deberent quædam, alioqui poſthabenda. Hæc bonus „
Preſbyter Polancus.

Huiuſcemodi ferè Conſtitutiones, etiam in alijs Ordinibus emanarunt, tum ab ipſis Ordinum Patribus, tum etiam ab ipſis Romanis Pontificibus. teſte Molano *de pijs teſtamentis cap. 65.*

At enim verò, non eſt Eccleſia, non ſunt Eccleſiaſtici, non
ſunt Moncahi, non ſunt Clerici, qui captant teſtamẽta morientiũ,
ſed homines ſeculares, bonis & hæriditatibus aliorum inhiantes,
pauperculos viduaſque expilantes, fraudantes, opprimentes, liti- 3.
bus excoriantes, etiam, quod deteſtandum, cõſanguineos. ecquid
mirum? cum præcipuam fœlicitatis humanæ portionem conſti-
tuunt in diuitijs, atque ad illas omnia ſtudia, omnia vota ſua
conferunt, quibus conuenit illud Iuuenalis ſatyra 10.

Prima ferè vota, & cunctis notiſſima templis,
Diuitiæ, creſcant vt opes, & maxima toto
Noſtra ſit arca foro, &c.

Iſti nimirum ſunt qui etiam ſenes & aniculas miris artibus ineſcant, putidis obſequijs ijs blandiuntur, quibus apponũt matulam,
(verbis vtar D. Hieronymi, *Epiſt. 2. de vita clericorum*) obſident „
lectum, purulentiam ſtomachi, & phlegmata pulmonis, manu „
propria ſuſcipiunt, pauent ad introitum medici, trementibuſque „
labijs an commodius habeant ſuſcitantur, & ſi paululum ſenex „
vegetior,

„ vegetior, periclitantur, ſimulataque lætitia mens intrinſecus
„ auara torquetur: timent enim ne perdant miniſterium, & viua-
„ cem ſenem Mathuſalem annis comparant! ô quanta apud Deum
„ merces, ſi in præſenti pretium non ſperarent quantis ſudoribus
„ hæreditas caſſa expetitur? minore labore margaritum Chriſti
„ emi poterat. Nec ſibi blandiantur iſti hæredipetæ prolium gra-
„ uitate, aut nepotum numeroſitate: his enim reponam illud Baſi-
„ lij Magni contra diuites auaros: *Homil.* 7. Quis tibi ſponſor de
„ liberorum fuit voluntate ac ingenio, vt rectè datis relictiſque
4 „ vtantur? Nam multis diuitiæ, luxuriæ ſunt cauſa; an non audiſtis
„ Eccleſiaſtem, *Eccleſiaſt.* 5. dicentem, vidi ſtultitiam multam &
„ grauem, diuitias in malum cuſtodientibus ipſas conuerti? & rur-
„ ſus, *Eccleſ.* 2. Relinquo homini poſt me; & quis nouit, ſi ſapiens
„ erit, an ſtultus? conſidera itaque ne cum multis ærumnis opes
„ cumulatas peccatorum materiam alijs tradas, duplicique plectaris
„ poſtmodum pœnâ, & tuorum criminum cauſa, & aliorum qui-
„ bus cauſam dederis. Nonnè cunctis liberis coniunctior eſt tibi
„ anima tua? Nonne omnium familiariſſima? huic tu primas da
partes diuitis hæreditatis, vitæ videlicet æternæ diuitem ma-
teriam; deinde filijs victum diſtribue, non rapinam relinque.

Itaq; noli cedere charitati liberorum vt in æternũ crucieris,
5. comparcere ac potius corradere vis vt diteſcant: vnde? ex bonis interdum pauperum, id eſt ex opimis Sacerdotijs, quibus minus apti ſunt quam ſubulci; obtines Sacerdotia, vt ilicò vendas, & ex pecunijs inde conflatis lacunam rei familiaris per nepotiuos ſumptus explere poſſis. Sed ætatem non ferent diuitiæ iſtæ, nec tibi vnquam erũt ſolatio, vel honori. nam vt opes fraude & iniuriâ quęſitæ dulces ſint cum illis vteris, quia nullo labore eas comparaſti, poſtea tamen inſtante morte cum rationes apud confeſſarium ſubducendæ, & contra fas quæſita reſtituenda ſunt, vel poſt mortem obitam cum apud Deum comparere neceſſe eſt, & de ſingulis rationem reddere, amariſſimæ erunt, & os tuum im-

plebunt

plebunt calculis, vt Sapiens loquitur *Prouerb.* 17. id eſt rationum malè habitarum numeris vel ſupputationibus conſcientiâ læderis: ita enim illud Prouerb. 17. *Suauis eſt panis mendacij, & poſtea implebitur os eius calculo*, explicat doctiſſimus Salazar. Enimuerò potentiſſimum Diaboli telum eſt amor affinium, quod etiam ſanctos appetit, quia ſecundum Apoſtolum *Epheſ.* 5. nemo carnem ſuam odio habet, ſed nutrit & fouet eam. Id quod exemplo S. Vdalrici Epiſcopi Auguſtani probat Baronius *tom. 10. annal. an. Chriſti.* 971. qui licet natus annos vnum & octoginta, totoque vitæ curſu ſanctiſſimè vixiſſet, ob id quod nepotem ſucceſſorem in Epiſcopatu habere voluerit, antequam ſanctorum conſortio adſcriptus eſſet, impunitus non fuit, ſed in igne expiatorio diu detentus extitit. Non ergo te moueat ambitio, nec liberûm aut propinquorum malè ordinata charitas, multò minus eorum te moueat cogitatio quæ exterius videntur, ſed inuiſibilia cogita, & ad illa toto corde adſpira: quæ enim videntur inquit Apoſt. 1. *Cor.* 6. temporalia ſunt, quæ non videntur æterna. 6.

Accedit quod quò quiſq; plus Deo & Eccleſię largitur, eò maioribus à benigna Dei manu cumulatur beneficijs & fauoribus, 7. vt legimus in Ioſue, Dauide, Salomone, & alijs multis, etiam Galliæ Regibus vti compertum eſt in Clodoueo, Carolo, S. Ludouico, atque alijs aliorum Regnorum Regibus ſexcentis. Hinc cum quis facultates ſuas Eccleſiæ & pauperibus diſtribuit. *Chriſtus eidem aſſiſtit & caua manu accipit*, vt elegãter Imperator Manuel Com. *Nouel.* 2. ait, eiuſmodi bona legulatores volunt eſſe libera à capitatione, cenſitione, & alijs muneribus, non ſecus vt ipſa religionis & fidei mater perpetua eſt, vt inquit Leo Imperator, ita & Patrimoniũ Eccleſiæ ſeruetur illęſum, *l. Iubemus. C. de ſacroſanctis Eccleſijs*, Dominium enim quęſitũ Eccleſię eſt Sanctum Sanctorum Domino, *Abb. cap. verum nu. 6. de foro compet.* Quod ideò dicitur vt plęrique intelligant quam proni fuerint Imperatores vt Eccleſiæ benignè facerent, facientibus fauerent.

CAP. XIII.

Eccleſiarum tenuium habenda ratio præſertim ab Eccleſiaſticis.

SVMMARIVM.

1. *Hortantur lectores ad Chriſtianam charitatem.*
2. *Inſignis locus D. Auguſtini de eleemoſyna facienda.*
3. *Eccleſiaſtici ad eleemoſynas faciendas exhortantur.*
4. *Conſanguineis qualiter fauendum.*

SEd eò minus deterrendi diſſuadendique ſunt Chriſtiani à pijs legatis quò non omnes Eccleſiæ opulentæ ſunt, cum de Eccleſijs illud Chriſti dici poſſit pauperes ſemper *habebitis vobiſcum*, & illud Deuter. *Non deerunt pauperes in terra habitationis tuæ: Idcircò ego præcipio tibi, vt aperias manum Fratri tuo egeno, & pauperi, qui tecum verſatur in terra.* Hoc tibi dictum puta ô Chriſtiane quoad inopes Eccleſias, pauperes vtriuſque ſexus regulares. Nam ſi verum eſt, quo nihil illo propius quod Chriſtus regni ſui participem facturus eſt neminem, niſi qui pro modulo facultatum ſuarum pauperes in inopia ſua ſubleuarit, beati enim qui intelli-
1. gunt ſuper egenum & pauperem: & contra, maledicti in ignem æternum ire iubentur qui de ſubſtantia ſua pauperibus non ſuccurrunt: iudicium enim ſine miſericordia illi qui non fecit miſericordiam; quotuſquiſque non videat ad æternam beatitudinem neceſſarium eſſe egenis ſuccurrere, præſertim Eccleſiaſticis qui diu noctuque precibus ſuis Deum tibi propitium reddunt? Sed quæri poteſt cum Molano Louanienſi Doctore; Cur Dominus Ieſus in lethifera illa ſentẽtia, Diſcedite à me maledicti in ignem æternum qui paratus eſt Diabolo & Angelis eius: eſuriui enim, & non dediſtis mihi mãducare: ſitiui, & non dediſtis mihi potũ: hoſpes eram, & non collegiſtis me: nudus, & non operuiſtis: infirmus & in carcere, & non viſitaſtis me: de cæteris operibus tam bonis, quam malis tacens, ſola recenſeat miſericordiæ opera, tum vnuſquiſque inibi referet ſecundum opera ſua? Nodus eſt apud mul-

tos indiſſolubilis, ſed elegantiſſimè enodatus à Diuo Auguſtino *in ſermone de terreno & cæleſti theſauro*, vbi explicat Iudicem Chriſtum non hoc dicturum bonis, quod non peccauerint, ſed ideò regni ſui conſortes eſſe, quod etſi peccauerint, peccata tamen ſua eleemoſynis redemerint, & expiauerint. Contra verò, alios in 2. ignem æternum ablegandos fore, non quia peccatores fuerunt; nam & oues quæ à dextris collocabuntur, tales fuiſſe conſtabit: ſed quia in fœtidis ſuis peccatis permanſerunt, neque ea ad exempla bonorum pœnitentiæ & miſericordiæ operibus extinxerunt.

Sed Auguſtini verba audiamus. Multa ſunt (ait) diuini eloquij documenta, quibus oſtenditur multum valere eleemoſynam ad extinguenda & delenda peccata. Proinde illis quos damnaturus eſt, imò plus illis quos coronaturus, ſolas eleemoſynas computabit, tanquam dicens. Difficile eſt, vt ſi examinem vos, & appendam vos & ſcruter diligentiſſimè facta veſtra, non inueniam vnde vos damnem. Sed ite in regnum: eſuriui enim & dediſtis mihi manducare. Non ergò itis in regnum, quia non peccaſtis, ſed quia veſtra peccata eleemoſynis redemiſtis. Rurſus & illis, ite in ignem æternum, qui paratus eſt Diabolo & Angelis eius, traducent eos ex aduerſo iniquitates eorum ſine dubio videbunt ſe iuſtè damnari pro ſceleribus & criminibus ſuis, & quaſi diceret, non inde vnde putatis, ſed quia eſuriui, & non dediſtis mihi manducare: Si enim ab omnibus illis veſtris factis auerſi, & ad me conuerſi illa omnia peccata eleemoſynis redemiſtis, ipſæ eleemoſynæ modò liberarent eos, & à reatu tantorum criminum abſoluerent: Beati enim miſericordes quoniam ipſis miſericordia præſtabitur; modò autem, ite in ignem æternum iudicium ſine miſericordia ei, qui non facit miſericordiam, inquit Apoſtolus.

Quæ ſane maximè ponderanda ſunt Eccleſiaſticis, qui bonis Eccleſiæ ditari non debent, nec illa amicis relinquere iuxta communem Theologorum ſcholam; ergò qui ditior eſt Sacerdos, vtar D. Hieronymi verbis, *cap. 46. in Ezechielem*, quam venit ad Sa-

cerdotiũ, quidquid plus habuerit non filijs vel amicis debet dare ſed pauperibus & ſanctis fratribus, & domeſticis fidei, qui vincũ merita liberorum, vt reddat ea quæ Domini, Domino ſuo qui loquitur in Euangelio; Quiſquis vni iſtorum fecerit mihi fecerit.

B. Patris Ambroſij dictum mente ſæpe recolendum, ſua fideles eo animo obtuliſſe Eccleſiæ miniſtris, vt per eorũ manus quorũ fidei & integritati ſũma omnia tribuebãt ad pauperes peruenirẽt.

Et reuera ita ſæpe accidit vt quos bonis ab Eccleſia partis ditauimus, iuſto Dei iudicio hos videamus frugiperdas, faciliuſque perdere quæ tenacius acquiſita ſunt.

Itaque S. Auguſtini regulam probo, ſcribentis ſic conſangui-
4. neis erogandum eſſe, non vt diuitias habeant, ſed vt non egeant, aut minus egeant. Auguſtino adſtipulatur S. Ambroſius *lib.* 1. *off.* *c.* *30.* Eſt etiam, inquit, illa probanda liberalitas, vt proximos ſeminis tui non deſpicias ſi egere cognoſcas, non tamen vt illi ditiores fieri velint ex eo quod tu poſſes cõferre pauperibus: neque enim propterea te Domino dicaſti, vt tuos diuites facias, ſed vt vitã tibi perpetuam fructu boni operis acquiras. Quare extra articulũ inopiæ, puto intutum eſſe proximis Eccleſiæ quæſita relinquere nec ad eos talia debere pertinere, *arg. l. 16. ff. Quod met. cauſ.* vbi quod turpiter quæſitũ eſt ad compendium hæredis non debere pertinere, niſi contraria adſit conſuetudo vbi ſpoliorũ uſus non adeſt, nam tunc nedũ de fructibus beneficij alijſque bonis ex beneficijs quæſitis teſtari poſſunt, illaque conſanguineis ad cauſſas profanas relinquere, ſed etiam ipſimet conſanguinei ſuccedent in iſtis bonis ab inteſtato, *Bonacina tract. de Obligat. conſang. puncto 30.*

CAP. XIIII.

Recenſentur nonnulli Eccleſiarum maſtyges: vltio in eos diuina.

SVMMARIVM.

1. *Malè Deus perdit qui Eccleſiæ ſuæ iniurij ſunt.*
2. *Malè parta, malè dilabuntur.*

3. *Hiſtoria cuiuſdam Comitis æternis pœnis damnati propter occupata Eccleſiæ bona.*

4. *Exempla Diuinæ iuſtitiæ in ſacrilegos.*

5. *Inſignis ſententia Petri Bleſenſis in mayſtges Eccleſiarum.*

SI qui ſua pauperibus & Eccleſijs non largiũtur pœnis æuiternis deſtinati ſunt, quantis putes ſceleribus & pœnis alligatos qui bonis pro animarum refrigerio relictis Eccleſias ſpoliant aut militibus diripienda permittunt? Omnes quidem Hiſtoriæ tam huius quam ſuperioris ætatis, fidem faciunt non ſolum deterrima morte perijſſe qui iniurij Eccleſiaſticis extitêre, ſed etiam bona per illos acquiſita in auras euanuiſſe. Teſtor D. Chryſoſtomum 1.
Epiſt. ad Epheſ. ſubſtãtia, inquit, iniuſtè acquiſita ſtabilis eſſe non poteſt, neque ad bonũ proficit quod de malo cõgregatur. Quemadmodum enim ſi triticum aut aliud tale ſecernas cribro, dum 2.
huc illuc iactatur, omnia grana paulatim deorſum cadunt, & tandem in cribro nil remanet niſi palea; ſic de ſubſtantia iniuſta nouiſſimè nil remanet, niſi peccatum. Sicut piſces minores, inquit S. Baſilius *Orat. 15. de auaritia*, cedunt in eſcam maioribus: ſic qui pauperes opprimit vt diteſcat, ab alio potentiori & ditiori ſe, ex Dei prouidentia deuorari ſolet. Atque hæc eſt minor huius peccati pœna; quia longè grauior illum deinceps manet in futuro ſeculo perſoluenda. Teſtis hiſtoria illa quam ex Petro Damiani refert Illuſtriſ. Cardin. Baronius de quodam Comite ob prædia Eccleſiaſtica occupata, apud inferos cum hæredibus condemnato. 3.
In Teutonicis partibus, inquit, Comes quidam diues ac præpotens bonæ opinionis, & innocentis vitæ prout humanum erat de eius æſtimatione iudicium; ante decẽnium fere defunctus eſt, poſt cuius obitum quidam Religioſus vir per ſpiritum ad inferiora deſcendens, præfatum Comitem in ſupremo gradu cuiuſdam ſcalæ poſitum vidit. Aiebat namque, quia ſcala illa inter ſtridentes & crepitantes incendij flammas videbatur erecta, atque ad ſuſcipiendos omnes qui ex eadem Comitum genealogia deſcen-

derent conſtituta, erat autem tetrum chaos, immane barathrun infinitè patens, atque in profunda demerſum vnde ſcala producta ſurgebat. Hoc igitur ordine ſuccedentium ſibi ſeries texeba
3. tur, vt cum quis eorum nouus accederet, primum interim ſcalæ gradum teneret, is autem qui illic repertus erat, alijque omnes ad proximum ſibi gradum in ima deſcenderent. Cumque alij atque alij ex eodem genere homines, poſt carnis obitum ad præfatam ſcalam per temporum interuallum confluerent, alij protinus ineffabilis iudicis neceſſitate ad inferiora migrabant, planè dum vir qui hæc contemplabatur cauſam huius horrendæ damnationis inquireret, & præſertim cur ille Comes ſui temporis puniretur, qui tam iuſte, tam decenter, tam honeſte vixiſſet? audiuit, quia propter quandam Metenſis Eccleſiæ poſſeſſionem, quam B. Stephano proauus eius abſtulerat, cui videlicet iſte iam decimus in hæreditate ſucceſſiſſet, omnes iſti non diuerſo ſupplicio deputati ſunt. Et ſicut eos ad peccandum non diſpar auaritiæ culpa coniunxit: ita ad perferendas atrocis incendij pœnas cõmune ſupplicium copulauit. Huc vſque Baronius *ad annum Chriſti 1055.*

Fridericum etiam II. Imperatorem legimus poſtquam ab Eccleſia Catholica turpiter deſciuiſſet, illamque infeſtaſſet poſt latam ab Innocentio IV. excommunicationis ſententiam, ſine vllo pœnitentiæ ſigno miſerrimè in Apulia, vt pote à proprio filio ſuffocatum perijſſe, ita referente P. Mathei lib. 5. ſeptimi decret. tit. 3. in Glo. Chriſtiernus Daniæ Rex qui primùm Caluiniſmum profeſſus eſt, regno priuatus fuit, & cauea ferrea incluſus miſerrimè mortalitatem expleuit vti teſtatur Florim. Remond. *lib. 4. c. 1. & 8. c. 19.* Elector Saxoniæ nepos eius qui Lutherum defendit, bello captus fuit ab Imperatore Carolo V. atque capitis condemnatus, licet poſtea priuatione Electoratus pœna commutata fuerit.

Nouiſſimis verò annis, Federicus Comes Palatinus Rheni
4. acerrimus Catholicorum hoſtis in eandem ignominiæ ſcenam productus eſt, quem vidimus Electorali dignitate, tot Florenti

bus Prouincijs, & bonis omnibus exutum, turpiſſimum illuſtriſſimæ familiæ ſuæ in alieno ſolo extorrem præbere ſpectaculum.

At ſuperiori æuo illuſtre patuit diuinæ vindictæ exemplum in milite quodam Germano quem in annalibus Epiſcoporum Leodien. legimus 300. ſociatum militibus per agros & confines monaſterij Stabulenſis Diœceſis Leodien. perditè graſſatum. Is enim ingreſſus vicum de Lierneux Stabulenſibus vicinum prædonis in modum latrocinabatur, ingentiaque illinc ſpolia reportabat. cuius impijs conatibus vt obſiſterent vicini incolæ Stabuletani, ducentos manuſtrenuos mittunt, qui tamen diuina ita permittente prouidentia fuſi fugatique ſunt. Sed non idcircò inultus abijt inſignis ille prædonum Princeps: quippè qui non multo poſt irrogatam D. Remaclo dicti monaſterij Archimandritæ iniuriam, in rabiem verſus eſt & quidem talem vt obuios quoſque dentibus impeteret, adeoque equi ſui aures propriaſque manus commanducaret & exinde horrendè diem ſuum vltimum clauderet.

De alio conſimili narrat Victor Vticenſis, qui rapaci manu ad Eccleſiam pertinentia depopulatus verſus in rabiem, fruſtatim linguam ſibi exedit, & paulo poſt vitam turpiſſima morte finiuit.

Quid quod alius viſus eſt eandem ob impietatem in aëra à Dæmone rapi, & tandem ex alto præcipitari? ita aſſerente Ill.mo Card. Tuſcho tom. 5. cõmun. Concluſ. iuris Concluſ. 342: nu. 86.

Taceo Carolum Pipini Regis patrem, Ludouicum Craſſum Franciæ Reges, Robertum Comitem Flandriæ, Henricum II. & Helredum Angliæ Reges, Honorichum Hiſpaniæ Regem, quos omnes vel in vita præſenti horrendis exemplis punitos, vel in futura æternis ſupplicijs deſtinatos eſſe aſſerunt hiſtoriarum monumenta. Vt liceat cum Gregorio Turonen. l. 1. c. 28. de miracul. S. Martini concludere. Audite hæc omnes poteſtatem habentes, „
ſic veſtite alios, non vt alios ſpolietis, hoc adiungite veſtris diui- „
tijs, vt damna non inferatis Eccleſijs, vindex eſt enim Deus velo- „

citer ſeruorum ſuorum. Id quod ſuperioribus annis animaduer ſum fuit in Patria hac Eccleſiaſtica, quæ dum à militibus excede retur, Duces ſub quorum ſignis ſtipendia, ante an prædas facie bant, vrbes præpotentes hoſti ſuo dedere coacti ſunt, ita,

VsVrpat qVI noſtra Deo sVa VInDICe perDIt:

& ideo ſapienter dixit S. Gregorius Nazianzenus *orat. 9. ad Iu lianum*: Opes iniuſtè partæ cum aliorum lachrymis permiſcen tur, & ideò oportebit illas euomere. Claudo hoc Caput & Opu culum (quod S. Rom. Eccleſiæ iudicio & cenſuræ ſubmitto) Pe

5. tri Bleſenſis eleganti dicto *ad Præſulem Aurelianenſem, aduerſ Eccleſiæ maſtyges* quod ſcriptis ſuis attexuit Baronius: *tom. 11. An nalium, an. Chriſti 1188.*

Quæ ratio eſt, vt qui pro Eccleſia pugnant, Eccleſiam ſpolient, qua inimicorum ſpolijs donis triumphalibus ampliare debuerant? putant inſipientes & miſeri, quod Chriſtus, qui ſumma eſt Iuſtitia, velit ſ de iniurijs & ſacrilegio exhiberi ſacrificium: aut ſuſtineat commi ex his ſpolia proſperari? ſi enim teſtimonio veritatis in ignem æterni mittitur, qui ſua pauperibus non dedit: vbi quæſo mittendus eſt, qui b na pauperum, vel Eccleſiæ rapuit, aut fraudauit? pro his & conſim libus filij Ephem intendentes & mittentes arcum, conuerſi ſunt in belli: Nunquam Pauperum, nunquam Eccleſiæ ſpolia proſperum h buerunt euentus auſpicium. Ita ille. In quo ſapientis Præſulis ac p tius Vatis effato, finio: videor enim niſi me fugit ratio, argume torum affatim attuliſſe, quibus deterreri poſſunt Eccleſiæ maſt ges ne porrò Eccleſiam Dei, extra quam non eſt ſalus, infeſte neve illius iura, iuriſdictionem, ac facultates depeculentur, r aurum aſſequi velint Tholoſanum.

FINIS.

INDEX RERVM LOCORVMQVE HVIVS operis vberrimus, ita digeſtus vt labori lectoris auidioris ſubleuando, materiam eandem duobus tribuſue locis tanquam proprijs ſedibus poſitam repræſentet.

Prior numerus paginam, poſterior marginis notam ſignificat

A

Abbatia Epternacenſis per Pipinum Franciæ Regem fundata ab omni Aduocatia excepta eſt. 200. 4.

Ab Eccleſiaſtico Iudice non appellatur ad laicum. 109. 6.

Ab Eccleſiaſticis in Gallia prouocatur ad Parlamentorum ſupremas Curias tanquam ab abuſu. 45. 12.

Abel de fructibus terræ & primogenitis gregis ſui munera Domino offerebat. 170. 1.

Ab Officialis Leodienſis Commiſſariorum ſententijs, appellatur ad ipſum Officialem, Papam, vel huius Nuntium. 143. 7.

Sed ab ipſius Officialis Sententijs, appellatur ad Metropolitanum Papam, vel huius Nuntium. ibid.

Accedente vſu & exercitio cum ſcientia & patientia, conciliatur initium in formanda quaſi poſſeſſione Iuriſdictionis. 148. 16.

Actionis fundamento non dependente à lege Feudi, Dominus Feudi non eſt Iudex inter vaſallos, niſi aliud conſuetudine ſit receptum. 58. 14.

Adolphi Imper. Inueſtituræ ex forma, non poſſe inferri conceſſionem feudalem Eccleſ. Leodien. ſed potius donationem. 70. 16.

Adolphus Imper. concedit Regalia & Iuriſdictionem pleniſſimam Epiſcopo Leodien. 73. 27.

Adriani Papæ IV. Decreto, excommunicantur Eccleſiæ Leodienſis iura perturbantes, poſſeſſiones auferentes, minuentes, &c. 73. 29. & 29.

Aduocatiæ definitio. 189. 1.

Aduocatia Eccleſiaſtica quæ? 189. 6.

Aduocatia de Fleron valdè Eccleſijs Aquenſi & Leod. noxia. 197. 7.

Aduocatia degenerans. 189. 4.

Aduocatiæ duplicis ſunt generis. ibib. 2.

Aduocatiæ eo olim Conſilio inuentæ,

uentæ,

uentæ, conſtitutæque ſunt vt ſarta tecta per eas Eccleſiarum, Monaſteriorum rerumque Deo dicatarũ iura conſeruentur. 199. 1.

Aduocatiarum origo & cauſæ 199. 1.

Aduocatorum Eccleſiaſticorum abuſus. 190. 9.

Aduocati iniurij Atrebatenſi & Cameracenſi Epiſcopis. 191. 11. vt & Eccleſijs Franciæ. ibidem. 12.

Aduocati iure ſuo abutentes, olim Aduocatia priuabantur. 191. 13.

Aduocati ſequiores taxantur. 195. 9.

Aduocati Leod. Eccleſiæ qui? 195. 7.

Aduocatorum munus inuentum, nedum pro Eccleſiæ defenſione, ſed etiam vt Eccleſiaſtici quietius & liberius Deo inſeruiant. 133. 3.

Aduocatitium, honorarium Aduocatiæ ſecularis. 189. 3.

Adulatores non deſunt qui Principibus adſtruunt competere ius conferendi beneficia. 177. 5.

B. Ambroſius adeo alienarum, cognitione, cauſarum obrutus fuit vt vix ei reſpirandi facultas daretur. 25. 7.

B. Ambroſius iuri dicundo præfuit ibid.

Eiuſdem quoad vſum gladij materialis verba expenduntur. 13. 4.

B. Ambroſ. Theodoſium Imper ex communicat. 139. 4.

Amortizatione ſuccurritur manu mortuæ. 20. 93.

Amortizatio ſeu conceſſio transfe rendi bona immobilia in Eccle ſiam ſiue manum mortuam a Eccleſiaſticæ libertati repugnet

Amortizatio quid. 208. 1.

Anabaptiſtæ nolentes ab hęreſi ſi recedere ſententia Offi. Leod. a ſeculares Iudices remiſſi & in pr fluentem moſam de ponte præc pites dati. 113.

Ananiæ & Zaphiræ iudicium. 1 14.

Anni 10. ſuffi.iunt ad tollendu vires ſtatuti aut legis huma non receptæ. 94. 12.

Antiquitatis maxima eſt aucto tas. 130. 40.

Apoſtoli B. Pauli decretis, laicor Iudicio præfectos eſſe Epiſcop 29. 5.

Appellationis definitio 42. 1.

Appellandum ab Epiſcopo ſeu I dice Eccleſiaſtico iudicante temporalibus ratione feudi a dignitatis acceptæ, ab Impera re, ad ipſum Imperat. non aut ad ſuperiorẽ Eccleſiaſticũ. 14

Appellationum cauſas eſſe mi tori. 110. 4.

Appellandum ab Epiſcopo ad chiepiſcopum, & non ad cu

quo temporalia habet 21. 8.
Appellandum ab Epiſcopo habente Regalia ad Papam, nõ autem ad Principem niſi aliud priuilegio vel conſuetudine ſit inductum. 56. 5.
Appellandum ab Officiali Leod. ad Superiores Iudices Ecleſiaſticos. 55. 4.
Appellationes ab Officiali Leod. ad Metropolitanum interpoſitas Camera Spirenſi permittere. 531. 11.
Appellationes gradatim ad Iudices eiuſdem gradus interponi debere. 44. 10.
Appellationes ab omni æuo & ex omnibus Orbis prouincijs ad S. Sedem Apoſtolicam fuiſſe delatæ. 162. 21.
Appellationem eſſe inuocationem auxilij ſuperioris Iudicis ad emẽdanda facta per inferiorem. 42. 1.
Appellari etiam in Germania à ſententia Epiſcoporum ad Metropolitanum, Papam vel huius Nuntium. 44. 11.
Appellandũ in cauſis bonorum religioſis locis datorũ gradatim ad ſuperiores Eccleſiaſticos. 57. 11.
Appellandum à ſententia Clerici, Principis ſecularis delegati, ad ipſum Principem ſeu huius Curiam ſecularem. 52. 6.
Appellandum ab Epiſcopo ad Archiepiſcopum ratione bonorum in Eccleſiam tranſlatorũ. 105. 7.
Appellandum in Germania vbi Iudex Eccleſiaſticus habet proprio iure Iuriſdictionem ad Eccleſiam non ad laicum. 45. 13.
Appellandum non eſſe regulariter in cauſis profanis ad Papã. 42. 4.
Appellatur ab Epiſcopo tenente feudum ad Dominum directum. 60. 6. Et tunc Epiſcopus iudicat vti laicus. ibid. 7.
Appellatio debet interponi ad Superiorem qui habet gradum cum Iudice à quo, alioquin non ſubſiſtit 109. 5.
Appellationes in Gallia tanquam ab abuſu ab Eccleſiaſticis ad ſupremas Parlamentorum Curias interponi. 45. 12.
Appellationes in cauſis temporalibus interponendas ad Superiorem Iudicis illius ad quem de iure vel cõſuetudine deuoluuntur. 43. 6.
Appellatur in Hiſpania ab Eccleſiaſticis ad Regem, quia is ſibi Iuriſdictionem reſeruauit. 60. 8.
Appellationes à Sententijs D. Officialis Leodienſis & aliorum Iudicum Apoſtolicorum interpoſitæ ad Cameram Spirenſem de iure & conſuetudine non ſubſiſtũt. 152. 10.
Appellatio interpoſita omiſſo medio remittenda eſt expenſis appellantis, quod fallit in Papa qui omiſſo medio prouocari poteſt. ibid. 11.

Appellari tamen poteſt vbi nihil opponitur, etiam omiſſo medio, ad ſuperiorem eiuſdem gradus Iudicem. 148. 15.
Appellatione Regaliũ venire etiam Iuriſdictionem. 100. 2.
Appellationis vſum eſſe neceſſarium. 42. 1.
Arcadio & Honorio Auguſtis in Concilio Mileuitano ſtatutum vt Eccleſijs darentur defenſores & Aduocati qui defenſionẽ Eccleſiarum ſuſciperent. 193. 4.
Aripertus Longobardorum Rex erga S. S. Apoſtolicam apprimè munificus. 166. 10.
A Sentẽtijs Eccleſiaſticorum Iudicum qui recurrunt ad Cancellarias vel alias Curias ſeculares excommunicati ſunt. 136. 7.
A Sentẽtia Iudicis Eccleſiaſtici habentis Iuriſdictionem in feudum, appellatur ad Dominum feudi etiam Laicum. 151. 1.
Auctoris ſtudium vellicandi neminem. 33. 1.
Auctorem non intẽdere quicquam de iuribus S. Cæſareæ Majeſtatis imminuere. 83. 25.
Auctoris frater Eraſmus à Chokier Ic. cuius frequens in hoc opere mentio ſcripſit tractatum de Exemtionibus à Iuriſdictione ordinarij. 125. 24.
B. Auguſtinus Epiſcopus vacauit dirimendis litibus. 24. 3.
Etiam in cauſis profanis 28. 1.
B. Auguſtini teſtimonio adſtruitur Eccleſiaſtica Iuriſdictio. 21. 10.
B. Auguſtini inſignis Sententia cõtra fraudatores decimarum 174. 14.
Auctoritas vetuſtatis maxima. 130. 40.
Aufridus Comes Hoyenſis B. Notgero Leodien. Epiſcopo Comitatũ ſuum liberè donauit. 106. 16.
Auſtraſia Lothario Caroli Magni nepoti iure hęreditario obtigit & ob hoc dicta Lotharingia. 79. 7.

B.

Baronij Card. ad Principes monitio. 31. 4.
Baronij monitio quoad eos qui Iuriſdictionem Eccleſiaſticam impediunt 28. 2.
S. Baſilij pro honore Sacerdotibus exhibendo, inſignis exhortatio. 191. 5.
Belgica Romano Imperio paruit annis 500 antequam in ius Franciæ Regum concederet. 81. 17.
Belgicam ſibi ſubiecerunt Francorum reges exactis inde Gothis & Vandalis circa annũ 410. 81. 18.
Belgicam Galliæ Reges inſederunt adusque Caroli Martelli tempora, qui territoriũ Iuriſdictionale villæ Legiæ S. Huberto donauit circa annum 725. cuius donatio per plures Pontifices & Cæſares confirmata eſt. ibid. 19.

S. Ber-

S. Bernardi ſentẽtia explicata, 12 2.
Blaſphemare in Spi. Sanctum qui contra Sacros Canones aliquid proteruè agunt. 71. 60.
Bona donata ſequuntur naturam eius cui donantur. 57.9.& 104.5.
Bona locis donata religioſis, fiunt religioſa. 57. 10. & 81. 20.
Bona Leodienſis Eccleſiæ non tam proceſſerunt à Principibus laicis, quam ab Epiſcopis & Canonicis Regum & Principũ filijs. 106.12.
Brabantiæ Ducis ſubditi de Leodienſi Diœceſi, Epiſcopum debebent appellare Leodienſem. 43.8.
Bona tempore naſcentis Eccleſiæ in duplici fuêre differentia 164. 1.
Beneficiorum Eccleſiaſticorũ collatio ſeparari non poteſt ab ordine Clericali. 176. 1.
Beneficiorũ Eccleſiaſticorũ damnatur pluralitas 203. 7.
Beneficium vnum tantum conferri ſingulis mandat Concilium Tridentinum. ibid. 8.
Bona Eccleſiæ plumis Aquilarum comparãtur, quòd alijs intermixtæ illas exedant. 208. 8.

C.

CAcherani ſententia ſentientis interponendas appellationes à Iudicibus Eccleſiaſticis in cauſis merè profanis ad Imperatorem vel alium Principem aut Magiſtratum ſecularem, quomodò admittenda. 110. & 111. nu. 12. 3.
Cæſareæ Conſtitutiones ad Iuriſdictionẽ Eccleſiaſticam extendi non poſſunt. 161. 19.
Cæſaris nullum ſubeſt intereſſe pecuniarum ſi cauſæ per appellationem ab Eccleſiaſticis Iudicibus ad alios ſuperiores Eccleſiaſticos interponantur 159. 11.
Caluini impietatis monſtri, & Eccleſiaſtici iuris funambuli de Henrico IV. Imperatore non falſum iudicium. 186. 1.
Camera Spirenſis an ſit Iudex appellationum à Iudicibus Eccleſiaſticis interpoſitarum. 55. 1.
Camera Spiren. permittit appellationes ab Officiali Leod. interpoſitas ad Metropolitanum. 53. 11.
Camera Spirenſis etiam poſt tres conformes inhibet. 132. 11.
Inhibet etiam ſine cauſæ cognitione, modo materia qua de agitur ſit appellabilis. 132. 9.
Sed extra caſus in quibus ad illam deuoluuntur cauſæ, Iudici Eccleſiaſtico inhibere non poteſt. 131. 2.
Camera non recipit appellationes à Sententijs Eccleſiaſticorum Iudicum in quos partes conſenſerint 123. 16.
Camera Spirenſis cur non debeat relaxare mãdata Caſſatoria cõtra Sententias à Iudicibus Eccleſiaſticis latas. 159. 12.
Cancellarij Pariſienſis æuiterna

damnatio ſuſtinentis pluralitatẽ beneficiorum tolerandã.204.12.
Canones & Concilium Tridentinum præſcribunt tempus finiendarum litium. 157. 5.
Canones omnes ſunt Conciliares & ob id eis parendum 113. 11.
Canonicis è Regularibus multi prodiere olim viri præclari.166 9.
Canonicorum Regularium & Clericorum diſcrimen 165. 7.
Canones pene omnes inducentes & cōſeruantes libertatem Eccleſiaſticam fundantur in iure diuino. 113. 11.
Capituli,Romana,de Appellationibus in 6. diſpoſitio non obſerua. In Regnis Caſtellæ & Hiſpaniæ. 59. 3.
Cardinalis Bellarmini Sentẽtia quo ad pluralitatẽ beneficiorũ.204.10
Carolus Caluus Galliæ Rex Eccleſiæ Rhemenſi ablata, ante mortem reſtituti 207. 7.
Carolus Magnus verè magnum Eccleſiæ columen & decus Eccleſiaſtico foro plurium detulit. 27. 1.
Carolus magnus Imperator anno 801. Theodoſij Imperatoris legem tribuentem Eccleſiaſticis Iuriſdictionẽ confirmat.125.22.
Carolina hæc Conſtitutio canoniſata eſt in c. Quicumque.36.11. q. 1. ibid.
Caroli Magni Imper. Cōſtitut.quo ad Iuriſdictionẽ Eccleſiaſticam. 27. 1.
Caroli Magni Imper. æuo, & Eccleſiæ primitiuæ tempore Epiſcopos fuiſſe ciuilium cauſarum Iudices & in appellationis gradu ſi Actor vel Reus Epiſcopum appellaſſet. 36. 4.
Caroli Martelli tempore Legia ſiue Leodium Germanicum non recognoſcebat Imperium. 79. 6.
Carolus Martellus & Pipinus Galliæ Principes erga Romanam & Leodienſem Eccleſias apprime munifici. 167. 13.
Caroli Martelli mors cur dubia 207. 6.
Caroli Martelli pœnis æternis mancipati Hiſtoria ob decimas Sacerdotibus ablatas & ſecularibus attributas. 133. 13.
Caroli Quinti & Maximiliani I. de non appellando Conſtitutiones. 112. 9.
Caſus in quibus Clerici priuilegio fori non gaudent 39. 3.
Cauſa cadens coram Concilio Ordinario,prouocat Cameram Spirenſem, dummodo intra definitam taxam fiat appellatio. 116. 10.
Alias Reuiſio conceditur. ibid. 11.
Cauſa cadens coram Officiali Leodienſi ius habet prouocãdi Metropolitanum, Pontificem, vel huius Nuntium. 115. 5.

Cauſa

Cauſa ſemel facta Eccleſiaſtica ſemper manet Eccleſiaſtica. 57. 11. & 122. 11. 131. 5. 152. 9.
Cauſa ſemel per D. Officialem Leodien. cognita, ad Cameram Spir. deuolui non poteſt. 131. 4.
Cauſarum criminalium cognitionem fruſtra olim nonnullos tentaſſe à foro adimere Eccleſiaſtico Officialis Leodienſis. 85. 1.
Cauſas Appellationum eſſe mixti fori. 110. 4.
Cauſæ cognitio requiritur in inhibendo, & quæ? 131. 7.
Cauſæ profanæ mutant naturam cum coram Eccleſiaſtico intentantur. 105. 10.
Cauſæ intra tempus fatale non finitæ, pro deſertis habētur. 158. 8.
Chriſtiani ante donationem Conſtantini ſeu tempore primitiuæ Eccleſiæ in communi viuebant. 165. 4.
Chriſtianum laicum quilibet ſpirituali & temporali gladio ſubiectum. 35. 3.
Chriſtus Dominus, Rex & Sacerdos. 1. 7. & 8. 9.
Chriſtus humanæ nulli poteſtati ſubditus. 78.
Chriſtus non abiecit à ſe poteſtatem ſecularem. 3. 4.
Chriſtus omnem quam in hoc habuit ſeculo poteſtatem B. Petro commiſit. 8. 2.
Chriſtus qui vera Iuſticia eſt; de iniurijs & ſacrilegio non vult ſibi exhiberi ſacrificium 224. 5.
Chriſtus à Patre conſtitutus Iudex viuorum & mortuorum, & datæ illi omnes gentes in hæreditatem. 3. 3.
Chriſtiernus Rex Daniæ qui Caluiniſmū primus in Regnum introduxit caueæ ferreæ incluſus, Regno & vita miſere exutus. 222. 3.
Chriſtus ſecularem poteſtatem exercuit dum flagello ex funiculis facto vendentes & ementes, & numularios ſedentes in templo eiecit. 6. 2.
Chriſtus Sacerdotalem poteſtatem exercuit, quando ſeipſum diſcipulis hoſtiam ſuis obtulit, & dum in ara crucis patrem exorauit. ibid. 3.
Chriſtus verus Rex habuit poteſtatem in omnes Reges & Principes. 3. 5.
Ciſtercienſes ab Aduocatis Eccleſiaſticis immunes & liberi. 191. 10. & 200. 3.
Ciuitas aliquid dans in ſignum ſuperioritatis nō ideò minus libera cenſenda eſt. 69. 10.
Ciuitates Imperiales in ſuo territorio iura Principis habere. 83. 24.
Secus dicendum de Ciuitatibus inferioribus. ibid. 25.
Ciuitatis Leodienſis nullum extitiſſe veſtigium ante tranſlatum

Tungris

Tungris Epiſcopatum. 77. 1.
Clauſula *exigente Iuſtitia* importat Clauſulam *propter benè merita* quæ poſita in conceſſione non facit feudum. 71. 22.
Clauſula *de liberalitate Regia* importat ſimplicē donationē. 72. 23.
Clauſulâ *Noſtris & Imperij Iuribus auctoritate & ſuperioritate ſemper ſaluis.* Iuriſdictionem non cenſeri reſeruatam. 101. 1.
Clauſula *Noſtris tamen, &c.* videtur tantum pertinere ad fidelitatis iuramentum. 101. 4.
Præſeruat tantum Domino directum Dominium. ibid. 7.
Nec cenſetur infeudata Iuriſdictio 102. 9.
Clauſula *ſaluò iure*, refertur tantum ad quid determinatum. ibid. 10.
Et nunquam refertur ad ea quæ ſpecialiter continentur, ibid. 11.
Clauſula ſententiæ Compromiſſi inter Epiſcopum Leodienſem & Ducem Brabantiæ. 43. 9.
Clericos à ſecularibus officijs & negotijs abſtinere debere. 50. 3.
Clericorum & Canonicorum Regularium diſcrimen 165. 7.
Cleri primarij aduerſus molimina Status Equeſtris Principatus Leodienſis, grauamina. 85. 2.
Cleri eiuſdem articuli fundantes Iuriſdictionem Epiſcopi & huius Officialis ibid. 3.
Cleri ſecundarij, pro aſſertione Iuriſdictionis Epiſcopi ſui, grauamina. 87. 5.
Clerici & Laici criminis capitalis Rei, promiſcuè reuocabantur olim per Epiſcopos à Iudicibus laicis 38. 1.
Sed hodie, duntaxat Eccleſiaſtici fori priuilegio gaudentes. 39. 2. & 5.
Clerici ſportulantes qui? 165. 6.
Clericos etiam de ciuilibus controuerſijs inter ſeculares, idque neceſſario, cognouiſſe. 25. 5.
Clerici corā Iudice laico conuenti ius habent ad Iudicem Eccleſiaſticum recurrendi. 115. 3.
Clericis poſſe delegari cauſam vnam atque alteram fori ſecularis. 52. 5.
Clericos tamen ad vniuerſitatem cauſarum fori ſecularis, Iudices delegari non poſſe. ibid. 4.
Clerici ſunt à Iuriſdictione Principum ſeculariū omninò exempti, quibuſdam tamen exceptis caſibus. 115. 4.
Clerici Iuriſdictionem laici Iudicis prorogare non poſſunt, quamuis tamen laici Iuriſdictionem Epiſcopi prorogare poſſint. 122. 5.
Clericatus, vnctione Regum non tribuitur, multò minus facultas conferendi beneficia. 178. 6.
Clericus vt Eccleſiaſtici fori priuilegio priuari poſſit., requiritur monitio ſpecialis vt habitum

geſte

geſtet clericalem. 39. 4.
Cœnobitæ prudentiores Aduocatis carere voluerunt. 206. 2.
Cœnobitæ vocis, etymon. 165. 5.
Collatio beneficiorum Eccleſiaſticorum ſeparari non poteſt ab ordine Clericali. 176. 1.
Comitis æternis pœnis propter occupata Eccleſiæ bona damnati Hiſtoria 121.3.
Compromiſſum inter Epiſcopum Leodienſem & Brabantiæ Ducem latæ ſentẽtiæ clauſula.43.9.
Comminatio Dei aduerſus fraudatores decimarum, 175. 16.
Conceſſio facta Eccleſiæ, potius, donatio quam feudalis in dubio præſumitur. 70. 17.
Conceſſa Iuriſdictione remanſit Cæſari ius ſupremum. 111. 6.
Conceſſio territorij includit aliam Iuriſdictionis conceſſionẽ.63. 8.
Conceſſio Feudi Regalis, cenſetur facta priuatiuè non cumulatiuè, maximè vbi Iuriſdictio eſt adnexa feudo. 99 10.
Conceſſione Regaliorum non tollitur Iuriſdictio. 71. 18.
Conceſſione libera facta Eccleſiæ, nihil cenſetur concedenti reſeruatum. 149. 21.
Concilium Leodienſe Ordinarium quibus conſtet perſonis. 116. 9.
Concilium Tridentinum & Canones tempus finiendarum præſcribunt litium. 157. 5.
Concilij Carthaginenſis pro patrocinio aduerſus potentiorum iniurias, decretum. 192. 2.
Condemnatus Officialis Leodienſis ſententia, ius habet prouocandi ſummum Pontificem, Nuncium Apoſtolicum, vel Metropolitanum. 115. 5.
Coniecturis, in claris opus non eſt. 107. 2.
Conſtantienſis Sacroſancta Synodus violatores libertatis Eccleſiæ Leodienſis in extremo examine diſtrictæ vltioni ſubiacere declarat. 74. 29.
Conſtantini Magni Imper. Conſtitutio fauorabilis Eccleſiaſtico foro. 108. 4.
Conſtantini Magni Imperatoris donatio an valuerit, 166. 11.
Conſtantinus Magnus, Donatiſtarum libellos à ſententijs Epiſcoporum appellãtium magna cum exclamatione reiecit. 140. 9.
Conſtantini Magni inſigne dictũ. 138. 3.
Conſtantini Magni donationis de validitate quæſtio diſcutitur. 164. 3.
Conſtantini Magni donatio eſt remuneratoria. 164. 16.
Conſtitutio Caroli Magni quo ad Iuriſdictionem Eccleſiaſticam. 21. 1.
Conſtitutiones Eccleſiaſticę libertati contrarias qui fabricantur,

ijſque operam nauant, excommunicati ſunt. 213. 13.

Conſtitutiones Caroli V. & Maximiliani I. de non appellando. 112. 9.

Conſtitutio Imperij edita anno 1555. tribuit Ordinarijs locorum Iuriſdictionem. 160. 14:

Conſtitutio Vrbani II. Papæ infeudari vetantis Eccleſiaſtica bona 164. 2.

Cõſtitutionibus Imperialibus cautum vt in omnibus cauſis Eccleſiaſtica Iuriſdictio per Epiſcopos alioſque Prælatos exerceri poſſit. 127. 33.

Conſuetudines appellandi in patria Leodięſi confirmat Inuictiſs. Imperator Maximilianus I. 160. 16.

Cõſuetudo antiquiſſima habet vim priuilegij & quidem priuatiuè conceſſi. 9. 7.

Conſuetudo confert Iuriſdictionem. 121. 4. & 126. 25.

Cõſuetudo defert ius appellãdi ad incompetentem Iudicem. 21. 41.

Conſuetudo & priuilegium pariſicantur, 126. 27.

Conſuetudo etiam priuatę perſonæ merum dat Imperium, ibid.

Conſuetudo immemorialis habet vim conſtituti. ibid. 28.

Etiam in eo ſuper quo populus diſponere non poteſt. ibid. 29.

Conſuetudo immemorialis tribuit Iuriſdictionem etiam inter Dominum & vaſallum, 147. 10.

Conſuetudo immemorialis habet vim conſtituti, conceſſionis & priuilegij, ſeu aſſenſus Imperatoris. 143. 9.

Maximè, vbi aſſiſtunt alia adminicula iuris & facti. ibid. 10.

Conſuetudo tamen immemorialis cõtra libertatem Eccleſiaſticam non valet 179. 9.

Conſuetudo operatur vt in Iudicem incompetentem fieri poſſit prorogatio. 128. 37.

Conſuetudinis præſcriptæ exceptio attenditur in Camera Spirenſi. 159. 12.

Conſuetudo, vel poſſeſſio poſitiua aſſignat Iuriſdictionem. 152. 7.

Conſuetudinem quæ contra ius eſt, ſanctiſſimè interpretandam, nec de vno ad alium extendendam locum. 60. 8.

Conſuetudo quod Clericus fori priuilegio gaudeat etiamſi non incedat in habitu & tonſura, ſeruanda eſt. 38. 4.

Conſuetudo vt laicus poſſit indiſtinctè coram Eccleſiaſtico Iudice conueniri valet. 126. 26.

Conſuetudinem vocamus eiuſdem actus repetitionem longi temporis curſu roboratam. 122. 4.

Contemptibiles Eccleſiæ primitiuæ tempore, qui fuerint. 23. 1.

Contentioſa Iuriſdictio contra Imperium præſcribi poteſt, 147. 6.

Con-

Conſulum Ciuitatis Leodieuſis atteſtatio per quam pleniſſima Epiſcopi & Principis Leodienſis Iuriſdictio adſtruitur. 92. 7.
Criminalium cauſarum cognitionem fruſtra olim nonnullos tentaſſe Officialis Leodienſis Eccleſiaſtico foro adimere. 85. 1.
Criminoſus etiam laicus poteſt ſe Iudici Eccleſiaſtico Ordinario puniendum ſubijcere. 115. 7.
Cuius eſt iudicare de fine, eius eſt iudicare de ijs quæ ordinantur ad finem. 10. 14.
Curias Spirituales, tueri & defendere Principum Eccleſiaſticorum conſcientiæ & auctoritatis plurimum intereſt. 47. 21.
Curiæ ſpiritualis Leodienſis encocomium. 48.

D.

DEcani Eccleſiarum cur ſic dicti. 166. 8.
Decimas Abrahamum Patriarchã Sacerdoti Melchiſedech dediſſe legimus, 170. 1.
Decimas an tempore legis naturæ ſub peccato præſtare oportuerit ibid. 3.
Decimas eſſe iuris diuini. ibid. 4.
Decimas & omnia primitiarum iura Sacerdotibus & Leuitis conceſſit Deus. 170. 4.
Decimarum ſolutio an ſit ſub præcepto, ibid. 6.
Decimarũ à iure nemo quacumq; dignitate præditus exemptus eſt. 171. 8.
Decimarum ius per laicos præſcribi non poteſt. 122. 9.
Decimæ, naturæ iure debentur. 170. 1.
Decimas non ſoluentis vel illas vſurpantis pœna, eſt vindicta diuina. 173. 12.
Decimarum non factæ ſolutionis actus abnutiui, non ſufficiunt ad præſcriptionem libertatis decimarum. 172. 11.
Decimarum laici ſunt incapaces, neque illarum libertatem acquirere poſſunt. 172. 1.
Decimarum ſolutio tempore legis Euangelicæ facta eſt pœnalis. 171. 7.
Decimas qui dederit, non ſolum abundãtiam fructuum recipiet, ſed etiam ſanitatem corporis & animæ conſequetur. 170. 5
Dei eſt omne iudicium. 2. 2.
Decimarum aduerſus fraudatores, Dei comminatio. 175. 16.
Deus in Decimis honoratur. ibid.
Dei magna ira eſt, cum peccatoribus non iraſcitur. 175. 15.
Degradatos clericos Eccleſiaſtici fori priuilegio non gaudere. 39. 3.
Dignitatis portę patere non debent ijs qui litant Gratijs 116. 9.
Diſpenſatio Papæ an excuſet à pluralitate beneficiorum. 204. 9.
Diſpenſatus ſine cauſa ad plura beneficia

neficia non eſt tutus in conſcientia. ibidem 11.
Diuerſa ſunt forum ſortiri,& ſubditum eſſe. 147. 6.
Diuitias, multis eſſe cauſas luxuriæ. 216. 4.
Dominium de Fleron fuit & eſt reſſortus & Iuriſdictionis Imperij quicquid ſecus declarauerint Brabanti 297. 7. 8.
Dodo Alpaidis adulteræ frater homo perditæ nequitiæ. 78. 4.
Dominus feudi ſi actionis fundamentum non dependet à lege feudi non eſt Iudex inter vaſallos niſi aliud conſuetudine ſit receptum. 58. 14.
Donationes ab Imperatoribus & Galliæ Principibus Eccleſiæ Leodien. factas, fuiſſe puras & ſine vlla reſtrictione. 62. 2.
Donationes Eccleſiæ Leodienſi per Imperatorem factæ perinde habentur atque ſi factæ fuiſſent Eccleſiæ Romanæ. 63. 6.
Donatio facta Eccleſiæ cenſetur facta propter Deum. 63. 5.
Donata Eccleſiæ ſequuntur huius naturam, ſubſuntque ſuperioribus Eccleſiaſticis. 104. 5. & 6.
Donatio Conſtantini Magni Imperat. Eccleſiæ Romanæ facta an valuerit. 166. 11.
Donationis Conſtantini de validitate quæſtio diſcutitur. 164. 3
Donationem Conſtantini fuiſſe remuneratoriam. 168. 16.
Donatio Conſtantini omnium Ordinum Imperij conſenſu roborata. 167. 15.
Donationes ab Imperatoribus.
Diuinę in ſacrilegos Iuſtitię exempla. 221.
Donatio facta Eccleſiæ ab Imperatore latiſſime interpretanda eſt quoad eius præiudicium. 63. 13. & 97. 3. & 151. 3.
Secus ſi fiat laicis. ibid. 4.
Donationes Principum nulli fræno ſubijciuntur. 62. 3.
Donati Epiſcopatibus per poteſtatem laicam coguntur ijs cedere. 183. 6.
Donationes Regum & Imperatorum factæ Eccleſiæ Leodien. per SS. Pontifices confirmatæ ſunt. 73. 28.
Donatiſtas hæreticos, primos fuiſſe qui ab Epiſcoporũ ſententijs appellarunt ad Imperatores. 140. 9.
Druides Gallorum Sacerdotes iuri dicundo præfuerunt. 18. 2.
Iiſdem data militiæ vacatio & à tributis immunitas. 205. 2.
Ducis Brabantiæ ſubditi Diœceſis Leodienſis Epiſcopum deberent appellare Leodienſem. 43. 8.

E.

ECcleſia an materiali gladio ad vindictam vtatur. 14. 6.
Eccleſia an materialem gladium exerceat. 11. 1.
Eccleſia de cauſa criminali cognoſcit, & quomodo. 10. 13.

Eccleſia inhabilis feudi & militiæ, 69. 14.
Eccleſiæ Leodienſis libertatis violatores, à Sacroſancta Synodo Cõſtantienſi declarantur in extremo examine diſtrictæ ſubiacere vltioni. 74. 29.
Ecclaſiæ Leod. poſſeſſiones auferentes, ablatas retinẽtes, minuẽtes, ſeu quibuſlibet vexationibus fatigãtes, reos eſſe diuini iudicij, ib.
Eoſdem alienos eſſe à ſacratiſſimo corpore & ſanguine Dei & Domini noſtri Ieſu Chriſti S. decreuit pontifex. ibid.
Eccleſia quæ ſuſcepit à Domino temporali feuda, obſtricta ſit feudalibus laicorum legibus. 66. 5.
Eccleſiam militantẽ Orthodoxam, Catholicã, Apoſtolicã, Romanã, veram & vnicam ceu à Chriſto inſtitutam qui profitentur, ſunt in via ſalutis, 1. 1.
Eccleſia Romana fulcitur auctoritate Petri. 8. 4.
Eccleſiæ Aduocatos olim ſe Imperatores nuncupabant. 194. 6.
Eccleſiæ bona plumis Aquilarum comparantur quæ alijs intermixtę illas exedunt, 208. 8.
Eccleſiæ militantis duplex militia ſcilicet cæleſtis non illa triũphans & armata, duplex etiam populus Clericorum & Laicorum, 1. 1.
Eccleſiæ naſcentis tẽpore materiali gladio vti non expedit. 20. 6.
Eccleſię naſcẽtis tẽpore bona huius fuiſſe in duplici differẽtia, 164. 1.
Eccleſiæ primitiuæ tẽpore qui iuri dicundo præfuerint. 24. 3.
Eccleſiæ primitiuæ tempore omnes indifferenter coram Eccleſiaſticis tractabantur cauſæ, 107. 3.
Eccleſiæ primitiuę tempore & Caroli Magni Imperat. æuo Epiſcopos fuiſſe Iudices cauſarum ciuilium in prima inſtantia, & in appellationis gradu, ſi vel Actor vel Reus Epiſcopum appellaſſet, 34. 4
Eccleſiæ primitiuæ tempore qui contemptibiles 23. 1.
Eccleſiæ pro defenſione magno omnes olim zelo decertabãt, 192. 1.
Eccleſiæ facta ab Imperatore donatio, interpretãda eſt in eius prę iudiciũ, ita vt priuatiuè conceſſa videatur Iuriſdictio. 151. 3.
Eccleſię Leodienſis Aduocati qui? 195. 7.
Eccleſiaſtica & tẽporalis poteſtas à Chriſto Domino in Apoſtolos deriuata. 8. 1.
Eccleſiaſticã & ſecularem poteſtatem nõ eſſe incompatibiles. 19. 5.
Eccleſiaſtica immunitas quo iure inuenta. 205. 1.
Eccleſiaſtica Iuriſdictio S. Auguſtini teſtimonio aſtruitur. 21. 10.
Eccleſiaſtica Iuriſdictio debet ampliari non reſtringi. 112. 10.
Eccleſiaſticam Iuriſdictionem impediẽtes monẽtur à Baronio. 28. 2.

Eccleſiaſticam Iuriſdictionem vſurpantes vel impedientes incurrunt excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini. 135. 1. & 2. 144. 14. & 15.

Eccleſiaſtica poteſtas eſt laica dignior. 142. 3.

Eccleſiaſticam poteſtatem fuiſſe penes Moyſen; Samuelē & alios. 2. 2.

Fuit & penes Chriſtum. ibid. 3.

Eccleſiaſtici fori Iuriſdictionem laicos tacitè vel expreſsè prorogare poſſe, 122. 14.

Eccleſiaſtici, ratione feudorum ſibi à Laicis conceſſorum, fidelitatis iuramentum præſtare tenentur. 101. 5.

Eccleſiaſticorum Iudicum Sentētias in quorum Iuriſdictionem partes conſenſerint, Spirenſis Camera non retractat, ſed tanquam non deuolutas reijcit 123. 17.

Eccleſiaſticorum Principum conſcientiæ & auctoritatis maximi referre, Curias ſuas ſpirituales tueri & defendere, & cauſarum ad Imperialem Cameram recurſum impedire, & quare? 42. 21.

Eccleſiaſticus iura ſanguinis non exercet. 112. 8.

Eccleſiaſticus Iudex appellari poteſt in cauſis ciuilibus vbi habet territorium. 43. 5.

Eccleſiaſticus Iudex quocumque ſeculari maior. 57. 12. & 133. 12.

Electorum Germaniæ Principum Electoria iudicia quæ ſint. 47. 20.

Encomium verorum Epiſcoporum 37. 7.

Encomium Petri Aloiſij Carafæ Nuntij Apoſtolici cum poteſtate Legati de Latere Principis omni virtutum & ſcientiarum encyclopedia cumulatiſſimi. 49. 1.

Epiſcopi Dominia temporalia habentes ab Imperio, quomodo quoad Iuriſdictionem cenſeantur 63. 9.

Epiſcopi Leodienſis bona omnia eſſe exempta & libera ab omni Iuriſdictione & ſuperioritate ordinaria, ſolique Romano Pontifici ſubiecta. 45. 14. & 128. 35.

Epiſcopi, ſecundum quoſdam, in laicos Audientiam tantum, non etiam Iuriſdictionem habēt. 125. 21.

Epiſcopi ſunt tutores & protectores orphanorum & pupillorum. 47. 21.

Epiſcopis inter Laicos iudicandi non tam ab Imperatore quam ab Apoſtolis conceſſa poteſtas. 28. 3.

Epiſcopis olim Valentinianum Imperatorem iudiciale tribunal interdixiſſe. 26. 8.

Epiſcopali Leodienſi ſede vacante, vacat item Scabinalis Iuriſdictio donec, &c. non item Officialis. 142. 5.

Epiſcoporum à ſententijs ad Me-

tropolita-

tropolitanum, Papam vel huius Nuntios, etiam in Germania appellatur. 44. 11.
Epiſcoporum magna auctoritas, ſanctitas & integritas. 37. 6.
Epiſcopatibus, per poteſtatem laicam donati, coguntur ijs cedere. 18. 3.
Epiſcopatuum diſpoſitio & prouiſio ſpectat ad S. Pontificem. 63. 9.
Epiſcopatus Leodięſis erectio. 65. 1.
Non præſumitur feudalis Imperij. 63. 13.
Epiſcopis ſubeſſe Reges & Imperatores & ab illis excommunicari poſſe. 37. 7.
Epiſcopos etiam olim proprios habuiſſe carceres. 25. 7.
Epiſcopos olim in proprijs cauſis de re ciuili ius ſibi dixiſſe. 26. 8.
Epiſcopos eſſe diuinæ voluntatis Iudices. 37. 7.
Epiſcopos eſſe fideles populi Duces, veritatis aſſertores, prauæ doctrinæ hoſtes, omnibus bonis amabiles. ibid.
Epiſcopos eſſe poſt Apoſtolos Eccleſiarū Chriſti fundatores, ibid.
Epiſcopos quoad ordinem eſſe Papæ æquales, & ab hoc appellari fratres & Coëpiſcopos, ibid.
Epiſcopus habet ordinariam Iuriſdictionem per totam Diœceſim etiam ſub alterius Principis territorio. 43. 7.
Epiſcopus Leodienſis condit Statuta Curiæ ſuæ Spiritualis ſine Ordinum aſſenſu, licet non item Statuta Curiæ ſecularis. 46. 18.
Epiſcopus Leodien. habet Tribunal rerum & cauſarum feudalium. 58. 15.
Principatum ſuum obtinet non in feudum rectum, ſed Francum & liberum. 56. 6.
Epiſcopus Leodienſis eſt Imperij Princeps. 67. 6. & 71. 18.
Exercet iura Imperij & omnimodā Iuriſdictionem habet in ſuo Principatu. 67. 6.
A multis ſeculis habet vtramque Iuriſdictionem. 111. 7.
Epiſcopus Princeps Leodien. eſt de Regali Feudo inueſtitus. 98. 9.
Reſpectu Subditorum ſuorū Maieſtatem acquiſiuiſſe cenſetur, & ipſos Donatores repræſentare. 82. 22.
Epiſcopo Principi Leodienſi duo ſceptra argentea encauſto exornata preferuntur, & quare? 65. 8.
Epiſcopus Leodien, ſeu huius Officialis habet fundatam in iure intentionem exercendo Iuriſdictionem in cauſis ciuilibus, tam inter clericos quam laicos; tam iure proprio quam longiſſima conſuetudine. 45. 16.
Habet Eccleſiaſtica, temporaliaque feuda, ſeparata tamen apud diuerſos Iudices tribunalia. 118. 18.

Epiſcopus Leod. quà Princeps eſt, transfert Iuriſdictionem temporalē in Scabinos ſuos, qui illam ab Imperatore releuant. 142. 4.
Eraſmus à Chokier Auctoris frater ſcripſit tractatū de Iuriſdictione ordinariorū in exemptos. 125. 24
Error dicentium Chriſtum Dominum fuiſſe Principibus ſeculi ſubditum damnatur. 7. 8.
Euſtatius de Baſenge criminoſus extraordinaria multatus ab Officiali Leodien. pœna. 113. 9.
Ethnici primitias frugum Sacerdotibus donabant. 170. 2.
Exceptio firmat regulam in caſibus non exceptis. 160. 15.
Exceptionem incompetentiæ omittens, prorogare cenſetur. 122 9.
Exceptio præſcriptæ Conſuetudinis in Camera Spirenſi attenditur. 159. 13.
Excōmunicationem Bullæ Cœnæ Domini incurrunt impedientes vel vſurpantes Iuriſdictionem Eccleſiæ antiquam. 135. 1. 2.
Excōmunicationem Bullæ Cœnæ Domini. S. Sedi reſeruatam. ibid. 3.
Excommunicati ſunt inter hircorum & canum morticinia ſepeliendi. 140. 8.
Excommunicati ſunt qui à ſententijs Ordinariorum, vel horum delegatorum Iudicum Eccleſiaſticorum ad Cancellarias Curiaſque ſeculares recurrunt. 136. 7.
Excommunicati ob recurſum à ſententijs Eccleſiaſticorum Iudicum ad Cancellarias ſeu Curias ſeculares non abſoluuntur antequam parti & Iudici ſatisfecerint. ibid. 8.
Et cōtra tales in litem iuratur. ibid.
Excommunicati ſingulari Bulla ſunt quicumque Eccleſiam Leodienſem, huiuſque bona & Iuriſdictionem quomodocumque turbant. 73. 29. & 74. 30.
Excommunicatus præciſus eſt, ab Eccleſia extra quam non eſt ſalus. 137. 8.
Excommunicatus eſt Diabolo traditus. ibid.
Exempla diuinę iuſtitiæ in ſacrilegos. 222. 3 & 4.
Exemplum S. Vdalrici Auguſtani Epiſt. notandum. 117. 6.
Exemptione Iuriſdictionis in præſcribenda non requiritur ſcientia Cæſaris. 148. 12.
Sed ſufficit Officialium ſcientia & patientia. ibid. 18.
Extra Eccleſiam non eſt ſalus, & quare. 137. 8. & 161. 17. 224. 5.

F.

Facultas inhibendi prouenit à Iuriſdictione, 133. 13.
Facultas Collationis beneficiorum non acquiritur pręſcriptione. 178. 7.

Fatalia.

Fatalia tempora in Camera Spirenſi non currunt. 158. 9.
Fauorabilis eſt cuiuſcumque rei recurſus ad ſtatum ſuum priſtinum. 107. 1.
Feuda & Iuriſdictiones liberè donari poſſunt. 70. 17. & 21.
Feudi in cauſa vbi præuentum eſt iudiciũ ibi & finiri debet. 58. 16.
Feudi Regalis conceſſio, facta cenſetur priuatiuè non cumulatiuè, maximè vbi feudo adnexa eſt iuriſdictio. 99. 10.
Feudum Francum quid? 56. 7.
Feudum Principatus Leodienſis eſt feudum dignitatis. 69. 11.
Feudum Regale quid ſit. ibid 12.
Feudum regulariter habet tacitam conditionem, ſi Vaſallus ſeruire poterit. 69. 14.
Fidelitatis & Homagij exhibitio nihil vtilitatis affert Patrono. 102. 12.
Fleron Dominium fuit & eſt Reſſortus & Iuriſdictionis Imperij quicquid ſecus declarauerint Brabanti. 197. 8.
Franciæ Reges & Principes ob Eccleſiaſticam libertatem peſſundatam miſeros habuerunt exitus, 186. 2. & 3.
Franciſcus I. Valeſius Franciæ Rex Nominationum Eccleſiaſticarum fons, & Electionum Canonicarum extinctor ſub Leone X. 187. 2.
Francorum Imperium diu fuiſſe ante C. Iulij Cæſaris tẽpora. 78. 5.
Francorum Reges exactis Gothis & Vandalis circa annum Chriſti 410. Belgicam ſibi ſubiugarunt. 81. 18.
Fridericus II. Imperator poſtquam ab Eccleſia Catholica turpiter deſciuiſſet, illamque infeſtaſſet, ab Innocentio IV. excommunicatus, à filio ſuffocatus. 223. 3.

G.

Galli extincta Caroli Magni generatione quinta, proprium ſibi Regem, Germanis Imperio relicto, elegerunt. 79. 7. & 8.
Galliæ nõnullos Reges & Principes exitus habuiſſe infœliciſſimos. 186. 2. & 3.
Gallorum ſiue Francorum Imperium fuiſſe diu ante C. Iulij Cæſaris tempora. 78. 5.
Georgius ab Auſtria Epiſcopus Leodienſis, Curiæ Officialis Statuta obtinet per S. Pontificem tam in cauſis ſpiritualibus, quam inter laicos in profanis confirmari 51. 3.
Gladij duo, poteſtates duas denotant. 15. 7.
Gladij ius Sacerdotes habuiſſe veteres exemplis adſtruitur. 22. 11.
Gladijs è duobus vnum ab Eccleſia qui auferunt, hæreticos eſſe. 32. 1.
Gladio vtrique ſubeſſe Chriſtianum

num quemlibet laicum. 35. 3.
Ecce duo Gladij hic verborum ſenſus. 14. 6. & 15. 7.
Gladium materialem an Eccleſia exerceat. 11, 1.
Gladio materiali tempore naſcentis Eccleſiæ vti non expedijt. 20. 6.
Gladium vtrumque Papam habere multis comprobatur auctoritatibus. 22. 12. & 32. 2.
Gladium ſub gladio eſſe oportet & auctoritatem temporalem ſpirituali ſubijci poteſtati. 32. 3.
Gladius vterque quomodo ab Eccleſia exercendus ibid.
Godefridum Bullionenſem deuictâ Hieroſolymâ Regio prętuliſſe titulo glorioſiorẽ Aduocati Sepulchri Dominici titulum. 190. 9.
Gradatim ad Iudices eiuſdem gradus appellandum 44. 10. & 55. 2. 1564.
Grauamina Cleri Primarij aduerſus molimina Status Equeſtris Patriæ Leodienſis. 85 2.
Grauamina Cleri ſecũdarij pro aſſertione Iuriſdictionis Epiſcopi ſui. 87. 5.
Grauamina Syndici Conſulum Ciuitatis Leodienſis aduerſus Statuta ſurreptitiè contra Iuriſdictionem Epiſcopi Leodienſis fabricata. 90. 6.
Gregorius vij. PP. Henricum Romanorum Regem excommunicat. 139. 5.
Idẽ Leodienſibus imperat vt è ſacro loco exhumatum cadauer eius in prophanum reijciant locum ibidem. 7.
Guido ſiue Hugo Leodienſis Epiſcopus Inueſtituram capit ab Adolpho Cæſare. 66. 6.
Gulielmus ab Elderen Canonicus & Officialis Leodienſis, vir ſanè quam zeloſus & integer. 50. 1.

H.

HÆredipetæ taxantur. 215. 3.
Hæreſes in Gallia natæ ex collationibus beneficiorum per laicos factis. 185. 9.
Henricus de Doern Canonicus & Officialis Leodienſis. 113. 9.
Henricus IV. Imperator ob vſurpatam beneficiorum collationem excommunicatur. 183. 5.
Henrici Imperatoris exemplo cæteri Principes laici præſumentes conferre Sacerdotia, ſimulque, Clerici accipientes, Simoniaci declarantur & excommunicantur ibid.
Henrici IV. Imperatoris qui primus Eccleſiaſticam libertatem peſſundedit exitus miſer. 186. 1.
Henricus V. eandem ob cauſam excommunicatus & Imperatoria dignitate exutus. 184. 7.
Henricus Romanorum Rex Leodij moritur Schiſmaticus, ſepelitur, exhumatur, & profanæ terræ mandatur. 139. 7.
SS. Hieronymus & Ambroſius donationẽ Conſtantini Imper. pro-

barunt & dilaudarunt. 167. 14.
Hiſpaniæ regnum Saracenis traditum, non quia in fide, ſed quia in Iuriſdictione à S. Sede defecerat 162. 23.
Homagij & fidelitatis exhibitio magis ad ingratitudinem vitandam fit, quam ad vtilitatem patrono afferendam 102. 12.
Homagij feudalis dictionis ethimologica ratio. 101. 5.
Homagium concludenter feudum non arguit. 102. 5.
Honoratiorum apud Gallos hominum, teſte Cæſare, duo fuêre genera. 201. 2.
Honorio Cæſare mortuo, Ioannes Tyrannus Imperium Occidentale inuadere conatus eſt. 33. 1.
S. Huberti ante tempora, Legiæ viculus imperio Regum Franciæ parebat, & ante hos nullum Ciuitatis veſtigium. 80. 16.
S. Hubertus, Epiſcopatus & Ciuitatis Leodienſis fundator. 65. 1.
S. Hubertus leges, menſuras, & pondera in Ciuitate Leodienſi conſtituit. ibid. & 80. 14.
S. Hubertus Regia Pharamundi ſtirpe ortus. 80. 14.
S. Hubertus vltimus Tungrorum Epiſcopus, Epiſcopalem Sedem trāfert ad villam Legiam quam mœnibus cingere & inCiuitatem erigere cœpit. ibid.

I.

Immemoriali in conſuetudine ſeu præſcriptione, de cauſa aut titulo ex quo illa habeat vim tituli & priuilegij non eſt quęrendū. 148. 17.
Immemorialis Conſuetudo tribuit iuriſdictionem etiam inter Dominum & Vaſallum. 147. 10.
Quod multo magis obtinet vbi agitur de iure quærendo Eccleſiæ. ibid. 11.
Immunitas Eccleſiaſtica quo iure inuenta. 205. 10.
Imperator Adolphus concedit Regalia & Iuriſdictionem pleniſſimam Epiſcopo Leodienſi. 73. 27.
Imperatoris Caroli Magni æuo, & Eccleſiæ primitiuæ tēpore, Epiſcopos fuiſſe ciuilium cauſarum Iudices, & in appellationis gradu, ſi Reus vel Actor Epiſcopum appellaſſet. 36. 4.
Imperatoris Caroli Magni quoad Eccleſiaſticam Iuriſdictionem Conſtitutio 27. 1.
Imperator Eccleſię donare poteſt nullām ſibi reſeruando Iuriſdictionem. 63. 7. 167. 12.
Imperator eſt tutor, defenſor, & protector Pontificum, & iurium S. Romanæ Eccleſiæ 161. 17.
Imperatores olim ſeſe nominabant Eccleſiæ Aduocatos. 194. 6.
Imperator in conceſſione Regaliorum Epiſcopo Leodienſi facta plenariam conceſſit Iuriſdictionem. 60. 9.
Imperator liberè dōnando Eccleſię Leodienſi abdicauit à ſe omnem

 ſupe-

ſuperioritatem,& hanc in Eccleſiã tranſtulit. 95. 1. 97. 4. 104. 1.
Imperator olim habuit Iuriſdictionem à populo, 147. 8.
Hodie habet ab Eccleſia cui fidelitatem promittit. ibid.
Imperatoria liberalitas nullis eſt adſtringenda limitibus, 62. 4.
Imperatoria Maieſtate nihil dignius quam benè merentibus benè facere. ibid.
Imperatoriæ Nominationũ preces ad ſingula Imperij Collegia Eccleſiaſtica ſemel extenduntur. 182. 3.
Imperatorum Maximiliani I. & Caroli V. de non appellando Conſtitutiones. 112. 9.
Imperatorem Theodoricum pœnituiſſe quod confirmationem S. Pontificis vſurpaſſet 31. 3.
Imperatores Orientis cur varias leges tulerint Eccleſiaſticas. 30. 1.
Imperiales Ciuitates in ſuo territorio iura Principis habere: 83. 24.
Inferiores Ciuitates non item. ibid.
Imperatoris nouiter electi Preces in ſingulis Eccleſiaſticis Collegijs vt ad eius commendationem recipiatur vnus in Canonicum, vel Prælatum. 182. 3.
Indultum harum Precum, Auctor Commentario primus illuſtrauit. ibid.
Imperiali ne quidem Reſcripto ſua quis poſſeſſione priuari nõ debet maximè immemoriali. 49. 24.
Quod magis obtinere debet in Epiſcopo Leodienſi. ibid. 5.
Imperij Conſtitutionibus cautum, vt in omnibus cauſis Eccleſiaſtica Iuriſdictio per Epiſcopos, alioſque Prelatos exerceri poſſit. 127. 33.
Imperium Francorũ diu ante Iulij Cæſaris tempora. 78. 5.
Imperium Orientis in Occidentem tranſlatum ob vſurpatam Eccleſiæ Iuriſdictionem. 140. 8.
Imperium Romanum ante extinctam Caroli Magni generationem fuiſſe Gallis & Germanis commune. 79. 8.
In acquirendo aliquo ſuperioritatis iure, requiritur ſcientia & patientia Domini ad quem pertinet territorium. 146. 1.
Incompetentiæ exceptionem omittens cenſetur prorogare. 122. 9. 124. 18.
Inferior Iudex Eccleſiaſticus maior eſt ſeculari. 133. 12.
Inhibenti Eccleſiaſtico Iudici ob crimen laico profanum, Iudicem non teneri parêre. 39. 6.
Etiamſi inhibitio contineat pœnam cenſurarum. ibid.
Niſi laicus ab Ordinario Eccleſiaſtico Iudice præuento delicti veniam petijſſet, & coram hoc cauſa ventilaretur. 115. 7.
Inhibitionis definitio. 131. 1.

Inhibendi facultas à Iuriſdictione prouenit. 133. 13.
Inhibenti Iudici Iuriſdictione carenti parendum non eſt, maximè parte non citata, 131. 6. 133. 16.
Quod procedit nedum in appellatione, ſed etiam in Recurſu & Supplicatione. 134. 17.
Inhibere ſuperior inferiori poteſt quando hic Iuriſdictionem à ſuperiore recognoſcit. 131. 3.
Inhibitio poſt tres conformes non ſubſiſtit etiamſi Camera Spirenſis aliud velit. 132. 11.
Inhibitionis anima, eſt Iuriſdictio. 133. 14.
Inhibitio etiam nulla & ſurreptitia non facile cõtemnenda. ibid. 10.
Inhibitio emanata ſine cauſæ cognitione non ſubſiſtit. 132. 8.
Inhibitoria mandata ſolos Clericos ab Eccleſiaſtico Iudice cauſis in criminalibus obtinere poſſe. 39. 5.
Innocentius IV. Fridericum II. Imperatorem quod iniurius eſſet Eccleſijs excommunicat. 222. 3.
Inſaniam eſſe manifeſtiſſimam Sacerdotes deſpicere. 192. 4.
Inſignis D. Auguſtini de eleemoſyna facienda locus. 219. 2.
Intereſt plurimum Reipublicæ lites non protrahi. 158. 7.
Inueſtimus verbi poteſtas. 70. 18.
Interdictum non eſt. 15.
Ioannes Chapcaville Canonicus & Vicarius Leodienſis Annalium Leodienſium ſcriptor vir de Eccleſia Leodienſi optimè meritus. 73. 26.
S. Ioãnes Chryſoſtomus iuri dicũdo præfuit in omnibus cauſis. 25. 6.
Vt & S. Ambroſius. ibid 7.
S. Sineſius pariter. ibid.
B. Etiam Auguſtinus. 24. 3.
Ioannes Tyrannus perſecutor Eccleſiæ & Iuriſdictionis Eccleſiaſticæ violator. 33. 1.
Iudex Eccleſiaſticus appellari poteſt in cauſis ciuilibus vbi habet territorium. 43. 5.
Iudex Eccleſiaſticus iura ſanguinis non exercet. 112. 8.
Iudex profanus non poteſt ſe cauſæ immiſcêre cui Iudex Eccleſiaſticus appoſuit manum. 123. 12.
Iudex profanus quamvis maximus, minor eſt tamen Eccleſiaſtico. ibid. 11.
Iudex ſecularis manum apponere non poteſt cauſæ cui ſe Iudex Eccleſiaſticus immiſcuit, niſi ageretur de lege feudi. 57. 13. & 105. 11.
Iudici Eccleſiaſtico Ordinario vt puniatur, criminoſus laicus ſe poteſt ſubijcere. 115. 7.
Iudici Iuriſdictione carenti inhibenti parendum non eſt, parte maximè non citata. 131. 6.
Iudicandi poteſtas Epiſcopis inter laicos conceſſa eſt non tam ab

Imperatoribus quam ab Apoſtolis. 28, 3.
Iudicis à quo in appellatione interponenda eſt inſpicienda qualitas, non cauſæ aut litigatorum. 109. 7. 123. 13.
Iudici habenti Iuriſdictionem exceptione elidibilem, ſi non opponatur exceptio, proceſſus valet. 122. 8.
Iudicandi poteſtas Epiſcopis inter laicos conceſſa eſt non tam ab Imperatoribus, quam ab Apoſtolis. 28, 3.
Iudicandum in dubio pro Iuriſdictione laica. 107. 1.
Iudicium Ananiæ & Saphiræ. 16. 6.
Iudicia Electoralia Principum Electorum Germaniæ qualia ſint. 47. 20.
Iudicandum in dubio pro Iuriſdictione laica, 107. 1.
Iudiciũ vbi in cauſa feudi præuentum eſt. ibi & finiri debet. 58. 16.
Iudicium Scabinorum Leodienſium quale, 115. 6.
Iuppiliæ pago Ciuitati Leod. proximo extant & nunc parietinæ Caſtri Pipini, Maioris Domus Regiæ Franciæ, Patris Caroli Martelli, 78. 4.
Iuramentum fidelitatis præſtant fœminæ ratione feudi. 101. 6.
Iure diuino Eccleſiaſticis interdictum non eſt iudicium ſanguinis, ſed poſitiuo. 16. 4.
Iuriſdictio Eccleſiaſtica debet ampliari non reſtringi, 112. 10.
Iuriſdictio Eccleſiaſtica teſtimonio Diui Auguſtini adſtruitur, 21 10.
Iuriſdictio Iudicis Eccleſiaſtici in laicos acquiri poteſt præſcriptione, conſuetudine, vel prorogatione, ſed non è contra, 121. 1.
Iuriſdictio eſt anima Inhibitionis, 133. 14.
Iuriſdictionem etiam acquiri conſuetudine non habenti 121. 4.
Etiam à non donatore, 98. 6.
Iuriſdictionem Eccleſiaſticam impedientes vel vſurpantes incurrũt in excommunicationem Bullæ Cœnæ Domini, 135. 1. & 2.
Iuriſdictionem habere iure proprio vigore reſeruationis & iure præſcriptionis eſſe diuerſa. 98. 5.
Iuriſdictio Ordinaria poteſt in eadem Ciuitate pluribus Magiſtratibus competere 114. 1.
Iuriſdictio confunditur ſi ab vna poteſtate ad aliam per ſaltum appelletur, 158. 9.
Iuriſdictio data Eccleſiæ in feudum à Domino laico data cumulatiuè cenſetur, 151. 2.
Iuriſdictionem eſſe territorio adnexam, 26. 9.
Iuriſdictionem fori Eccleſiaſtici laicos tacitè vel expreſsè prorogare

gare

gare poſſe, 122. 10.
Iuriſdictio Iudicis Eccleſiaſtici magis eſt fauorabilis quam cuiuſcumque ſecularis, 123. 16.
Iuriſdictio laica iure diuino adſtruitur penes Eccleſiaſticos, 18. 3.
Iuriſdictio laica tranſlata in Eccleſiaſticos fit Eccleſiaſtica, 151. 4.
Iuriſdictionis in exemptione præſcribenda, non requiritur Cæſaris ſcientia, 142. 12.
Iuriſdictio Leodienſis Epiſcopi in cauſis ciuilibus & Eccleſiaſticis antiquiſſima. 86. 4.
Iuriſdictio Maioriæ apud Hiſpanos, 59. 4.
Iuriſdictio non tollitur Regaliorum conceſſione. 70. 18.
Iuriſdictiones omnes in Gallia ſunt infeudatæ. 59. 7.
Iuriſdictio omnis à Papa tanquam à fonte procedit. 29. 5.
Iuriſdictio Ordinaria fauorabilis eſt & extendenda. 122. 6.
Et pro ea in dubio præſumitur. ibid. 7.
Iuriſdictio pleniſſima reſedit ab omni memoria penes Epiſcopos Leodienſes. 72. 26.
Confirmata etiam Pauli II. Pont. Max. ſententia. ibid. 30.
Iuriſdictio præſcriptione acquiſita, non cumulatiuè ſed priuatiuè adepta cenſetur. 121. 2.
Pro Iuriſdictione laica debet in dubio iudicari. 107. 1. vide 2. 2.
Iuriſdictio quam Officialis Leodienſis exercet non eſt infeudata, nec dependet ab Imperatore, ſed à Pontifice. 61. 1.
Iuriſdictio ſpiritualis & temporalis in eadem poſſunt perſona conſiſtere. 17. 1.
Iuriſdictio temporalis competens Eccleſijs Maguntinenſi, Colonienſi, Treuirenſi, & Leodienſi, multis ante Cameram Spirenſem cognita ſeculis. 129. 38.
Iuriſdictio temporalis lõga ſeu immemoriali cõſuetudine ſeu præſcriptione acquiri poteſt, etiam aduerſus Imperatorem. 143. 8.
Iuriſdictionis temporalis quam habet Eccleſia Leodienſis, exercitium, obtinuit & obtinet ex longiſſ. conſuetudine, alijſque titutulis, 128. 36.
Iuriſdictio temporalis nedum habitu, ſed & vſu competit Eccleſiaſticis. 21. 9.
Iuriſdictio tranſlata in Eccleſiaſticos fit Eccleſiaſtica, 104. 4.
Iuriſdictio venit appellatione Regaliorum, 100. 6.
Iuriſdictionem vnicuique ſeruandam eſſe, 55. 3.
Iuſtiniani Imperatoris & Leonis Pontificis erga Eccleſiam mirus zelus, 177. 3.

L.

Laica Iuriſdictio trãſlata in Eccleſiaſticũ, fit Eccleſiaſt. 151. 4

Laicos

Laicos criminoſos dummodo per ſecularem Iudicem præuenti non fuerint; poſſe ſe coram Iudice Eccleſiaſtico purgare & huius iuriſdictionem prorogare. 11. 57.

Laicos Eccleſiaſticam Iuriſdictionem tacitè vel expreſsè prorogare poſſe. 122. 10.

Beatus Lambertus ob repræhenſum Alpaidis cum Pipino Maiore Domus Franciæ, adulterium, per Dodonem, Alpaidis fratrem cæſus, martyrio & miraculis Legiam nobilitauit. 78. 3. & 4

Leges ab Apoſtolis eorumque ſucceſſoribus latas non tam ipſis quam primo omnium auctori Spiritui Sancto accepto ferendas. 61. 10.

Leges pro libertate Eccleſię à Conſtantino Magno & alijs latæ, ſunt in Gallijs abrogatæ. 211. 7.

Legia ſiue Leodiũ Caroli Martelli tempore, Germanicum non recognoſcebat Imperium, & erat duntaxat Lotharingiæ viculus, ſicut & ante tranſlatam Tungris Epiſcopalem Sedem, 79. 6. & 77 2.

Legiæ Imperium dedit B. Huberto Carolus Martellus Alpaidis adulteræ filius in expiationem cædis B. Lamberti Martyris per Dodonem perditæ nequitiæ Alpaidis fratrem commiſſæ. 78. 3. & 4.

Leodienſis Ciuitas ſine vllo Imperatoris aſſenſu condita, 79. 11.

Leodienſis Ciuitatis ab ipſo S. Huberto Epiſcopo vero Domino & fundatore datũ encomiũ. 80. 15.

Leodienſis Eccleſiæ qui Aduocati? 199. 7.

Leodienſes in antiqua Conſuetudine ſunt vt cauſæ ciuiles etiam inter laicos coram D. Officiali intentatę per appellationem deuoluantur ad Metropolitanum, vel Papam, vel huius Nuntium. 124. 20.

Leodienſes in difficultatibus ſuis ad Romanum Pontificem non ad Imperatorem ſemper recurrunt. 74. 31. 32. & 34.

Leodienſem Epiſcopum ſeu huius Officialem habere fundatam in iure intentionem exercendo iuriſdictionem in cauſis ciuilibus, tam inter Clericos quam laicos, tam iure proprio, quam longa conſuetudine. 45. 16.

Leodienſis Epiſcopi bona omnia exempta & libera ſunt ab omnibus iuriſdictionibus & ſuperioritatibus Ordinarijs, ſuntque immediatè ſubiecta Romano Pontifici. 45. 14.

Leodienſis Epiſcopus condit Statuta Curiæ ſuæ Spiritualis ſine Ordinum patriæ conſenſu, licet non item Statuta Curiæ ſecularis. 46. 18.

Leodienſis Epiſcopus habet Tribunal cauſarum feudalium. 58. 15.
Leodienſis Epiſcopus obtinet Principatum ſuum non in feudum rectum, ſed francum & liberum. 56. 6. & 71. 19.
Leodienſis Epiſcopus Princeps à multis ſeculis habet vtramque Iuriſdictionem 111. 7.
Leodienſis Officialis iuriſdictionem habet ab Epiſcopo, non quâ Princeps, eſt ſed quâ Epiſcopus. 45. 14.
Leodienſis Officialis oſtenditur eſſe Iudex independens ab Imperatore. 46. 17.
Leodienſis Officialis ius dicit in Eccleſiaſtico Canonicali habitu, & per Cenſuras Eccleſiaſticas, quod ei non liceret ſi ab Imperatore Iuriſdictionem haberet. ibid.
Leodienſis Officialis Curia, dicitur ab antiquiſſimis temporibus Curia Spiritualis. ibid.
Leodien. Officialis Curię ſocij, gaudent eo fori priuilegio quo fruũtur ij qui raſo ſunt vertice. ibid.
Deſumitur è gremio Capituli Cathedralis. ibid.
Leodienſis Officialis ciuiles & criminales cauſas dijudicat. 112. 7. & 8. 9.
Leodienſis Officialis iuriſdictionem ſuam non recognoſcit ab vllo ſuperiore Laico. 142. 6.
Leodienſis Officialis, Vicarius eſt Generalis Epiſcopi in cõtentioſis totius patriæ Leodienſis. 52. 6.
Leodij celebritatem à Beato Monulpho 21. Tungrenſium Epiſcopo multis ante præuiſam prædicatamque ſeculis. 80. 13.
Leodienſibus Epiſcopis omnimodam competere iuriſdictionem tam in ſpiritualibus quam temporalibus, ſentẽtiâ Pauli II. Papæ etiam declaratur. 151. 5.
Leo Pontifex ab Henrico IV. Imperatore Pontificatum accipere recuſat. 180. 1. 12.
Lex à Iuriſdictione ſtatuentis regulatur. 212. 8.
Liberis coniunctior vnicuique ſua debet eſſe anima. 216. 4.
Libertas eſt facultas faciendi quod cuique placet, niſi lege prohibeatur. 210. 6.
Libertas & exemptio à Iudicibus Laicis omni meliori modo data Eccleſiæ præſumitur, & quidem priuatiuè. 98. 8.
Lotharingia, Auſtraſia olim, dicta à Lothario Caroli Magni Nepote, cui ea hæreditario iure obtigerat. 29. 7.
Lotharingia, Romano Imperio ſub Ottone I. eodem iure relicto Eccleſiæ quo ante fruebantur Epiſcopi Tungrenſes, incorporata. ibid. 9.
Lotharingia ſub Ottone II. diuiſa partim Colonienſi & Leodienſi Præſulibus donata; nulla feudi aut recognitionis mentione facta. ibid. 10.

M.

MAioria, apud Hiſpanos Iuriſdictio. 59. 4.
Malè Deus eos perdit, qui Eccleſiæ ſuæ iniurij ſunt 221. 1. 2. 3.
Malè parta, malè dilabuntur, ibid.
Maledicti ibunt in ignem æternum qui de ſubſtantia ſua pauperibus non ſuccurrerunt. 218. 1.
Materialis & ſpiritualis gladius Eccleſiæ competunt, 14. 5.
Maximiliani I. Leodienſibus conceſſum priuilegium. 143. 11.
Maximiliani I. & Caroli Quinti inuictiſſimorum Cæſarum de non appellando Conſtitutiones. 112, 9.
Maximilianus I. Cæſar confirmat appellandi Conſuetudines in Patria Leodienſi. 160. 16.
Maximi refert conſcientiæ & auctoritatis Principum Eccleſiaſticorum Curias ſuas Spirituales tueri & defendere, & impedire recurſum ad Cameram Imperialem. 47. 21.
Metropolitanũ Colonienſem etiãſi ab Officiali Leodien. appellatur, nullum ius in Prouincia Leodienſi temporalitatis habere. 53. 11.
Miſer exitus multorum qui Eccleſiæ iniurij. 186. 1. 2. 3.
Monentur ſeculares ne præ amore parentum, Eccleſiam & pia loca negligant. 216. 5.
Monitio ſpecialis requiritur in perſonam vt Clericus habitum geſtet clericalem antequam fori priuilegio excidat. 39. 4.
Attendenda etiam loci conſuetudo. ibid.
Monitũ Baronij Cardinalis quoad eos qui Iuriſdictionem Eccleſiaſticam impediunt. 28. 2.
S. Monulphi 21. Tungrorum Epiſcopi tempore, nullum Ciuitatis Leodienſis veſtigium, ſed erat Legia abiectiſſimus Lotharingię viculus, 80. 12. 13. 14.
S. Monulphi de celebritate Ciuitatis Leodiẽſis multis ante quam cõderetur ſeculis vaticiniũ. ibid.
Mors Caroli Martelli cur dubia, 207. 6.
Morientium in bona, non debent Regulares oculos & mentem conijcere, ſed potius ad animæ ſtatum, 214. 1.
Moyſes educto ex Ægypto populo Iſraëlitico præfuit annis quadraginta, munitus vtraque poteſtate ſpirituali videlicet & temporali. 2. 2.
Multa per patientiam tolerantur quæ ſi eſſent in iudiciũ deducta; non tolerarentur. 179. 8.
Multis diuitiæ, luxuriæ cauſa ſunt; 216. 4.
Mundiburdium, vox Longobardica; quid ſignificet. 196. 5.

N.

NIcolai Papæ I. ad Imperatorem Michaelem hæreticum

pro

pro defenſione Eccleſiæ maſculo animo ſcripta epiſtola. 31. 5.
Nominandi ius nemini competit niſi cui à S. Sede id indultũ eſt. 181. 2.
Nominationes admittuntur dummodo Superioribus Eccleſiaſticis Confirmationes reſeruentur, 184. 8.
Nominationes aliter factæ tyrannicæ, ſimoniacæ, ſacrilegæ & libertati Eccleſiaſticę cõtrariæ, 183. 4.
Nominandi ius qui Reges ex Apoſtolica conceſſione habeãt, 182. 4.
Nominatio quâ vtuntur Reges, quid? 181. 1.
Nominationes ſternere viam ad amiſſionem Regni & Regiæ ſtirpis conſumptionem, ibid.
Non ſolum de ciuili ſed & de criminali cauſa cognoſcit Iudex Eccleſiaſticus, 15. 3.
Notgerus 46. Epiſcopus Leodium mœnibus perficit & tẽplis exornat. 80. 15.
Notgerus templa SS. Lamberti, Crucis, Ioannis, Dionyſij, & alias multas Eccleſias Parochiales à fundamentis excitat. 106. 13.
Nuntij Apoſtolici Petri Aloiſij Carafæ cum poteſtate Legati de latere omni virtutum & ſcientiarũ encyclopedia cumulati Principis, encomium. 49. 1.

O.

Obiectiones contra poteſtatem temporalẽ Eccleſiæ competem adducuntur & reſoluuntur. 34. 1.
Oblata ſemel Eccleſiæ perpetuò cenſentur in huius Dominium & poteſtatem tranſlata. 104. 6.
Officialis Leodienſi tribunal perpetuũ etiamſi Scabinorũ Leodien. quandoque ceſſet Iuriſdictio, donec, &c. 142. 5.
Officialẽ Leodien. etiam per Cenſuras contra laicos procedere. 52. 9.
Officialem Leod. per inueteratum vſum & longam conſuetudinem legitimè præſcriptam iudicare inter profanos, ibid. 8.
Officialis Eccleſiaſticus poteſt declarare vſurpantes Iuriſdictionem Eccleſiaſticam incidiſſe in excõmunicationem Papæ reſeruatam. 135. 4.
Officialis Leodien. Conſtitutionem Pij IV. qua ſtatuitur cauſas in prima Inſtantia tractandas eſſe corã Ordinarijs Iudicibus exactè ſeruat, 50. 2.
Officialis Leodien. conſtitutus eſt Iudex ad vniuerſitatem cauſarũ. 52. 6.
Officialis Leod. exercet Ordinariã Iuriſdictionem in cauſis Eccleſiaſticis & merè profanis, à cuius ſententijs appellandus eſt Superior Eccleſiaſticus. 123. 15.
Officialis Leod. Iuriſdictionem habet ab Epiſcopo nõ quà Princeps, ſed quà Epiſcopus. 45. 14.

Officialis Leod. oſtenditur Iudex Eccleſiaſticus independens à Imperatore. 46. 17.
Deſumitur è gremio Capituli Cathedralis. ibid.
Officialis Leod. Canonicus eſt Cathedralis Eccleſiæ & dicitur Vicarius Generalis Epiſcopi quoad Iuriſdictionem in contentioſis totius Prouinciæ. 52. 6.
Officialis Leod. tanquam delegatus ab Epiſcopo non Principe, per Cenſuras procedit Eccleſiaſticas. 53. 9.
Iuriſdictionem ſuam non recognoſcit ab vllo ſuperiore Laico, 142 6.
Sed eam metitur tam à S. Pontifice, quam à iure Epiſcopi. 141. 2.
Cognoſcit de poſſeſſorio etiamſi cauſa ſit feudalis. 118. 17.
Officialis Leod. eſt Ordinarius Iudex Eccleſiaſticus in omnibus cauſis pecuniarijs, mixtis, & criminalibus, etiam inter profanos & in cauſis merè profanis 114. 2.
Officialis Leodien. poteſt viginti-duum-viros, ſi metas ſuæ Iuriſdictionis excedant, Cenſuris ſuis coercere, remiſſiue. 117. 14.
Officialis Leod. ſententiâ condemnatus, Papam, huius Nuntium & Metropolitanum Colonienſem prouocare poteſt. 115. 5.
Officialium Principum Electorum Eccleſiaſticorum Germaniæ poteſtas. 46. 19.
Officialium ſcientia ſufficit in præſcribenda Iuriſdictione aduerſus Principem. 148. 18.
Omnis poteſtas data eſt Chriſto in cœlo & in terra. 11. 3.
Omnia ad ſupremum finem debent ordinari. 9. 10.
Opes iniuſtè partæ, cum lachrimis aliorum permiſcentur, portebit illas aliquando euomere. 224. 4.
Opes fraude & iniuriâ quæſitæ, dulces ſunt dûm vteris, ſed inſtante morte erũt amariſſimæ, & implebũt os tuũ calculis. 216. 5.
Opinio exiſtimantium Chriſtum Dominum iure ipſo ſui ſeculi Principibus fuiſſe ſubditum, damnatur. 13. 7.
Opinio exiſtimantium Chriſtum Dominum non adeptum poteſtatem regiam ſuper alios quoſcumque Reges & Principes, falſa eſt. ibid.
Ordinaria Iuriſdictio poteſt in eadem Ciuitate pluribus competere Magiſtratibus. 114. 1.
Ordinario Iudici Eccleſiaſtico corrigendum ſe poteſt criminoſus Laicus ſubijcere. 115. 7.
Ordinarios Iudices Eccleſiaſticos quo minus ſua Iuriſdictione vtantur qui impediunt, excommunicati ſunt, vt & recurrentes ad Cancellarias & alias Curias ſeculares. 136. 7.
Orientis Imperium in Occidentem tranſlatum ob vſurpatam Eccleſiæ Iuriſdictionem. 140. 8.

Orpha-

Orphanorum & pupillorũ tutores& protectores ſunt Epiſcopi. 47.21.
Orthodoxam,Catholicam,Apoſtolicam,Romanam, veram & vnicam ceù à Chriſto Domino inſtitutam Eccleſiam qui profitentur, ſunt in via ſalutis & non alij. 9. 1.
Otto primus, Imperator Lotharingiam Romano Imperio eodem iure Eccleſiæ relicto quo ante fruebantur Epiſcopi Tungrenſes incorporauit. 79. 9.
Otto ſecundus, Imper.diuiſam Lotharingiam donauit partim Colonienſi & Leodienſi Præſulibus, nulla feudi aut recognitionis mẽtione facta. ibid.
Otto II. omnẽ Epiſcopo Leodienſi concedit poteſtatem. 82. 22.

P.

PApa non poteſt à ſe Petri claues abijcere & manus ſibi ligare, hoc eſt à poteſtate ſua quemquã eximere, cum per hoc eximeretur is à poteſtate Dei. 138. 2.
Papa poteſt præſcribere Iuriſdict. in terris Imperij 126. 31. 147. 4.
Papæ diſpenſatio an excuſet à pluralitate beneficiorum. 204. 9.
Papæ inhibitioni in dubio parendum. 129. 39.
Papæ contra poteſtatem non valet præſcriptio. 138 2.
Papam regulariter non eſſe in cauſis profanis appellandum.
Papam in terris Imperij & aliorum Dominiorum non eſſe Dominum Iuriſdictionis temporalis. 42. 3.
Papam non intendere dominorum temporalium Iuriſdictionem turbare. ibid. 2.
Papam vtrũque gladium, ſpiritualem ſcilicet & temporalem habere vt & ſimilem Iuriſdictionem. 144.22.11.12.
Papam tenere locum Dei in terris. 138. 2.
Participem regni ſui facturus eſt Chriſtus neminem, niſi qui pro modulo facultatum ſuarum pauperes in inopia ſua ſubleuauerit. 218. 1.
Paſchalis II. Pontifex Ludouicum Craſſum Sacerdotiorum collationibus abutentem, diris ad ſanitatem reuocauit. 184. 6.
Idem Pontifex Henricum IV. Imperatorem talia molientem cunctoſque penè Principes exemplo ſuo corrumpentem, atque ad beneficiorum diſtributiones ineſcantem, inſignibus Imperatorijs exuit. ibid. 7.
Patres Societatis Ieſu ad moribundos vocati, non conijciunt oculos & mentem in ipſorum bona, ſed in animæ potius ſtatum. 214. 2.
D. Pauli locus 1. Corinth. 6. explicatus. 24. 2.
Pauli II. Pontificis ſententiâ declaratur Leodienſibus Epiſcopis omnimodam Iuriſdictionem tam in ſpiritualibus quam temporalibus competere. 151. 5.

Pauperum curam gerendam multis probatur exemplis & auctoritatibus, 218. 219. 2.

Petri Aloiſij Carafæ Nuntij Apoſtolici cum poteſtate legati de latere Principis omni virtutum & ſcientiarum encyclopedia cumulatiſſimi, encomium. 49. 1.

Petri Bleſenſis in Eccleſiarum maſtyges inſignis ſententia. 224. 5.

S. Petro Chriſtus omnem poteſtatem quam habuit in hoc ſeculo commiſit. 13. 2.

Pontificem cauſis in omnibus etiã laicorum prouocari poſſe. 15. 1.

Non tamen ad ipſum regulariter in profanis appellatur cauſis, 42. 1.

Pontifices varijs munificẽtiæ indicijs Principes ſæculi prouocant vt Eccleſiæ defenſionem ſuſcipiant. 176. 2.

Pontificis Leonis & Imperatoris Iuſtiniani erga Eccleſiam mirus zelus. ibid 3.

Populus fungitur poteſtate ac beneficio legis regiæ. 179. 10.

Populo ius electionis olim quomodo competierit. ibid.

Poſitiua conſuetudo vel præſcriptio aſſignant Iuriſdictioné. 152. 7.

Poſſeſſio ſeu quaſi, ceſſare facit quorumcũque Principum mandata & Reſcripta. 149. 23.

Poteſtatem ſpiritualem & temporalem in Petrum eiuſque ſucceſſores Pontifices defluxiſſe. 13. 1.

Poteſtas Eccleſiaſtica & ſecularis fuit penes Moyſen, Samuelem & alios. 10. 2.

Poteſtas Epiſcopis iudicandi inter Laicos conceſſa eſt non tam ab Imperatore, quam ab Apoſtolis. 28. 3.

Poteſtatem omnem quam habuit Chriſtus in hoc ſeculo permiſit Petro. 13. 1.

Poteſtas Regia quæ? 12. 6.

Poteſtas ſecularis ſpirituali ſubditur vt corpus animæ. 15. 2.

Preces Imperatoris nouiter electi vt in ſingulis Eccleſiaſticis Collegijs vnum commendet qui recipiatur in Canonicum vel Prælatum, 182. 3.

Precum Imperialium Indultũ, Auctor Commentario primus illuſtrauit. ibid.

Prelatus ſpiritualis ſi ſe de ciuilibus & temporalibus intromittat, nihil vſurpare cenſendus eſt. 15. 2.

Præſcriptio decennalis ad tollendum vires Statuti aut legis humanæ non receptæ ſufficit. 94. 12.

Præſcriptio æquiparatur pacto & contractui. 121. 2.

Præſcriptio immemorialis habet vim priuilegij. 148. 17.

Præſcriptione non acquiritur facultas conferendorum beneficiorum, 178. 7.

Præſcribere non poſſunt ſubditi aduerſus Dominum, 146. 2.

Præſcribere quis poteſt vt Imperio non ſubſit, 147. 8.

Præſcriptio vel Conſuetudo poſitiua aſſignāt Iuriſdictionem maximè vbi adeſt prorogatio, 152.7.8

Præſcriptio non quæritur vlli niſi data ſcientia eius ad quem ius illius ſpectat, 127. 32.

Præſumendum in dubio bona Eccleſiæ, purè, pleno iure, & ſimpliciter eſſe conceſſa, 105. 9.

Princeps alligatur contractui cum ſubditis inito, 143. 12.

Principatum Leodienſem habere ſub ſe feuda cum exercitio Iuriſdictionis quorum ſolet Epiſcopus accipere Reliuiū à Cæſare. 66. 5.

Principatum Leodienſem non eſſe feudum Imperij, 71. 19. 72. 2.

Principum Eccleſiaſticorum conſcientiæ & auctoritatis maximi referre Curias ſuas ſpirituales tueri & defendere ac impedire recurſum ad Cameram Imperialem, & quare? 47. 21.

Principum Electorum Germaniæ, Electoralia iudicia quæ ſint, 47. 20.

Principes immediatè ſubiecti Imperio, poſſunt in ſuis omnia territorijs quæ poteſt Imperator in Imperio, 83. 23.

Principatus quando eſt liberè incorporatus Eccleſiæ patrimonio, tunc appellandum eſt ad forum Eccleſiaſticum, 57. 8. 59. 1.

Principes Eccleſiaſticam Iuriſdictionem opprimētes Imperiorum ſuorum ruinam acceſſunt, 162. 24.

Principes nonnulli priuilegijs à S. Sede indultis vti noluerūt. 127. 4.

Principes quamuis maximi non poſſunt eximere ſe à cenſuris Bullæ Cœnæ Domini. 137. 1.

Principes ſeculares non poſſunt ſtatuere aliquid contra Eccleſiaſticos, quia in eos Iuriſdictionem non habent. 212. 9.

Principes ſeculi qui iuribus ſuis Eccleſiam ſpoliant, ſciant ſe rationem Deo reddituros. 199. 10.

Priuilegia ſunt latiſſimè interpretanda in his quæ ius concedentis reſpiciunt. 110. 5.

Priuilegio fori Eccleſiaſtici gaudere duntaxat hodie Clericos. 39 2.

Limita vt ibid. nu. 5.

Priuilegium à pluribus Pontificibus & Imperatoribus conceſſum difficilius tollitur. 125. 24.

Priuilegium Maximiliani I. Imperat. Leodienſibus conceſſum. 143. 11.

Priuilegium Maximiliani I. & Caroli Quinti Cæſarum Inuictiſs. de non appellando. 112. 9.

Priuilegium ſi quod eſſet à Papa datum ne quis excommunicaretur, eſſet nullum. 138. 2.

Proceſſus & ſententiæ latæ per Iudicem qui alias patiebatur defectum poteſtatis impeditiuum ſi non fuit oppoſitus ipſo iure tenet, 124. 18.

Prorogatio quando facta cenſeatur. ibid. 19.

Prouócatio extrema ad iura Maieſtatis non pertinet, 147.7.

Q.

QValitas cauſæ non tam inſpicienda quam Iudicis.21.7

Quando dubium eſt Eccleſiaſticone vel profano Iudici Iuriſdictio cōpetat, Eccleſiaſticus tanquam maior cognoſcet, 133. 12.

Quæ vidētur, temporalia ſunt;quæ verò non videntur æterna.229.6.

Querimoniarū DD. Cameræ Spirenſis contra Nuntios Apoſtolicos & Eccleſiaſticā Iuriſdictionē proponuntur ſex capita.154.1.

Quibus etiam reſpondetur, 156.2.

Qui ſuo iure vtitur nemini facit iniuriam. 199. 7.

Qui ſunt Eccleſiæ Leodienſis Aduocati. ibid.

Quò quiſque plus Deo largitur, eò magis à Deo beneficijs cumulatur. 217. 7.

Quotieſcumque cōcurrit in eadem perſona multiplex dignitas, dignior attenditur, 142. 3.

R.

RAtio cur nonnulli Orientis Imperatores varias leges Eccleſiaſticas tulerint. 30. 1.

Ratio cur ſtatutum non ſubſiſtat tollens libertatem teſtandi in fauorem Eccleſiæ, 212. 10.

Ratio cur ſeculares Principes non poſſint aliquid contra Eccleſiaſticos ſtatuere ; 212. 9.

Ratio eorum quæ ordinantur ad finem, ſumitur ex fine, 10. 7.

Recurſus cuiuſque rei ſuum ad ſtatum fauorabilis, 107. 1.

Reformationes Iudiciorum à Nobilibus olim procuratas, euanuiſſe nunc. 93. 8.

Reformatio non obſeruata non ligat, 94. 11.

Regaliorum appellatione venit Iuriſdictio, 100. 2.

Regaliorum conceſſione non tollitur Iuriſdictio. 71. 18.

Regalibus conceſſis cenſetur Imperator & exercitiū Iuriſdictionis temporalis concedere. 128. 35.

Regalibus Epiſcopo Leodienſ. datis, conceſſa eſt & temporalis Iuriſdictio. 100. 3.

Regalis feudi conceſſio facta cenſetur priuatiuè non cumulatiuè, maximè vbi feudo adnexa eſt Iuriſdictio, 99. 10.

Regaliorū Guidoni Epiſcopo Leodienſi à Cæſare conceſſorum tenor, 66. 6.

Regaliorum quam fecit Imperator Epiſcopo Leodienſi donatione, cenſetur & exercitiū Iuriſdictionis temporalis cōceſſiſſe,128.35.

Rege aut Barone donante Eccleſiæ Baroniam,non tenetur Eccleſia ad tributa ad quæ prius tenebatur, 105. 8.

Reges qui nominandi ius habeant ex Apoſtolica conceſſione,182.4.

Reges & Principes, Aduocati, & Protectores Eccleſiæ ſunt, aut

eſſe

eſſe debent. 190. 7.

Regia poteſtas, ius imperandi complectitur in ijs quæ ad Politicam Reipub. adminiſtrationem pertinent, ius ferendarum legum, & ius dicendi in omni lite & controuerſia. 12. 6.

Regnum mundi huius noluit Chriſtus Dominus ab hominibus, vel per homines accipere, cum ipſe Rex eſſet penes ſe. 11, 5.

Regnum ſuum in hoc mundo non electione humana Chriſtus, ſed iure Patris æterni hæreditario accepit. 12. 5.

Regularis & Sacerdotalis apud Papam fulget auctoritas. 14 4.

Regularibus è Canonicis præclari prodiêre viri non pauci. 166. 9.

Regulares neutiquã debent conijcere oculos & mentem in bona morientium, ſed potius in animæ ſtatum. 314. 1.

Quod Patres ſocietatis Ieſu exactè obſeruant. ibid. 2.

Rei criminis capitalis olim promiſcuè per Epiſcopos reuocabantur à Iudicibus Laicis. 38. 1.

Sed hodiè Clerici duntaxat hoc gaudent priuilegio, ibid.

Rei cuiuſque recurſus ad ſtatum ſuum priſtinũ fauorabilis. 107. 1.

Reipublicæ intereſt lites non protrahi. 158. 7.

Reliuium Roberti à Bergis Epiſcopi & Principis Leodienſis. 72. 25.

Reliuij verba *exigente iuſtitiã* important clauſulam *propter benè merita.* quæ poſita in conceſſione non facit feudum, 71. 22.

Reliuij *de liberalitate Regia* verba, liberam donationem important. 69. 9.

B. Remaclus faſtu neglecto ſeculi ſe ſuaque mancipat Eccleſiæ, & fit Archimandrita Stabulenſis. 106. 13.

Res donata Eccleſiæ fit Eccleſiaſtica. 95. 2. 104. 3.

Res quælibet eſſe libera præſumitur. 71. 19.

Reſcriptum non valet per quod Princeps confirmat Statuta ſine cauſæ cognitione. 93. 9.

Reſeruatio vtilis Dominij & ſuperioritatis in quàcumque conceſſione ſemper ineſſe præſumitur. 102. 8.

Reuiſio conceditur à ſententijs Ordinarij Concilij Leodienſis ſi taxam Cæſareis Conſtitutionibus præfinitam condemnatio non æquet. 116. 11.

Rex Galliæ nulla condit Statuta ſine trium cõſenſu Statuũ. 93. 10.

Rex Longobardorum Aripertus erga Sedem Romanam apprimè munificus. 166. 10.

S.

SAcerdotes ab omnibus ſemper venerati. 201.

Sacerdotes apud Romanos quo in honore habiti. ibid.

Sacerdotalis & Regalis apud Pa-

pam fulget auctoritas. 14 4.
Sacerdotes deſpicere, Diuo Chryſoſtomo, teſte, manifeſtiſſimam eſſe inſaniam. 192. 4.
Sacerdotalis dignitatis encomia. 202. 4.
Sacerdotali poteſtate, Chriſtus vſus eſt quando ſeipſum obtulit hoſtiam diſcipulis. 14 3.
Sacerdotes Druides apud Gallos fuiſſe à tributis immunes. 205. 2.
Sacerdotes magis reuerendi quam Reges, vel Principes, imò maiori honore honorandi quam proprij parentes. 192. 4.
Sacerdotes in caſu neceſſitatis Romano conſulto Pontifice ad contributiones arctari poſſe. 206. 4.
Sacerdotes qui deſpiciunt, multò ſceleratiores, ac maiori ſupplicio digni ſunt, quam Dathan cum ſuis omnibus. 203. 6.
Sacerdotibus antiquæ legis iuriſdicendi facultatem competijſſe. 18. 4.
Sacerdotibus iure diuino conceſſa immunitas. ibid. 3.
Sacerdotibus qui ad viliſſima abutuntur ſeruitia deputatis, taxantur. 202. 6.
Sacerdotibus, Ethnici frugum donabant primitias. 170. 2.
Sacerdotium eſſe miraculum ſtupendum, poteſtatem ineffabilem, venerandum myſterium, cœlum attingere, cum Angelis verſari, &c. 196. 4.
Sacerdotibus & Leuitis conceſſit Deus omnia primitiarum iura & decimas. 170. 4.
Sacrilegi qui decimis Eccleſias defraudant qua pœna mulctentur in altero ſeculo, remiſſiuè. 113. 12.
Sacrilegos eos eſſe qui contra ſacros Canones aliquid moliũtur. 61. 10.
Samuel Propheta Sacerdotali & Principali poteſtate qua populum rexit in temporalibus decoratus fuit. 10. 3.
Scabinorum Leodicẽſium Iudicium quale. 115. 6.
Ab horum ſententijs prouocabatur olim Camera Spirenſis, ſed hodie Concilium Ordinarium Leodiẽſis Principis appellatur. ibid. 8.
Scientia Principis in præſcribenda Iuriſdictione minus eſt probanda, etiamſi de illius præiudicio agatur. 149. 19.
Seculari poteſtate Chriſtus vſus eſt dum flagello è funiculis facto eiecit ementes & vendentes & nummularios è templo. 13. 3.
Secularis non poteſt apponere manum cauſæ cui ſe Iudex Eccleſiaſticus immiſcuerit, niſi ageretur de lege feudi. 57. 13.
Senſus verborũ Chriſti ad Petrum, *conuerte gladium tuum in vaginam*. 145. 13. & 33. 4.
Sententia Cacherani ſentientis interponendas appellationes à Iudicibus Eccleſiaſticis in cauſis merè profanis & inter perſonas profanas

profanas ad Conſiſtorium Spirenſe. 110. 1.
Sententia hæc intelligẽda eſt quãdo Iuriſdictio non eſt totaliter in Eccleſiam tranſlata. ibid. 3.
Sententia Pauli II. Papæ declaratur Leodienſibus Epiſcopis omnimodam Iuriſdictionem tam in ſpiritualibus quam temporalibus cõpetere, 74. 30.
Sententiæ Compromiſſi inter Epiſcopum Leodienſem & Ducem Brabantiæ clauſula, 43. 9.
Sententia inſignis Petri Bleſenſis contra ſacrilegos. 224. 5.
Sententiam excommunicationis incurrere impedientes vel vſurpantes Iuriſdictionem quæ competit Eccleſiæ de iure, vel antiqua conſuetudine, 135. 1.
Sententiam excommunicationis incidiſſe vſurpantes Eccleſiaſticã Iuriſdictionem, poteſt Officialis Eccleſiaſticus declarare. 135. 4.
S. Sineſius è Philoſopho Ptolemaidis factus Epiſcopus, obrutum ſe ciuilium cauſarum cognitione queritur. 25. 8.
Solutio decimarum an ſit ſub præcepto. 170. 6.
Solutionis non factæ decimarum ſoli actus abnutiui non ſufficiunt ad præſcriptionẽ. 172. 10.
Spirenſis Cameræ mandata Caſſatoria contra Iudicum Eccleſiaſticorũ ſententias impetrantes taxantur. 144. 13.
Spiritualis & temporalis Iuriſdictio in eadem perſona conſiſtere poſſunt 17. 1.
Spoliatum ante omnia reſtituendũ. 75. 34.
Spoliare non debent Eccleſiam qui pro ea pugnant. 173. 12.
Statuta Curiæ Spiritualis diuerſa eſſe à Statutis Curiæ ſecularis Leodien. 46. 18.
Statuta Curiæ ſpiritualis Epiſcopi Leodienſis ſine aſſenſu Statuum non itẽ ſecularis Curię cõdit. ibid.
Statuta Laicorum non ligant Clericos. 94. 13.
Statuti aut legis humanæ non receptæ ad tollendum vires, anni decem ſufficiunt. ibid. 12.
Subditi Brabantiæ Ducis Diœceſis Leodienſis deberent appellare ad Epiſcopum, 43. 8.
Subditi non poſſunt præſcribere aduerſus Dominum. 146. 2.
Subditi non poſſunt præſcribere exemptionem à iure ſupremę prouocationis, ſed benè Papa, ibid.
Subſtantia iniuſtè acquiſita ſtabilis eſſe non poteſt, neque ad bonum proficit quod de malo congregatur. 221. 1.
Superioribus Eccleſiaſticis ſubſunt bona liberè donata Eccleſiæ, & huius naturam ſequuntur. 104 5.
Superior inferiori inhibere poteſt quando hic ab ipſo ſuperiore Iuriſdictionem ſuam recognoſcit. 131. 3.

Superioritas docetur ab effectu ex actibus ſuperioritatem inferentibus, 74. 32.

Superioritas licet ſit impræſcriptibilis, iura tamen Principis ſunt præſcriptibilia, 147. 5.

Superioritatis & directi Dominij reſeruatio licet ineſſe ſemper in feudali conceſſione cenſeatur, hoc tamen non eſſe de natura feudi, 70. 15.

Superioritas ex pacto poteſt tranſire in feudatarium. ibid.

T.

TEmpore legis naturæ an ſub peccato tenerentur homines præſtare decimas. 170. 3.

Terrenis excidunt qui diuina temerariè peſſundare tentāt, 31. 4.

Territorij conceſſio includit conceſſionem Iuriſdictionis. 63. 8. 104. 2 156. 3.

Territorio adnexa eſt Iuriſdictio. 26. 9. 156. 3.

Theodori Epiſcopi erga Leonem Armenium Imperatorem hæreticum magna & hæroica libertas ob vſurpata per hunc Eccleſiæ iura, 31. 5.

Theodoricum Regem pœnituiſſe quod confirmationem ſummi Pontificis vſurpaſſet, ibid. 3.

Theodoricus Rex poteſtatem fecit Epiſcopis ius in propria dicendi cauſa, 108. 4.

Theodoſium Imperatorem ob ſuam culpam beatus Ambroſius excommunicauit, 139. 4.

Theodoſij Imperatoris Conſtitutio elegans, quâ ſancit omnes cauſas quæ Prætorio vel ciuili iure tractantur Epiſcoporū ſententijs terminatas, perpetuo ſtabilitatis iure firmandas, 20. 7.

Tribunal Curiæ Allodialis de bonis Allodialibus iudicans quibus cōſtet perſonis, 116. 14.

Tribunal Officialis Capituli Cathedralis Leodienſis quas inter perſonas dijudicet, 116. 15.

Ab hoc Tribunali appellatur ad Officialem Leodienſem Iudicem Ordinarium, ibid.

Tribunal ſiue Curia Feudalis de cauſis merè feudalibus ordine iudiciario ſeruato cognoſcit etiāſi vaſalli ſint Clerici. 117. 16.

Tribunal ſiue Curia Spiritualis Officialis Leodienſis amplitudine & virorum celebritate facile (ſi à Romana diſcedas) hactenus alias orbis Chriſtiani Curias ſuperauit, 46. 17.

Tribunal ſiue Curia vigintiduumviralis cognoſcit de cauſis Ciuium & incolarum patriæ Leodienſis in quibus vis & ſpolia commiſſa allegantur, 117. 14.

S. Trudo, ſe ſuaque faſtu neglecto ſeculi, Deo mancipat. 106. 13.

Turpiter quæſitum non debet ad hæredis pertinere compendium, 220. 3.

Tyrannorum proprium eſſe iura Eccle-

Eccleſiæ violare. 32. 1.

V.

VAcante Sede Epiſcopali Leodienſi non vacat ſedes Officialatus,ſecus quam Scabinorum 142. 5.

Valentinianus Imperator interdixit Epiſc. iudiciale tribunal. 26. 8.

Valeſiæ gentis nonnullos Principes infelices habuiſſe exitus.187.2.3.

Vandali Catholicis Epiſcopis contumelioſi. 29. 5.

Vaſallus & Dominus licet non poſſint inuicem præſcribere, tamen hoc non extēdi ad tertios. 146.3.

Vaticinium B.Monulphi de celebritate Ciuitatis Leodienſis multis antequam conderetur ſeculis. 80.13.

Vbi in cauſa feudi præuentum eſt iudiciū, ibi & finiri debet.58 16.

Vbi de ſcientia Cæſaris dubitatur Imperium quæri poteſt vſu & Conſuetudine immemoriali.148. 13.

Quod procedit etiam in ijs Regalibus quæ reſeruata ſunt Imperatori. ibid. 14.

Vbi nihil opponitur,appellari etiam poteſt omiſſo medio,ad Superiorem eiuſdem gradus Iudicem. 148. 15.

Vbi partium conſenſu prorogata eſt iuriſdictio Iudicis Eccleſiaſtici cauſa ad Cameram Spirenſem non deuoluitur, nec Camera has retractat ſententias.123. 16.

Vbi præuentum eſt iudicium in cauſa feudi, ibi & finiri debet. 58 16.

S. Vdalrici Epiſcopi Auguſtani notandum exemplum. 217. 6.

Verba Reliuij *exigente iuſtitia* important clauſulam *propter benè merita*,quæ poſita in conceſſione non facit feudum. 71. 22.

Verbi *Inueſtiuimus* poteſtas. 71.22.

Verborum Chriſti ad Petrum, conuerte gladium tuum in vaginam, ſenſus 14. 5. 22. 13. 32. 4.

Vetuſtatis auctoritas eſt maxima. 140. 40.

Vicarius Chriſti in toto orbe terrarum ſpiritualium & temporalium habet Iuriſdictionem. 20. 6.

Viginti-dumviri cognoſcunt de cauſis ciuium & incolarum Patriæ Leodien. in quibusvis aut ſpolia commiſſa prætenduntur. 117. 14.

Vindex eſt Deus velociter ſeruorum ſuorum. 223. 4.

Vna & eadem res diuerſo iure cenſeri non debet. 35.2.

Vna Iuriſdictio confortat & ordinat aliam. 19. 5.

Vnum contrariorum non ordinatur ad aliud.

Vnctione Regum Clericatus non tribuitur, multò minus facultas conferendi beneficia. 178. 6.

Vrbani II. Conſtitutio vetantis infeudari bona Eccleſiaſt. 163.2.

Vſu & exercitio, cum ſcientia & patientia, accedente conciliatur initium in formanda quaſi poſſeſſione

ſeſſione Iuriſdictionis. 148, 16.

Vſurpantes bona quibus annexa eſt Eccleſiaſtica Iuriſdictio, incurrunt excõmunicationem Bullæ Cœnæ Domini, 135. 5.

Vſurpare quis hoc caſu dicatur. ibid. 6.

Vſurpantes iura Eccleſiaſtica tanquam ſacrilegi iudicãtur. ibid.

Vt à Sole ſuum Luna lumen accipit, ita Laica poteſtas ab Eccleſiaſtica vim ſuam. 142. 3.

Vt piſces minores in eſcam cedunt minoribus; ſic qui pauperes vt diteſcat opprimit; ab alio ditiore & potentiore ſe, ex Dei prouidentia deuorari ſolet. 221. 2.

Vtraque Iuriſdictio Spiritualis & temporalis in eadem perſona poteſt conſiſtere. 17. 1.

Vtraque poteſtas Eccleſiaſtica & ſecularis non eſt incompatibilis. 19. 5.

Vterque gladius ad Romanũ pertinet Pontificem, 32. 2.

Vterque gladius quomodo ab Eccleſia exercendus. ibid. 3.

Z.

ZElus Leonis Pontificis & Iuſtiniani Imperatoris erga Eccleſiam mirus. 176. 3.

FINIS INDICIS.

Soli Deo ſit gloria.

M. DC. XXX.

Digitized by Google